

**Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji
w Lublinie**

**Autorskie programy rozwijania
kompetencji kluczowych w zakresie**

**POROZUMIEWANIA SIĘ
W JĘZYKACH OBCYCH**

WOJEWÓDZTWO ŚWIETOKRZYSKIE

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Projekt: SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej” jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet II. Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

Biuro Projektu:

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, ul. Mełgiewska 7-9, 20-209 Lublin

Filie Biura Projektu:

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, ul. Partyzantów 10a, 35-234 Rzeszów

Wyższa Szkoła Biznesu im. bp. Jana Chrapka w Radomiu, ul. Kolejowa 22, 26-600 Radom

Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu, ul. Krakowska 26, 27-600 Sandomierz

Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, ul. Dojlidy Fabryczne 26, 15-555 Białystok

© Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

*Koordynator merytoryczny kompetencji kluczowej
w zakresie porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Wydawca:

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie
20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9
Tel./fax +48817491777
e-mail: sekretariat@wsei.lublin.pl

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

Człowiek – najlepsza inwestycja

Wykaz Autorskich programów rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie porozumiewania się w językach obcych

Województwo świętokrzyskie

- I. Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach
Autor: Anna Wolińska-Pater
- II. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 w Końskich
Autor: Aneta Wyderska
- III. Zespół Szkół Informatycznych im. Gen. J. Hanke Bosaka w Kielcach
Autor: Bożena Legenc
- IV. Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Skarżysku-Kamiennej
Autor: Joanna Romanowska
- V. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Ks. Stanisława Konarskiego
w Jędrzejowie
Autor: Paweł Kisiel
- VI. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Hetmana Stefana Czarnieckiego
we Włoszczowie
Autor: Krystyna Patyńska
- VII. Zespół Szkół Ekonomicznych im. Jana Pawła II w Staszowie
Autor: Sylwia Małas
- VIII. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Stefana Roweckiego „Grota”
w Jędrzejowie
Autor: Marta Chabuz
- IX. Ponadgimnazjalny Zespół Szkół Ekonomicznych w Sandomierzu
Autor: Małgorzata Białousz
- X. Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Pińczowie
Autor: Małgorzata Śledzik

Autor
Anna Wolińska-Pater

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ekonomicznych
im. Mikołaja Kopernika w Kielcach**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele programu	11
1.1 Cele ogólne	11
1.2 Cele szczegółowe	12
2 Treści nauczania	14
2.1 Treści tematyczno-leksykalne	14
2.2 Funkcje językowe z uwzględnieniem tematyki zawodowej.....	15
2.3 Zakres materiału gramatycznego.....	19
2.4 Sprawności językowe	21
3 Procedury osiągnięcia celów	23
3.1 Metody nauczania.....	23
3.2 Formy i techniki pracy.....	24
3.3 Materiały nauczania.....	27
4 Opis założonych osiągnięć ucznia	30
5 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia	32
5.1 Przedmiotowe cele oceniania	32
5.2 Zasady, sposoby i kryteria oceniania.....	32
6 Projekt ewaluacji programu nauczania.....	35
7 Aneks	37
Bibliografia.....	40

Opis programu

Przedmiot:	język niemiecki
Etap nauki:	IV etap edukacyjny, poziom podstawowy, dla rozpoczynających naukę języka niemieckiego jako drugiego języka
Typ szkoły:	technikum, zawód: technik ekonomista
Ilość godzin:	7 godzin w toku kształcenia z podziałem na grupy, łącznie 190 godzin, w klasie I jedna godzina tygodniowo, w klasie II, III i IV dwie godziny tygodniowo
Autor programu:	mgr Anna Wolińska-Pater , absolwentka filologii germańskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, nauczyciel dyplomowany z 24-letnim stażem pracy, zatrudniony w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Kielcach, egzaminator OKE, tłumacz przysięgły języka niemieckiego. Aktywnie uczestniczy w różnych formach szkoleń i stosuje w swojej pracy innowacyjne metody nauczania.

Wstęp

W obliczu pogłębiającej się integracji politycznej i ekonomicznej krajów europejskich oraz postępujących procesów globalizacyjnych umiejętność komunikowania się w różnych językach staje się absolutną koniecznością. Dzięki kompetencji językowej młodzi Europejczycy mają szansę zaistnieć na rynku pracy każdego państwa członkowskiego, mogą współpracować z zagranicznymi partnerami, nawiązywać nowe znajomości, a także wykorzystywać umiejętności językowe podczas wyjazdów służbowych i turystycznych.

Prezentowany program został opracowany na podstawie założeń pracy w zreformowanej szkole ponadgimnazjalnej i jest zgodny z celami i zadaniami edukacyjnymi podstawy programowej wariant C. Program uwzględnia również standardy egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym i kształtowanie kompetencji kluczowych, uznanych przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej za niezbędne w rozwoju osobowościowym każdego, kto chce się kształcić w sposób samodzielny i odpowiedzialny w celu odniesienia sukcesu. Program powstał w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej” i opiera się na następujących aktach prawnych:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia;
- Rozporządzenie MENiS z dnia 23 sierpnia 2007 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających. Wariant C;
- Rozporządzeniu MENiS z dnia 10 kwietnia 2003 w sprawie zmiany standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów;
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.

Założenia programu

Program adresowany jest do uczniów technikum kształcących się w zawodzie technik ekonomista. Egzamin zawodowy dla tej grupy uczniów nie przewiduje zadań w języku obcym, ale ekonomista, legitymujący się posiadaniem wykształcenia średniego, powinien umieć porozumiewać się w języku obcym w typowych sytuacjach życia codziennego, znać podstawowe słownictwo i struktury związane z wykonywaniem swojego zawodu, umieć biegle liczyć i zapisywać liczebnie w języku obcym, odczytać fakturę, wypełnić prosty formularz, napisać podanie, zanalizować statystykę, prowadzić korespondencję handlową, stosować technologię informacyjną i komunikacyjną, a przede wszystkim umieć odnaleźć się na europejskim rynku pracy, gromadząc stosowne dokumenty i właściwie prezentując się na rozmowie kwalifikacyjnej.

Program zakłada kształtowanie kompetencji kluczowych, które są definiowane jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje uzupełniają się wzajemnie i zazębiają, kształtowanie jednej z nich nie jest możliwe bez wykorzystania pozostałych. „Kompetencja porozumiewania się w językach obcych to zdolność do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie, pisanie) w odpowiednim

zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu, czasie wolnym) w zależności od chęci i potrzeb danej osoby.” Kompetencja ta wymaga znajomości słownictwa, struktur gramatycznych oraz świadomości typów interakcji słownej i zmienności języka. Umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych polegają na zdolności rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów w zależności od potrzeb danej osoby. Pozytywna postawa obejmuje zaś świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie językiem obcym, otwartość i tolerancję wobec innych kultur. Głównym założeniem programu nauczania języka niemieckiego w ramach „Szkoły Kluczowych Kompetencji” jest uświadomienie uczniom roli, jaką opanowanie tej kompetencji może odegrać w ich przyszłym życiu zawodowym i osobistym. Program zakłada, że nauczyciel jako przewodnikiem, który pomaga zdobywać wiedzę praktyczną i rozwijać wszystkie sprawności językowe, a także wyzwała w uczniach pozytywną motywację, wdraża ich do samodzielnego doskonalenia kompetencji językowych i skłania do przejścia odpowiedzialności za własną edukację. Ponieważ program uwzględnia standardy wymagań egzaminacyjnych, przygotowuje więc do matury z języka niemieckiego na poziomie podstawowym.

„Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy” opracowana przez nauczycieli Zespołu Szkół Ekonomicznych i. Mikołaja Kopernika w Kielcach pokazała liczne problemy społeczności uczniowskiej. Uczniowie rozpoczynający naukę w szkole mają często niewystarczającą wiedzę z wielu przedmiotów, brakuje im także intelektualnego wsparcia rodziny, gdyż pochodzą w większości ze środowisk, w których nie czyta się książek, prasy i nie przywiązuje wagi do wykształcenia. Jeżeli nawet w szkole osiągają dobre wyniki i pozytywnie zdają egzamin maturalny i zawodowy, to często nie potrafią wykorzystać swoich umiejętności w dorosłym życiu. Zdarza się, że powielają los swoich bezrobotnych rodziców i nie potrafią wyrwać się ze środowisk, w których dorastali. „Szkoła Kluczowych Kompetencji” ma za zadanie pomóc im zmienić tę postawę, nauczyć otwartości i umiejętności podejmowania nowych wyzwań, a dobre opanowanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych może stać się dla nich przepustką do lepszego życia.

Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

Użytkownikami tego programu są:

- uczniowie technikum, kształcący się w zawodzie technik ekonomista;
- nauczyciele języka niemieckiego posiadający wymagane przez władze oświatowe kwalifikacje;
- dyrektorzy szkół – w celu zapewnienia nauczycielom warunków realizacji tego programu.

Ewentualnymi użytkownikami programu mogą być uczniowie późniejszych roczników i nauczyciele uczący w tych klasach języka niemieckiego. Nie należy też zapominać o rodzicach, którzy powinni zostać poinformowani o założeniach i wymaganiach edukacyjnych programu.

Podstawowe warunki realizacji programu to:

- czteroletni czas realizacji programu;
- minimum 190 godzin w ciągu całego etapu edukacyjnego (jedna godzina tygodniowo w klasie I, dwie godziny w klasie II, III i IV z uwzględnieniem przerwy na praktykę zawodową);
- podział na grupy nie większe niż 15 osób;

- nowoczesny podręcznik do nauki języka niemieckiego, zatwierdzony przez Ministra Edukacji Narodowej i spełniający wymogi dotyczące wieku, zainteresowań i poziomu znajomości języka;
- odpowiednio wyposażona pracownia językowa, w której powinny się znaleźć następujące pomoce:
 - ✓ magnetofon kasetowy i odtwarzacz płyt kompaktowych;
 - ✓ rzutnik multimedialny lub rzutnik pisma;
 - ✓ telewizor z magnetowidem i DVD;
 - ✓ stanowisko komputerowe z Internetem;
 - ✓ tablice gramatyczne;
 - ✓ mapy krajów niemieckiego obszaru językowego Niemiec, Austrii i Szwajcarii;
 - ✓ podręczne słowniki dwujęzyczne (w 10 egzemplarzach umożliwiające pracę w grupie);
 - ✓ słowniki objaśniające;
 - ✓ podręczniki do gramatyki i krótkie utwory literackie w wersji uproszczonej;
 - ✓ prasa w języku niemieckim prenumerowana przez szkołę lub nauczyciela np. „Deutsch aktuell”, „Juma”, „Rad”;
 - ✓ kasety video, płyty DVD prezentujące zagadnienia kulturowe;
 - ✓ gabloty, tablice korkowe, antyramy w celu prezentacji prac uczniów;
 - ✓ magnesy do tablicy, masa przylepna i kreda kolorowa.

Dobrze wyposażona pracownia i odpowiednio przystosowana sala odgrywa istotną rolę w nauczaniu języka, którego ważnym elementem jest wizualizacja. Wiszące na ścianie mapy, plakaty, tablice gramatyczne przemawiają do podświadomości i stanowią dla ucznia olbrzymią pomoc, a wszelkiego rodzaju materiały autentyczne urealniamy proces nauki języka w szkole.

1 Cele programu

1.1 Cele ogólne

Ogólnym celem nauczania języka niemieckiego w technikum jest opanowanie przez uczniów języka niemieckiego na poziomie umożliwiającym w miarę sprawną komunikację językową w różnych sytuacjach życia codziennego, przygotowanie ich do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym oraz do egzaminu zawodowego (jeśli są na nim zadania językowe), a także zapoznanie uczniów ze słownictwem i tematyką danego profilu zawodowego w takim stopniu, aby mogli nabyte umiejętności językowe wykorzystać w swojej przyszłej pracy.

Cele ogólne tego programu można podzielić na cztery grupy:

1.1.1 Cele wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształtowanie zdolności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (w ramach czterech sprawności językowych: rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie);
- kształcenie pozytywnych postaw względem języka obcego i społeczności posługującej się nim;
- motywowanie ucznia do nauki i wdrażanie go do samodzielnej pracy i zdobywania wiedzy z wykorzystaniem technologii informacyjnej.

1.1.2 Cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- zdobycie wiadomości i umiejętności niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy;
- kształcenie umiejętności praktycznych wymaganych przez lokalnych pracodawców i umiejętności umożliwiających przekwalifikowanie zawodowe;
- kształtowanie w uczniach poczucia własnej wartości, przeciwdziałanie frustracji i niskiej samoocenie.

1.1.3 Cele wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie słownictwa i umiejętności porozumiewania się w języku obcym w dziedzinie związanej z zawodem - technik ekonomista;
- kształtowanie cech i postaw potrzebnych w przyszłej pracy (rzetelność, uczciwość, punktualność, systematyczność, samodyscyplina itp.);
- wykształcenie nawyku ciągłego aktualizowania wiedzy i doskonalenia posiadanych umiejętności ze względu na często zmieniające się przepisy.

1.1.4 Cele wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym minimum komunikacji językowej z zastosowaniem poprawnej wymowy i zasad ortografii;
- poznanie specyfiki kulturowej krajów niemieckiego obszaru językowego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym.

1.2 Cele szczegółowe

Szczegółowe cele nauczania opierają się na podstawie programowej nauczania języka obcego oraz założeniach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.

W niniejszym programie zwraca się szczególną uwagę na następujące cele:

- kształtowanie umiejętności interpretowania i wyrażania myśli, uczuć, emocji, opinii, relacjonowania faktów, uzyskiwania i przekazywania informacji oraz negocjowania;
- kształtowanie umiejętności rozumienia autentycznych przekazów ustnych rodzimych użytkowników języka, relacji telewizyjnych i radiowych;
- kształtowanie umiejętności rozumienia ogólnego sensu i najważniejszych treści zawartych w tekście czytany;
- kształtowanie umiejętności tworzenia różnego rodzaju pism użytkowych z zachowaniem reguł określających format i styl tego typu tekstów;
- poznawanie specyfiki kulturowej krajów niemieckiego obszaru językowego (elementy geografii, historii, literatury, tradycje i normy życia codziennego);
- poszerzanie znajomości leksyki potrzebnej w komunikacji w różnych kontekstach społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym);
- poznanie zasad gramatyki funkcjonalnej i kształtowanie umiejętności właściwego ich zastosowania;
- kształtowanie umiejętności poprawnej wymowy oraz stosowania w piśmie zasad ortografii niemieckiej;
- rozwijanie umiejętności efektywnego współdziałania w zespole;
- motywowanie uczniów do nauki języka niemieckiego poprzez zapewnienie im dostępu do autentycznych materiałów oraz stwarzanie sytuacji umożliwiających aktywne używanie języka mówionego i pisanego;
- kształtowanie postawy otwartości i tolerancji wobec innych kultur, religii i zachowań, pokonywanie stereotypów i barier;
- wdrażanie ucznia do samodzielnej nauki i do doskonalenia strategii uczenia się;
- opanowanie podstaw języka niemieckiego zawodowego z zakresu ekonomii, w celu sprawnego posługiwania się nim w pracy zawodowej;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji takich jak prasa, telewizja, radio, Internet, słowniki i encyklopedie, a także z materiałów autentycznych związanych z przyszłym zawodem takich jak: broszury informacyjne, faktury, ulotki, formularze, deklaracje, sprawozdania itp.;
- kształtowanie zdolności łączenia na lekcjach języka niemieckiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów, zwłaszcza zawodowych i wykorzystywanie ich do wykonywania zadań i projektów;
- rozwijanie kreatywności ucznia i zachęcanie go do wzięcia odpowiedzialności za własny rozwój w celu zaistnienia na rynku pracy;

- wyposażenie absolwenta w odpowiedni zakres wiedzy i umiejętności, który umożliwi mu znalezienie odpowiedniej pracy (pisanie CV i listu motywacyjnego, wykorzystanie Europejskiego Portfolio Językowego i EUROPASS, poznanie zasad właściwej prezentacji na rozmowie kwalifikacyjnej).

2 Treści nauczania

Zakres tematyczny programu obejmuje 15 bloków tematycznych, odzwierciedlających różne sfery życia i odpowiadających standardom wymagań egzaminu maturalnego. Przedstawione zakresy tematyczne mają postać haseł, a ich uszczegółowienie zależy od:

- wieku uczniów i ich stopnia rozwoju intelektualnego i emocjonalnego (trudniejsze tematy takie jak mobbing czy narkomania powinny pojawić się w III lub IV klasie);
- podręcznika do nauki języka (podręcznik jest bazą, którą można traktować wybiórczo i nie przestrzegać proponowanej kolejności);
- potrzeb uczniów (oprócz zagadnień związanych bezpośrednio z aktualnym życiem uczniów należy uwzględnić tematykę związaną z dorosłym życiem, a przede wszystkim z profilem zawodowym);
- zainteresowań uczniów (tematykę można zmodyfikować np. po przeprowadzeniu w klasie ankiety).

Kolejność realizacji poszczególnych zakresów tematycznych jest dowolna. Większość z nich powinna pojawiać się spiralnie na przestrzeni wszystkich lat nauki, ale np. realizacja takiego bloku jak *Państwo i społeczeństwo* ogranicza się tylko do poznania podstawowego słownictwa i nie przewija się przez cały okres nauki.

2.1 Treści tematyczno-leksykalne

Program obejmuje następujące zakresy tematyczno –leksykalne:

- **człowiek** – dane osobowe, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, kontakty międzyludzkie (w tym zwroty grzecznościowe);
- **dom** – rodzaje domów, miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania;
- **szkoła** – przybory i przedmioty szkolne, oceny, plan lekcji, życie szkoły, zajęcia pozaszkolne, pomieszczenia w budynku szkolnym;
- **praca** – zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy;
- **życie rodzinne i towarzyskie** – członkowie rodziny, czynności życia codziennego, obowiązki domowe, problemy w życiu rodzinnym, formy spędzania czasu wolnego, zainteresowania, święta i uroczystości, styl życia;
- **żywnienie** – produkty żywnościowe i napoje, jadłospis, przygotowanie potraw, przepisy kulinarne, posiłki, lokale gastronomiczne;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, jednostki miary i wagi, opakowania towarów, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, banki i środki płatnicze;
- **podróżowanie i turystyka** – środki transportu, baza noclegowa, rezerwacja, informacja turystyczna, kolejowa i lotnicza, kupowanie biletu, wycieczki, zwiedzanie, plan miasta, pytanie o drogę, wypadki i awarie;
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze, preferencje młodzieży;
- **sport** – popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe;

- **zdrowie** – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, ludzie niepełnosprawni, uzależnienia;
- **nauka i technika** – obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, współczesne środki przekazu i przetwarzania informacji;
- **świat przyrody** – klimat, pory roku, pogoda, prognoza pogody, kłeski żywiołowe, świat roślin i zwierząt, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego;
- **państwo i społeczeństwo** – struktura państwa, urzędy, unia Europejska i jej struktura, czyny karalne (kradzież, napad, mobbing itp.);
- **elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego** – wiadomości krajoznawcze i kulturoznawcze na temat Niemiec, Austrii i Szwajcarii.

2.2 Funkcje językowe z uwzględnieniem tematyki zawodowej

Tematyka	Funkcje językowe
Człowiek	<ul style="list-style-type: none">• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat nazwiska, wieku, miejsca zamieszkania, znajomości języków itp.;• pytanie i udzielanie informacji dotyczących zainteresowań;• określanie narodowości, identyfikowanie stolic państw europejskich i miast, z których pochodzą rozmówcy;• znajomość liczb – podawanie i uzyskiwanie numeru telefonu, kodu pocztowego, adresu wraz z numerem domu.• wypełnianie prostego formularza np. zgłoszenia na kurs językowy, arkusza osobowego, formularza meldunkowego w hotelu itp.;• opisywanie wyglądu osób;• opis zasad stosownego ubioru w pracy;• opisywanie i charakteryzowanie ludzi. Przedstawianie własnej opinii na temat ludzkich cech i zachowań;• wyszczególnienie cech, jakimi powinien dysponować dobry pracownik;• wyrażanie sympatii, antypatii, upodobań;• nawiązywanie i kończenie rozmowy: powitanie, pożegnanie, pozdrawianie;• prowadzenie prostej rozmowy prywatnej także telefonicznej;• prowadzenie rozmowy telefonicznej służbowej;• przedstawianie siebie i innych;• wyrażanie prośby, życzenia, instrukcji, rozkazu;• podziękowania, gratulacje, komplementy np. podziękowanie za zaproszenie na targi i potwierdzenie przybycia;• przeproszanie, usprawiedliwianie się;• informowanie o niezrozumieniu, prośba o powtórzenie, wolniejsze mówienie;• pytanie o znaczenie wyrazów, literowanie, imienia, nazwiska, adresu email itp.;• pytanie o pozwolenie;• wyrażanie pewności, niepewności, zamiaru, przypuszczenia;• nawiązywanie kontaktów przy pomocy Internetu, szukanie przyjaciół korespondencyjnych, szukanie kontrahentów.
Dom	<ul style="list-style-type: none">• udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat, miejsca zamieszkania, adresu, kraju pochodzenia rozmówcy;• udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat rodzaju domów, położenia, pomieszczeń, sprzętów;• wyrażanie życzeń w związku z wyborem miejsca zamieszkania i uzasadnianie wyboru;

	<ul style="list-style-type: none">• wyszukiwanie i rozumienie prostych ogłoszeń mieszkaniowych w prasie niemieckiej i w Internecie;• formułowanie własnych ogłoszeń (pracownik szuka mieszkania);• udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat kupna i wynajmu mieszkania.• negocjowanie ceny i warunków mieszkaniowych.
Szkoła	<ul style="list-style-type: none">• znajomość nazw przyborów i przedmiotów szkolnych;• podawanie planu lekcji, nazwy szkoły;• udzielanie i uzyskiwanie informacji o ocenie z przedmiotu;• wyrażanie pozytywnej lub negatywnej opinii na temat przedmiotu, szkoły, nauczycieli;• porównywanie świadectw szkolnych polskich i niemieckich;• opisywanie ludzi, miejsc (pomieszczeń szkolnych) i czynności;• relacjonowanie zdarzeń z życia szkoły;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat zajęć;• pozalekcyjnych i kół zainteresowań;• opracowanie statystyki dotyczącej lubianych i nie lubianych przedmiotów wśród uczniów i ocen z poszczególnych przedmiotów.
Praca	<ul style="list-style-type: none">• opisywanie ludzi, miejsc i czynności związanych z różnymi zawodami i ich specyfiką, położenie nacisku na zawody związane z ekonomią Buchhalter, Ökonomist, Betriebswirt, Kaufmann, Kauffrau, Bankkaufmann, Bankkauffrau, Manager, Steuerberater, Angestellte itp.;• informowanie o swoim wymarzonej zawodzie, wymarzonej miejscu pracy, uzasadnianie wyboru;• uzyskiwanie informacji związanych z warunkami pracy (czas pracy, okres zatrudnienia, wynagrodzenie, zakres czynności);• negocjowanie lepszych warunków pracy;• ubieganie się o pracę wakacyjną, dorywczą, o praktykę;• wypełnianie kwestionariusza zgłoszeniowego, wyszukiwanie ofert w prasie lub w Internecie;• prowadzenie prostej rozmowy w sprawie pracy wakacyjnej;• opanowanie słownictwa związanego z ofertami pracy, „Stellenangebote” w prasie i w Internecie, formułowanie własnego ogłoszenia;• pisanie CV i listu motywacyjnego;• wykorzystanie Europejskiego Portfolio Językowego;• poznanie zasad wypełnienia w języku polskim i niemieckim Europass-CV i Europass- Paszport Językowy;• poznanie zasad obowiązujących podczas rozmowy kwalifikacyjnej, symulacja rozmowy kwalifikacyjnej;• wypełnianie prostego formularza Urzędu Skarbowego;• prezentacja własnej firmy (rok powstania, rodzaj podmiotu gospodarczego, liczba zatrudnionych pracowników, obrót, zakres działalności).
Życie rodzinne i towarzyskie	<ul style="list-style-type: none">• określanie stopni pokrewieństwa w rodzinie;• opowiadanie o swojej rodzinie, wyrażanie opinii na temat członków rodziny;• opisywanie czynności związanych z przebiegiem dnia, pytanie o godzinę i podawanie czasu;• określenie swoich obowiązków domowych;• określanie zakresu obowiązków w pracy;• umawianie się na spotkanie służbowe i towarzyskie, uzgadnianie terminu;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat spędzania czasu wolnego w dzień powszedni, w weekend, w wakacje;• informowanie o tym, co lubimy robić, a co nie;• proponowanie wspólnego wyjścia, wyrażenie zgody lub odmowy;• podawanie dat różnych świąt i uroczystości;• opisywanie zwyczajów świątecznych w Polsce i w Niemczech;• wyrażanie opinii na temat kultywowania pewnych zwyczajów.

	<ul style="list-style-type: none">• formułowanie zaproszenia np. na przyjęcie urodzinowe;• potwierdzenie przybycia lub usprawiedliwienie nieobecności;• formułowanie prostych życzeń na różne okazje;• formułowanie zaproszenia np. na konferencję ekonomistów lub targi.
Żywnienie	<ul style="list-style-type: none">• znajomość nazw podstawowych artykułów żywnościowych i napojów, ich miar i opakowań;• nazywanie posiłków spożywanych w ciągu dnia i określanie pory ich spożywania;• informowanie o tym, że chce się coś zjeść lub czegoś napić;• relacjonowanie wydarzeń; co jem zazwyczaj na śniadanie, obiad, kolację, co jadłem, gdzie i kiedy;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat preferencji żywieniowych, ulubionych potraw, rodzajów posiłków, ulubionych restauracji;• nawiązywanie rozmowy z kelnerem, pytanie o wolny stół, prośba o kartę dań;• zamawianie stolika i wybór menu na spotkanie służbowe;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat karty dań, cen dań i polecanych potraw;• zamawianie posiłków i płacenie za nie;• znajomość zwrotów grzecznościowych przy stole;• wyrażenie pozytywnej i negatywnej opinii na temat posiłku;• opis przygotowywania potraw, podanie składników, czynności;• podanie przepisu na ulubioną potrawę.
Zakupy i usługi	<ul style="list-style-type: none">• poznanie nazw różnych sklepów;• wyrażenie opinii, gdzie najchętniej robi się zakupy i dlaczego;• nazwanie najczęściej kupowanych artykułów;• informowanie o rodzaju opakowań i ich ilości;• pytanie o cenę produktów;• prowadzenie prostych rozmów w sklepie np. w sklepie spożywczym, odzieżowym;• wyrażanie opinii o zakupach, artykułach, cenach;• rozumienie prostych komunikatów reklamowych przekazywanych za pośrednictwem prasy, telewizji, radia, Internetu;• wyrażanie opinii na temat dobrych i złych stron reklamy;• zaprojektowanie reklamy wybranego produktu;• odczytywanie informacji z autentycznej faktury zakupu lub z paragonu;• prowadzenie rozmów w typowych sytuacjach związanych z codziennym korzystaniem z usług na poczcie, u fryzjera, u fotografa, w pralni; kupowanie znaczków pocztowych, kart telefonicznych, nadawanie listów i paczek, oddawanie odzieży do pralni, prośba o obcięcie włosów, ułożenie fryzury, wykonanie odbitek, powiększenia zdjęć itp.;• usługi bankowe; wpłacanie, wypłacanie, przesyłanie pieniędzy, otwieranie konta, jego obsługa i likwidacja, wymienianie pieniędzy, realizowanie czeków itp.;• wypełnianie różnych formularzy bankowych;• analiza autentycznych dokumentów np. wyciągów bankowych, umów kredytowych itp.;• obsługa bankomatu, rozumienie poleceń w języku niemieckim.
Podróżowanie i turystyka	<ul style="list-style-type: none">• znajomość nazw środków transportu;• kupowanie biletu w kasie, pytanie o połączenie w informacji kolejowej, lotniczej, autobusowej;• rozumienie rozkładu jazdy i usłyszanych zapowiedzi na dworcu i lotnisku.• opisywanie miejsc i czynności na dworcu, na lotnisku;• uzyskiwanie i udzielanie informacji związanych z bazą noclegową; rezerwacja miejsc hotelowych, pytanie o standard usług i cenę;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat atrakcji turystycznych i możliwości spędzania czasu w danym miejscu;

	<ul style="list-style-type: none">• prezentacja walorów turystycznych własnej miejscowości lub regionu;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat oferty biur podróży;• relacjonowanie wydarzeń związanych z odbytymi podróżami i wycieczkami;• pisanie pocztówki i listu z wakacji lub z wycieczki;• podróż służbowa: rezerwacja hotelu, biletu, opracowanie planu podróży, wystosowanie pisma do dyrekcji hotelu;• rozumienie tablic informacyjnych, drogowskazów, map rozkładu jazdy;• przekraczanie granicy; rozumienie poleceń i pytań celnika, wypełnianie deklaracji celnej;• opisywanie miejsc wartych zwiedzenia;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na ich temat;• relacjonowanie wydarzeń związanych ze zwiedzaniem miast i zabytków;• pytanie o drogę i wskazywanie jej;• zlecenie naprawy lub holowania samochodu;• informowanie o usterkach w samochodzie;• negocjowanie ceny usługi;• zawiadomienie policji o wypadku drogowym;• opisywanie wypadku drogowego.
Kultura	<ul style="list-style-type: none">• opisywanie miejsc, przedmiotów, zjawisk i czynności z zakresu poszczególnych dziedzin kultury (film, teatr, literatura, sztuka, muzyka, muzeum, galeria obrazów, filharmonia itd.);• wyrażanie stanów emocjonalnych (zaciekawienia, zachwyty, zniechęcenia, znudzenia itp.) związanych z odbiorem kultury;• nawiązywanie kontaktów z rozmówcą oraz udzielanie i uzyskiwanie informacji; kupno biletu, informacja telefoniczna o repertuarze, koncertach i innych imprezach kulturalnych itd.;• relacjonowanie wydarzeń: uczestnictwa w koncertach, wystawach, przedstawieniach i seansach filmowych;• zapraszanie rozmówcy na wspólne wyjście do kina lub teatru.
Sport	<ul style="list-style-type: none">• znajomość podstawowych dyscyplin sportowych;• udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat uprawiania sportu i jego poszczególnych dyscyplin, w tym sportów ekstremalnych;• opisywanie przedmiotów wykorzystywanych do uprawiania różnych dyscyplin sportowych;• relacjonowanie wydarzeń związanych z imprezami sportowymi i uczestnictwem w nich;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat terminów imprez sportowych, biletów, wolnych miejsc itd.
Zdrowie	<ul style="list-style-type: none">• opisywanie czynności i zachowań składających się na higieniczny tryb życia;• informowanie o swoich dolegliwościach i opisywanie ich;• nawiązywanie rozmowy w celu umówienia się na wizytę u lekarza;• rozumienie zaleceń lekarskich;• kupowanie leków w aptece;• relacjonowanie wydarzeń związanych z chorobą, leczeniem, pobytem w szpitalu itd.;• opisywanie problemów ludzi niepełnosprawnych;• wskazanie sposobów integracji społecznej niepełnosprawnych np. olimpiady dla niepełnosprawnych;• opisywanie zjawisk współczesnego świata, takich jak: alkoholizm, narkomania, uzależnienie od nikotyny, Internetu, telewizji i pracy;• wyrażanie opinii na temat uzależnień, wskazanie sposobów zapobiegania tym zjawiskom i walki z nimi.
Nauka i technika	<ul style="list-style-type: none">• udzielanie i uzyskiwanie informacji dotyczących współczesnych mediów elektronicznych i systemów wymiany danych;• wyrażanie opinii na temat roli mediów w naszym życiu, korzyści i zagrożeń

	<p>z tym związanych;</p> <ul style="list-style-type: none">• poznanie podstawowego słownictwa związanego z obsługą komputera i korzystaniem z Internetu, także ze stron niemieckich;• napisanie prostej instrukcji obsługi kserokopiarki, faksu itp.
Świat przyrody	<ul style="list-style-type: none">• opis zjawisk klimatycznych i pogodowych;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat pogody;• rozumienie prognozy pogody w telewizji, radiu, w prasie;• wyrażanie opinii na temat stosunku do flory i fauny;• opisywanie własnego zwierzęcia;• opisywanie krajobrazu oraz poszczególnych jego elementów (np. krajobraz wiejski i miejski, górski, nadmorski);• poznanie słownictwa związanego z degradacją środowiska i jego ochroną;• wskazanie działań chroniących środowisko;• prezentowanie własnych projektów: „Co ja mogę zrobić dla środowiska?”;• relacjonowanie wydarzeń związanych z klęskami żywiołowymi (powódzie, pożary, trzęsienia ziemi, gradobicie, tsunami);• rozumienie komunikatów informujących o klęskach żywiołowych;• uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat sposobów zapobiegania klęskom żywiołowemu, ich skutkom oraz możliwości pomagania poszkodowanym.
Państwo i społeczeństwo	<ul style="list-style-type: none">• poznanie podstawowego słownictwa z zakresu funkcjonowania państwa;• rozumienie prostych komunikatów dotyczących życia politycznego, społecznego i ekonomicznego, przekazywanych przez prasę, Internet, telewizję;• opisywanie czynności i procedur urzędowych;• nawiązywanie kontaktu z urzędnikiem w celu załatwienia jakiejś sprawy urzędowej i strategię prowadzenia takiej rozmowy;• pisanie pisma urzędowego np. podania o załatwienie jakiejś sprawy.• poznanie zasad prowadzenia korespondencji handlowej (zapytanie, oferta, zamówienie, dostawa, reklamacja);• opisywanie struktur Unii Europejskiej;• wyrażanie opinii na temat znaczenia integracji europejskiej;• poznanie podstawowego słownictwa związanego z czynami karalnymi.• relacjonowanie wydarzeń (kradzież, napad, włamanie itp.);• opisywanie zjawiska mobbingu w szkole.
Elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego	<ul style="list-style-type: none">• uzyskiwanie i udzielanie informacji krajoznawczych. Relacjonowanie wydarzeń (wyjazdy, wycieczki, wymiana międzyszkolna);• opracowanie uproszczonej kalkulacji kosztów wymiany młodzieżowej pomiędzy szkołą polską i niemiecką;• opisywanie miejsc, ludzi i zjawisk charakterystycznych dla kultury Niemiec, Austrii i Szwajcarii (miasta, zabytki, przyroda, sławni ludzie, sposób życia, kuchnia, kultura, dialekty niemieckie, różnice pomiędzy językiem Niemców, Austriaków i Szwajcarów).

2.3 Zakres materiału gramatycznego

Materiał gramatyczny obejmuje podstawowe struktury gramatyczne, które potrzebne są uczącemu do samodzielnego zbudowania zdania, właściwego użycia zdania i zrozumienia go podczas komunikacji w języku niemieckim. Uczeń powinien umieć właściwie zastosować zasady gramatyczne, ale niekoniecznie musi znać fachową terminologię. W wybranym przez mnie podręczniku gramatyka wprowadzana jest indukcyjnie: w trakcie pracy na lekcji symbol graficzny G z odpowiednią cyfrą odsyła do stron gramatycznych, gdzie uczeń wyciąga wnioski na podstawie przykładów i uzupełnia regułę gramatyczną.

Niektóre zagadnienia są wprowadzane jedynie na marginesie – do zapamiętania- bez szczegółowych wyjaśnień i reguł.

W zakres materiału gramatycznego do opanowania wchodzi następujące elementy:

Składnia:

- zdania pojedyncze, oznajmujące, pytające, rozkazujące;
- szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego;
- przeczenia i ich miejsce w zdaniu;
- zdania złożone współrzędnie ze spójnikami (*aber, denn, oder, und, sondern, deshalb*);
- zdania podrzędnie złożone:
 - ✓ zdania podmiotowe;
 - ✓ zdania dopełnieniowe ze spójnikiem *dass, ob, wer, was, wo, wie*;
 - ✓ zdania okolicznikowe przyczyny *weil, da*;
 - ✓ zdania okolicznikowe czasu: *wenn, als, bevor, bis, seitdem, während*;
 - ✓ zdania warunkowe rzeczywiste;
 - ✓ zdanie przyzwalające ze spójnikiem *obwohl*;
 - ✓ zdanie okolicznikowe celu z *damit* i konstrukcja bezokolicznikowa
 - ✓ zdania z podwójnym spójnikiem: np. *entweder .. oder*;
 - ✓ konstrukcje bezokolicznikowe z *zu* i *bez zu* w czasie *Präsens*.

Czasownik:

- formy czasowe: strona czynna czasownika w czasie *Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt*;
- czasowniki posiłkowe *sein, haben, werden*, czasowniki zwrotne, modalne, rozdzielnie i nierozdzielnie złożone;
- czasownik *lassen* i jego funkcje;
- formy imiesłowowe czasownika: Partecipium I i II;
- strona bierna czasownika (*Vorgangspassiv*): *Präsens, Präteritum, Perfekt*;
- strona bierna określająca stan (*Zustandspassiv*);
- tryb rozkazujący;
- tryb przypuszczający – *Konjunktiv II Präteritu*;
- tryb warunkowy – *Konditional I (würde + Infinitiv)*;
- rekcja wybranych czasowników.

Przymiotnik:

- przymiotnik jako przydawka; odmiana przymiotnika po rodzajniku określonym, nieokreślonym i bez rodzajnika;
- przymiotnik jako orzecznik,
- regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika;
- rekcja wybranych przymiotników;
- przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata.

Zaimek:

- odmiana zaimków osobowych (*ich, er, wir*), wskazujących (*dieser, jener*), dzierżawczych (*mein, unser*), zwrotnych (*sich*);
- zaimek nieosobowy *es*,

- zaimki nieokreślone: *alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles*;
- zaimki pytające: *wer?, was?, welcher?, welche?, was für ein/eine/ein?, was für...?*;
- zaimek wzajemności *einander*.

Liczebnik:

- liczebniki główne i porządkowe, mnożne i nieokreślone, liczebniki ułamkowe i dziesiętne;
- użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości;
- podstawowe działania matematyczne.

Przysłówek:

- przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi;
- regularne i nieregularne stopniowanie przysłówek;
- przysłówki określające czas i miejsce np.: *morgen, bald, hier*.

Rzeczownik:

- odmiana rzeczownika;
- użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika;
- rzeczowniki złożone, zdrobniałe, określające zawód i wykonawcę czynności;
- wybrane rzeczowniki z przyrostkami i przedrostkami;
- rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata;
- rzeczowniki tworzone od bezokoliczników, przymiotników, imiesłówów i liczebników;
- odmiana imion własnych;
- rzeczownik po określeniu miary i wagi.

Przyimek:

- przyimki z celownikiem: *aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber*;
- przyimki z biernikiem: *durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis*;
- przyimki z dopełniaczem: *während, trotz, wegen, statt*;
- przyimki łączące się z celownikiem i biernikiem w zależności od postawionego pytania *wo?* i *wohin?*: *an, in, auf, neben, unter, über, vor, hinter, zwischen*.

Partykuły:

- użycie ważniejszych partykuł *denn, doch, ja*

2.4 Sprawności językowe

Program zakłada, że w trakcie nauki nauczyciel w równym stopniu rozwija cztery podstawowe sprawności językowe (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie) jak najczęściej umożliwiając ich integrację czyli np. streszczenie i przetworzenie usłyszanego tekstu lub streszczenie i przetworzenie przeczytanego tekstu. Kształcenie tych sprawności wymaga także znajomości zasad poprawnej wymowy i akcentu, jak również zasad ortografii języka niemieckiego.

Sprawność słuchania jest rozwijana poprzez:

- rozumienie poleceń nauczyciela;

- rozumienie prostych pytań i odpowiedzi;
- ogólne rozumienie krótkich tekstów użytkowych i materiałów autentycznych;
- umiejętność wyszukiwania szczegółowych informacji w usłyszanych tekstach lub rozmowach.

Sprawność mówienia rozwijana jest poprzez:

- zadawanie prostych pytań i udzielanie odpowiedzi z zakresu życia codziennego;
- formułowanie krótkich wypowiedzi na określony temat, relacjonowanie wypowiedzi innych osób;
- wyrażanie własnych opinii i życzeń przy pomocy prostych środków językowych;
- ćwiczenie poprawnej wymowy i intonacji.

Sprawność czytania rozwijana jest poprzez:

- rozumienie prostych, autentycznych tekstów różnego rodzaju (np. ogłoszenie, rozkład jazdy, list, formularz, instrukcja obsługi);
- wyszukiwanie informacji ogólnych i szczegółowych w prostych tekstach.

Sprawność pisania rozwijana jest poprzez:

- zapisywanie większości znanych słów ze słuchu;
- dostrzeganie różnic pomiędzy formą fonetyczną a graficzną wyrazu;
- pisanie prostych tekstów użytkowych (np. kartka pocztowa, zaproszenie, ogłoszenie, list, wiadomość itp.);
- rozróżnianie stylu formalnego i nieformalnego.

Duży zakres kręgów tematycznych oznacza różnorodność podejmowanych tematów oraz swobodę łączenia ich z zagadnieniami gramatycznymi, leksykalnymi oraz sprawnościami językowymi. Poniżej przedstawiam przykład łączenia tematów w obrębie dwóch bloków tematycznych z zadaniami rozwijającymi sprawności językowe, z wybranym materiałem gramatycznym i leksykalnym dla poziomu podstawowego.

Tematyka	Sprawności językowe	Gramatyka	Słownictwo/struktury leksykalne
Podróżowanie i turystyka <ul style="list-style-type: none"> • elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych; • pytanie o drogę i objaśnianie; • rozumienie planu miasta; • informacje turystyczne dotyczące Kolonii i jej zabytków. 	Słuchanie Dialog: <i>Wie komme ich zum Kölner Dom?</i> zaznaczanie na planie miasta drogi turysty Czytanie Prospekt: <i>Kölner Dom</i> - uzyskiwanie konkretnych informacji Mówienie Praca w parach: pytanie o drogę i objaśnianie drogi na wybranym przykładzie z wykorzystaniem planu miasta Kolonii lub Kielc Pisanie Pocztówka do przyjaciół z Kolonii	<ul style="list-style-type: none"> • wybrane przyimiki łączące się z II i IV przypadkiem; durch, entlang, über, zu, gegenüber, an, neben; • tryb rozkazujący dla formy grzecznościowej i II osoby liczby pojedynczej. 	Nazwy różnych instytucji i zabytków znajdujących się w mieście np.: <ul style="list-style-type: none"> • połączenie nazw z obrazkami; • umieszczenia nazw na planie Kielc.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody nauczania

W nowoczesnej dydaktyce języków obcych istnieje wiele metod pracy, które należy dostosowywać i selektywnie wykorzystywać w zależności od postawionych sobie celów. Głównym celem nauczania w tym programie jest opanowanie języka obcego na takim poziomie, aby móc rozumieć, wyrażać i interpretować pojęcia, myśli, uczucia, fakty i opinie. Przy realizacji tego celu najbardziej efektywne wydaje się być **podejście komunikacyjne**, wprowadzające ucznia bezpośrednio w autentyczne konteksty sytuacyjne. Metoda ta pozwala na aktywizację ucznia i jego kreatywny współdziałanie w procesie nauczania. Komunikacyjne podejście do nauczania języków obcych zakłada integralne i harmonijne rozwijanie wszystkich podstawowych sprawności językowych. Istotne jest również, aby poszczególne sprawności nie były rozwijane w oderwaniu od pozostałych. Komunikacyjne nauczanie skupia się na praktycznych sytuacjach życia codziennego, gdzie języka używa się jako narzędzia komunikacji i gdzie ważną rolę odgrywają inne elementy takie jak gesty, dźwięki i postawa ciała. Praca w klasie skupia się na sytuacyjnym i osadzonym w kontekście użyciu konkretnych form języka, często uzupełniana jest wizualizacją przy pomocy obrazków, fotografii, diagramów i skeczy.

Trudno też wyobrazić sobie proces nauczania języka obcego bez nowoczesnych mediów elektronicznych. Internet oferuje w tym względzie ogromne możliwości, jest narzędziem chętnie wykorzystywanym przez młodzież i doskonale nadaje się do kształcenia umiejętności kluczowej porozumiewania się w języku obcym.

Niezbędnym elementem języka potrzebnym do przekazywania treści jest słownictwo. Brak znajomości właściwej leksyki skutecznie blokuje komunikację, nic więc dziwnego, że w dydaktyce języków obcych kładzie się nacisk na podejście leksykalne. Problemy związane z uczeniem się słownictwa mają wiele przyczyn: trudno uczyć się słownictwa, gdy pisownia i wymowa nie pokrywają się, gdy dany wyraz ma kilka znaczeń lub gdy kilka różnych wyrazów ma podobne znaczenie, albo gdy słowa mają zbyt wąski zakres użycia. W celu przezwyciężenia tych trudności należy stosować odpowiednie kryteria doboru słownictwa uzależnione np. od wieku uczniów, poziomu znajomości języka, potrzeb, omawianego zakresu tematycznego, częstotliwości występowania danego wyrazu lub zwrotu.

Naukę słownictwa prowadzi się w trzech etapach:

- wprowadzenie nowego słownictwa;
- powtarzanie;
- utrwalanie i aktywizacja słownictwa.

Wprowadzając nowe słownictwo należy podać najpierw formę mówioną, a potem pisaną w celu wyeliminowania błędów, fonetycznych, wprowadzać słownictwo w krótkich zdaniach, przedstawiając ich znaczenie w kontekście, co ułatwia zapamiętywanie, a także stosować różnorodne i atrakcyjne formy pracy. Słownictwo można wprowadzać za pomocą technik werbalnych, wizualnych lub przy użyciu słownika.

Metody nauczania języków obcych zmieniały się na przestrzeni lat. Dwie wymienione metody (podejście komunikacyjne i leksykalne) są obecnie najczęściej spotykane w dydaktyce, ale nie należy zapominać też o innych metodach, które nie są już zbyt popularne, ale w dalszym ciągu są wykorzystywane i przynoszą efekty.

- **Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa** opiera się na opanowaniu leksyki i zasad gramatyki w celu tłumaczenia tekstów pisanych. Rozwijana jest przy jej pomocy bierna znajomość języka, ale można ją wykorzystywać przy wprowadzaniu trudniejszych zagadnień gramatycznych i do sprawdzania wiedzy przy pomocy testów gramatycznych;
- **Metoda bezpośrednia** polega na bezpośrednim kontakcie ucznia i nauczyciela w toku prowadzenia rozmowy. Dla wielu uczniów jest ona zbyt trudną formą, gdyż nie używa się na lekcji języka ojczystego i nie stosuje się tłumaczeń. Ale można ją wykorzystywać przy wprowadzaniu łatwiejszych tematów, przy kształceniu umiejętności rozumienia ze słuchu i przy wyrażaniu prostych opinii;
- **Metoda audiolingwalna** polega na kształceniu automatycznych nawyków językowych poprzez wielokrotne powtarzanie usłyszanych zdań lub fraz, a konstrukcje gramatyczne ćwiczone są za pomocą dryli językowych. Metodę tę można wykorzystać np. w ćwiczeniach poprawnej wymowy i intonacji lub w pracy z uczniem słabszym, który aby zapamiętać określone słownictwo lub konkretne struktury gramatyczne musi je wielokrotnie powtarzać;
- **Metoda kognitywna** polega na budowaniu nieograniczonej ilości zdań z wyrażeniami obecnymi w języku przy pomocy ograniczonej ilości zasad gramatycznych. Metoda ta preferuje pracę samodzielną i pracę w grupach. Świetnie nadaje się do prezentacji i utrwalania gramatyki, do ćwiczenia cichego czytania ze zrozumieniem, do ćwiczeń transformacyjnych, do prowadzenia dyskusji i debat.

Myślę, że w doborze metody można zastosować eklektyzm i na różnych etapach nauczania języka wykorzystać każdą z nich. Należy przy tym wziąć pod uwagę umiejętności językowe ucznia, jego zdolności, potrzeby i cele, które chcemy osiągnąć, stosując daną metodę.

3.2 Formy i techniki pracy

W programie przewiduje się stosowanie różnych form pracy:

- pracę indywidualną;
- pracę w parach;
- pracę w małych grupach;
- pracę z całą klasą.

Dobór formy pracy zależy od tematu i postawionego sobie celu. Przy doborze form zalecana jest różnorodność, gdyż pobudza ona zainteresowanie i służy zaspakajaniu potrzeb uczniów o różnych stylach uczenia się. Praca w parach i grupach maksymalnie aktywizuje proces nauczania i przybliża go do warunków naturalnych. Taka forma pracy sprawia, że używanie języka przez uczniów wydłuża się, a w grupie rozwija się samodzielność i poczucie odpowiedzialności za zespół. Nauczyciel pełni tu rolę doradcy, wspomaga wiedzą i zachęca do pracy, ale nie powinien kontrolować wszystkich wypowiedzi i poprawiać wszystkich błędów.

Pracę w parach i grupach przewiduje się przy:

- wspólnym opracowywaniu danego zagadnienia;
- zbieraniu argumentów za i przeciw;

- w pytaniach i odpowiedziach w celu uzyskania i przekazania informacji;
- w konstruowaniu dialogów;
- w projektach;
- w dyskusjach.

Pracę indywidualną stosuje się:

- przy cichym czytaniu;
- podczas pisania;
- podczas pisania testów, sprawdzianów, kartkówek;
- w pracach domowych;
- w ćwiczeniach sprawdzających rozumienie ze słuchu i rozumienie tekstu czytanego;
- w ćwiczeniach fonetycznych.

Praca z całą klasą przewidywana jest:

- przy prezentacji pracy w grupach;
- przy wprowadzaniu nowego słownictwa;
- przy dochodzeniu do reguł gramatycznych.

Kształcenie umiejętności kluczowych i kompetencji językowej wymaga aktywności ze strony ucznia. Temu sprzyjają często stosowane w podejściu komunikacyjnym **aktywizujące techniki nauczania**, które uatrakcyjniają zajęcia i sprzyjają szybszemu przyswajaniu wiedzy i doskonaleniu umiejętności językowych. Do technik tych zalicza się między innymi:

- burzę mózgów;
- tworzenie map myśli;
- dydaktyczne gry językowe;
- dramę;
- odgrywanie ról;
- symulację;
- pracę metodą projektu.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje metoda projektu, która jest kompleksowym ćwiczeniem komunikacyjnym, sprzyjającym integracji sprawności językowych, łączącym nauczanie języka z treściami między-przedmiotowymi. Metoda projektu uczy samodzielnego działania, rozwija autonomię ucznia, jego umiejętności i zainteresowania, rozwija potrzebę pogłębiania wiedzy i umiejętność współpracy w zespole. Proponuję zrealizowanie przynajmniej jednego projektu w ciągu semestru. A o to przykładowe prace projektowe:

- „Wir sind Europäer” – kolaż prezentujący własny kraj na tle innych państw europejskich;
- „Mein Wohnort” – projekt tablicy informacyjnej z mapą własnej miejscowości, krótką charakterystyką i miejscami godnymi obejrzenia;
- „Eine Woche aus dem Schulleben” – wykonanie gazetki szkolnej z życia szkoły;
- „Anstellungsstruktur im Region” – opracowanie i zanalizowanie struktury zatrudnienia w regionie, liczby bezrobotnych, wysokości wynagrodzenia w zależności od sektora;
- „Bewerbung” – wyszukanie konkretnej oferty pracy w Internecie, napisanie listu motywacyjnego i CV;
- „Regionales Kochbuch” – przygotowanie mini-książki kucharskiej z przepisami kuchni regionalnej i zdjęciami;
- „Wir empfehlen Ihnen.....” – reklama wybranego produktu na targach;

- „Sehenswerte Orte unserer Gegend” – opracowanie przewodnika z atrakcjami turystycznymi regionu, z krótkim opisem i zdjęciami;
- „Internationale Konferenz” – planowanie konferencji ekonomistów, wybór właściwego hotelu, menu, opracowanie porządku konferencji, korespondencja z dyrekcją hotelu.

Każdy nauczyciel korzystający z programu może przy kształceniu sprawności językowych, wprowadzaniu słownictwa lub zasad gramatyki korzystać z całej gamy technik i ćwiczeń proponowanych przez nowoczesną metodykę nauczania języków obcych.

Poniżej przedstawiono przykładowe techniki rozwijające poszczególne sprawności:

Techniki rozwijające sprawność rozumienia ze słuchu:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne i pytania szczegółowe;
- określanie głównej myśli lub określanie kontekstu;
- uzupełnianie brakującej informacji;
- porządkowanie kolejności wypowiedzi;
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu;
- technika wyboru prawda-fałsz;
- uzupełnianie tabeli;
- samodzielne kończenie zdań.

Techniki rozwijające sprawność mówienia:

- opis obrazka;
- układanie historyjki obrazkowej;
- interpretacja danych przedstawionych na wykresie lub w tabeli;
- symulacja i odgrywanie ról;
- gry i zabawy komunikacyjne;
- zbieranie argumentów za i przeciw;
- konstruowanie wypowiedzi według podanych elementów treści;
- stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;
- rozmowa na podstawie materiału stymulującego.

Techniki rozwijające sprawność czytania:

- identyfikacja w tekście słów-kluczy;
- wybór opcji prawda-fałsz;
- dopasowanie tytułu do tekstu;
- uzupełnianie informacji na podstawie tekstu;
- formułowanie głównej myśli tekstu;
- odpowiadanie na pytania;
- wyszukiwanie potrzebnych informacji w tekście.

Techniki rozwijające sprawność pisania:

- dyktando;
- uzupełnianie asocjogramów;
- interpretowanie statystyk;
- wpisywanie tekstów do komiksów;
- pisanie tekstu na podstawie wymienionych słów, haseł;
- pisanie listów według wzoru;
- wypełnianie formularzy;

- sporządzanie krótkich notatek na podstawie usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
- pisanie części tekstu np. zakończenia listu.

W nauczaniu gramatyki wyróżnia się dwie metody:

- metoda dedukcyjna – polega na zrozumieniu reguły gramatycznej, a następnie wykonywaniu dużej ilości ćwiczeń w celu zastosowania danej struktury gramatycznej w sytuacjach komunikacyjnych;
- metoda indukcyjna – polega na zilustrowaniu działania reguły odpowiednią liczbą przykładów i samodzielnym odkrywaniu reguły a następnie przejściu do praktyki językowej, utrwalanie następuje poprzez imitację.

Przykładowe techniki w nauczaniu gramatyki:

- układanie zdań z rozsypanek wyrazowych;
- łączenie ze sobą fragmentów zdań;
- dopisywanie końcówek;
- transformacja zdań według wzoru;
- uzupełnianie poprawnej formy np. czasownika, rzeczownika, przymiotnika itp.;
- dryle językowe.

Przykładowe techniki nauczania słownictwa:

- wprowadzanie nowego słownictwa (np. asocjogramy, kontekst, parafrazy, synonimy i antonimy, wizualizacja, definiowanie, objaśnianie za pomocą języka polskiego);
- utrwalanie nowego słownictwa (np. wielokrotne powtarzanie, technika wielokrotnego słuchania, czytania, śpiewania tekstu z nową leksyką, gry, zabawy, kalambury);
- powtarzanie i utrwalanie wcześniej opanowanego słownictwa (np. podawanie wyrazów na określoną literę, odnajdywanie wyrazu nie pasującego do pozostałych, rozwiązywanie krzyżówek, diagramy literowe).

W nauczaniu wymowy należy zwrócić uwagę na poprawną artykulację dźwięków, akcent, intonację i rytm. Rozpoznawanie dźwięków jest podstawową umiejętnością w prawidłowej artykulacji. Ważne jest, aby zauważyć różnicę i wymawiać dźwięki tak, aby słuchacze mogli tę różnicę rozpoznać.

Przykładowe techniki ćwiczenia poprawnej wymowy:

- słuchanie nagrań oryginalnych;
- słuchanie i powtarzanie pojedynczych wyrazów, zwrotów, zdań;
- powtarzanie chóralne, grupowe, indywidualne;
- głośne czytania;
- przyswajanie tekstów piosenek;
- recytacja wierszy.

3.3 Materiały nauczania

3.3.1 Podręcznik

Do realizacji programu proponuje się podręcznik wydawnictwa PWN „Hier und da”, składający się z trzech części, który moim zdaniem, doskonale nadaje się do realizacji

celów programu. Jest to nowoczesny podręcznik dostosowany do realiów polskiej szkoły ponadgimnazjalnej, o ciekawej szacie graficznej i atrakcyjnej dla młodzieży tematyce, przejrzysty i prosty, rozwija autonomię ucznia i umożliwia mu samokontrolę i samoocenę. Podaje strategie uczenia się w sekwencji Lerntipp, daje propozycje pracy z Internetem i pracy metodą projektu, umożliwia też przygotowanie ucznia do matury i tworzenie własnego portfolio językowego. Zbiór zadań i ćwiczeń jest bogaty i różnorodny, trzeba więc realizować je wybiórczo. Jedyńm mankamentem są, moim zdaniem, zbyt proste teksty i ćwiczenia, kształtujące sprawność rozumienia ze słuchu. Podręcznik można więc uzupełnić o dodatkowe materiały autentyczne.

W skład pakietu edukacyjnego wchodzi:

- podręcznik dla ucznia łącznie z zeszytem ćwiczeń i nagraniem audio;
- podręcznik dla nauczyciela;
- zeszyt maturalny do każdej części podręcznika.

3.3.2 Materiały pomocnicze

Pracę na zajęciach można uatrakcyjnić poprzez stosowanie dodatkowych materiałów.

Do materiałów pomocniczych można zaliczyć:

- nagrania audio-video, w tym nagrania prezentujące tematykę kulturoznawczą;
- słowniki dwu i jednojęzyczne;
- prasa niemiecka np. *Juma, Rad, Aktuell*;
- książki do gramatyki dla młodzieży;
- książki w uproszczonej wersji językowej;
- broszury, ulotki, formularze;
- materiały z Internetu;
- tablice gramatyczne i foliogramy;
- mapy, plany miast, widokówki;
- interaktywne programy komputerowe do nauki języka;
- testy przygotowujące do matury;
- plakaty, ilustracje.

3.3.3 Indywidualizacja pracy

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana pod kilkoma względami. Dwie najczęściej występujące różnice dotyczą ich stylów poznawczych oraz poziomu językowego. Bardzo trudno jest uwzględnić w normalnych szkolnych warunkach typy stylów poznawczych występujące wśród uczniów i w zależności od rodzaju inteligencji dzielić klasę na grupy i planować odrębne ćwiczenia dla każdej z tych grup. Ale ważne jest, aby w każdej klasie wyrównać, w miarę możliwości, poziom opanowania języka obcego. W szkołach publicznych jest to dość powszechne zjawisko, że w grupach rozpoczynających naukę języka niemieckiego od poziomu zerowego są tacy, którzy nie uczyli się języka, uczyli się, ale ich kompetencje językowe są bardzo słabe i tacy, którzy posiadają już ugruntowany zasób wiedzy i umiejętności. Ponieważ nie zawsze istnieje możliwość podziału na określone grupy, zachodzi więc potrzeba indywidualizacji pracy na lekcji. Pierwszym etapem powinna być diagnoza danej grupy uczniów. Należy na początku nauki w szkole przeprowadzić test diagnozujący, który określi poziom językowy uczniów i na tej podstawie podjąć decyzję o ewentualnej pracy indywidualnej. Indywidualizacja nauki może objąć uczniów zdolnych, uczniów słabszych i uczniów dyslektycznych.

Praca z uczniem zdolnym obejmuje:

- dodatkowe prace domowe;
- dodatkowe ćwiczenia leksykalne i gramatyczne o wyższym stopniu trudności;
- przygotowywanie do udziału w konkursach;
- samodzielną pracę ucznia z dodatkowym tekstem;
- pomoc uczniom słabszym.

Zadania przydzielane uczniom zdolnym są zadaniami dodatkowymi i tak też należy jej traktować przy ocenianiu. Należy ich raczej nagradzać dobrą oceną za wywiązywanie się z zadań niż stosować wyższe wymagania przy ocenianiu.

Uczniowi słabszemu należy koniecznie udzielić wsparcia, aby nie pogłębiała się jego niska samoocena i aby nie zniechęcał się do nauki języka.

Proponowane formy pracy z uczniem słabszym to:

- pomoc koleżeńska;
- dłuższy czas pracy;
- konsultacje nauczyciela i jego wsparcie;
- prosta prezentacja nowego materiału;
- więcej dodatkowych przykładów przy wprowadzaniu nowej leksyki;
- wizualizacja treści;
- motywowanie do nauki przez udzielenie pochwał;
- więcej prostych ćwiczeń do domu.

Uczniowie ze zdiagnozowanymi problemami dyslektycznymi wymagają indywidualnego podejścia i zastosowania specyficznych kryteriów przy ocenianiu.

W przypadku ucznia dyslektycznego należy uwzględnić następujące zasady:

- stawianie wymagań odpowiednio do jego możliwości;
- w razie potrzeby ocenianie ucznia na podstawie wypowiedzi ustnych;
- ewentualne ocenianie prac z pominięciem błędów ortograficznych;
- umożliwienie uczniowi kilkakrotnego wysłuchania nagrania lub przeczytania tekstu;
- egzekwowanie od ucznia zadań samodzielnie przygotowanych lub rozwiązanych w domu;
- umożliwienie uczniowi korzystanie z komputera przy wykonywaniu prac pisemnych.

Reasumując, indywidualizacja pracy na zajęciach jest bardzo ważnym elementem w procesie kształtowania kompetencji kluczowych. Uwzględniając potrzeby ucznia, dostrzegając jego dysfunkcje, można tak pokierować pracą na lekcji, aby każdy uczeń czuł się doceniony i miał świadomość, że „coś” umie, że następuje pewien przyrost jego wiedzy i umiejętności.

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

Poniższy opis określa osiągnięcia ucznia na końcu edukacji w technikum tj. po minimum 190 godzinach języka w toku kształcenia, przy założeniu, że rozpoczął on naukę od poziomu zerowego w wymiarze co najmniej 2 godzin tygodniowo przez 3 lata i 1 godziny tygodniowo przez rok. W wymiarze godzin uwzględniono miesięczne praktyki zawodowe uczniów. Program zakłada, że po czterech latach nauki uczeń opanuje język na poziomie zapewniającym minimum komunikacji językowej, że będzie umiał wykorzystać w swojej pracy poznane słownictwo zawodowe i że będzie potrafił w przyszłości samodzielnie uzupełniać swoją wiedzę i doskonalić umiejętności językowe.

Program przewiduje następujące osiągnięcia ucznia zgodnie z podstawą programową-wariant C w zakresie czterech sprawności językowych z uwzględnieniem profilu zawodowego:

4.1.1 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć polecenie nauczyciela i odpowiednio zareagować na nie;
- zrozumieć proste sytuacje komunikacyjne;
- zrozumieć ogólny sens prostych przekazów słownych różnego rodzaju (np. rozmów, komunikatów, ogłoszeń, reklam, instrukcji itp.) przekazywanych za pomocą mediów;
- wskazać, wyselekcjonować i porządkować informacje szczegółowe w wyżej wymienionych przekazach słownych;
- określić intencje rozmówcy w prostych sytuacjach komunikacyjnych;
- na podstawie usłyszanego tekstu sporządzić np. pisemną notatkę.

4.1.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- uzyskiwać i udzielać informacji dotyczących typowych sytuacji życia codziennego i zawodowego;
- formułować krótkie wypowiedzi na określone tematy: np. o sobie, swoim otoczeniu, regionie, kraju;
- zadawać proste pytania i udzielać odpowiedzi;
- inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę dotyczącą typowych sytuacji życia codziennego i zawodowego;
- prowadzić prostą rozmowę dotyczącą problematyki ekonomicznej;
- stosować w wypowiedziach ustnych poznaną leksykę, struktury gramatyczne i zasady wymowy w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi.

4.1.3 Czytanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć powszechnie spotykane dokumenty, takie jak rozkład jazdy, ogłoszenia, reklamy, formularze, listy, menu, instrukcje itp.;

- zrozumieć ogólny sens prostego adaptowanego tekstu;
- wskazać, selekcjonować i porządkować informacje szczegółowe w wymienionych tekstach;
- potrafi zrozumieć i zanalizować statystykę;
- po przeczytaniu i zrozumieniu tekstu napisać np. krótkie streszczenie lub plan wydarzeń.

4.1.4 Pisanie

Uczeń potrafi:

- napisać prosty tekst sformalizowany (np. zaproszenie, list oficjalny, ogłoszenie) i list osobisty lub pocztówkę;
- wypełnić formularz, ankietę, zgłoszenie;
- potrafi prowadzić prostą korespondencję z kontrahentami, instytucjami finansowymi oraz organami administracji rządowej i terytorialnej;
- stosować w tekstach pisanych odpowiednie środki językowe i zasady ortografii.

4.1.5 Gramatyka i leksyka

Uczeń potrafi:

- poprawnie posługiwać się zakresem struktur gramatycznych na poziomie podstawowym;
- posługiwać się zakresem słownictwa i struktur leksykalnych na poziomie podstawowym;
- posługiwać się słownictwem związanym z jego profilem zawodowym.

4.1.6 Inne

Uwzględniając pozostałe cele programu, wynikające przed wszystkim z kluczowych kompetencji, uczeń powinien opanować także inne umiejętności.

Uczeń:

- umie dostosować sposób uczenia się do własnych możliwości;
- potrafi dokonać samooceny swoich wiadomości i umiejętności;
- umie organizować sobie pracę zachowując systematyczność i samodyscyplinę,
- umie korzystać ze słownika dwujęzycznego, jednojęzycznego, leksykonów, a także źródeł informacji, w tym również elektronicznych;
- potrafi wykorzystywać Europejskie Portfolio Językowe i EUROPASS;
- zna i wykorzystuje wiedzę dotyczącą tematyki kulturoznawczej państw europejskich;
- potrafi twórczo rozwiązywać problemy;
- dostrzega różnice pomiędzy kulturą rodzimą, a kulturą innych państw europejskich;
- umie wykorzystywać wiedzę zdobytą w szkole w innych dziedzinach życia np. na praktyce zawodowej;
- umie efektywnie pracować w zespole;
- potrafi zgromadzić dokumenty potrzebne przy ubieganiu się o pracę i właściwie zaprezentować się na rozmowie kwalifikacyjnej;
- umie zwalczać stereotypy, jest otwarty i tolerancyjny wobec innych kultur.

5 Kontrola i ocena osiągnięć ucznia

Aby móc skutecznie kontrolować stopień realizacji programu nauczyciel powinien dokładnie rozplanować proces nauczania w danym okresie. Powinien opracować rozkład materiału lub plan wynikowy z wyodrębnieniem faz lekcji, liczbę jednostek lekcyjnych przeznaczonych na realizację danego zagadnienia, techniki pracy na lekcji, formy zadań domowych i formy kontroli osiągnięć ucznia.

Kontrola osiągnięć uczniów jest nieodłącznym elementem procesu kształcenia, niezbędnym dla wszystkich jego uczestników: nauczyciela, ucznia i jego rodziców. Ocenianie bieżące dostarcza informacji o rozwoju ucznia, jego aktywności i osiągnięciach w zakresie języka niemieckiego w ciągu semestru i całego roku.

5.1 Przedmiotowe cele oceniania

Ocenianie:

- pomaga uczniowi rozpoznać i zrozumieć jego mocne i słabe strony, umożliwia planowanie nauki i dalszy rozwój;
- informuje rodziców o postępach dziecka, wskazuje w jaki sposób uczeń powinien pracować, by osiągnąć lepsze efekty;
- zapewnia nauczycielowi rzetelną informację zwrotną na temat efektywności jego nauczania, właściwego doboru ćwiczeń i metod pracy oraz pomaga w modyfikacji programu nauczania, jeśli zachodzi taka potrzeba.

Osiągnięciem procesu oceniania jest:

- zrozumienie przez ucznia roli oceniania;
- wyciąganie wniosków z informacji zwrotnej;
- chęć poprawy oceny negatywnej;
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności w zakresie sprawności językowych;
- umiejętność samooceny.

5.2 Zasady, sposoby i kryteria oceniania

W procesie oceniania należy uwzględnić cztery sprawności językowe, a także stopień opanowania gramatyki i leksyki.

Ocenie podlegają:

- prace pisemne (sprawdziany, testy leksykalno-gramatyczne, kartkówki, sprawdziany rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstu czytanego);
- odpowiedzi ustne;
 - ✓ monolog-relacja, opis (poprawność językowa, znajomość słownictwa);
 - ✓ dialog (umiejętność rozpoczynania i podtrzymania rozmowy);
 - ✓ czytanie (poprawność artykulacyjna, intonacyjna, rozumienie tekstu czytanego);
 - ✓ recytacja (ekspresja, poprawność językowa);
 - ✓ udział w dyskusji (argumentowanie, wnioskowanie).
- prace samodzielne;

- ✓ praca na lekcji (indywidualna, w parach, w grupach, praca projektowa);
- ✓ prace domowe (bieżące, długoterminowe, wykonanie pomocy naukowych).
- aktywność na zajęciach;
- osiągnięcia ucznia w konkursach szkolnych i olimpiadach.

Ocena semestralna i roczna nie stanowi średniej arytmetycznej ocen częściowych, gdyż różna jest ich ważność. Każdy nauczyciel może ustalić sobie własną hierarchię wagi oceny i zapisać tę zasadę w Przedmiotowym systemie oceniania.

Przy ustalaniu oceny semestralnej i rocznej nauczyciel bierze pod uwagę indywidualną sytuację ucznia, jego rozwój, postępy, diagnozę wyjściową, dysfunkcje (zarówno stwierdzone orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej, jak i zaobserwowane w czasie pracy z uczniem). Rozpoczynając naukę w szkole uczeń powinien zostać poinformowany o wymaganiach edukacyjnych i zasadach oceniania, które są zapisane w Przedmiotowym systemie oceniania. Nieodłącznym elementem PSO powinien być kontrakt z uczniem, który jasno i wyraźnie precyzuje prawa i obowiązki ucznia i nauczyciela.

Przy ocenianiu poszczególnych sprawności można zastosować konkretne skale ocen i dokładnie wypunktować, co uczeń powinien umieć w ramach danej sprawności na określony stopień.

Jakość wypowiedzi ustnych jest miernikiem praktycznego wykorzystania poznanych zasad, zasobów leksykalnych i gramatycznych, umiejętności ich reprodukcji i produkowania. Umiejętności te pełnią istotną funkcję motywacyjną, ukazując uczniowi, w jaki sposób jego starania przyniosły efekty, oraz jego aktualną możliwość komunikowania się w języku obcym w warunkach zbliżonych do naturalnych.

Kontrola wypowiedzi ustnych dotyczy:

- poprawności doboru formy wypowiedzi do tematu;
- stopnia wyczerpania tematu;
- płynności wypowiedzi;
- bogactwa wypowiedzi;
- poprawności leksykalno-gramatycznej;
- poprawności wymowy i intonacji.

Kontrola prac pisemnych dotyczy:

- znajomości słownictwa;
- umiejętności pisania;
- rozumienia tekstu czytanego;
- znajomości struktur gramatycznych;
- znajomości zasad ortografii.

W przypadku sprawdzianów pisemnych nauczyciel powinien dokładnie określić zasady ich przeprowadzania.

Zasady dotyczące sprawdzianów pisemnych:

- zadania testowe wynikają z rodzaju ćwiczeń prowadzonych podczas lekcji;
- testy nie sprawdzają wszystkich sprawności jednocześnie;
- zadania odnoszą się do materiału opracowanego podczas lekcji;
- zakres materiału podlegający kontroli jest precyzyjnie określony;
- sprawdzian powinien być zapowiedziany z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony powtórzeniem.

Kryteria oceny sprawdzianów gramatyczno-leksykalnych:

100 % - 85 %	bardzo dobry
84 % - 70%	dobry
69 % - 55 %	dostateczny
54 % - 40 %	dopuszczający
poniżej 40%	niedostateczny

6 Projekt ewaluacji programu nauczania

Autorski program nauczania wymaga ewaluacji. Polega ona na systematycznym, jawnym i precyzyjnym gromadzeniu informacji na temat procesu kształcenia i jego wyników, analizie i interpretacji zebranych danych oraz przekazywaniu wniosków uczestnikom tego procesu. Ewaluacja rozumiana jest również jako badanie jakości w celu korygowania działań oraz rozwiązań strukturalnych i programowych w systemie kształcenia.

Cele ewaluacji

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowej;

Ewaluacja programu obejmuje:

- ocenę projektu programu;
- ocenę skuteczności programu (autoewaluację, ocenę dokonaną przez trenera, dyrektora szkoły lub autorów programu).

Ocena skuteczności programu obejmuje analizę wyników dwukrotnego pomiaru osiągnięć uczniów uczestniczących w projekcie przygotowanego i przeprowadzonego zgodnie z zasadami pomiaru dydaktycznego, w trakcie i po realizacji programu.

Ewaluacja dotyczy kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Obiekt ewaluacji

- efekty programu nauczania z języka niemieckiego.

Pytania kluczowe

- jakie wymierne efekty dla uczniów, szkoły i środowiska przyniósł program?
- jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej?
- czy program jest spójny z celami projektu SKK?
- jak uczniowie ocenili działania nauczyciela realizującego projekt programu?

Kryteria ewaluacji

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność programu;
- zgodność z podstawą programową, standardami egzaminacyjnymi i egzaminem zawodowym;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost wiedzy, umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowych oraz projektu;
- spójność z celami całego projektu SKK.

Metody badawcze

- ankietowanie (ankieta, wywiad, kwestionariusz wywiadu);
- analiza dokumentów szkolnych;
- pomiar dydaktyczny (test).

Próba badawcza

- uczniowie konkretnej klasy,
- nauczyciele nauczania zawodowego;
- rodzice.

Prezentacja danych

- opisowy raport;
- prezentacja komputerowa.

W Aneksie zamieszczono propozycje ankiet dla uczniów na początku nauki, po dwóch latach trwania projektu, po zakończeniu nauki w technikum.

7 Aneks

Ankieta dla ucznia przed rozpoczęciem programu

1. Ile lat uczyłeś się języka niemieckiego?
2. Jak, w skali od 1-5, oceniasz swoje umiejętności językowe?
1 2 3 4 5
3. Czy lubisz uczyć się języka niemieckiego?
Jeśli TAK, to dlaczego
.....
Jeśli NIE, to dlaczego
.....
4. Co sprawia Ci największą trudność w nauce języka?
mówienie, pisanie, słuchanie, czytanie, inne
.....
.....
5. Z jakich pomocy korzystałeś dotychczas podczas nauki języka niemieckiego?
podręcznik, zeszyt ćwiczeń, słowniki, tablice gramatyczne,
materiały autentyczne, inne
6. Czy chciałbyś uczestniczyć w wykonywaniu dodatkowych zadań - projekt,
prezentacja?
TAK/NIE
7. Czy masz własne sposoby uczenia się języka niemieckiego?
TAK/NIE
Jeśli TAK, to jakie
8. Czy uczysz się języka niemieckiego na zajęciach poza szkołą?
TAK/NIE
9. Czy uważasz, że nauka języka niemieckiego zawodowego przyda ci się
w przyszłości?
TAK /NIE /NIE MAM ZDANIA

Ankieta dla ucznia po dwóch latach realizacji programu

1. Czy przychodzisz przygotowany do zajęć? TAK /NIE /NIE ZAWSZE
2. Ile czasu tygodniowo poświęcasz na naukę języka niemieckiego?
.....
3. Czy możesz zapytać nauczyciela lub odnaleźć wiadomości w różnych źródłach, jeśli czegoś nie wiesz lub nie rozumiesz? TAK/NIE
4. Czy praca w zespole powoduje, że czujesz się pewnie? TAK/NIE
5. Czy odpowiada ci tempo pracy? TAK/NIE
6. Czy przydzielone zadania problemowe powodują, że musisz samodzielnie podejmować decyzje? TAK/NIE
7. Czy odpowiada ci forma sprawdzania wiadomości i umiejętności? TAK/NIE
8. Czy podczas zajęć zdobywasz nowe wiadomości?
TAK /NIE /NIE ZAWSZE
9. Czy wykonywanie zadań zalecanych przez nauczyciela pozwala ci poćwiczyć i sprawdzić wprowadzany materiał?
TAK/ NIE /NIE ZAWSZE
10. Co chciałbyś zmienić na naszych zajęciach?
.....

Ankieta dla ucznia po zakończeniu programu

1. Czy odniosłeś korzyści z uczestniczenia w zajęciach?
TAK/NIE
2. Czy musiałeś samodzielnie podejmować decyzje związane z wykonywaniem zadania?
TAK/NIE
3. Czy stosowana przez nauczyciela metoda pracy pozwoliła ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
TAK/NIE
4. Oceń w skali od 1-5, przydatność omawianych treści:
1 2 3 4 5
5. Czy nauczyłeś się samodzielnie zdobywać wiedzę i poruszać w świecie informatycznym?
TAK/NIE
6. Czy zajęcia były dla ciebie atrakcyjne?
TAK/NIE
7. Czy cele projektu zostały jasno określone?
TAK/NIE
8. Czy zajęcia pozwoliły ci rozwinąć następujące umiejętności:
 - samokształcenie TAK/NIE
 - samodzielne podejmowanie decyzji TAK/NIE
 - samoocena TAK/NIE
 - praca w zespole TAK/NIE
 - negocjowanie TAK/NIE
 - wyrażanie własnych opinii TAK/NIE
9. Czy zajęcia spełniły twoje oczekiwania?
TAK /NIE /NIE ZUPEŁNIE /NIE MAM ZDANIA
10. Czy poziom zajęć był zadowalający?
TAK /NIE /NIE ZAWSZE

Bibliografia

- [1] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.
- [2] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [3] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002
- [4] Warzecha W., *Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie świętokrzyskim*, Szkoła Kluczowych Kompetencji, Lublin 2009.

Autor
Aneta Wyderska

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3
w Końskich**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele nauczania.....	7
1.1 Ogólne cele nauczania.....	7
1.2 Cele szczegółowe	7
2 Treści nauczania	9
2.1 Treści tematyczno-leksykalne oraz funkcje językowe	9
2.2 Funkcje językowe	10
2.3 Zakres materiału gramatycznego.....	12
2.4 Funkcje komunikacyjne.....	13
2.5 Sprawności językowe	16
3 Procedury osiągnięcia celów	18
3.1 Metody nauczania.....	18
3.2 Techniki nauczania.....	19
3.3 Materiały do nauczania.....	21
3.4 Sposoby wyrównywania poziomu językowego	22
4 Ocenianie	23
5 Projekt ewaluacji	25
6 Załączniki	26
Bibliografia.....	29

Wstęp

Charakterystyka programu

Szkoła Kluczowych Kompetencji to program rozwijania umiejętności uczniów szkół z województw Polski Wschodniej.

Głównym założeniem programu jest wyrównanie szans nauczania młodzieży z wyżej wymienionych terenów, poprzez dotację z Unii Europejskiej.

Liderem Programu jest Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, partnerami Programu są: Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu, Wyższa Szkoła Biznesu im. bp. Jana Chrapka w Radomiu.

Akty prawne

- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, wariant C (Rozporządzenie MEN z dn. 23.08.2007);
- Rozporządzenie MENiS zmieniające rozporządzenia w sprawie standardów wymagań będących podstawą do przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. nr 90 poz. 846 z dn. 10.04. 2003);
- Rozporządzenie MEN z dn. 06.01.2009 w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia.

Założenia programu

Język obcy nowożytny jest nie tylko przedmiotem obowiązkowym na egzaminie maturalnym. We współczesnym świecie, w społeczeństwie wiedzy jest niezbędnym narzędziem w życiu pracownika i obywatela. Tematyka i forma zadań egzaminacyjnych z języków obcych nowożytnych na egzamin ustny i pisemny jest tak opracowana, aby sprawdzić stopień opanowania przez ucznia umiejętności i wiadomości z wszystkich obszarów standardów wymagań egzaminacyjnych.

Standardy te są w wielu punktach zbliżone do kompetencji kluczowych z zakresu porozumiewania się w językach obcych.

Analiza wyników egzaminów maturalnych pokazuje nam stopień opanowania przez ucznia kompetencji kluczowych w zakresie: porozumiewania się w sytuacjach życia codziennego, umiejętności reagowania językowego w określonych sytuacjach, rozpoczynania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz prowadzenia negocjacji przy wykorzystywaniu struktur leksykalno-gramatycznych.

Udział w programie rozwijającym kluczowe kompetencje to duża szansa dla naszych uczniów. Program ten pozwoli podnieść poziom kształcenia i ułatwi uczniom w przyszłości funkcjonowanie na rynku pracy.

Najczęstsze przyczyny niepowodzeń uczniów w zakresie nauki języków obcych, to:

- sytuacja ekonomiczna rodziny (niska stopa życiowa rodzin, z których pochodzą uczniowie);
- sytuacja rodzinna (brak wsparcia ze strony rodziny);
- niska samoocena uczniów (niska motywacja);
- uzdolnienia językowe (niski poziom zdolności językowych);

- zachowanie ucznia (wysoka absencja na lekcjach, małe zaangażowanie, brak pracy własnej).

Rozwijając wszystkie cztery sprawności językowe uczniów przez cztery lata pracy na lekcjach języka obcego, należy zwrócić uwagę na wzmocnienie motywacji u uczniów poprzez zainteresowanie ucznia danym językiem obcym.

Zgodnie z podstawą programową nauczania języka obcego szkoła powinna rozwijać w uczniach postawę otwartości, ciekawości i przygotowywać do samodzielnego uczenia się języka obcego, stworzyć podstawę, na bazie której mógłby doskonalić swoje umiejętności.

To szkoła powinna zainteresować ucznia kulturą kraju, którego języka się uczy.

Znajomość języka i kultury danego kraju pomaga nawiązać kontakty międzynarodowe, budować więzi międzyludzkie oraz stworzyć klimat zrozumienia.

Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

Efektywność nauczania języka niemieckiego zależy w dużej mierze od warunków, w jakich jest on realizowany, kwalifikacji nauczyciela, jak również jego otwartości na zmiany.

Program zakłada naukę w wymiarze 2 godz. tygodniowo przez 4 lata.

Program ten będzie uzupełniany materiałami dodatkowymi (głównie problemy gramatyczne).

Uczniowie uczęszczający do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Końskich pochodzą najczęściej z rodzin mało zamożnych. Są to uczniowie przeciętni, którzy nie osiągają dużych sukcesów w nauce. Rodzice naszych uczniów mają wykształcenie przeważnie średnie lub zawodowe.

Uczniowie kończący naukę w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 posiadają kwalifikacje do wykonywania wybranego przez siebie zawodu.

ZSP nr 3 posiada pracownię germanistyczną, którą nauczyciele języka niemieckiego starają się wyposażać w materiały potrzebne do prowadzenia zajęć z języka niemieckiego. Są one przydatne zarówno na lekcjach języka niemieckiego, jak również języka niemieckiego zawodowego.

1 Cele nauczania

1.1 Ogólne cele nauczania

1.1.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym.

1.1.2 Cele wynikające z kompetencji kluczowych

- kształtowanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie;
- opanowanie umiejętności komunikacyjnych – umiejętności logicznego i poprawnego wypowiedzania się;
- uzyskanie kompetencji interkulturowych, niezbędnych do funkcjonowania w wielojęzycznym i wielokulturowym świecie;
- kształcenie pozytywnych postaw oraz motywacji względem języka obcego i społeczności posługującej się nim;
- rozwijanie umiejętności interpersonalnych.

1.1.3 Cele wynikające z kształcenia zawodowego

- integracja przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych;
- przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy;
- przygotowanie do samodzielnego pogłębiania i wykorzystywania języka niemieckiego w pracy zawodowej.

1.1.4 Cele wynikające z przeprowadzonej diagnozy społecznej

- kształcenie kompetencji komunikacyjnych;
- podniesienie poziomu kształcenia i zdawalności egzaminów maturalnych;
- wzmocnienie systemu motywowania uczniów;
- wdrażanie do aktualizacji i pogłębiania wiedzy i umiejętności;
- kształcenie postaw otwartości, mobilności, odpowiedzialności za szkołę i siebie.

1.2 Cele szczegółowe

Cele szczegółowe to nabywanie i rozwój sprawności językowych do których zalicza się:

- zapoznanie się z formą egzaminu maturalnego pisemnego i ustnego oraz wymaganiami egzaminacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej i zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- poszerzanie wiedzy ogólnej uczniów na temat obyczajów i norm życia codziennego w krajach niemieckojęzycznych;
- integracja na lekcjach języka niemieckiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystywanie jej do wykonywania projektów;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i oceniania własnej nauki i przejmowania za nią odpowiedzialności przez kształtowanie systematyczności i dyscypliny, samoocenę i diagnozowanie potrzeb;
- osiągnięcie umiejętności odpowiadania na wyzwania współczesnego świata (globalizacja, wzrost znaczenia wiedzy i wymiany informacji, szybki postęp naukowo-techniczny);
- rozwinięcie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających swobodne poruszanie się w codziennych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów.

2 Treści nauczania

2.1 Treści tematyczno-leksykalne oraz funkcje językowe

Proponowany program zakłada zapoznanie uczniów z podstawowym słownictwem dotyczącym życia codziennego oraz wąski zakres słownictwa zawodowego.

Gwarantuje on również dobre przygotowanie do zdawania matury na poziomie podstawowym oraz umożliwia realizację takich zadań jak:

- rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości poprzez pozytywną informację zwrotną, dotyczącą indywidualnych kompetencji językowych;
- umożliwianie wyrażania w języku obcym własnych przekonań i opinii;
- stwarzanie sytuacji umożliwiających aktywne używanie języka niemieckiego;
- wzbudzanie zainteresowania kulturą krajów niemieckojęzycznych;
- rozwijanie u uczniów otwartości i tolerancji wobec innych kultur, cywilizacji i obyczajów;
- rozwijanie pracy zespołowej;
- umacnianie wiary we własne możliwości językowe;
- wdrażanie do samodzielności w procesie uczenia się języka niemieckiego;
- wykorzystanie doświadczeń nabytych w trakcie uczenia się innych języków obcych.

Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem języka zawodowego:

Wprowadzane słownictwo będzie obejmować zakresy tematyczne umożliwiające komunikację w zakresie sytuacji życia codziennego oraz wybrane proste zagadnienia z zakresu języka obcego zawodowego.

- **dane personalne:** imię, nazwisko, adres, wiek, data urodzenia, narodowość, znajomość języków obcych, wykształcenie, życiorys, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rodzina;
- **szkoła:** przedmioty szkolne, przybory szkolne, plan lekcji, oceny, niektóre pomieszczenia w budynku szkolnym, wydarzenia z życia szkoły;
- **dom:** miejsce zamieszkania, wygląd domu, mieszkania, meble, wyposażenie, poszukiwanie mieszkania, wynajmowanie mieszkania;
- **życie rodzinne i towarzyskie:** członkowie rodziny, święta rodzinne, rozkład dnia, prawa i obowiązki rodzinne, formy życia rodzinnego, konflikty w rodzinie, tradycje i zwyczaje;
- **czas wolny:** zainteresowania, hobby, wypoczynek, sport, wakacje, turystyka, kino, telewizja;
- **podróżowanie:** środki transportu, rezerwacja, dworzec, lotnisko, hotel, pensjonat, schronisko, zwiedzanie, biuro podróży, plan miasta;
- **żywienie:** produkty spożywcze, posiłki, napoje, restauracja, bar, jadłospis, przepisy kulinarne, nawyki żywieniowe;
- **zdrowie:** troska o zdrowie, higieniczny tryb życia, samopoczucie, schorzenia;
- **zakupy:** rodzaje sklepów, jednostki wagi, rozmiary, ceny;
- **usługi:** fryzjer, fotograf, poczta, bank;

- **uczucia:** przyjaźń, miłość, radość, smutek, tolerancja, agresja, zadowolenie;
- **kultura:** wybrane elementy wiedzy o kulturze krajów niemieckojęzycznych;
- **świat przyrody:** pogoda, ochrona środowiska;
- **praca:** nazwy zawodów, poszukiwanie pracy, strój do pracy, rozmowa kwalifikacyjna, korespondencja służbowa (notatka, zaproszenie, oferta), umawianie się na spotkanie (bezpośrednie i telefoniczne).

2.2 Funkcje językowe

Zestawienie funkcji językowych, jakimi uczeń kończący naukę po czterech latach szkoły średniej powinien umieć się posługiwać.

FUNKCJE JĘZYKOWE	PRZYKŁADY
<i>Personalia</i>	_____
Pytanie o dane osobowe	Wie heißt du? Woher kommst du? Wo wohnst du?
Udzielanie informacji dotyczących danych osobowych	Ich heiße..., ich bin 17 Jahre alt, ich wohne in ...
Pytania o zainteresowanie	Was ist dein Hobby?, was machst du in deiner Freizeit?
Udzielanie informacji dotyczących zainteresowań	Ich interessiere mich für Musik, Sport
Wyrażanie sympatii, antypatii, upodobań	Ich mag Deutsch, ich mag Markus, ...
Charakteryzowanie osób – opis wyglądu zewnętrznego, opis cech charakteru	Sie ist mittelgroß. Eva ist nett und sympathisch
<i>Wzorce zachowania, kontakty międzyludzkie, zwroty grzecznościowe</i>	_____
Powitanie oraz pożegnanie	Hallo! Guten Morgen, Tschüß, Auf Wiedersehen
Pozdrawianie	Grüß Dich!
Przedstawianie siebie i innych	Ich bin Anette, das ist Thomas
Nawiązywanie rozmowy, prowadzenie i kończenie rozmowy (prowadzenie rozmowy przez telefon)	Hollo! Bist du Sven? Kommst du aus Österreich? Ich hätte gern Herr Schmidt gesprochen.
Informacja o nie zrozumieniu, prośba o powtórzenie, o wolniejsze mówienie	Frau Krüger, könnten Sie das noch mal wiederholen. Ich habe Sie leider nicht verstanden.
Pytanie o znaczenie wyrazów lub zwrotów, literowanie	Wie heißt du auf Deutsch? Ich buchstabiere A wie Anton, ...
Wyrażanie prośby, życzenia	Könnten Sie, bitte das Fenster aufmachen? Ich möchte nach Italien fahren!
Podziękowania, gratulacje, komplementy	Vielen dank für deine Hilfe! Ich gratuliere dir zum Geburtstag.
Przepraszanie, usprawiedliwianie się	Ich möchte mich bei Ihnen für meine Verspätung entschuldigen.
Pytanie o pozwolenie	Darf ich reinkommen?
Uzyskiwanie i udzielanie informacji	Entschuldigung, wo befindet sich hier eine Bank? Die Bank ist im Zentrum, in der Goethestraße
Wyrażanie pewności, niepewności, zamiaru, przypuszczenia, zakazu	Ich bin sicher, dass du das schaffst. Ich habe die Absicht, Germanistik zu studieren.
Wyrażanie opinii	Ich meine, dieser Film ist sehr interessant.
Opisywanie przedmiotów, miejsc, zjawisk	Sein Auto ist grau.
Porównywanie	Anja ist viel schöner als Claudia.
Opis czynności zwyczajowych	Ich frühstücke immer um sieben Uhr.
Opis czynności i sytuacji odbywających się w przeszłości	Der Ausflug war sehr interessant. Besonders hat mir die Altstadt gefallen.
Mówienie o zamiarach i planach	Ich habe vor, morgen ins Konzert zu gehen. In einer Woche fahre ich in die Schweiz.
Informacje o szkole, przedmiotach szkolnych, planie lekcji	Am Montag habe ich 7 Stunden. Mein Lieblingsfach ist Erdkunde.

Opisywanie mieszkania, szkoły, miasta	Mein Haus ist groß. Es hat acht Zimmer, zwei Kuchen, ein Bad und einen Flur.
Udzielanie informacji geograficznych	Die Hauptstadt von Polen ist Warschau. Kielce liegt in Polen.
Orientowanie się w mieście, pytanie o drogę, wskazywanie drogi	Entschuldigung, wie komme ich zum Bahnhof? Gehen Sie geradeaus und dann an der ersten Kreuzung rechts.
Zakupy	
Pytanie o cenę, o konkretne artykuły spożywcze i przemysłowe	Was kostet diese Bluse?
Wyrażanie życzeń odnośnie zakupu odpowiednich artykułów	Ich hätte gern ein Paar Schuhe, Größe 39.
Zdrowie	
Informacje o swoich dolegliwościach	Ich habe Kopfschmerzen
Pytanie o zabytki	Was für Sehenswürdigkeiten gibt es dort?
Opowiadanie, jak/ gdzie spędziło się ferie lub gdzie się chce się je spędzić	In den Ferien war ich im Gebirge.
Rezerwowanie imprez turystycznych w biurach podróży	Ich möchte bei Ihnen ein Doppelzimmer reservieren.
Kupowanie biletów na różne środki lokomocji	Nach Berlin hin und zurück, bitte
Pytanie o połączenia	Wie ist die Verbindung von Krakau nach Dortmund?
Rozumienie tablic informacyjnych, drogowskazów, map	
Przekraczanie granicy- rozumienie jakie dokumenty należy okazać; pytanie jakie dokumenty są potrzebne	Ihren Pass, bitte. Welche Papiere brauche ich für diese Reiss.
Posiłki i napoje	
Znajomość nazw potraw	Die Wurst, das Brot, der Saft, die Milch
Informowanie, że chce się coś zjeść/czegoś napić	Ich möchte etwas Essen. Ich habe Durst.
Pytanie, czy chce się coś zjeść/ czegoś napić	Hast du Lust auf Spaghetti? Möchtest du etwas trinken?
Pytanie o pory posiłków i informowanie o porach posiłków	Um wie viel Uhr ist das Mittagessen? Das Abendessen ist um 18 Uhr.
Znajomość zwrotów grzecznościowych, dotyczących zachowania przy stole	Guttem Appetit!
Zamawianie posiłków i napojów	Zwei Flasche Cola, bitte
Rozumienie karty menu	
Wyrażenie prośby o kartę menu	Kann ich bitte die Speisekarte haben?
Pytanie o wolne miejsca przy stoliku	Ist dieser Platz frei?
Pytanie, czy posiłek smakował	Hat es geschmeckt?
Informowanie, czy posiłek smakował	Ja, es hat mir geschmeckt.
Usługi	
Kupowanie znaczków pocztowych, karty telefonicznej	Bitte eine Briefmarke nach Rom.
Wysyłanie listów, paczek, telegramów	Ich möchte ein Paket aufgeben.
Usługi bankowe, wpłacanie, pobieranie, przesyłanie pieniędzy, otwieranie konta, wymienianie pieniędzy, realizowanie czeków	Ich möchte 200 PLN gegen EURO wechseln. Kann ich bei Ihnen diesen Scheck einlösen?
Warsztat naprawy samochodów- pytanie o możliwość naprawy, informowanie o usterkach samochodzie, zlecenie naprawy samochodu	Können Sie mein Auto in die Werkstatt abschleppen? Mein Auto ist kaputt. Die Bremse funktioniert nicht.
Zawiadamianie policji o wypadku samochodowym	Es ist ein Unfall passiert.
Opisywanie wypadku samochodowego	Der Fahrer vor Renault hat die Vorfahrt nicht beachtet.
Znajomość nazw zawodów	Der Lehrer, die Ärztin

Informowanie, jaki zawód chciałoby się wykonywać	Ich möchte Schauspielerin werden.
Pytanie o warunki pracy, o wynagrodzenie	Wie sind die Arbeitsbedingungen?
Ubieganie się o praktykę, pracę zawodową	Ich möchte bei Ihnen mein Praktikum machen. Ich möchte bei Ihnen jobben.

2.3 Zakres materiału gramatycznego

Program przewiduje opanowanie następujących struktur gramatycznych:

- **czasownik:**
 - ✓ regularna i nieregularna odmiana czasownika;
 - ✓ czasowniki modalne;
 - ✓ czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone;
 - ✓ czasowniki zwrotne;
 - ✓ formy czasowe: czas teraźniejszy Präsens, czasy przeszłe: Perfekt i Präteritum;
 - ✓ czas przyszły Futur I;
 - ✓ rekcja wybranych czasowników;
 - ✓ formy imiesłowowe czasownika;
 - ✓ tryb rozkazujący.
- **rzeczownik:**
 - ✓ rodzajnik określony i nieokreślony, użycie rzeczownika z rodzajnikiem określonym, nieokreślonym;
 - ✓ odmiana rzeczownika;
 - ✓ rzeczowniki złożone;
 - ✓ rzeczowniki określające zawód;
 - ✓ rzeczowniki tworzone od nazw miast, państw, części świata;
 - ✓ odmiana imion własnych.
- **przeczenia:**
 - ✓ przeczenie nein, kein, nich.
- **przyimek:**
 - ✓ przyimki z celownikiem;
 - ✓ przyimki z biernikiem;
 - ✓ przyimki z celownikiem I Biernikiem.
- **przymiotnik i przysłówek:**
 - ✓ przymiotnik w roli przydawki;
 - ✓ stopniowanie regularne i nieregularne przymiotnika i przysłówka;
 - ✓ przymiotnik z rodzajnikiem Określonym I Nieokreślonym.
- **liczebnik:**
 - ✓ liczebniki główne do 1000000;
 - ✓ liczebniki porządkowe.
- **zaimek:**
 - ✓ zaimek osobowy (mianownik, celownik, biernik);
 - ✓ zaimek dzierżawczy i jego deklinacja;
 - ✓ zaimek zwrotny;
 - ✓ zaimki pytające;
 - ✓ zaimki nieokreślone: Man, Jemand, Niemand.
- **składnia:**
 - ✓ zadania pojedyncze oznajmujące, pytające, rozkazujące;
 - ✓ zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: und, aber, oder, sondern, denn;

- ✓ zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikami: weil, da;
- ✓ zdania dopełnieniowe ze spójnikami: dass, ob., wer, was, wo, wie.

2.4 Funkcje komunikacyjne

Po zrealizowaniu programu uczeń powinien znać i stosować następujące funkcje językowe w sytuacjach życia codziennego i wybranych sytuacjach życia zawodowego:

Kontakty międzyludzkie/Zwroty grzecznościowe:

- powitanie, pożegnanie;
- pozdrawianie;
- rozpoczynanie, podtrzymywanie, kończenie rozmowy;
- przeproszanie i usprawiedliwianie się;
- podziękowania i gratulacje;
- pytania o pozwolenie;
- wyrażenie prośby, życzenia;
- składanie życzeń i gratulacji
- opis osób, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji;
- relacjonowanie wydarzeń odbywających się w przeszłości;
- prowadzenie prostych negocjacji;
- wyrażanie własnych opinii, argumentowanie;
- przytaczanie opinii, argumentowanie;
- wyrażanie zamiaru, przypuszczenia, zakazu;
- mówienie o planach.

Program będzie realizowany przy pomocy podręcznika „Alles klar”. Materiał zostanie uzupełniony dodatkowymi ćwiczeniami autentycznymi przygotowanymi przez nauczyciela stosownie do omawianej tematyki i zakresu gramatycznego. Treści uzupełniające treści podręcznikowe i rozwijające kompetencje kluczowe zostały zaznaczone tłustym drukiem. Po każdym dziale nastąpi powtórzenie wiadomości z danego działu i sprawdzian wiadomości.

Klasa I – Alles klar 1a– zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
1.	Kraje, języki, narodowości. Przedstawienie się; zapoznanie się	Czasowniki regularne: <i>kommen, lernen, wohnen, heißen</i> . Zaimek osobowy w mianowniku. Czasowniki nieregularne <i>sein</i> oraz <i>sprechen</i> . Rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na <i>-in</i>	Człowiek- dane personalne. Elementy wiedzy o krajach i językach europejskich
2.	Niemiecki alfabet. Powitania, pożegnania. Formularz zgłoszeniowy	Szyk zdania prostego. Pytania ze słówkiem pytającym. Liczebniki główne (1- 1000000)	Człowiek – dane personalne. Praca- powitania z pracodawcą i współpracownikami.
3.	W instytucie językowym. Na lekcji języka obcego.	Czasowniki regularne o temacie zakończone na : <i>-t, -d, -chn, -ffn, -tm</i> .Czasownik modalny <i>mögen</i> . Rodzajnik określony i nieokreślony. Liczba mnoga rzeczowników. Rzeczownik	Szkoła – przedmioty nauczania, oceny, pomieszczenia w szkole, przybory szkolne. Orientacja w budynku i na ulicy.

		w bierniku. Czasownik posiłkowy <i>haben</i> .	
4.	Rodzina i krewni. Zawody.	Pytania rozstrzygające. Przeczenie <i>nicht</i> . Przeczenie <i>kein/ keine</i> . Zaimek dzierżawczy w mianowniku. Czasownik modalny <i>möchte</i>	Życie rodzinne, członkowie rodziny, praca – popularne zawody i czynności z nimi związane (zawody ekonomiczne)
5.	Ulubione zajęcia. Czas wolny, hobby. Poszukiwanie przyjaciół do korespondencji. Ogłoszenia.	Czasowniki rozdzielnie złożone. Czasowniki nieregularne: <i>fahren</i> , <i>lesen</i> , <i>sehen</i> , <i>sprechen</i> . Czasowniki zwrotne.	Życie rodzinne i towarzyskie. Formy spędzania wolnego czasu. Pory roku i miesiące.
6.	Podawanie czasu- czas zegarowy, data, pory dnia. Dni tygodnia. Umawianie się. Zaproszenia, życzenia urodzinowe.	Czasownik rozdzielnie złożony <i>einladen</i> . Czasownik modalny <i>können</i> . Zaimek osobowy w bierniku. Liczebniki porządkowe.	Życie rodzinne i towarzyskie. Formy spędzania czasu wolnego; uroczystości. Podziękowanie za zaproszenie; umawianie się na spotkanie w kontakcie bezpośrednim i telefonicznym.
7.	Prezenty. Przyjęcie urodzinowe.	Rzeczownik w celowniku. Zaimek osobowy w celowniku. Spójnik <i>denn</i> . Tryb rozkazujący.	Życie rodzinne i towarzyskie. Formy spędzania wolnego czasu- uroczystości i święta. Zakupy- towary nadające się na prezent.

Klasa II – Alles klar 1b- zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
8.	Terminarz . Rozkład dnia. Weekend.	Czas przeszły Prefekt.	Życie rodzinne i towarzyskie – czynności życia codziennego. Formy spędzania czasu wolnego.
9.	Mieszkanie w Niemczech. Opis domu i pokoju. Wynajmowanie mieszkania.	Czasownik modalny <i>wollen</i> . Rzeczowniki złożone. Przyimki łączące się z celownikiem i biernikiem.	Miejsce zamieszkania – opis domu, wyposażenia. Poszukiwanie mieszkania. Wynajmowanie mieszkania.
10.	Posiłki. Jedzenie poza domem. Zdrowe odżywianie.	Czasownik modalny <i>sollen</i> . Zaimek nieokreślony <i>man</i> .	Żywność – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłki, nawyki żywieniowe. Kuchnia regionalna w Polsce i krajach niemieckojęzycznych, przepisy kulinarne. Życie rodzinne – zdrowy styl życia.
11.	Zakupy w sklepie spożywczym, w sklepie odzieżowym, w supermarkecie.	Zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikiem <i>weil</i> . Zdania dopełnieniowe ze spójnikiem <i>dass</i> . Czasownik modalny <i>müssen</i> .	Zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, kupowanie. Reklama wybranych produktów.
12.	Dyscypliny sportowe. Kondycja sportowa niemieckiej młodzieży.	Stopniowanie przymiotników i przysłówków. Rzeczowniki odczasownikowe.	Sport – popularne dyscypliny sportowe, imprezy sportowe. Popularni sportowcy polscy i niemieccy.

	Dzień sporu w szkole.		
13.	Środki komunikacji. Informacja kolejowa. Salzburg. Orientacja w mieście.	Zdania pytające i zdania dopełnieniowe ze spójnikiem <i>ob</i> . Przymyki łączące się z celownikiem i biernikiem.	Podróżowanie i turystyka – środki transportu, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, rezerwacja biletu lotniczego, planowanie podróży służbowej. Salzburg – zabytki, oferta turystyczna, kulturalna. Kultura – podstawowe dziedziny kultury. Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych.
14.	Plany urlopowe. Biuro podróży.	Czasownik modalny <i>dürfen</i> . Czasowniki modalne – powtórzenie	Podróżowanie i turystyka – baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, rezerwowanie noclegu w podróży służbowej. Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania wolnego czasu, sposoby spędzania urlopu.

Klasa III – Alles klar 2a i rozdział 7 z 2b- zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
1.	Po feriach. Z kim na wakacje? Zgubione? Skradzione?	Czas przeszły Perfekt – powtórzenie Czasowniki <i>haben</i> i <i>sein</i> w Präteritum. Rzeczownik w dopełniaczu.	Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania wolnego czasu; Styl życia – sposoby spędzania urlopu. Podróżowanie i turystyka – wycieczki, zwiedzanie, kradzieże, zaginięcia. Praca- praca dorywcza.
2.	Wygląd zewnętrzny. Wokół mody i trendów.	Odmiana przymiotnika po rodzajniku określonym. Odmiana przymiotnika po przeczeniu <i>kein, keine</i> , zaimku dzierżawczym. Odmiana przymiotnika po rodzajniku nieokreślonym.	Człowiek- wygląd zewnętrzny. Życie rodzinne i towarzyskie – styl życia, sposób ubierania, strój do pracy.
3.	Co ci dolega? Wokół zdrowia. Nałogi.	Zdania warunkowe. Odmiana przymiotnika bez rodzajnika	Zdrowie- higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy. Leczenie, uzależnienia.
4.	Wokół pieniędzy. Usługi. Awarie.	Zdania okolicznikowe celu. Czasownik <i>lassen</i>	Usługi – korzystanie z usług, wypełnianie przekazów pieniężnych. Podróżowania i turystyka- awarie samochodowe.
5.	Uroczystości- Adwent i Boże Narodzenie, Wielkanoc.	Konstrukcja bezokolicznikowa z <i>zu</i> i bez <i>zu</i> . Zdania przyzwalające z <i>trotzdem</i> .	Życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego, okresy życia, święta i uroczystości, tradycje, zwyczaje.
6.	Rodzina dzisiaj, rodzina kiedyś. Konflikty w domu.	Zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami <i>als</i> i <i>wenn</i> . Rekcja czasownika.	Człowiek – cechy charakteru, uczucia, emocje.
7.	Krajobraz i klimat. Pogoda.	Zdania współrzędnie złożone. Zdania przyzwalające z <i>obwohl</i> .	Świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, kłeski

	Klęski żywiołowe. Ochrona środowiska.	Strona bierna w czasie teraźniejszym.	żywiołowe. Ochrona środowiska.
--	--	---------------------------------------	-----------------------------------

Klasa IV- poziom podstawowy.

W klasie IV uczniowie powtarzają materiał ze wszystkich poprzednich trzech klas, dodatkowo ćwiczone są zestawy maturalne, które zawierają ćwiczenia na rozumienie ze słuchu, ćwiczenia na rozumienie czytania, pisanie (krótkich i długich form użytkowych), jak również rozmowy sterowane.

2.5 Sprawności językowe

Program zakłada rozwój czterech sprawności językowych. Sprawności receptywne, tj. słuchanie i czytanie powinny być najpierw rozwijane, aby powstała baza do stworzenia własnego tekstu mówionego lub pisanego, czyli aby uczeń mógł rozwijać sprawności produktywne tj. mówienie i pisanie.

2.5.1 Słuchanie

Celem rozwijania sprawności słuchania ze zrozumieniem jest przygotowanie uczących się do odbioru języka w naturalnych warunkach codziennej komunikacji. Umiejętność rozumienia słowa mówionego ma wielkie znaczenie w życiu. Ponadto umiejętność ta jest potrzebna przy słuchaniu obcojęzycznych audycji radiowych i telewizyjnych. Teksty, na których chcemy rozwijać tę sprawność, powinny dotyczyć tematów i sytuacji niezbędnych do codziennej podstawowej komunikacji językowej oraz powinny być dostosowane do poziomu językowego uczniów.

Ważne jest postawienie określonego zadania przed podjęciem słuchania. Istotną rolę odgrywa również integracja z innymi sprawnościami.

Słuchanie tekstów powinno występować w miarę możliwości od początku nauki i kształcone przez cały okres jej trwania.

2.5.2 Czytanie

Sprawność czytania jest jedną z postaci procesu poznawczego. Głównym celem jest odbiór i zrozumienie informacji zawartych w tekście czytany. Do rozwijania tej sprawności zalecane są następujące rodzaje tekstów: reportaże, listy czytelników, prognoza pogody, horoskop, rozkłady jazdy, katalogi, bilety, formularze, ogłoszenia, tabele, listy, widokówki etc.

Należy stosować wszystkie rodzaje czytania ze zrozumieniem.

2.5.3 Mówienie

Praca nad tą sprawnością powinna być ściśle powiązana z rozwijaniem i doskonaleniem sprawności rozumienia tekstu ze słuchu.

Rozwijanie sprawności mówienia muszą poprzedzać ćwiczenia przedkomunikacyjne, służące przyswojeniu struktur gramatyczno- leksykalnych, z których uczeń będzie budował swoje wypowiedzi.

Należy zacząć od ćwiczeń ustrukturyzowanych, dochodząc do ćwiczeń swobodnych. Warunkiem mówienia odtwórczego jest prawidłowa artykulacja głosek, poprawna akcentacja, rytm i intonacja. Mówienie odtwórcze nie jest celem nauczania, ale niezbędnym etapem w rozwijaniu sprawności twórczego mówienia.

Ćwiczenia w mówieniu są realizowane najczęściej w parach, rzadziej w grupach lub z całą klasą. Mają one na celu wyrobienie u uczniów płynności wypowiedzi (zakładają też prawo do popełniania błędów przez ucznia).

2.5.4 Pisanie

Nauczanie pisania jest na początku nauką kopiowania, a dopiero potem samodzielnego zapisu. Uczeń najpierw odwzorowuje tekst, by przejść do samodzielnego pisania listów czy kartek. Jest to jedna z trudniejszych sprawności.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody nauczania

W realizacji programu zastosowane będzie *podejście komunikacyjne*. Kładzie ono szczególny nacisk na rozwijanie kompetencji komunikacyjnej będącej zarazem kompetencją kluczową w zakresie języków obcych. Celem nauczania jest przygotowanie ucznia do skutecznego porozumiewania się w sytuacjach życia codziennego przy użyciu odpowiednich środków językowych. Stosując tę metodę skupiamy się na uczniu i przygotowujemy go do zachowań komunikacyjnych poza klasą szkolną, do funkcjonowania w społeczności obcojęzycznej z uwzględnieniem jej specyfiki socjokulturowej, co rozwija kolejne kompetencje kluczowe.

Lekcje języka obcego powinny być prowadzone w sposób ciekawy, dynamiczny i zróżnicowany.

Niezwykle istotną rolę w rozwijaniu kompetencji komunikacyjnej odgrywa słownictwo. Brak potrzebnego słownictwa hamuje skuteczną komunikację. Nauka słownictwa odbywa się w trzech etapach:

- wprowadzenie nowego słownictwa;
- utrwalenia słownictwa;
- powtarzanie i utrwalanie wcześniej poznanego słownictwa.

Wprowadzenie słownictwa:

- demonstracja – czyli bezpośrednio pokazanie przedmiotu;
- demonstracja – pokazanie odpowiednika wyrazu na planszy, rysunku, plakacie;
- demonstracja – wykonanie na tablicy schematycznego rysunku;
- podanie synonimu lub antonimu;
- użycie wyrazu w kontekście;
- wyszukanie wyrazu w słowniku;
- tłumaczenie na język polski.

Utrwalanie słownictwa:

- wielokrotne powtarzanie danego słowa;
- użycie nowego słowa w zdaniu;
- odnalezienie odpowiedniego skojarzenia z innym słowem w języku polskim;
- kilkukrotne słuchanie, czytanie, lub śpiewanie tekstów z nowym słownictwem.

Powtarzanie i utrwalanie wcześniej podanego słownictwa:

- uzupełnianie tabel;
- uzupełnianie podanymi wyrazami luk w tekście;
- wybieranie wyrazu nie pasującego do pozostałych;
- rozwiązywanie krzyżówek.

W trakcie pracy na lekcji wskazane jest wykorzystywanie różnorodnych form pracy, np. pracy indywidualnej, pracy w grupach i z całą klasą. Szczególnie w ćwiczeniach komunikacyjnych należy stosować systematyczne nauczania grupowe, które pozwoli maksymalnie zaktywizować proces nauczania.

Pracę w parach i grupach przewiduje się w następujących zadaniach:

- wspólnym opracowywaniu danego zagadnienia;
- pytaniach i odpowiedziach, np. w celu uzyskania informacji o życiu innych ludzi, ich opiniach i poglądach;
- zbieraniu argumentów za i przeciw z różnych punktów widzenia;
- dyskusjach.

Praca indywidualna stosowana jest w następujących zadaniach:

- ciche czytanie;
- pisanie;
- sprawdziany, kartkówki;
- prace domowe;
- ćwiczenia kontrolujące rozumienie tekstu słuchanego i czytanego;
- ćwiczenia fonetyczne.

Praca z całą klasą:

- prezentacja rezultatów pracy w grupach;
- prezentacja nowego słownictwa;
- dochodzenie do reguł gramatycznych;
- zgadywanka - „szubienica”.

3.2 Techniki nauczania

3.2.1 Techniki nauczania rozumienia ze słuchu

Techniki poprzedzające słuchanie:

- wzbudzenie zainteresowania tematyką tekstu;
- technika rozmowy i dyskusji;
- technika skojarzeń;
- technika obrazka;
- technika wprowadzenia nowego materiału językowego występującego w tekście, np. wyrazów kluczowych;
- technika czytania wspierającego słuchanie, np. zapoznanie się z krótkim tekstem poruszającym te same zagadnienia.

Techniki towarzyszące słuchaniu:

- technika wyboru;
- technika uporządkowania kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
- technika dopasowania obrazków do usłyszanego tekstu;
- technika przyporządkowania kolejności wypowiedzi na podstawie usłyszanego tekstu;
- technika rysowania (np. drogi według wskazówek uzyskanych w tekście);

- technika zaznaczania (np. podanych nazw krajów na mapie Europy);
- technika uzupełniania obrazków (np. nanoszenie brakujących elementów, uzupełnianie dymków z wypowiedziami);
- technika uzupełniania tekstu (tekstu z lukami);
- technika notowania;
- technika samodzielnego kończenia zdań.

Techniki po usłyszeniu tekstu:

- prawda/fałsz;
- wielokrotnego wyboru;
- stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;
- odgrywanie ról;
- ankiety;
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszany w tekście;
- streszczenia;
- opowiadania.

3.2.2 Techniki towarzyszące czytaniu i następujące po nim

- wyrazy-klucze;
- technika formułowania głównej myśli tekstu;
- technika informacji szczegółowej;
- technika planu;
- technika oddzielania informacji głównych od pobocznych;
- technika notowania;
- technika tabeli;
- technika prawda/fałsz;
- pytania/odpowiedzi;
- technika uzupełnień;
- technika wielokrotnego wyboru;
- technika wyszukiwania potrzebnych informacji w tekście.

3.2.3 Techniki rozwijające sprawność mówienia

- odgadywanie treści obrazka, przypuszczenia dotyczące jego treści;
- wyszukiwanie różnic (w dwóch obrazkach);
- technika zmiany obrazka na komiks (dorysowanie dymków z wypowiedziami);
- technika historyjki obrazkowej;
- technika interpretacji obrazka;
- technika stawiania pytań do obrazka;
- technika układania dialogu między przedstawionymi na obrazku;
- technika wypowiedzi na temat informacji przedstawionych na mapie;
- technika opisu drogi na podstawie planu miasta.

Słowo jako bodziec:

- technika stawiania pytań i udzielania odpowiedzi;
- technika odtwarzania treści na podstawie sporządzonych notatek;
- technika zbierania argumentów;

- technika opisu ilustracji;
- technika streszczenia;
- technika wywiadu;
- technika symulacji i odgrywania ról;
- technika wypowiedzi na podstawie dokumentów autentycznych (pytanie o drogę).

3.2.4 Techniki rozwijające pisanie

- technika pisania listów według wzoru;
- technika pisania mini listów;
- technika pisania listów według elementów treści;
- technika pisania listów w odpowiedzi na ogłoszenia prasowe;
- technika sporządzania krótkich notatek na podstawie usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
- technika wypełniania ankiet;
- technika uzupełniania tekstu z lukami.

3.2.5 Nauczanie słownictwa

Rozwinięcie kompetencji komunikacji wymaga opanowania odpowiedniego zasobu słownictwa. Jego niedostatek utrudnia uczniowi skuteczne porozumiewanie się.

Naukę słownictwa prowadzi się w trzech etapach:

- wprowadzenie;
- utrwalanie;
- powtarzanie i utrwalanie wcześniej podanego słownictwa.

Uczący się musi zostać zapoznany zarówno z wymową, pisownią, jak też danego słowa.

Wybrane techniki stosowane podczas **wprowadzania słownictwa**:

- demonstracja- pokazanie i nazwanie konkretnego przedmiotu;
- parafrazy, synonimy, antonimy;
- tekst;
- objaśnienie za pomocą języka polskiego.

Utrwalanie nowego słownictwa może nastąpić poprzez:

- wielokrotne powtarzanie;
- użycie nowego wyrazu, zwrotu w zdaniu;
- technikę wielokrotnego słuchania, czytania lub śpiewania tekstu z nową leksyką.

Bardzo ważny jest trzeci etap, tj. powtarzanie i utrwalanie słownictwa wcześniej opanowanego. Możemy tutaj zastosować:

- technikę podawania wyrazów na określonej literze;
- technikę odnajdywania wyrazu niepasującego do pozostałych;
- diagramy literowe.

3.3 Materiały do nauczania

Materiały nauczania powinny być odpowiednio dobrane do każdej grupy wiekowej klas I-IV technikum. Materiały te można podzielić na podstawowe i pomocnicze.

Do materiałów **podstawowych** należą:

- podręcznik wraz z książką ćwiczeń;
- płyta CD zawierająca materiały do słuchania (do podręcznika i zeszytu ćwiczeń);
- książka nauczyciela zawierająca komentarze do poszczególnych ćwiczeń, jak również scenariusze lekcji.

Jako materiały **dodatkowe** zaleca się:

- słowniki jedno lub dwujęzyczne;
- niemieckojęzyczne czasopisma młodzieżowe, np.. Akltuell, Juma etc.;
- książki do gramatyki dla młodzieży;
- testy przygotowujące młodzież do matury;
- pomoce audio-wizualne, np. tablice tematyczne, tablice gramatyczne, foliogramy, zdjęcia, widokówki, plakaty, mapy, materiały przybliżające kulturę krajów niemieckojęzycznych.

3.4 Sposoby wyrównywania poziomu językowego

W celu wyrównania poziomu edukacyjnego uczniów proponuje się następujące procedury:

- podział klasy na dwie grupy na podstawie przeprowadzonego wcześniej testu (pozwoli to dostosować metodę i tempo pracy na lekcji do możliwości uczniów);
- zastosowanie na lekcji pracy w parach i grupach;
- dodatkowe ćwiczenia utrwalające w formie zabaw lub z wykorzystaniem Internetu;
- wprowadzenie kart do samooceny swoich wiadomości i umiejętności;
- zorganizowanie pomocy koleżeńskiej.

Indywidualizacja procesu nauczania z uczniem słabym.

W celu zindywidualizowania pracy na lekcji z uczniem słabym, proponuje się zastosowanie zabiegów mających na celu pomoc słabszym uczniom. Możemy to uczynić poprzez:

- dłuższy czas pracy;
- pomoc kolegów z większą kompetencją językową;
- konsultacje ucznia z nauczycielem;
- podpowiedzi i wskazówki umożliwiające poprawne wykonanie zadania;
- przygotowanie wypowiedzi w formie ustnej przez uczniów mających problemy z pisownią;
- motywowanie poprzez stosowanie pochwały.

Indywidualizacja procesu nauczania z uczniem zdolnym.

W celu zindywidualizowania pracy na lekcji z uczniem zdolnym proponuje się podjęcie dodatkowych działań mających za zadanie rozwój uczniów zdolnych, np:

- koła zainteresowań;
- nawiązywanie korespondencji w języku niemieckim z rówieśnikami z Niemiec;
- projekty indywidualne;
- dodatkowe prace domowe;
- pomoc nauczycielowi w wyszukiwaniu materiałów dodatkowych (np. teksty z Internetu);
- zachęcanie ucznia do udziału w konkursach i olimpiadach.

4 Ocenianie

Ocenianie odgrywa istotną rolę w procesie nauczania, staje się źródłem informacji dla nauczyciela, ucznia, rodzica. Nauczycielom pozwala ocenić efektywność działań, stosowanych metod nauczania.

Ucznia informuje o jego mocnych i słabych stronach, motywuje do dalszej pracy.

Ocenianie powinno być przeprowadzone systematycznie i dotyczyć wszystkich sprawności językowych, jak również słownictwa i gramatyki.

Ocenie podlegać będą:

- wypowiedzi ustne;
- wypowiedzi pisemne w szkole i w domu;
- ćwiczenia leksykalno-gramatyczne przygotowane indywidualnie i grupowo;
- aktywność na lekcji;
- prace domowe.

Po zakończeniu poszczególnych działów w podręczniku kontrola wiadomości będzie miała formę sprawdzianu pisemnego. Aby ułatwić uczniom przygotowanie się do sprawdzianu, będą podejmowane następująca czynności:

- sprawdzian poprzedzi powtórzenie wiadomości;
- uczniowie zostaną zapoznani z formą sprawdzianu;
- uczniowie zostaną zapoznani z zakresem materiału do sprawdzianu.

Ćwiczenia będą nawiązywały formą i tematyką do standardów wymagań egzaminacyjnych i podstawy programowej.

Skala oceniania sprawności mówienia.

Ocena	Treść wypowiedzi i reakcja językowa	Bogactwo językowe	Poprawność gramatyczna	Wymowa
Celujący (6)	Wypowiedź płynna, swobodna, zgodna z tematem, prowadzona w interesujący sposób.	Bogaty zasób słownictwa, wykraczający poza treści programowe.	Bezbledne stosowanie struktur gramatycznych.	Bardzo dobra wymowa i intonacja, nie odbiegająca od języka standardowego.
Bardzo dobry (5)	Wypowiedź płynna, zgodna z tematem, prowadzona w interesujący sposób.	Bogate i zróżnicowane słownictwo.	Sporadyczne błędy gramatyczne.	Dobra wymowa i intonacja.
Dobry (4)	Wypowiedź na zadawalającym poziomie, zrozumiale przekazanie	Podstawowe słownictwo, adekwatne do treści.	Nieliczne błędy gramatyczne, nie zakłócające komunikacji.	Nieliczne błędy wymowy, nie zakłócające komunikacji.

	wszystkich informacji, bez pomocy rozmówcy.			
Dostateczny (3)	Zakłócona płynność wypowiedzi, przekazanie istotnych treści, częste powtórzenia, rozmowa z pomocą rozmówcy.	Ograniczone słownictwo, ale adekwatne do treści.	Liczne błędy gramatyczne, zakłócające w niektórych miejscach komunikację.	Liczne błędy wymowy, zakłócające w niektórych miejscach komunikację.
Dopuszczający (2)	Wypowiedź niekompletna, miejscami nie zrozumiała, brak płynności, prowadzona z dużą pomocą rozmówcy.	Ubogie słownictwo.	Liczne błędy gramatyczne, zakłócające w wielu miejscach komunikację.	Liczne błędy wymowy, zakłócające w wielu miejscach komunikację.
Niedostateczny (1)	Brak wypowiedzi, rozmowa nie może być przeprowadzona nawet przy dużej współpracy rozmówcy.	Ubogie słownictwo uniemożliwiające budowanie najprostszych wypowiedzi.	Liczne błędy gramatyczne, uniemożliwiające komunikację.	Liczne błędy wymowy, uniemożliwiające komunikację.

5 Projekt ewaluacji

Obiektem ewaluacji programu nauczania języka niemieckiego są osiągnięcia uczniów na różnych etapach realizacji programu, to jest na wstępie (uczniowie rozpoczynający naukę), po 2. i po 4. roku nauki.

Na etapie projektowania ewaluacji należy precyzyjnie określić sposób zbierania danych (np. przeprowadzanie wywiadów indywidualnych i grupowych, obserwacji). Analiza danych powinna być tak zaplanowana i przeprowadzona, żeby odpowiadała na kluczowe pytania ewaluacji.

Główne cele przeprowadzenia ewaluacji to:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu dla uczniów, jak również dla szkoły;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowych.

Przeprowadzając ewaluację musimy zwrócić uwagę na następujące zagadnienia, są to: kompetencje kluczowe, obiekt ewaluacji, pytania kluczowe (badawcze), kryteria ewaluacji, metody i próby badawcze, jak również prezentacje danych.

Projekt ewaluacji kończy się określeniem, w jakiej formie, kiedy i komu zostanie przedstawiony raport końcowy. Zebrane informacje oraz wyniki przeprowadzonych w czasie ewaluacji analiz powinny zostać wykorzystane w sprawozdaniu merytorycznym z realizacji projektu.

Poniżej prezentuję przykładowe ankiety, które przeprowadzone będą w klasie objętej Projektem Kluczowych Kompetencji (jest to klasa technikum o profilu hotelarskim).

Przeprowadzone badania odpowiadają na pytania, w jakim stopniu uczniowie zdobyli wiedzę i umiejętności w zakresie języka niemieckiego.

6 Załączniki

Załącznik nr 1

Ankieta na rozpoczęcie nauki

(ankieta dla ucznia)

1. Czy uczyłeś się wcześniej języka niemieckiego?
TAK
NIE
Jeśli tak, to ile lat.....
2. Z jakiego podręcznika korzystałeś?
.....
3. Jak oceniasz swoje umiejętności językowe w skali
1
2
3
4. Co w nauce języka niemieckiego sprawiło Ci największą trudność?
a) słuchanie
b) czytanie
c) mówienie
d) pisanie
5. Jakie formy pracy na zajęciach preferujesz?
a) praca indywidualna
b) praca w parach
c) praca w grupach
6. Czy chciałbyś mieć wpływ na wybór tematów?
TAK
NIE
CZASAMI

Załącznik nr 2

Ankieta sprawdzająca (po 2 latach nauki języka niemieckiego)

(ankieta dla ucznia)

1. Czy przychodzisz przygotowany do zajęć?
TAK
NIE
NIE ZAWSZE
2. Czy treści przekazywane na zajęciach są dla Ciebie zrozumiałe?
TAK NIE NIE ZAWSZE
3. Czy wykonywane na lekcjach ćwiczenia pozwalają Ci lepiej przyswoić materiał?
TAK
NIE
NIE ZAWSZE
4. Czy nowy materiał wyjaśniany jest w przejrzysty sposób?
TAK
NIE
NIE ZAWSZE
5. Czy odpowiada Ci tempo pracy na lekcji?
JEST ODPOWIEDNIE
JEST ZA SZYBKIE
JEST ZA WOLNE
6. Czy forma sprawdzania wiadomości Ci odpowiada?
TAK
NIE

Załącznik nr 3

Ankieta na zakończenia nauki

(ankieta dla ucznia)

1. Czy przychodziłeś przygotowany na zajęcia?
TAK
NIE
NIE ZAWSZE

2. Oceń w skali 1-3 przydatność omawianych treści
a)bardzo przydatne ____
b)przydatne ____
c)nie mam zdania

3. Czy zadania proponowane przez nauczyciela pomogły Ci przyswoić materiał?
TAK
NIE
NIE ZAWSZE

4. Czy tempo pracy na zajęciach było prawidłowe?
TAK
NIE

5. Czy jest coś, co zmieniłbyś na zajęciach?
TAK
NIE
Jeśli tak, to co?
.....
.....

6. Czy uczyłeś się samodzielnie poza szkołą?
TAK
NIE

Bibliografia

- [1] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2001.
- [2] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [3] Ubermann A., Szempruch K., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, Lublin 2009.

Autor
Bożena Legenc

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Informatycznych
im. Gen. J. Hauke Bosaka
w Kielcach**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
Charakterystyka programu nauczania	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Cele wynikające z podstawy programowej	11
1.2 Cele wynikające z kluczowych kompetencji.....	11
1.3 Cele wynikające z kształcenia w zawodzie technik informatyk.....	11
1.4 Cele wynikające z diagnozy regionalnej	11
1.5 Przedmiotowe cele szczegółowe	12
1.6 Procedury osiągania celów	12
2 Metody i techniki nauczania.....	14
2.1 Nauczanie sprawności językowych	15
2.2 Nauczanie słownictwa	16
2.3 Nauczanie gramatyki	16
3 Treści nauczania	17
3.1 Treści tematyczno-leksykalne z uwzględnieniem języka specjalistycznego	17
3.2 Funkcje i sprawności językowe z uwzględnieniem funkcji wynikających z języka zawodowego	18
3.3 Lista struktur gramatycznych	19
4 Materiały nauczania.....	21
4.1 Podstawowe pomoce dydaktyczne dla ucznia i nauczyciela.....	21
4.2 Pomoce dodatkowe.....	21
5 Przewidywane osiągnięcia ucznia	22
5.1 Sprawność słuchania	22
5.2 Sprawność mówienia.....	22
5.3 Sprawność czytania	22
5.4 Sprawność pisania	23
5.5 Indywidualizacja procesu nauczania	23
6 Kontrola i ocena pracy ucznia	24
6.1 Częstotliwość oceniania	24
6.2 Samoocena ucznia	24
6.3 Proponowane kryteria oceniania poszczególnych sprawności językowych.....	24
7 Możliwości modyfikacji programowych.....	28
8 Projekt ewaluacji programu.....	29
9 Załączniki	31
9.1 ANKIETA – wersja A	31
9.2 ANKIETA – wersja B	35
9.3 Kwestionariusz wywiadu dla rodziców.....	39
9.4 Przykładowe przydatne strony internetowe.....	40
Bibliografia.....	41

Metryczka programu

Przedmiot: Język angielski

Etap nauczania: IV

Typ szkoły: technikum informatyczne

Liczba godzin: minimum 240, 2 godz./tyg. W cyklu kształcenia czteroletnim

Poziom: PODSTAWOWY

Informacje o autorze:

Autorka programu jest absolwentką Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu w Toronto, Kanada, kierunki: *Lingwistyka, Socjologia* (rok ukończenia 1996). Dyplom nostryfikowany na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W 2003 r. skończyła też studia podyplomowe o kierunku: *Informatyka i Technologia Informacyjna w Szkole w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach*.

W latach 1998-1999 pracowała w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Przemyślu i w Wyższej Szkole Administracji i Zarządzania w Przemyślu. W latach 1999-2008 pracowała w Niepublicznym Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych TWP w Kielcach oraz, do chwili obecnej, w Zespole Szkół Informatycznych im. gen. J. Hauke Bosaka w Kielcach.

Jest nauczycielem dyplomowanym, zaangażowana w tworzenie i realizację projektów unijnych w szkole. Koordynowała sześć międzynarodowych projektów wymiany młodzieży w ramach programów „Młodzież” oraz „Młodzież w działaniu” z organizacjami i szkołami partnerskimi w Hiszpanii, Włoszech, Grecji oraz na Słowacji.

Jest współautorką artykułu „Komputerowa Anglomania” opublikowanego w czasopiśmie *Języki Obce w Szkole* nr 5/2002.

Autorka posiada uprawnienia egzaminatora maturalnego matury z języka angielskiego. W latach 2006-2009 wykonywała również funkcję weryfikatora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

Oprócz wielu szkoleń w kraju brała udział w następujących szkoleniach za granicą;

- w Belgii – szkolenie *TC Inclusion through sports* dotyczące edukacji nieformalnej poprzez sport, w miejscowości Deinze, Belgia, od 29 marca - do 4 kwietnia 2004 r. Organizatorem szkolenia była organizacja SALTO z Brukseli, która jest jednym z organów doradczych w sprawach polityki wobec edukacji nieformalnej młodzieży przy Radzie Europy.
- w Holandii – szkolenie: *Effective Use of The Internet in Language Teaching (Efektywne wykorzystanie Internetu w nauczaniu języków obcych)*. w Amsterdamie w Holandii, od 15 do 22 sierpnia 2004r. Organizatorem kursu był Amsterdam-Maastricht Summer University a sfinansowała go w całości Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji w ramach Programu Socrates-Comenius 2.2.

Wstęp

Niniejszy program autorski powstał jako część projektu *Szkoła Kluczowych Kompetencji, program rozwijania umiejętności uczniów Polski Wschodniej* prowadzonego przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji w Lublinie przy współpracy Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie, Wyższej Szkoły Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu oraz Wyższej Szkoły Biznesu im. bp. Jana Chrapka w Radomiu.

Program kładzie nacisk na rozwijanie kompetencji kluczowych w zakresie porozumiewaniu się w języku obcym zalecanych przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej, czyli: „połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji”. Uznając, że kompetencje kluczowe niezbędne są do rozwoju osobistego, samorealizacji, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej i znalezieniu zatrudnienia należy podkreślić, że opanowanie języka nie jest jedynym celem programu. Ważne jest też rozumienie aspektu kulturowego, istniejących różnic między kulturą krajów anglojęzycznych a kulturą kraju i środowiska rodzinnego, rozumienie znaczenia znajomości języków obcych w zjednoczonej Europie, zdolność do samodzielnego uczenia się języka poza szkołą w sytuacjach nieformalnych oraz umiejętności kompensacyjne. Program zaleca podejście komunikacyjne w nauczaniu oraz metody służące aktywizacji ucznia podczas lekcji.

Charakterystyka programu nauczania

Podstawa prawna

Program opiera się na następujących aktach prawnych:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia;
- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006 962/WE);
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r., Dz. U. z dnia 32 sierpnia 2007r. nr 157, poz.1100);
- Rozporządzenie MENiS zmieniające rozporządzenia w sprawie standardów wymagań będących podstawą do przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. nr 90 poz. 846 z dnia 10.04. 2003).

Przeznaczenie i wyróżniki programu

Program przeznaczony jest do realizacji w Technikum nr 7 Zespołu Szkół Informatycznych im. gen. J. Hauke Bosaka w Kielcach w klasie o profilu technik

informatyk. Bezpośrednimi użytkownikami programu są uczniowie rozpoczynający naukę w roku szkolnym 2009/2010 którzy:

- Rozpoczynają naukę języka angielskiego jako wiodącego w wymiarze dwóch godzin tygodniowo i zamierzają podejść do matury na poziomie podstawowym
- Kontynuują naukę języka angielskiego jako języka wiodącego w wymiarze dwóch godzin tygodniowo i zamierzają podejść do matury na poziomie podstawowym oraz osiągnęli niskie wyniki w nauczaniu języka angielskiego w III etapie nauczania.

Odbiorcami tego programu mogą być ewentualnie nauczyciele i uczniowie z kolejnych roczników, którzy zdecydują się na jego wdrożenie.

Zakłada się realizację programu przy 2 godzinach języka angielskiego tygodniowo przez cztery kolejne lata nauki (około 240 godzin). W pierwszym roku

zwrócić uwagę na wyrównanie poziomów w zakresie podstawowych treści i funkcji językowych. Jeżeli w klasie znajdują się uczniowie, którzy te podstawy opanowali w stopniu dobrym w poprzednich etapach nauczania, w systemie szkolnictwa państwowego lub poza nim, można zlecać im prace projektowe wymagające większej znajomości języka.

W kolejnych latach kształcenia należy zwiększać ilość ćwiczeń dążących do wykształcenia kompetencji kluczowych oraz zwiększać zasób słownictwa związanego z wykonywanym w przyszłości zawodem. Ostatni rok nauki należy poświęcić głównie na przygotowanie ucznia do zdawania egzaminu dojrzałości z języka angielskiego na poziomie podstawowym oraz systematycznie powtarzać treści nauczania z poprzednich lat, nie zaniedbując przy tym realizacji całego programu nauczania.

Diagnoza regionalna

Technikum nr 7 w ZSI im. gen. J. Hauke Bosaka w Kielcach jest szkołą kształcącą w zawodach: technik informatyk, technik elektronik oraz technik teleinformatyk. Szkoła położona jest w południowej części miasta Kielce u podnóża góry Telegraf. W roku szkolnym 2008/2009 do Technikum nr 7 uczęszczało łącznie 455 uczniów w tym 435 chłopców i 20 dziewcząt. Duża część młodzieży pochodzi z terenów wiejskich.

Mimo że co roku przychodzą do szkoły uczniowie przekonani i zdecydowani na kształcenie w Technikum Informatycznym, część uczniów dokonuje przypadkowego wyboru kierunku. Wielu a nich wykazuje niski poziom motywacji do nauki, nie radzą sobie oni z nauką dużej ilości przedmiotów zawodowych, matematyki czy języków obcych. Zbyt niski poziom wiedzy wyniesiony z gimnazjum skutkuje niskimi wynikami nauki w technikum, a w konsekwencji słabo zdaną maturą i często niezdanym egzaminem zawodowym. Uczniowie bardzo często nie mają wsparcia w rodzinie, gdzie nie przywiązuje się wagi do czytania prasy, książek, rozwoju intelektualnego. Skutkuje to problemami wychowawczymi, wysoką absencją na zajęciach lekcyjnych a w konsekwencji trudnościami z nauką i rezygnacją z nauki w trakcie roku szkolnego. Bardzo duży procent młodzieży ma z powodu wysokiej absencji obniżony stopień z zachowania w klasyfikacji śródrocznej i końcowo rocznej. Ponadto, przy dużej ilości codziennych zajęć lekcyjnych i dojazdach do szkoły uczniowie z terenów wiejskich mają ograniczony dostęp do innych, pozaszkolnych źródeł nauczania, na przykład, prywatnych szkół językowych.

Kompetencje kluczowe

W szkole tego typu szczególną uwagę należy poświęcić kształtowaniu kompetencji kluczowych w zakresie znajomości języka obcego. Należą tutaj te umiejętności i sprawności, których wykształcenie w ciągu 4 lat pozwoli na sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie i będzie przydatne w następnych etapach życia. W szczególności chodzi

tutaj o umiejętność znalezienia swego miejsca na ciągle zmieniającym się rynku pracy zarówno w kraju jak i za granicą. Ponieważ większość uczniów klas pierwszych niezależnie od faktu uczenia się języka angielskiego w poprzednich etapach edukacji określa swoje umiejętności jako elementarne, należy zwrócić szczególną uwagę zarówno na nabywanie i rozwijanie umiejętności w zakresie czterech podstawowych sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania i pisanie na zajęciach lekcyjnych w szkole jak również na wdrażanie ucznia do samodzielnej pracy nad doskonaleniem umiejętności w czasie pozalekcyjnym. Należy zwrócić też uwagę na doskonalenie umiejętności praktycznych, zwłaszcza w korelacji z innymi przedmiotami, takimi jak informatyka i przedsiębiorczość, poprzez umiejętne połączenie wiedzy, umiejętności i postaw. Pozwoli to absolwentom na elastyczne dostosowanie się do rynku pracy po ukończeniu szkoły, gdyż konsekwencje nienadążania za globalnymi zmianami rynku pracy w kraju oraz Unii Europejskiej mogą być bardzo poważne.

Warunki realizacji programu

Ponieważ program zakłada podejście komunikacyjne jako zasadnicze w nauczaniu języka angielskiego, przeznaczony jest do realizacji w zespołach 12-17 osobowych. W większych grupach mogą wystąpić problemy z bezpośrednim udziałem każdego ucznia w lekcji. Nauczyciel decydujący się na nauczanie według programu powinien legitymować się kwalifikacjami określonymi w stosownym rozporządzeniu MENiS.

Warunkiem realizacji programu jest prowadzenie zajęć w odpowiednio wyposażonej pracowni językowej. Pracownia taka powinna posiadać odtwarzacz CD oraz telewizor z magnetowidem. Pożądany jest też rzutnik pisma oraz rzutnik multimedialny oraz tablice poglądowe. Z powodu specyfiki nauczanego zawodu: technik informatyk, do realizacji programu niezbędne jest prowadzenie części zajęć w pracowni komputerowej, która ma dostęp do Internetu i w której zostanie zainstalowany multimedialny program do nauki języka angielskiego oraz drukarka. Kolejnym warunkiem realizacji programu jest wyposażenie biblioteki szkolnej w materiały do samodzielnego zgłębiania nauki języka, takie jak; czasopisma anglojęzyczne, książki w języku angielskim dla uczniów o zróżnicowanym poziomie znajomości języka, słowniki, podręczniki do nauczania gramatyki oraz słowniki multimedialne.

1 Cele nauczania

1.1 Cele wynikające z podstawy programowej

Zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego (wariant B) wyróżnia się dwa zasadnicze, ogóle cele edukacyjne nauczania języka angielskiego. Są to:

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka obcego na poziomie podstawowym.

1.2 Cele wynikające z kluczowych kompetencji

Zgodnie z wytycznymi „Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie” należy określić następujące cele kształtowania kompetencji kluczowych:

- zdobycie umiejętności poprawnego posługiwania się językiem angielskim w sytuacjach życia codziennego;
- zdobycie umiejętności poprawnego posługiwania się językiem angielskim w przyszłej pracy;
- rozwijanie postawy gotowości do samodzielnego pogłębiania wiedzy;
- rozwijanie postawy ciekawości i tolerancji w stosunku do odmiennej kultury i języka.

1.3 Cele wynikające z kształcenia w zawodzie technik informatyk

Mając na uwadze przydatność nauczanego języka angielskiego w przyszłej pracy zawodowej należy określić następujące cele:

- rozwijanie umiejętności korzystania ze słowników multimedialnych;
- rozwijanie umiejętności korzystania z zasobów Internetu, zwłaszcza portali internetowych doskonalących język angielski;
- rozwijanie umiejętności korzystania z internetowych tłumaczy tekstu;
- rozwijanie słownictwa związanego z przyszłą pracą;

1.4 Cele wynikające z diagnozy regionalnej

Wziąwszy pod uwagę diagnozę regionalną należy określić następujące cele:

- motywowanie ucznia do pozytywnego odbioru konieczności nauki języka w aspekcie przydatności w życiu;

- zwiększanie postawy otwartości wobec samodzielnego zdobywania wiedzy z różnych źródeł;
- rozwijanie postawy edukacji rówieśniczej, pomocy uczniom słabszym i korzystania z pomocy uczniów bardziej biegłych;

1.5 Przedmiotowe cele szczegółowe

W wyniku procesu kształcenia uczeń/słuchacz powinien umieć:

- posłużyć się językiem angielskim w zakresie wykonywanych zadań;
- skorzystać z dwujęzycznych słowników: ogólnych, technicznych i komputerowych oraz ze słownika polsko-angielskiego i angielsko-polskiego na płycie CD-ROM;
- przeczytać ze zrozumieniem i przetłumaczyć anglojęzyczną literaturę i prasę z zakresu informatyki oraz teksty ogólne elektroniczne i techniczne;
- wykorzystać programy multimedialne wspomagające naukę;
- rozróżnić angielskie nazwy części komputera i podzespołów;
- opisać w języku angielskim, ustnie i pisemnie, skład i ogólną budowę komputera, części komputerowe oraz urządzenia peryferyjne;
- zainstalować i wykorzystać oprogramowanie napisane w języku angielskim;
- rozróżnić komendy i polecenia wydawane przez komputer podczas obsługi sprzętu i oprogramowania;
- skorzystać z anglojęzycznych zasobów Internetu związanych z tematyką zawodową (poprawnie wpisać do przeglądarki, wyszukać, przeczytać i przetłumaczyć hasła dotyczące informatyki i komputerów).

1.6 Procedury osiągania celów

1.6.1 Założenia dydaktyczne

Koncepcja pedagogiczna zakłada, że bezpośrednim podmiotem procesu kształcenia, i odbiorcą wszystkich decyzji pedagogicznych jest uczeń. Z tego względu głównym zadaniem szkoły i nauczyciela uczącego jest stworzenie takich warunków nauczania i wychowania aby każdy uczeń, bez względu na różnice intelektualne i zdolności personalne mógł osiągnąć sukces.

Rzadko się zdarza aby uczniowie przychodząc do szkoły reprezentowali taki sam poziom znajomości języka. Podczas czteroletniego cyklu nauczania zdolności indywidualne ucznia w nabywaniu sprawności językowych również ulegają wahaniom. Uczeń zdolny na starcie może w ciągu czterech lat osiągnąć duże rezultaty ale może też z różnych powodów jego chęć do nauki ulec osłabieniu. Z drugiej strony słabsi uczniowie przychodzący do szkoły z nikłą lub zerową znajomością języka mogą w ciągu czterech lat rozwinąć sprawności językowe w takim stopniu, że dorównają nawet prześcigną tych bardziej zdolnych.

Należy unikać stosowania stereotypów. Czasami uczeń postrzegany przez nauczycieli jako „wzorowy” i mimo że nie zawsze wywiązuje się ze swoich zadań, jest oceniany zawsze wysoko. Z kolei uczeń postrzegany jako leniwy lub słabszy intelektualnie mimo podejmowania wysiłków i osiągnięcia znacznych rezultatów w stosunku do swoich możliwości, często jest oceniany nisko, ze względu na krążącą o nim opinię. Przy

ocenianiu ucznia należy zawsze podkreślać jego osiągnięcia, a dopiero potem wskazywać niedociągnięcia. Motywuje to pozytywnie ucznia do dalszej nauki i zachęca do podejmowania wysiłku.

1.6.2 Założenia wychowawcze

Problemy ujęte w diagnozie regionalnej wskazują na konieczność szczególnie intensywnej pracy wychowawczej. Nauczyciel powinien wspierać i podnosić motywację ucznia do nauki poprzez systematyczne zachęcanie do pracy, wskazywanie przydatności nauczanych treści oraz rzetelne wskazywanie osiągnięć i niedociągnięć ucznia. Zadaniem nauczyciela jest wspieranie autonomii ucznia w taki sposób, aby rozwijał on własny warsztat nauczania i samodzielnej pracy. Każdego ucznia należy traktować holistycznie, to znaczy brać pod uwagę nie tylko jego możliwości ale również wysiłki i działania zmierzające do opanowania komunikacji w języku obcym. Obserwując indywidualne cechy charakteru należy systematycznie podkreślać te cechy, które służą rozwojowi ucznia, np. prawdomówność, odwaga, szczerłość oraz precyzyjnie definiować cechy niesprzyjające kształtowaniu osobowości, jednocześnie wskazując sposób ich eliminacji.

2 Metody i techniki nauczania

Program nie narzuca jednej, określonej metody pracy z uczniem. Wybór metod zależy od nauczyciela i od zespołu klasowego. Czasami metody stosowane w jednej klasie zupełnie nie sprawdzają się w innym zespole uczniowskim i odwrotnie. Należy jednak zachować właściwe proporcje w stosowaniu różnych metod, tak, aby nauka stała się dla ucznia atrakcyjna. Poleca się stosowanie **podejścia komunikacyjnego**, gdyż ono pozwala na kształtowanie kompetencji kluczowych. Język obcy nie jest postrzegany tu jako system zasad i reguł gramatycznych, ale jako narzędzie do sprawnego porozumiewania się z innymi ludźmi. Podstawowe funkcje języka, takie jak np. uzyskiwanie i udzielanie informacji, relacjonowanie i negocjowanie są składnikiem matury ustnej z języka angielskiego na poziomie podstawowym oraz należą do kluczowych kompetencji w zakresie języka angielskiego. Uczeń musi rozumieć, że to, czego się uczy, jest przydatne w przyszłej pracy i w przyszłym życiu. Aby wykształcić te umiejętności należy przede wszystkim kłaść nacisk na ćwiczenia o charakterze aktywizującym, to jest: dialogi, pracę w parach, symulacje sytuacyjne, dyskusje. Pracując nad słownictwem poleca się stosowanie **podejścia leksykalnego**, czyli nauczania słownictwa w związkach z innymi wyrazami (*collocations, phrasal verbs*) oraz konkretnych zwrotów językowych w określonych sytuacjach. Proponuje się stosowanie technik dążących do wykształcenia nawyków językowych, odpowiedniego reagowania, i stosowania poprawnego rejestru słownictwa. Podstawowymi technikami pracy na lekcji są techniki motywujące ucznia. Zalecana jest praca w parach, praca zespołowa i praca w grupach oraz realizowanie projektów językowych.

Z perspektywy wykształcenia kompetencji kluczowych należy stopniowo zwiększać zasoby leksykalne ucznia związane z wykonywaniem przyszłego zawodu. Elementy języka angielskiego zawodowego można wprowadzać już od pierwszego roku nauczania, tak aby stopniowo uczeń wykształcił rejestr słownictwa specjalistycznego związanego z wykonywaniem zawodu technik informatyk.

Podstawa Programowa kładzie też nacisk na gotowość ucznia do posługiwania się językiem obcym oraz na przygotowanie ucznia do samodzielnego doskonalenia sprawności językowych w przyszłości. Należy tutaj wyposażyć ucznia w mechanizmy służące do samodzielnego zdobywania wiedzy we współczesnym świecie, na przykład umiejętność korzystania z zasobów Internetu w pracy nad doskonaleniem języka. Powinno się wdrożyć ucznia do korzystania ze słowników multimedialnych, słowników online, translatorów, portali internetowych służących do samodzielnej edukacji itp. Mając dostęp do Internetu można wykorzystać olbrzymią ilość testów typu **MCQ** (*multiple-choice-question*) umieszczonych na portalach służących nauce języka. Metoda ta oparta na nauce poprzez testowanie polega na wielokrotnym powtarzaniu danego testu aż do osiągnięcia widocznych skutków. Uczeń poprzez wykluczenie odpowiedzi błędnej jest naprowadzany

na poprawną odpowiedź. Zaletą tej metody jest możliwość samoewaluacji, gdyż taki test online daje możliwość natychmiastowego sprawdzenia wyników. Metoda ta polecana jest w szczególności uczniom pragnącym samodzielnie poszerzyć lub sprawdzić swoje umiejętności.

2.1 Nauczanie sprawności językowych

Poniżej wymienione zostały przykładowe zadania rozwijające umiejętności językowe:

- **W zakresie słuchania i czytania:**
 - ✓ ćwiczenia przed czytaniem/słuchaniem tekstu: analizowanie ilustracji, nagłówka, przewidywanie tematu
 - ✓ odpowiedzi na pytania dotyczące tekstu: prawda/fałsz, dobieranie, wielokrotny wybór, uzupełnianie brakujących informacji
 - ✓ porządkowanie fragmentów tekstu wg jego logiki
 - ✓ konfrontacja tekstu wysłuchanego z jego wersją graficzną
 - ✓ przekazywanie informacji na podstawie diagramu, ilustracji
 - ✓ uzupełnianie luk w tekście
 - ✓ stawianie pytań do tekstu/odpowiedzi na pytania
 - ✓ resume/streszczenie tekstu
 - ✓ przewidywanie alternatywnego zakończenia
- **Mówienie**
 - ✓ interakcja:
 - odgrywanie scenek
 - rozwiązywanie problemów w grupie
 - studium przypadku
 - dyskusja
 - gry językowe
 - zadania oparte na zasadzie „luka w informacji”
 - ✓ wypowiedź monologiczna:
 - opisywanie ilustracji
 - krótkie prezentacje (np. moje hobby)
 - wyrażanie i uzasadnianie swojej opinii.
- **Pisanie**
 - ✓ analiza modelowej wypowiedzi pisemnej
 - ✓ poszukiwanie argumentów do wypowiedzi pisemnej
 - ✓ ćwiczenia językowo-stylistyczne
 - ✓ koleżeńska korekta prac wykonywana z pomocą nauczyciela lub tekstu modelowego
 - ✓ kompensacja tekstu, np. listu
 - ✓ redakcja kolektywna (w pracach/grupach)
 - ✓ redagowanie notatek, ogłoszeń, listów zawierających określone w poleceniu informacje
 - ✓ odpowiedź na ogłoszenie w formie listu
 - ✓ redakcja e-maili służbowych

2.2 Nauczanie słownictwa

Przykładowe techniki pracy nad słownictwem:

- stosowanie pomocy wizualnych/gestów/mimiki do prezentowania i ćwiczenia słownictwa;
- semantyzacja wyrazu na podstawie kontekstu;
- porządkowanie wyrazów wg wybranego kryterium;
- wykluczanie wyrazu niepasującego do przedstawionego szeregu;
- uzupełnianie luk;
- dobieranie wyrazu do jego kontekstu;
- ćwiczenia słowotwórcze;
- dobieranie synonimów/antonimów/definicji;
- łączenie wyrazów w związki frazeologiczne;
- zamiana stylu nieformalnego na styl formalny;
- gry językowe;
- ćwiczenia ze słownikiem;
- tworzenie wypowiedzi ustnych lub pisemnych sterowanych lub częściowo sterowanych.

2.3 Nauczanie gramatyki

Przykładowe ćwiczenia:

- stosowanie wykresów, tabeli, linii czasu do prezentacji i ćwiczenia nowego materiału;
- analizowanie przykładowego zdania/tekstu przez uczniów celem określenia reguły;
- uzupełnianie luk w zdaniach, w tekście;
- porządkowanie wyrazów w tekście zgodnie z podanym kryterium gramatycznym;
- dobieranie odpowiedniej formy czasowników;
- parafraza;
- substytucja;
- identyfikacja błędów gramatycznych;
- wybieranie prawidłowej struktury, pasującej do danego kontekstu;
- gry językowe;
- tworzenie wypowiedzi ustnych lub pisemnych z zastosowaniem żądanej reguły gramatycznej.

3 Treści nauczania

3.1 Treści tematyczno-leksykalne z uwzględnieniem języka specjalistycznego

Słownictwo specjalistyczne zostało wyróżnione tłustym drukiem.

L.p.	Tematyka	Tematyka szczegółowa
1	Człowiek	<ul style="list-style-type: none">• dane personalne;• wygląd zewnętrzny;• cechy charakteru;• uczucia i emocje.
2	Dom	<ul style="list-style-type: none">• miejsce zamieszkania• opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, urządzeń technicznych;• wynajmowanie mieszkania.
3	Szkoła	<ul style="list-style-type: none">• przedmioty nauczania;• urządzenia pracowni komputerowej;• oceny i wymagania;• życie szkoły
4	Praca	<ul style="list-style-type: none">• popularne zawody i związane z nimi czynności;• praca informatyka;• warunki pracy i zatrudnienia;• praca dorywcza.
5	Życie rodzinne i towarzyskie	<ul style="list-style-type: none">• okresy życia;• członkowie rodziny, czynności życia codziennego;• formy spędzania czasu wolnego;• święta i uroczystości;• styl życia.
6	Żywnienie	<ul style="list-style-type: none">• artykuły spożywcze;• przygotowanie potraw;• posiłki;• lokale gastronomiczne.
7	Zakupy i usługi	<ul style="list-style-type: none">• rodzaje sklepów;• towary;• sprzedawanie i kupowanie;• reklama;• korzystanie z usług;• zakupy przez Internet
8	Podróżowanie i turystyka	<ul style="list-style-type: none">• środki transportu;• baza noclegowa;• informacja turystyczna;• wyszukiwanie informacji turystycznej w Internecie;• wycieczki, zwiedzanie;• wypadki i awarie

9	Kultura	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe dziedziny kultury; • twórcy i ich dzieła; • uczestnictwo w kulturze; • etyka korzystania z Internetu
10	Sport	<ul style="list-style-type: none"> • popularne dyscypliny sportu; • podstawowy sprzęt sportowy; • imprezy sportowe.
11	Zdrowie	<ul style="list-style-type: none"> • higieniczny tryb życia; • podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie; • niepełnosprawni; • uzależnienia (w tym od komputera).
12	Nauka, technika	<ul style="list-style-type: none"> • odkrycia naukowe; • wynalazki; • obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych.
13	Świat przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • klimat; • świat roślin i zwierząt; • krajobraz; • zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego; • kłeski żywiołowe
14	Państwo i społeczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> • struktura państwa; • urzędy; • organizacje międzynarodowe; • konflikty wewnętrzne i międzynarodowe; • przestępczość (w tym komputerowa)
15	Elementy wiedzy o krajach obszaru języka angielskiego	<ul style="list-style-type: none"> • elementy wiedzy o Anglii, Irlandii, Szkocji, Stanach Zjednoczonych, Australii i Nowej Zelandii.

3.2 Funkcje i sprawności językowe z uwzględnieniem funkcji wynikających z języka zawodowego

Słownictwo specjalistyczne zostało wyróżnione tłustym drukiem.

Sprawności językowe	Funkcje językowe
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem fonetycznym i leksykalnym; • nawiązywanie kontaktu z rozmówcą; • kończenie rozmowy; • przekazywanie komunikatu; • opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności; • uzyskiwanie i udzielanie informacji; • relacjonowanie wydarzeń; • przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie wypowiedzi poprawnych pod względem leksykalnym, morfosyntaktycznym i ortograficznym; • formułowanie krótkiej wypowiedzi pisemnej: ogłoszenia, notatki, pocztówki, zaproszenia; • formułowanie dłuższej formy użytkowej: listu prywatnego, listu formalnego.

Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie tekstu czytanego prostego pod względem treści i stopnia różnicowania struktur leksykalno-gramatycznych; określanie głównej myśli tekstu; określanie głównych myśli poszczególnych części tekstu; stwierdzanie, czy tekst zawiera określone informacje; selekcjonowanie informacji; określanie intencji autora tekstu; rozpoznawanie związków między poszczególnymi częściami tekstu.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie ze słuchu tekst prosty pod względem treści i o niewielkim stopniu różnicowania struktur leksykalno-gramatycznym; określanie główną myśl tekstu; stwierdzenie czy tekst zawiera określone informacje; selekcjonowanie informacji; określanie intencji autora lub nadawcy tekstu; rozdzielanie formalnego i nieformalnego stylu tekstu; określanie kontekstu sytuacyjnego (miejsce, czas, warunki, uczestników).

3.3 Lista struktur gramatycznych

L.p.	Struktury gramatyczne	Przykłady
Fraza czasownikowa		
1	Formy czasownika	<ul style="list-style-type: none"> czasownik <i>to be</i>; czasownik <i>to have got</i>; wyrażenie <i>there is/there are</i>; druga i trzecia forma czasowników regularnych i nieregularnych; bezokolicznik i forma <i>gerund</i>.
2	Czasowniki modalne	<ul style="list-style-type: none"> wyrażające umiejętność: <i>can, could, to be able to</i>; wyrażające konieczność lub nakaz: <i>must, have to</i>; wyrażające brak przymusu lub konieczności: <i>needn't</i>; wyrażające zakaz: <i>mustn't</i>; wyrażające przypuszczenie: <i>may, might</i>; wyrażające powinność, obowiązek: <i>should, ought to</i>; wyrażające propozycję: <i>shall</i>.
3	Składnia czasownika	<ul style="list-style-type: none"> czasownik + bezokolicznik: <i>He wants to go home</i>; czasownik + <i>gerund</i>: <i>She enjoys listening to music</i>; czasownik + dopełnienie + (to) bezokolicznik: <i>She helps me do it. He advised me to study</i>; czasownik + przyimek: <i>look for, look after</i>.
4	Tryb rozkazujący	<ul style="list-style-type: none"> wyrażanie nakazów: <i>Open the window!</i>; wyrażanie zakazów: <i>Don't talk about it!</i>.
5	Czasy gramatyczne	<ul style="list-style-type: none"> wyrażanie teraźniejszości: <i>Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Present Perfect Continuous</i>; wyrażanie przeszłości: <i>Past Simple, Past Continuous, konstrukcja: used to, Past Perfect</i>; wyrażanie przyszłości: <i>Future Simple, Present Continuous</i>; <i>to be going to, future time clauses, Future Continuous</i>; strona bierna czasów: <i>Present Simple, Past Simple, Present Perfect</i>.
Fraza rzeczownikowa		
1	Rzeczownik	<ul style="list-style-type: none"> liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników regularnych i nieregularnych: <i>a boy- boys, a child – children</i> forma dzierżawcza, <i>Peter's book</i>; rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;

		<ul style="list-style-type: none">• przedimki określone i nieokreślone: <i>articles: a/an/the.</i>
2	Przymiotnik	<ul style="list-style-type: none">• stopniowanie przymiotników.
3	Przysłówek	<ul style="list-style-type: none">• stopniowanie przysłówków;• tworzenie przysłówków;• częstotliwości: <i>always, usually, sometimes, of ten, never;</i>• używane z określonymi czasami gramatycznymi: <i>since, for, ever, never, just, yet, already;</i>• wyrażenia z <i>too</i> i <i>enough.</i>
4	Zaimki	<ul style="list-style-type: none">• osobowe podmiotu i dopełnienia: <i>I – me, she – Her;</i>• wskazujące: <i>this/that, these/those;</i>• nieokreślone: <i>somewhere, everywhere, anywhere, nowhere;</i>• zwrotne i emfatyczne: <i>myself, himself;</i>• dzierżawcze: <i>mine, yours, hers;</i>• <i>each, every, none, either, neither, another, the other, the others, one another;</i>• pytające: <i>who, what, where, when, how, why;</i>• względne: <i>who, which, that whose, where.</i>
5	Liczebnik	<ul style="list-style-type: none">• liczebniki główne i porządkowe.
6	Przyimek	<ul style="list-style-type: none">• przyimki w okolicznikach czasu: <i>in, at, on;</i>• przyimki w okolicznikach kierunku: <i>along, cross, towards, pass;</i>• przyimki w okolicznikach miejsca: <i>next to, near, between, behind, on, under, in front of;</i>• pozycja przyimka w zdaniu: <i>Where is she going to?.</i>
Składnia zdań złożonych		
1	Spójnik	<ul style="list-style-type: none">• zdania złożone łączone spójnikami: <i>although, because, but, and, so, or, if, when, as soon as, until, while, after, before.</i>
2	Konstrukcje zdaniowe	<ul style="list-style-type: none">• question tags: <i>She is nice, isn't she?;</i>• zdania warunkowe: <i>Zero Conditional, First Conditional, Second Conditional;</i>• causative have: <i>I had my hair cut;</i>• pytania pośrednie: <i>Can you tell me where the post office is?;</i>• mowa zależna: <i>She said she wanted a cup of coffee.</i>

4 Materiały nauczania

4.1 Podstawowe pomoce dydaktyczne dla ucznia i nauczyciela

- **Podręcznik** (wyposażony w płytę audio CD z nagraniami tekstów) Nauczyciel może i powinien dobrać samodzielnie podręcznik spełniający zarówno wymagania Podstawy Programowej i jak i cele założone w programie. Nie należy rozpoczynać nauki od poziomu *pre-intermediate*, gdyż wielu uczniów posiada tak duże braki z poprzednich etapów edukacyjnych, że niemalże uniemożliwia to dalszą naukę. Podręcznik należy dobrać pod kątem powtórzenia podstaw w pierwszym roku nauczania. Proponowane podręczniki:
 - ✓ Pierwszy rok nauczania: *Matura Masters, Elementary*, MACMILLAN, MEN nr dopuszczenia: 119/1/2009/
 - ✓ Drugi i trzeci rok nauczania: *Matura Masters, Pre-intermediate*, MACMILLAN, MEN nr dopuszczenia: 119/2/2009
 - ✓ Czwarty rok nauczania: *Revise ForMatura*, Smolnik M., Modela A., Mańko E., MACMILLAN, MEN nr dopuszczenia: 62/06
- **Pakiety edukacyjne do w/w podręczników** (zeszyty ćwiczeń wyposażone w płytę audio CD, Książki Nauczyciela z materiałami metodycznymi, zestawy testów)
- **Słowniki dwujęzyczne;**
- **Słowniki multimedialne.**

4.2 Pomoce dodatkowe

- podręczniki pomocnicze: gramatyki, zbiory ćwiczeń itp.;
- czasopisma anglojęzyczne;
- książki i opracowania literatury w języku angielskim;
- zasoby portali internetowych służących nauce języka angielskiego;
- plansze, plakaty, wydruki z Internetu.

5 Przewidywane osiągnięcia ucznia

5.1 Sprawność słuchania

Uczeń:

- rozumie ogólny sens oraz intencje prostych wypowiedzi osób posługujących się tym językiem jako macierzystym;
- rozumie sens prostych, autentycznych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa przez telefon, komunikat na dworcu);
- wyszukuje informacje szczegółowe w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach;
- rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi zawierających niezrozumiałe elementy, których znaczenia uczeń może domyślić się (np. z kontekstu).

5.2 Sprawność mówienia

Uczeń:

- uzyskuje i udziela informacji dotyczących życia codziennego;
- potrafi formułować w miarę płynną, krótką i spójną wypowiedź na określone tematy, z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości oraz relacji przestrzennych;
- posługuje się odpowiednimi środkami językowymi dla wyrażenia intencji, uczuć, emocji w sytuacjach życia codziennego;
- wyraża poprawne językowo i logiczne myśli i opinie na określone tematy;
- relacjonuje wypowiedzi innych osób;
- reaguje właściwie na wypowiedź rozmówcy oraz stosuje rutynowe zachowania językowe;
- inicjuje i podtrzymuje prostą rozmowę;
- prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- osiąga wymowę w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi osób posługujących się tym językiem jako macierzystym;
- stosuje w mowie słownictwo adekwatne do sytuacji.

5.3 Sprawność czytania

Uczeń:

- rozumie powszechnie spotykane dokumenty i teksty autentyczne, takie jak: rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy i instrukcje;
- rozumie prosty tekst narracyjny;
- rozumie ogólny sens prostego tekstu przy czytaniu pobieżnym;
- rozumie ogólny sensu tekstu, który zawiera fragmenty niezrozumiałe;
- wyszukuje konkretne informacje z częściowo niezrozumiałego tekstu;
- potrafi korzystać z zasobów portali internetowych w języku angielskim.

5.4 Sprawność pisania

Uczeń:

- formułuje i zapisuje własny oraz otrzymany prosty komunikat;
- pisze prosty tekst użytkowy (np. zaproszenie, rezerwację, podanie, curriculum vitae, ogłoszenie) oraz wypełnia formularz;
- pisze streszczenie prostego tekstu;
- stosuje właściwe słownictwo, struktury morfosyntaktyczne i zasady ortografii w prostych tekstach;
- potrafi korzystać ze słowników multimedialnych tłumaczy tekstu online.

5.5 Indywidualizacja procesu nauczania

5.5.1 Praca z uczniem dysfunkcyjnym

Uczniowie z określonymi dysfunkcjami tj. dyslektycy, dysgraficy i dysortograficy zazwyczaj wymagają indywidualnego podejścia w zależności od rodzaju i stopnia ich dysfunkcji. Wskazane jest, aby nauczyciel przed ocenieniem postępów w nauce takiego ucznia najpierw zapoznał się z opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej. Każdy przypadek należy tu rozpatrywać indywidualnie, gdyż ścisłe stosowanie ustalonych przez szkołę standardów Przedmiotowego Systemu Oceniania nie jest ani logiczne, ani wskazane. Postulat indywidualnego podejścia jest w takim wypadku obowiązkiem każdego nauczyciela, mimo że ten postulat nie zawsze jest w pełni zrozumiany. Zarówno brak zainteresowania indywidualnymi potrzebami ucznia ze strony nauczyciela, jak i nadmierna troskliwość mogą przynieść więcej szkody niż pożytku. Trzeba też wziąć pod uwagę fakt, że nawet jeżeli zdobycie umiejętności językowych w jednej ze sprawności językowych jest niemożliwe ze względu na ograniczenia ucznia (np. sprawność słuchania nie może być prawidłowo rozwijana u ucznia niedosłyszącego), to można rozwijać inne sprawności, takie jak czytanie czy pisanie. W przypadku uczniów ze stwierdzoną dysgrafią można dostosować warunki pracy do ich potrzeb, np. poprzez możliwość korzystania z laptopa podczas pisemnych prac klasowych.

5.5.2 Praca z uczniem uzdolnionym

W każdym zespole klasowym znajdują się uczniowie bardziej biegli w używaniu języka angielskiego. W stosunku do tych zdolnych uczniów wskazane jest tak rozszerzyć wymagania, aby przy zachowaniu proporcji i umiaru przy realizacji podstawowego programu dla całej grupy zlecać im wykonanie prac bardziej skomplikowanych, na miarę ich możliwości i zdolności. Uczeń zdolny, który nie jest mobilizowany do podejmowania wysiłku szybko się na lekcji nudzi, co skutkuje obniżeniem motywacji do nauki. Wskazane jest zachęcanie ucznia zdolnego do uczestniczenia w projektach międzynarodowych lub olimpiadach i konkursach z j. angielskiego.

6 Kontrola i ocena pracy ucznia

6.1 Częstotliwość oceniania

Wskazane jest aby ocena bieżąca dokonywana była na każdej lekcji. Ocenianiu może być poddana tylko jedna sprawność językowa, np. słuchanie lub całokształt pracy na lekcji, np. ocena z aktywności. Należy przeprowadzić co najmniej dwa pisemne sprawdziany w semestrze z większej partii materiału. Przy ocenianiu ucznia należy brać pod uwagę przede wszystkim te sprawności, które służą rozwijaniu kompetencji komunikacyjnych, zarówno ustnych, jak i pisemnych. Ocenianiu należy poddać pracę na lekcji oraz zadania domowe, mając na uwadze fakt, że prace domowe mogą być wykonywane z pomocą osób trzecich. Należy dokładnie wyjaśnić uczniowi, wagę poszczególnych ocen, ze wskazaniem na to, które oceny mają znaczenie zasadnicze.

6.2 Samoocena ucznia

Proponuje się, aby raz w semestrze przeprowadzić samoocenę ucznia. Pozwoli to uczniowi na poznanie własnych słabych i silnych stron w procesie uczenia się języka obcego. Uczeń powinien mieć świadomość założonego celu: osiągnięcia poziomu komunikacji w języku angielskim. Samoocena pozwala przede wszystkim krytycznie spojrzeć na własne wyniki nauczania. Jest to pierwszy krok w kierunku polepszenia tych wyników, jeżeli są zbyt niskie oraz zachęca do dalszej wyteźonej pracy, jeśli te wyniki są zadawalające.

6.3 Proponowane kryteria oceniania poszczególnych sprawności językowych

Do określenia oceniania oraz poziomu wymagań wykorzystano taksonomię wg B. Niemierki, które to narzędzie różnicuje poziomy wymagań w sposób następujący:

- wymagania konieczne obejmują wiadomości i umiejętności niezbędne w dalszej edukacji;
- wymagania podstawowe obejmują wiadomości i umiejętności najważniejsze z punktu widzenia dalszej edukacji, proste i stosunkowo łatwe do opanowania przez uczniów przeciętnie zdolnych;
- wymagania rozszerzające obejmują wiadomości i umiejętności o większym stopniu trudności przyswajania, poszerzające relacje między różnymi elementami treści oraz istotne w logicznej strukturze przedmiotu;
- wymagania dopełniające obejmują pełny zakres wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania;
- wymagania wykraczające obejmują wiadomości i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania, wynikające z indywidualnych zainteresowań i uzdolnień uczniów.

Proponowane kryteria oceniania poszczególnych sprawności językowych

Sprawność	Wymagania konieczne Ocena: dopuszczający	Wymagania podstawowe Ocena: dostateczny	Wymagania rozszerzające Ocena: dobry	Wymagania dopełniające Ocena: bardzo dobry	Wymagania rozszerzające Ocena: celujący
Słuchanie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czasem zrozumieć ogólny sens wypowiedzi; • wychwycić część kluczowych informacji; • zidentyfikować część potrzebnych informacji i przekształcić je w prostą wypowiedź pisemną; • czasem rozpoznać intencje mówiącego; • zazwyczaj zrozumieć polecenia, lecz często potrzebuje pomocy. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zazwyczaj zrozumieć ogólny sens wypowiedzi; • zrozumieć większość kluczowych informacji; • przekształcić większość potrzebnych informacji w formę pisemną, posługując się prostą składnią; • zazwyczaj rozpoznać intencje mówiącego; • zazwyczaj zrozumieć polecenia nauczyciela. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrozumieć ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów; • wydobyć potrzebne informacje i przekształcić je w formę pisemnej wypowiedzi o znacznym stopniu poprawności; • potrafi prawidłowo rozpoznać intencje mówiącego; • bez trudu potrafi zrozumieć polecenia. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z łatwością zrozumieć sens różnorodnych wypowiedzi, o znacznym stopniu trudności; • wydobyć wszystkie potrzebne informacje i bez trudu je interpretuje oraz przekształca w formę wypowiedzi pisemnej; • z łatwością rozpoznaje intencje mówiącego; • potrafi zrozumieć ogólny sens wypowiedzi w autentycznych przekazach językowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spełnia wszystkie wymagania dopełniające; • potrafi bez trudu wydobyć wszystkie potrzebne informacje w autentycznych przekazach językowych.
Czytanie	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrozumieć ogólny sens prostego tekstu; • wychwycić część kluczowych informacji (powyżej 50%); • na ogół rozpoznać rodzaj tekstu pisanego; • w miarę sprawnie posługiwać się słownikiem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrozumieć ogólny sens prostego tekstu i większą część tekstu o wyższym poziomie trudności (powyżej 60%); • wychwycić większość kluczowych informacji; • zastosować różne techniki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrozumieć zdecydowaną większość dłuższego i bardziej złożonego tekstu (powyżej 75%); • rozpoznać źródło, rodzaj tekstu oraz intencje piszącego; • zidentyfikować 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zrozumieć całość dłuższych i bardziej złożonych tekstów; • sprawnie i w określonym czasie wychwycić większość (powyżej 90%) kluczowych informacji; • dokonać interpretacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje informacje z tekstów autentycznych w celu doskonalenia pozostałych sprawności językowych; • potrafi pracować ze specjalistycznymi tekstami autentycznymi • potrafi sprawnie i w określonym czasie

	w celu wyszukania potrzebnych informacji.	pracy z tekstem.	większość (ok. 75%) kluczowych informacji; <ul style="list-style-type: none"> • sprawnie korzystać z różnych technik pracy z tekstem; • sprawnie posługiwać się słownikami różnego typu. 	tekstu, określić różne konteksty znaczeniowe <ul style="list-style-type: none"> • pracować z tekstami autentycznymi z różnych źródeł i o zróżnicowanym poziomie trudności. 	wychwycić znaczną większość (powyżej 95%) kluczowych informacji; <ul style="list-style-type: none"> • spełnia wszystkie wymagania dopełniające.
Pisanie	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • napisać zdania zawierające proste struktury gramatyczne i słownictwo zgodne z programem nauczania danej klasy; • w sposób zadowalający zorganizować prosty tekst; • w zadaniach pisemnych wykonać większość istotnych poleceń 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • w ograniczonym zakresie wykorzystywać złożone struktury i trudniejsze słownictwo w pracach pisemnych; • w pracach pisemnych zrealizować główne punkty zawarte w poleceniach (aczkolwiek z reguły popełnia znaczną ilość błędów); • w pracach pisemnych przestrzegać wymogów stylu; • zachować znaczną poprawność ortograficzną i interpunkcyjną. 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • zazwyczaj napisać pracę zawierającą złożone struktury i słownictwo programu danej klasy; • w sposób spójny zorganizować tekst; • zachować wymaganą długość tekstu; • zrealizować różne formy prac pisemnych posługując się właściwym stylem wypowiedzi • napisać pracę o dużym stopniu poprawności językowej. 	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • napisać pracę zawierającą złożone struktury gramatyczne i bogatą leksykę; • z łatwością zredagować dobrze zorganizowany i spójny tekst; • stosować różnorodne środki stylistyczne; • twórczo wykorzystać interpretować i transformować materiał tekstowy. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi posługiwać się strukturami gramatycznymi i leksyką o dużym stopniu złożoności; • potrafi wykazać się oryginalnością ujęcia tematu; • spełnia wszystkie wymagania dopełniające

<p>Mówienie</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• przekazać prosty komunikat (ze znacznymi trudnościami);• posługiwać się podstawowym zakresem struktur gramatycznych i leksykalnych.	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• przekazać wiadomość (z pewnymi trudnościami);• w trakcie mówienia posługiwać się w miarę poprawnym językiem (popołniając jednak sporą ilość błędów);• wypowiedzieć się na tematy związane ze sprawami życia codziennego• podejmować próby wypowiedzi na tematy bardziej złożone.	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• przekazać wiadomość w sposób poprawny i zrozumiały dla odbiorcy;• posługiwać się poprawnym językiem, popołniając nieliczne błędy, nie zakłócające komunikacji• dysponując dość rozbudowaną leksyką, potrafi swobodnie wypowiedać się na tematy z życia codziennego oraz podejmuje próby wyrażenia swojej opinii na temat niektórych bardziej złożonych zagadnień;• posługiwać się właściwym rejestrem językowym	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none">• przekazać wiadomość posługując się poprawnym językiem, mówiąc płynnie;• unikać błędów w trakcie ustnej prezentacji;• wypowiedzieć się na trudniejsze, złożone tematy;• w naturalny sposób zabierać głos w dyskusji.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• potrafi z powodzeniem płynnie i poprawnie przekazać wiadomość;• potrafi posługiwać się rozbudowaną leksyką i frazeologią;• spełnia wymagania dopełniające.
------------------------	--	---	--	--	--

7 Możliwości modyfikacji programowych

W zależności od zespołu klasowego i indywidualnych możliwości uczniów można ten program modyfikować. Nie należy ściśle się trzymać jednego podręcznika i realizować tylko treści w nim zawarte. Poza wybiórczą realizacją treści zawartych w podręczniku należy wykorzystywać zasoby Internetu oraz wszelkie możliwe materiały autentyczne, np. formularze, deklaracje celne, ankiety przyjęcia do pracy itp. tak, aby nauczanie było różnorodne i atrakcyjne. W podręczniku wskazana jest realizacja głównie tych jednostek lekcyjnych, które służą do doskonalenia komunikatywności uczniów, rozwijają zasób słownictwa związany z przyszłym zawodem i sytuacjami życia codziennego oraz są zgodne z treściami programu.

8 Projekt ewaluacji programu

Projekt ewaluacji Autorskiego programu nauczania języka angielskiego

Opracowanie: Bożena Legenc

1. Cele ewaluacji

- określenie przydatności projektu w odniesieniu do kompetencji kluczowej: porozumiewanie się w języku angielskim;
- określenie wartości projektu w odniesieniu do wymiernych efektów dla ucznia, szkoły i środowiska;
- określenie osiągnięć ucznia w kompetencji kluczowej: porozumiewanie się w języku angielskim;
- określenie czy osiągnięto założone w programie cele.

2. **Obiekt ewaluacji.** Obiektem ewaluacji programu nauczania języka angielskiego są osiągnięcia ucznia w różnych etapach realizacji programu, to jest po 2 i po 4 latach nauki. Aby określić osiągnięcia ucznia po 2 latach nauki według programu autorskiego w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji należy przed rozpoczęciem nauki przeprowadzić wśród uczniów ankietę badającą poziom znajomości języka angielskiego w momencie rozpoczęcia nauki oraz oczekiwania uczniów wobec programu (wzór ankiety w załączniku, wersja A). Następnie tą samą ankietę, uzupełnioną o pytania weryfikujące spełnienie oczekiwań uczniów (wersja B) należy przeprowadzić po 2 latach nauki i porównać wyniki. Ewaluacja osiągnięć ucznia po 4 latach nauki nastąpi w oparciu o analizę wyników matury oraz analizę dalszych losów uczniów.

3. Zadania ewaluacji

- stwierdzenie czy projekt jest przydatny dla szkoły;
- stwierdzenie czy projekt jest przydatny dla uczniów;
- prezentacja wyników badań na Radzie Pedagogicznej.

4. Pytania badawcze

- czy treści programowe są przydatne w aspekcie kompetencji kluczowych?;
- czy program jest zgodny z Podstawą Programową?;
- czy program trafnie spełnia oczekiwania uczniów?;
- czy program jest adekwatny wobec kształtowania kompetencji kluczowej?;
- czy program jest spójny z celami projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji?.

5. Metody badawcze

Narzędzia

- ankietowanie:
 - ✓ ankieta badająca poziom znajomości języka angielskiego (*Oxford Placement Test*) oraz oczekiwania uczniów wobec programu przez rozpoczęciem nauki czyli przed przystąpieniem do programu;
 - ✓ ankieta badająca poziom znajomości języka angielskiego (*Oxford Placement Test*) oraz weryfikująca oczekiwania uczniów wobec programu po 2 latach nauki.
- wywiad z rodzicami: (po 2 latach nauki)

✓ kwestionariusz wywiadu.

- analiza dokumentów, dziennika lekcyjnego, oceny śródrocznych i rocznych;
- analiza wyników matury (po 4 latach nauki);
- wywiad z absolwentami odnośnie dalszych losów.

6. Kryteria ewaluacji

- **trafność programu.** Kryterium to będzie badane poprzez ankietę przeprowadzoną wśród uczniów po dwóch latach nauki w programie. Badający postara się odpowiedzieć na pytanie w jakim stopniu program spełnia oczekiwania uczniów wobec programu;
- **efektywność programu.** Kryterium to będzie badane po 4 latach nauki w programie i postara się odpowiedzieć na pytanie czy uczniowie osiągnęli kompetencje kluczowe zakładane w celach programu, przy poniesieniu określonych kosztów i nakładów pracy (np. kupno podręczników na koszt programu, korzystanie z pracowni komputerowej);
- **skuteczność programu.** Kryterium to zweryfikują wyniki matury pisemnej i ustnej z języka angielskiego na poziomie podstawowym. Wyniki te ukażą do jakiego stopnia zostały zrealizowane cele założone w programie;
- **użyteczność programu.** Kryterium to będzie badane poprzez wywiad z absolwentami po skończeniu nauki w szkole. Postara się odpowiedzieć na pytanie czy zmiany wywołane realizacją programu będą korzystne dla dalszych losów absolwenta, czyli kontynuacji nauki lub poszukiwania pracy. Ponieważ bardzo trudne jest utrzymanie kontaktu ucznia ze szkołą po zakończeniu nauki kryterium to może być badane poprzez ankietę opracowaną w ostatnim roku nauki i umieszczoną na stronie internetowej szkoły;
- **oddziaływanie programu na środowisko.** Kryterium to będzie badane poprzez analizę potrzeb lokalnego rynku pracy i analizę wpływu programu na społeczność szkolną;
- **trwałość efektów.** Kryterium to będzie badane poprzez próbę odpowiedzi na pytanie czy program można kontynuować po jego zakończeniu. Jakie pozytywne efekty programu można utrzymać po zakończeniu jego finansowania oraz w jakim stopniu szkoła może kontynuować program bez żadnej pomocy z zewnątrz.

7. Prezentacja danych/raport

- **po 3 latach nauki.** Wyniki ewaluacji programu w formie raportu zostaną przedstawione jednostce prowadzącej projekt czyli Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Raport zostanie też zaprezentowany społeczności szkolnej na Radzie Pedagogicznej. Raport postara się odpowiedzieć na pytanie czy program spełnia oczekiwania uczniów, nauczycieli i społeczności szkolnej;
- **po 4 latach nauki.** Wyniki ewaluacji programu w formie raportu zostaną przedstawione jednostce prowadzącej projekt czyli Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie oraz wszystkim zainteresowanym jednostkom. Raport zostanie również zaprezentowany społeczności szkolnej na Radzie Pedagogicznej. Raport postara się odpowiedzieć na pytanie czy w jakim stopniu program spełnił założone cele projektu czyli doskonalenie kompetencji kluczowych uczniów szkoły o profilu zawodowym.

9 Załączniki

9.1 ANKIETA – wersja A

Zakreśl właściwe odpowiedzi a następnie odpowiedz na pytania w języku angielskim poniżej.

1. W jakim celu chcesz uczyć się języka angielskiego? (można zakreślić więcej niż jedną odpowiedź)
 - a) jest to jeden z obowiązkowych przedmiotów
 - b) aby zdać maturę
 - c) aby dostać się na studia
 - d) aby znaleźć pracę zagranicą
 - e) inny _____
2. Czy cena podręczników jest według ciebie:
 - a) za wysoka
 - b) na odpowiednim poziomie
 - c) nie ma dla mnie znaczenia
3. Czy otrzymanie podręczników w ramach programu jest dla ciebie:
 - a) dużą pomocą
 - b) nie ma znaczenia
4. Jakich efektów oczekujesz po 4 latach nauki?
 - a) będę płynnie mówił, czytał i pisał w języku angielskim
 - b) będę komunikatywny – będę umiał skutecznie się porozumieć
 - c) będę słabo się dogadywał, robił dużo błędów w komunikacji
 - d) nie mam zdolności do języków – nic się nie nauczę
 - e) inne _____
5. Jak oceniasz własne zdolności językowe?
 - a) wysokie – łatwo się uczyć
 - b) średnie – niektórych sprawności trudniej mi się uczyć niż innych
 - c) niskie – bardzo ciężko mi idzie nauka języków obcych
6. Ilość lat nauki w poprzednich etapach edukacyjnych:
0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10
7. Czy kiedykolwiek uczyłeś się języka angielskiego poza szkołą, np. w prywatnej szkole językowej, za granicą itp.?
TAK NIE

Oxford placement test

1. I get up at 8 o'clock _____ morning
 - a) in the
 - b) the
 - c) in
 - d) at the
2. What time is it?
 - a) A quarter past ten
 - b) Ten minus a quarter
 - c) Ten and a quarter
 - d) Fifteen after ten o'clock
3. Where are you going _____ Friday?
 - a) at
 - b) in
 - c) on
 - d) the
4. _____ come to my party next Saturday?
 - a) Do you
 - b) Do you can
 - c) Can you go
 - d) Can you
5. Do you like Oxford? Yes, _____
 - a) I does.
 - b) so do I.
 - c) I like.
 - d) I do.
6. How many people _____ in your family?
 - a) is it
 - b) is
 - c) are they
 - d) are there
7. How much _____ where you live?
 - a) do houses cost
 - b) does houses cost
 - c) does cost houses
 - d) do cost houses
8. What _____ in London last weekend?
 - a) did you do
 - b) you did
 - c) you were doing
 - d) did you
9. Is your English improving?
 - a) I hope.
 - b) Hoping.
 - c) I hope so.
 - d) I hope it.
10. What time _____ to bed during the week?
 - a) you are going
 - b) do you go
 - c) do you going
 - d) are you go
11. I'm afraid I haven't got _____
 - a) some scissors.
 - b) scissor.
 - c) a scissors.
 - d) any scissors.
12. My mother never _____ out in the evenings.
 - a) goes
 - b) is going
 - c) go
 - d) gong
13. Oxford isn't _____ Bath.
 - a) so beautiful that
 - b) as beautiful as
 - c) so beautiful than
 - d) as beautiful than
14. Last Tuesday I _____ to the Passport Office.
 - a) must go
 - b) must gone
 - c) had to go
 - d) had go
15. This book is mine and that book is _____
 - a) yours.
 - b) you're.
 - c) your's.
 - d) your.
16. She came to Britain _____
 - a) at four days.
 - b) four days ago.
 - c) since four days.
 - d) before four days.
17. _____ car is the red Ford?
 - a) Whose
 - b) Of who
 - c) To whom
 - d) who's
18. I'm going to Sainsbury's _____ some food.
 - a) buy
 - b) for to buy
 - c) to buy
 - d) for buy
19. Oxford is the most attractive city _____
 - a) I've seen
 - b) that I saw already
 - c) that I see
 - d) I've never seen
20. He was mowing the lawn when I _____ him yesterday.
 - a) was seeing
 - b) saw
 - c) had seen

21. What were you doing at 7:30 on Wednesday evening?
I ____ TV.
a) watching
b) was watching
c) watched
d) was watched
22. I live in Oxford now. I ____ to France for a long time.
a) don't come
b) didn't come
c) haven't been
d) don't been
23. ____ Oxford?
a) How much time you are living in
b) Since when you live in
c) How long have you been living in
d) How long time are you living in
24. I'm sorry. I haven't done my report ____
a) already
b) up to the now
c) until the present
d) yet
25. Would you mind ____ me that pencil?
a) pass
b) that you should pass
c) to pass to
d) passing
26. I don't understand. What language ____
a) speak you?
b) you are speaking?
c) you speak?
d) are you speaking?
27. My friend doesn't speak Chinese. I don't ____
a) also
b) either
c) neither
d) too
28. That's the house ____
a) in the which Mr Brown lives.
b) in which Mr Brown lives in.
c) Mr Brown lives in.
d) Mr Brown lives in that.
29. If ____
a) you came to my office, I would to pay you.
b) you shall come to my office, I'll pay you.
c) you come to my office, I'll pay you.
d) you come to my office, I'd pay you.
30. She asked me how big ____
a) is your house.
b) my house was.
c) was my house.
d) is my house.
31. I wish ____ Russian.
a) I'll be able to speak
b) I could speak
c) I can speak
d) I would speak
32. We're having the party at ____
a) Deborah's.
b) the house of Deborah.
c) house of Deborah.
d) the Deborah's house.
33. My friend let ____ his bike yesterday.
a) me borrow
b) me to borrow
c) me borrowing
d) to borrow
34. ____ what would you spend it on?
a) If you had a lot of money
b) When you had a lot of money
c) If you would have a lot of money
d) If you shall have a lot of money
35. I'm ____ the film on Wednesday.
a) look forward seeing
b) looking forward to see
c) looking forward seeing
d) looking forward to seeing
36. I'm not ____ grammar.
a) interested in learning
b) interesting in learning
c) interesting to learning
d) interested to learn
37. The film was very good. It's ____
a) worthwhile to see
b) worth to see
c) worthwhile see
d) worth seeing
38. I have difficulty ____ English.
a) to write
b) about writing
c) to writing
d) writing
39. When I lived in France, I ____ a lot of wine.
a) was use to drinking
b) was used to drink
c) used to drinking
d) used to drink
40. What will you do when ____ studying?
a) you're finishing
b) you're going to finish
c) you've finished
d) you'll have finished
41. If he hadn't known the boss, he ____ the job.
a) wouldn't get
b) wouldn't have got
c) hadn't got
d) wouldn't had got

42. I need to go to ____ toilet.
a) the
b) some
c) -
d) a
43. It's now 9 o'clock and the train ____ arrive at 8:15.
a) must
b) is going to
c) was due to
d) had to
44. We regret ____ that the course has been cancelled.
a) to tell
b) to have said
c) telling
d) to say
45. I ____ smoking last year, but I didn't.
a) ought to have given up
b) oughted to give up
c) ought to give up
d) ought given up
46. The Chancellor ____ the new wing yesterday, but it still isn't finished.
a) was to have opened
b) has to have opened
c) had to open
d) had to have opened
47. I'd rather ____ English than Swedish.
a) you learnt
b) you should learn
c) you learn
d) that you might learn
48. No sooner ____ in through the door than the phone rang.
a) I was walking
b) had I walked
c) I had walked
d) was I walking
49. It's time ____ some work.
a) she were to do
b) she did
c) she would do
d) for to do
50. I'd sooner ____ a car than a motorbike
a) he should buy
b) he bought
c) that he buy
d) him to buy

Dziękuję za wypełnienie ankiety

Punkty _____

9.2 ANKIETA – wersja B

Zakreśl właściwe odpowiedzi a następnie odpowiedz na pytania w języku angielskim poniżej.

1. W jakim celu uczysz się języka angielskiego? (można zakreślić więcej niż jedną odpowiedź)
 - a) jest to jeden z obowiązkowych przedmiotów
 - b) aby zdać maturę
 - c) aby dostać się na studia
 - d) aby znaleźć pracę zagranicą
 - e) Inny _____
2. Czy otrzymanie podręczników w ramach programu jest dla ciebie:
 - a. dużą pomocą
 - b. nie ma znaczenia
3. Jakie efekty osiągnąłeś po 2 latach nauki?
 - a) płynnie mówię, czytam i piszę w języku angielskim
 - b) jestem komunikatywny –umiem skutecznie się porozumieć
 - c) słabo się dogaduję, robię dużo błędów w komunikacji i w piśmie
 - d) nie mam zdolności do języków – nic się nie nauczyłem
 - e) inne _____
4. Jakich efektów oczekujesz po 4 latach nauki?
 - a) będę płynnie mówił, czytał i pisał w języku angielskim
 - b) będę komunikatywny – będę umiał skutecznie się porozumieć
 - c) będę słabo się dogadywał, robił dużo błędów w komunikacji
 - d) nie mam zdolności do języków – nic się nie nauczę
 - e) inne _____
5. Jak oceniasz własne zdolności językowe?
 - a) wysokie – łatwo się uczyć
 - b) średnie – niektórych sprawności trudniej mi się uczyć niż innych
 - c) niskie – bardzo ciężko mi idzie nauka języków obcych
6. Czy metody pracy stosowane przez nauczyciela pomagają ci w nauce języka?
TAK NIE CZĘŚCIOWO
7. Czy uczysz się języka angielskiego poza szkołą, np. w prywatnej szkole językowej?
TAK NIE

Oxford placement test

1. I get up at 8 o'clock _____ morning
 - e) in the
 - f) the
 - g) in
 - h) at the
2. What time is it?
 - e) A quarter past ten
 - f) Ten minus a quarter
 - g) Ten and a quarter
 - h) Fifteen after ten o'clock
3. Where are you going _____ Friday?
 - e) at
 - f) in
 - g) on
 - h) the
4. _____ come to my party next Saturday?
 - e) Do you
 - f) Do you can
 - g) Can you go
 - h) Can you
5. Do you like Oxford? Yes, _____
 - e) I does.
 - f) so do I.
 - g) I like.
 - h) I do.
6. How many people _____ in your family?
 - e) is it
 - f) is
 - g) are they
 - h) are there
7. How much _____ where you live?
 - e) do houses cost
 - f) does houses cost
 - g) does cost houses
 - h) do cost houses
8. What _____ in London last weekend?
 - e) did you do
 - f) you did
 - g) you were doing
 - h) did you
9. Is your English improving?
 - e) I hope.
 - f) Hoping.
 - g) I hope so.
 - h) I hope it.
10. What time _____ to bed during the week?
 - e) you are going
 - f) do you go
 - g) do you going
 - h) are you go
11. I'm afraid I haven't got _____
 - e) some scissors.
 - f) scissor.
 - g) a scissors.
 - h) any scissors.
12. My mother never _____ out in the evenings.
 - e) goes
 - f) is going
 - g) go
 - h) gong
13. Oxford isn't _____ Bath.
 - e) so beautiful that
 - f) as beautiful as
 - g) so beautiful than
 - h) as beautiful than
14. Last Tuesday I _____ to the Passport Office.
 - e) must go
 - f) must gone
 - g) had to go
 - h) had go
15. This book is mine and that book is _____
 - e) yours.
 - f) you're.
 - g) your's.
 - h) your.
16. She came to Britain _____
 - e) at four days.
 - f) four days ago.
 - g) since four days.
 - h) before four days.
17. _____ car is the red Ford?
 - e) Whose
 - f) Of who
 - g) To whom
 - h) who's
18. I'm going to Sainsbury's _____ some food.
 - e) buy
 - f) for to buy
 - g) to buy
 - h) for buy
19. Oxford is the most attractive city _____
 - e) I've seen
 - f) that I saw already
 - g) that I see
 - h) I've never seen
20. He was mowing the lawn when I _____ him yesterday.
 - e) was seeing
 - f) saw
 - g) had seen
 - h) have seen

21. What were you doing at 7:30 on Wednesday evening?
I ____ TV.
e) watching
f) was watching
g) watched
h) was watched
22. I live in Oxford now. I ____ to France for a long time.
e) don't come
f) didn't come
g) haven't been
h) don't been
23. ____ Oxford?
e) How much time you are living in
f) Since when you live in
g) How long have you been living in
h) How long time are you living in
24. I'm sorry. I haven't done my report ____
e) already
f) up to the now
g) until the present
h) yet
25. Would you mind ____ me that pencil?
e) pass
f) that you should pass
g) to pass to
h) passing
26. I don't understand. What language ____
e) speak you?
f) you are speaking?
g) you speak?
h) are you speaking?
27. My friend doesn't speak Chinese. I don't ____
e) also
f) either
g) neither
h) too
28. That's the house ____
e) in the which Mr Brown lives.
f) in which Mr Brown lives in.
g) Mr Brown lives in.
h) Mr Brown lives in that.
29. If ____
e) you came to my office, I would to pay you.
f) you shall come to my office, I'll pay you.
g) you come to my office, I'll pay you.
h) you come to my office, I'd pay you.
30. She asked me how big ____
e) is your house.
f) my house was.
g) was my house.
h) is my house.
31. I wish ____ Russian.
e) I'll be able to speak
f) I could speak
g) I can speak
h) I would sapek
32. We're having the party at ____
e) Deborah's.
f) the house of Deborah.
g) house of Deborah.
h) the Deborah's house.
33. My friend let ____ his bike yesterday.
e) me borrow
f) me to borrow
g) me borrowing
h) to borrow
34. ____ what would you spend it on?
e) If you had a lot of money
f) When you had a lot of money
g) If you would have a lot of money
h) If you shall have a lot of money
35. I'm ____ the film on Wednesday.
e) look forward seeing
f) looking forward to see
g) looking forward seeing
h) looking forward to seeing
36. I'm not ____ grammar.
e) interested in learning
f) interesting in learning
g) interesting to learning
h) interested to learn
37. The film was very good. It's ____
e) worthwhile to see
f) worth to see
g) worthwhile see
h) worth seeing
38. I have difficulty ____ English.
e) to write
f) about writing
g) to writing
h) writing
39. When I lived in France, I ____ a lot of wine.
e) was use to drinking
f) was used to drink
g) used to drinking
h) used to drink
40. What will you do when ____ studying?
e) you're finishing
f) you're going to finish
g) you've finished
h) you'll have finished
41. If he hadn't known the boss, he ____ the job.
e) wouldn't get
f) wouldn't have got
g) hadn't got
h) wouldn't had got

42. I need to go to ____ toilet.
e) the
f) some
g) -
h) a
43. It's now 9 o'clock and the train ____ arrive at 8:15.
e) must
f) is going to
g) was due to
h) had to
44. We regret ____ that the course has been cancelled.
e) to tell
f) to have said
g) telling
h) to say
45. I ____ smoking last year, but I didn't.
e) ought to have given up
f) oughted to give up
g) ought to give up
h) ought given up
46. The Chancellor ____ the new wing yesterday, but it still isn't finished.
e) was to have opened
f) has to have opened
g) had to open
h) had to have opened
47. I'd rather ____ English than Swedish.
e) you learnt
f) you should learn
g) you learn
h) that you might learn
48. No sooner ____ in through the door than the phone rang.
e) I was walking
f) had I walked
g) I had walked
h) was I walking
49. It's time ____ some work.
e) she were to do
f) she did
g) she would do
h) for to do
50. I'd sooner ____ a car than a motorbike
e) he should buy
f) he bought
g) that he buy
h) him to buy

Dziękuję za wypełnienie ankiety

Punkty _____

9.3 Kwestionariusz wywiadu dla rodziców

Wywiad dotyczy uczestniczenia szkoły w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji i bada przydatność realizacji projektu oraz skuteczność autorskiego programu nauczania języka angielskiego. Proszę zakreślić odpowiednią odpowiedź oraz odpowiedzieć własnymi słowami na następujące pytania:

1. Jak ocenia Pan/Pani wyniki w nauce syna/córki w zakresie języka angielskiego?

- A. wysokie B. średnie C. niskie D. nie potrafię ocenić

Uzasadnienie _____

2. Czy przekazanie synowi/córce podręczników z projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji jest dla Pan/Pani:

- A. dużą pomocą finansową B. pomocne, ale stać mnie na kupno

D. nie ma dla mnie znaczenia

Uzasadnienie _____

3. Czy posyła Pan/Pani syna/córkę na dodatkowe zajęcia z języka angielskiego?

- A. tak, prywatna szkoła językowa B. tak, korepetycje

C. nie, nie mam możliwości D. nie, nie ma takiej potrzeby

Uzasadnienie _____

4. Jak przewiduje Pan/Pani dalsze losy syna/córki po skończeniu technikum?

- A. studia/dalsza edukacja B. praca/własna działalność zarobkowa

C. wyjazd za granicę D. nie mogę przewidzieć

Uzasadnienie _____

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4 Przykładowe przydatne strony internetowe

- <http://www.britishcouncil.pl>
- <http://www.learnenglish.org.uk>
- <http://www.angielski-online.pl/>
- <http://www.ang.pl>
- www.e-angielski.com
- www.angool.com
- www.e-angielski.com
- www.english-test.net
- www.easyenglish.com
- www.nonstopenglish.com
- www.bbc.co.uk/learningenglish

Bibliografia

- [1] Gajda J., Juźwicka, K., *Program nauczania języka angielskiego dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum*, MMpublication, Numer dopuszczania: DKOS-5002-91/03.
- [2] Hedge T., *Teaching and Learning In the Learning Classroom.*, Oxford University Press 2000.
- [3] Kłós M., Sikorzyńska A., *Longman Program Nauczania Języka Angielskiego, Liceum ogólnokształcące, Liceum Profilowane i Technikum. Program A+B.*
- [4] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- [5] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 2001.
- [6] Kupisiewicz Cz., *Dydaktyka Ogólna*, Oficyna Wydawnicza Graft-Punkt, Warszawa 2002.
- [7] Niemierko B., *Kształcenie szkolne. Podręcznik Skutecznej Dydaktyki.*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- [8] Niemierko B., *Pomiar Wyników Kształcenia*, WSiP A.A., Warszawa 1999.
- [9] Stawna, M., *Podejście komunikacyjne do nauczania języków obcych. Od teorii do praktyki.*, WSiP, Warszawa 1991.
- [10] Szempruch K., Uberman A., *Założenia Programowe, zasady opracowywania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, Lublin 2009.

Autor
Joanna Romanowska

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ekonomicznych
im. Mikołaja Kopernika
w Skarżysku-Kamiennej**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wprowadzenie.....	7
1 Cele nauczania.....	11
1.1 Ogólne cele nauczania języka obcego.....	11
1.2 Wychowawcze cele kursu językowego.....	11
1.3 Kierunkowe cele przedmiotowe.....	12
1.4 Cele szczegółowe.....	12
2 Materiał nauczania.....	14
2.1 Treści nauczania.....	14
2.2 Hasła tematyczne a treści sytuacyjne.....	14
2.3 Akty mowy.....	16
2.4 Zagadnienia gramatyczne – zakres struktur gramatycznych.....	17
2.5 Zagadnienia leksykalne.....	19
2.6 Zagadnienia fonetyczne.....	20
2.7 Zagadnienia ortograficzne.....	21
3 Gradacja materiału językowego.....	22
4 Procedury osiągnięcia celów nauczania.....	23
4.1 Strategie uczenia się.....	23
4.2 Techniki nauczania – rozwijanie sprawności językowych.....	25
4.3 Aktywne metody nauczania.....	30
4.4 Formy pracy.....	31
4.5 Technologie informacyjne w nauczaniu języka niemieckiego.....	32
4.6 Materiały edukacyjne i kryteria wyboru podręcznika.....	33
5 Sposoby oceny postępów pracy ucznia.....	35
5.1 Opis założonych osiągnięć ucznia po zakończeniu realizacji programu.....	35
5.2 Zasady oceniania.....	36
5.3 Przykłady technik oceniania.....	37
5.4 Rozwijanie umiejętności samooceny.....	39
6 Ewaluacja programu.....	41
7 Przydatne strony internetowe.....	42
8 Załączniki.....	43
Bibliografia.....	52

Metryczka programu

Przedmiot:	język niemiecki, poziom podstawowy
Typ szkoły:	technikum hotelarstwa
Etap nauki:	IV etap edukacyjny, dla rozpoczynających naukę języka niemieckiego
Liczba godzin:	300; 2 godz. / tyg.
Autor:	Joanna Romanowska – nauczyciel dyplomowany, egzaminator maturalny języka niemieckiego. Ukończyła filologię germańską na Uniwersytecie Jagiellońskim. Od 13 lat pracuje jako nauczyciel języka niemieckiego w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Skarżysku-Kamiennej. Ma doświadczenie w pracy z dziećmi (szkoła podstawowa) i w nauczaniu dorosłych. Absolwentka licznych kursów doskonalących z zakresu metodyki nauczania języka niemieckiego oraz studiów podyplomowych w zakresie zarządzania oświatą. Zaangażowana w popularyzację nauki języka niemieckiego w mieście i regionie, pomysłodawczyni i organizatorka Powiatowego Przeglądu Teatrów Obcojęzycznych w Skarżysku-Kamiennej, współorganizatorka zagranicznych praktyk zawodowych dla młodzieży w ramach programu Leonardo da Vinci, lider WDN i Komisji Języków Obcych na terenie placówki, opiekun stażu nauczycieli stażystów i kontraktowych, opiekun praktyk studenckich, autorka programu własnego języka niemieckiego zawodowego dla liceum ekonomicznego, współautorka programu własnego z przedmiotu „Godzina do dyspozycji wychowawcy” w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym oraz technikum.
Podręcznik:	Rapacka S., Lewandowska M., Nawrotkiewicz J., kurs „Hier und da” I – IV, Wydawnictwo Szkolne PWN.

Wprowadzenie

Niniejszy Program nauczania języka niemieckiego w technikum powstał w ramach programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej „Szkoła Kluczowych Kompetencji” jako odpowiedź na specyfikę szkoły, klasy, jaką jest technikum hotelarstwa, w oparciu o *Diagnozę regionalną implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty oraz rynku pracy w województwie świętokrzyskim*.

Młodzież pobierająca naukę w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Skarżysku- Kamiennej, w tym także uczniowie technikum hotelarstwa, boryka się z większością problemów charakterystycznych dla uczniów szkół Polski Wschodniej. Uczniowie ci, w dużej mierze wywodzący się ze środowisk wiejskich, odczuwają bariery w dostępie do kształcenia na wysokim poziomie, mają gorsze warunki dostępu do zajęć specjalistycznych oraz pozalekcyjnych, zwłaszcza w zakresie nauki języków obcych oraz kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy.

Technik hotelarstwa to kierunek przygotowujący absolwentów do pracy w sektorze przemysłu turystycznego, który zajmuje się szeroko pojętymi usługami noclegowymi, transportowymi, organizacją imprez oraz czasu wolnego. Zarówno w powiecie skarżyskim, jak i w całym województwie świętokrzyskim jest to zawód deficytowy. Wobec dynamicznej ekspansji regionu, jak i obszaru całej Polski po przyjęciu naszego kraju do Unii Europejskiej, wobec postępującej globalizacji i coraz lepszego poziomu życia obywateli całej europejskiej wspólnoty, fachowcy z dziedziny hotelarstwa mają zapewnione długoletnie perspektywy zawodowe.

Wśród umiejętności i potrzeb niezbędnych w dzisiejszej rzeczywistości gospodarczej nieodzowne wydają się zdolności innowacyjne, adaptacyjne, kreatywność i samodzielność, w tym także gotowość do samodzielnego uczenia się, postawa otwartości na zmiany, elastyczność, umiejętność pracy w zespole, jak również gotowość do zmiany miejsca zamieszkania, zawodu, rozumiana jako elastyczność przestrzenna, zawodowa i kwalifikacyjna. Wobec tak rozumianych wymogów rynku pracy swobodna komunikacja w języku obcym ma niewątpliwie pierwszorzędne znaczenie, przy czym równie ważna jak znajomość języka ogólnego zdaje się być znajomość słownictwa fachowego, połączona oczywiście z odpowiednim przygotowaniem zawodowym.

Niniejszy program jest zatem przedsięwzięciem kompleksowym, dotyczącym różnych dziedzin wiedzy i życia, uwzględniającym silne i słabe strony placówki, w której będzie realizowany oraz odpowiednio silne i słabe strony uczniów wynikające z uwarunkowań środowiskowych. Zakłada ścisłą korelację treści nauczania z programem przedmiotów zawodowych. Stanowi swoistą wykładnię metod nauczania uznawanych przez autorkę za efektywne oraz treści nauczania uznanych przez nią za niezbędne, ze szczególnym uwzględnieniem słownictwa fachowego, przydatnego w pracy w sektorze turystyczno-hotelarskim.

Program uwzględnia założenia zawarte w *Podstawie programowej* wydanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, wymagania i standardy egzaminacyjne matury oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, zakłada pracę z uczniami rozpoczynającymi naukę języka niemieckiego od podstaw. Opiera się na założeniach metody komunikatywno- pragmatycznej, ukierunkowanej na działanie językowe, w której

gramatyka nie jest elementem dominującym, lecz wplecionym w kontekst sytuacyjny. Koncepcja ta uwzględnia również aspekty interkulturowe i zakłada progresję zdobywanych umiejętności i przekazywanych treści adekwatną do rozwoju intelektualnego i emocjonalnego ucznia.

W programie tym treści i kategorie gramatyczne nie zostały rozbite na poszczególne klasy. Określono jedynie poziom kompetencji językowych dla poszczególnych sprawności językowych oraz zaproponowano tematy, sytuacje i kategorie gramatyczne oraz akty mowy realizujące poszczególne intencje komunikacyjne, jakie uczeń powinien poznać. Koncepcja taka umożliwi nauczycielowi swobodny dobór kolejności poszczególnych elementów materiału oraz pozwala na elastyczne kształtowanie procesu nauczania dostosowane do specyficznych wymagań uczniów i placówki, szczególnie w kontekście ścisłego powiązania z przedmiotami zawodowymi oraz praktyką zawodową.

Charakterystyka użytkowników programu

Użytkownikami programu są uczniowie klasy pierwszej Technikum Hotelarstwa, rozpoczynający naukę w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika w Skarżysku- Kamiennej w roku szkolnym 2009/2010.

Uczniowie, którzy stanowią bezpośrednich odbiorców tego programu, niejako z definicji, poprzez obrany zawód, skazani są na częste kontakty z przedstawicielami innych kultur, odmiennych światopoglądów. Ze względu na ograniczenia środowiskowe skazani są często na stereotypowe wyobrażenia o obcokrajowcach, które z reguły mają niewiele wspólnego z rzeczywistością, natomiast często są ksenofobiczne i szkodliwe.

Program ten, poprzez możliwość poznania obcej kultury i rzeczywistości, możliwość nawiązania indywidualnych znajomości z rodzimymi użytkownikami języka niemieckiego w czasie odbywania praktyk zawodowych ma ich pobudzić do refleksji, rozbudzić krytycyzm, ale i tolerancję, poszerzać horyzonty, rozbudzać ciekawość, rozwijać kreatywność oraz kształtować postawę współodpowiedzialności za proces uczenia się.

Pośrednimi użytkownikami programu są naturalnie także rodzice. Istotne znaczenie ma tu rozpoznanie ich poglądów na znaczenie znajomości języka niemieckiego oraz stwierdzenie, na ile skłonni są oni do angażowania się w realizację programu, który zakłada aktywne współuczestnictwo rodziców w realizacji tego przedsięwzięcia. Dzięki temu uzyskają możliwość zrozumienia potencjału własnych dzieci, jak również poznają środki oraz metody wspierania ich rozwoju.

Warunki organizacyjne realizacji programu

Czas realizacji programu

Program przeznaczony jest do realizacji w wymiarze 2 – 3 godzin tygodniowo w cyklu czteroletnim.

Liczebność grup językowych

Ze względu na specyfikę nauki języka obcego wymagającej ćwiczenia sprawności mówienia i konieczność ciągłego kontaktu nauczyciela z uczniami program przewiduje pracę w grupach liczących maksymalnie 15 – 16 osób. Nie wyklucza on naturalnie pracy w grupach liczniejszych, jednak w tej sytuacji szkoła nie oferująca optymalnych warunków powinna poinformować uczniów i rodziców o zmniejszonej efektywności osiągnięcia założonych celów.

Przygotowanie sali lekcyjnej

Program opiera się na metodzie komunikacyjnej, stąd niezwykle ważne jest stworzenie w sali warunków do komunikowania się uczniów między sobą, do pracy w parach, grupach, a także w plenum. Zaleca się ustawienie ławek w kręgu, który eliminuje

uprzywilejowane pozycje, jak również sprzyja większemu zaangażowaniu w przebieg zajęć oraz swobodzie wypowiedzi. Ustawienie takie jest także optymalne przy kształceniu umiejętności rozumienia ze słuchu, sprzyja koncentracji i zapewnia optymalny odbiór nagrania.

Wyposażenie sali lekcyjnej

Realizacja programu będzie przebiegać sprawniej i efektywniej, jeśli salę lekcyjną wyposażą się w następujące środki techniczne i materiały edukacyjne:

- tablicę, na której zapis będzie czytelny i dobrze widoczny dla wszystkich;
- magnetofon/odtwarzacz płyt CD;
- rzutnik pisma wraz z ekranem;
- odtwarzacz DVD z monitorem;
- komputery z dostępem do Internetu (lub przynajmniej zapewniona zostanie możliwość stałego, regularnego dostępu do pracowni komputerowej);
- lekkie, mobilne krzesła z blatem do pisania;
- mapa świata, Europy oraz państw niemieckiego obszaru językowego;
- zestaw słowników dwu- i jednojęzycznych do pracy dla uczniów;
- zestawy repetytoriów leksykalnych, gramatycznych, maturalnych;
- zestaw płyt CD (piosenki, ćwiczenia, słuchowiska) oraz DVD (filmy, wywiady, wiadomości, reklamy, bajki);
- zestawy plansz leksykalnych i gramatycznych;
- plakaty, pocztówki, zdjęcia z krajów niemieckojęzycznych;
- materiały i narzędzia umożliwiające pracę warsztatową.

Nauczycielowi powinna zostać zapewniona też możliwość kopiowania dodatkowych materiałów.

1 Cele nauczania

1.1 Ogólne cele nauczania języka obcego

1.1.1 Cele ogólne programu wynikające z założeń podstawy programowej

Według tych celów do zadań nauczyciela języka niemieckiego i szkoły należy:

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do matury na poziomie podstawowym.

1.1.2 Cele ogólne wynikające z kształcenia zawodowego

- przygotowanie uczniów do posługiwania się językiem niemieckim przy wykonywaniu zadań zawodowych;
- wdrażanie do aktualizowania wiedzy i rozwijania posiadanych umiejętności.

1.1.3 Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowej „porozumiewanie się w języku obcym”

- kształcenie umiejętności posługiwania się odpowiednim zasobem środków językowych i funkcji językowych;
- rozwijanie sprawności językowych: słuchanie, czytanie, mówienie, pisanie;
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej;
- uświadomienie uczniom znaczenia znajomości języka obcego.

1.1.4 Cele ogólne wynikające z diagnozy regionalnej

- przygotowanie do aktywności zawodowej na rynku pracy;
- wyposażenie ucznia w umiejętności pozwalające na przekwalifikowanie się;
- rozwijanie potrzeby dalszego kształcenia;
- umacnianie u uczniów poczucia własnej wartości.

1.2 Wychowawcze cele kursu językowego

Integracja krajów europejskich i postępująca globalizacja prowadzą do coraz większej mobilności zawodowej i osobistej, co z kolei owocuje coraz silniejszą potrzebą posługiwania się językiem obcym. Wszechstronna współpraca międzynarodowa oznacza częste i różnorodne spotkania z obcokrajowcami. Znajomość języka obcego ułatwia nawiązywanie kontaktów międzynarodowych, budowanie więzi i tworzenie klimatu zrozumienia. Osiągnięcie takich efektów jest zależne od postawy wobec innych narodów i ich kultur. Niezwykle istotna jest tu otwartość, tolerancja wobec odmiennych poglądów,

różnic obyczajowych i wrażliwość. Wykształceniu takiej postawy sprzyja posiadanie kompetencji interkulturowej, dlatego w ostatnich latach tak duży nacisk kładzie się na jej pogłębianie w procesie uczenia się języka obcego. Nie do przecenienia są tu projekty międzynarodowe, nic bowiem nie przyczynia się do obalania stereotypów bardziej niż osobiste, indywidualne kontakty.

Cele ogólnowychowawcze zawarte w tym programie są zgodne z założeniami *Podstawy programowej* i zakładają rozwijanie u uczniów:

- własnej tożsamości kulturowej;
- ciekawości i otwartości wobec innych kultur, a w szczególności kultur krajów niemieckiego obszaru językowego;
- tolerancji wobec innych kultur, religii i zachowań;
- otwartości na potrzeby innego człowieka poprzez kształtowanie postaw koleżeńskich i rozwijanie zdolności współodczuwania;
- umiejętności pracy zespołowej;
- motywacji do nauki języka niemieckiego poprzez stwarzanie możliwości;
- w rozmaitych projektach, także projektach międzynarodowych;
- strategii samodzielnego uczenia się, umiejętności wykorzystywania wiedzy i doświadczeń nabytych w uczeniu się innych przedmiotów.

1.3 Kierunkowe cele przedmiotowe

Podstawa programowa zawiera również opis celów kierunkowych, jakie uczeń powinien osiągnąć podczas nauki języka obcego w szkole ponadgimnazjalnej. Cele edukacyjne zostały w niej określone następująco:

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację;
- w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka na poziomie podstawowym;
- przygotowanie do części językowej egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

1.4 Cele szczegółowe

Cele szczegółowe stanowią najliczniejszą grupę odnosząc się do konkretnych umiejętności lub elementów wiedzy, składających się na różne kompetencje. Program zakłada realizację następujących celów szczegółowych:

- opanowanie przez ucznia struktur morfosyntaktycznych umożliwiających formułowanie prostych wypowiedzi w odniesieniu do teraźniejszości, przeszłości i przyszłości oraz relacji przestrzennych;
- wprowadzenie funkcji językowych umożliwiających posługiwanie się językiem w sytuacjach życia codziennego, jak również sytuacjach związanych z wykonywanym zawodem;
- wprowadzenie słownictwa dotyczącego życia codziennego oraz słownictwa fachowego z zakresu hotelarstwa i turystyki uwzględniającego realia obszaru języka niemieckiego oraz języka ojczystego;
- zapoznanie uczniów z ogólnymi wiadomościami kulturowo- cywilizacyjnymi krajów niemieckiego obszaru językowego;

- rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu i mówienia, opanowanie zasad wymowy;
- rozwijanie sprawności czytania i pisania, opanowanie zasad ortografii;
- rozwijanie integracji sprawności językowych;
- nabywanie umiejętności językowych poprzez kontakt z autentycznymi wypowiedziami ustnymi i pisemnymi;
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu języka;
- umiejętność wykorzystania technik kompensacyjnych;
- korzystanie z wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów
- rozwijanie indywidualnych strategii uczenia się, korzystanie z różnych źródeł informacji.

2 Materiał nauczania

2.1 Treści nauczania

Przy doborze treści nauczania, uwzględniając ich cele ogólne, kierując się kryterium przydatności i potrzebami uczniów (także w sensie zawodowym) wzięto pod uwagę tematy, z jakimi uczeń może spotkać się w sytuacjach komunikacyjnych, typy tekstów, z jakimi uczeń może mieć do czynienia, role społeczne, jakie uczeń będzie pełnił w szkolnych, pozaszkolnych oraz zawodowych sytuacjach komunikacyjnych, sytuacje, w jakich będzie się on posługiwał językiem obcym, akty mowy, w jakich będzie wyrażał swoje intencje oraz aspekty interkulturowe. Elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych są zawarte kontrastywnie w poszczególnych kategoriach tematycznych. Ważne jest, aby nie były one wydzielane sztucznie, lecz stanowiły integralny składnik pozostałych treści, zarówno w aspekcie geograficznym, polityczno-społecznym, gospodarczym, jak i kulturowym. Zasada ta dotyczy także treści zawodowych, wprowadzanych – w miarę możliwości – w formie rozwinięcia i uzupełnienia treści ogólnych. O wyborze aspektów, które zostaną uwzględnione przy ich realizacji, zadecyduje korelacja z programem nauczania przedmiotów zawodowych, program praktyk zawodowych, a także potrzeby, zainteresowania i umiejętności uczniów.

2.2 Hasła tematyczne a treści sytuacyjne

Przy formułowaniu haseł tematycznych specjalnie wyróżniono treści sytuacyjne charakterystyczne dla języka specjalistycznego związanego ogólnie z ekonomią i gospodarką, szczególnie zaś z rynkiem usług turystyczno-hotelarskich.

- **ja i moja rodzina:**
 - ✓ poznawanie siebie i innych;
 - ✓ rodzina – związki pokrewieństwa;
 - ✓ zakładanie rodziny;
 - ✓ normy zachowania;
 - ✓ symbolika świąt i uroczystości;
 - ✓ konflikty i problemy w rodzinie;
 - ✓ konflikty pokoleń;
 - ✓ prawa i obowiązki w rodzinie;
 - ✓ różne modele rodziny, wychowanie dzieci;
 - ✓ korespondencja prywatna – pocztówka, życzenia, list prywatny, e-mail, sms, wiadomość;
 - ✓ życiorys.
- **ja i mój dom:**
 - ✓ dom, urządzenie mieszkania;
 - ✓ wynajem, kupno mieszkania;
 - ✓ region, miasto, wieś;
 - ✓ style życia na wsi i w mieście;

- ✓ koncepcje urbanistyczne;
- ✓ ojczyzna, państwo;
- ✓ polityka, ustrój polityczny, naród;
- ✓ integracja europejska.
- **ja i czas wolny:**
 - ✓ czynności codzienne, rozkład dnia;
 - ✓ wypoczynek, rozrywka, hobby;
 - ✓ rytm biologiczny, zdrowy styl życia;
 - ✓ sport a zdrowie;
 - ✓ choroby cywilizacyjne, uzależnienia, odżywianie;
 - ✓ ochrona zdrowia;
 - ✓ kultura masowa.
- **ja i wiedza:**
 - ✓ komunikacja językowa;
 - ✓ **języki świata;**
 - ✓ multimedia, prasa;
 - ✓ literatura a teksty naukowe;
 - ✓ odkrycia naukowe;
 - ✓ rozwój nauki i techniki;
 - ✓ **komputeryzacja;**
 - ✓ autorytety naukowe, nobliści.
- **ja i moja kariera:**
 - ✓ szkoła dziś i jutro;
 - ✓ systemy szkolnictwa;
 - ✓ kariera szkolna, egzaminy;
 - ✓ stres szkolny;
 - ✓ techniki uczenia się;
 - ✓ wybór zawodu;
 - ✓ szkoły wyższe, zawody przyszłości;
 - ✓ wykształcenie, praktyka zawodowa;
 - ✓ praca wakacyjna, praca sezonowa;
 - ✓ rozmowa kwalifikacyjna;
 - ✓ korespondencja formalna – list formalny, podanie, życiorys, rezerwacja, faktura.
- **ja i środowisko:**
 - ✓ człowiek a natura;
 - ✓ higieniczny tryb życia;
 - ✓ aktywny wypoczynek;
 - ✓ oferty dotyczące organizacji czasu wolnego;
 - ✓ pogoda;
 - ✓ klimat;
 - ✓ ochrona środowiska;
 - ✓ kataklizmy;
 - ✓ zagrożenia współczesnego świata;
 - ✓ procesy demograficzne a środowisko.
- **ja i gospodarka:**
 - ✓ pieniądze, kieszonkowe;
 - ✓ zakupy, przecena, reklamacja;
 - ✓ bilety wstępu, bilety jazdy, bilety lotnicze;

- ✓ rachunek w kawiarni, restauracji, hotelu;
- ✓ usługi, targi;
- ✓ gałęzie gospodarki;
- ✓ reklama, manipulacja;
- ✓ problemy ekonomiczne – kryzys, bezrobocie, bezdomność.
- **ja i społeczeństwo:**
 - ✓ współzycie w grupie;
 - ✓ społeczeństwo;
 - ✓ problem niepełnosprawności;
 - ✓ tolerancja;
 - ✓ problemy obcokrajowców;
 - ✓ prawa człowieka, prawa dziecka;
 - ✓ **przywileje i obowiązki pracownicze;**
 - ✓ **cechy dobrego szefa;**
 - ✓ ewolucja społecznych ról kobiety i mężczyzny;
 - ✓ przemoc, przestępczość.
- **ja i świat:**
 - ✓ geografia Europy i świata;
 - ✓ **podróżowanie, turystyka;**
 - ✓ **turystyka masowa;**
 - ✓ **usługi turystyczne;**
 - ✓ **usługi hotelarskie;**
 - ✓ **kontakty międzynarodowe, kontakty międzykulturowe;**
 - ✓ skarby kultury światowej;
 - ✓ literatura, film, teatr, malarstwo, muzyka.
- **ja i idee:**
 - ✓ idole, autorytety;
 - ✓ uczucia;
 - ✓ religie, wierzenia;
 - ✓ świat wartości.

2.3 Akty mowy

- **kontakty interpersonalne:**
 - ✓ funkcje komunikacyjne: przekazywanie i zdobywanie informacji przy uwzględnieniu kontekstu sytuacyjnego i zastosowaniu norm w mowie i piśmie, nawiązywanie do wypowiedzi innych, uzupełnianie, poprawianie i precyzowanie ich;
 - ✓ sposoby realizacji: kartki okolicznościowe prywatne i firmowe, nawiązywanie kontaktu poprzez formułowanie ogłoszeń, odpowiadanie na ogłoszenia, listy prywatne i formalne z różnymi intencjami, rozmowy telefoniczne, wywiady, umawianie się na spotkania prywatne i służbowe, występowanie w roli recepcjonisty, barmana, kelnera, pracownika biura turystycznego, wcielanie się w rolę pracodawcy.
- **oddziaływanie na zachowania innych:**
 - ✓ funkcje komunikacyjne: składanie propozycji, przekonywanie, wyrażanie prośb, życzeń, zamierzeń, udzielanie rad, wyrażanie skargi, protestu, zachęty,

- apelu, udzielanie pochwały i nagany, wyrażanie akceptacji i dezaprobaty, występowanie w obronie;
- ✓ sposoby realizacji: listy z prośbą o informację, ulotki, reklamy, np. koncertu, filmu, protest, np. list, pismo, hasło.
 - **wymiana informacji:**
 - ✓ funkcje komunikacyjne: opis obrazów, przedmiotów, sytuacji, zdarzeń, przeżyć;
 - ✓ rekonstrukcja opowiadania, wymyślanie dalszego ciągu, streszczenie, przedstawianie własnych i cudzych opinii, prowadzenie autentycznego dialogu, swobodne wyrażanie skojarzeń, pomysłów, wrażeń, odczuć, życzeń dotyczących obrazu, tekstu, sytuacji itp., prowadzenie dyskusji i argumentowanie, negocjowanie, tworzenie wymyślonych historii, sytuacji, przeżyć i doświadczeń, przekształcanie tekstów i pisanie własnych, formułowanie instrukcji, relacjonowanie, uzyskiwanie i udzielanie informacji i wskazówek;
 - ✓ sposoby realizacji: opis obrazka, zdjęcia, wypełnianie kwestionariusza, streszczenie filmu, opowiadanie, recenzja do czasopisma, gazetki szkolnej, portret szkoły, miejscowości, obiektów turystycznych, bazy noclegowej, opowiadanie o typowym przebiegu dnia, uroczystości, odgrywanie ról, dialogi, scenki, dyskusja na kontrowersyjny temat, prezentacja efektów pracy zespołu.
 - **wyrażanie uczuć:**
 - ✓ funkcje komunikacyjne: wyrażanie uczuć, emocji, nastroju, werbalizowanie stresu i rozluźnienia, entuzjazmu i rezerwy, frustracji lub zniechęcenia;
 - ✓ sposoby realizacji: pocztówka okolicznościowa, list miłosny, ulotka reklamowa, pismo protestacyjne, list gratulacyjny, wiersz.

2.4 Zagadnienia gramatyczne – zakres struktur gramatycznych

- **czasownik:**
 - ✓ regularna i nieregularna odmiana czasownika;
 - ✓ czasowniki posiłkowe *sein, haben, werden* w różnych funkcjach;
 - ✓ czasowniki modalne;
 - ✓ czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone;
 - ✓ czasowniki zwrotne;
 - ✓ tryb rozkazujący;
 - ✓ czas teraźniejszy Praesens;
 - ✓ czas przyszły Futur I;
 - ✓ czas przeszły Perfekt;
 - ✓ czas przeszły Imperfekt (Praeteritum);
 - ✓ czas zaprzeczony Plusquamperfekt;
 - ✓ czasownik *lassen* i jego funkcje;
 - ✓ strona bierna Vorgangspassiv (Praesens, Praeteritum, Perfekt) i z czasownikiem modalnym (Praesens, Praeteritum);
 - ✓ strona bierna Zustandspassiv;
 - ✓ tryb przypuszczający Konjunktiv II Praeteritum;
 - ✓ tryb warunkowy Konditionalis I;
 - ✓ rekcja wybranych czasowników.

- **rzeczownik:**
 - ✓ rodzajnik określony i nieokreślony, użycie rzeczownika z rodzajnikiem określonym, nieokreślonym, bez rodzajnika;
 - ✓ deklinacja rzeczownika;
 - ✓ rzeczowniki złożone;
 - ✓ rzeczowniki określające zawód;
 - ✓ rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów, części świata;
 - ✓ odmiana imion własnych;
 - ✓ rzeczowniki po określeniu miary i wagi;
 - ✓ męska, słaba i mieszana odmiana rzeczowników;
 - ✓ rzeczowniki zdrobniałe *-chen, -lein*;
 - ✓ rzeczowniki tworzone od bezokoliczników;
 - ✓ rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłowów i liczebników;
 - ✓ rzeczowniki z przyrostkami *-e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tat, -in, -um, -ung, -ium, -ment, -ling*;
 - ✓ rzeczowniki z przedrostkami *Miss-, Un-, Ge-*.

- **przeczenie: nein, kein, nicht,**
- **przymiotnik:**
 - ✓ w funkcji orzecznika i w funkcji przydawki;
 - ✓ stopniowanie przymiotnika regularne i nieregularne;
 - ✓ rekcja przymiotnika;
 - ✓ przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów, części świata;
 - ✓ przymiotniki z przedrostkiem *un-*;
 - ✓ deklinacja przymiotnika.

- **przyimek:**
 - ✓ przyimki z celownikiem;
 - ✓ przyimki z biernikiem;
 - ✓ przyimki z celownikiem i biernikiem;
 - ✓ przyimki z dopełniaczem.

- **przysłówek – stopniowanie**

- **liczebnik:**
 - ✓ liczebniki główne 1- 1 000000;
 - ✓ liczebniki porządkowe;
 - ✓ liczebniki mnożne i nieokreślone;
 - ✓ liczebniki ułamkowe i dziesiętne;
 - ✓ liczebniki w oznaczaniu miary, wagi, powierzchni, objętości.

- **zaimek:**
 - ✓ zaimek osobowy (mianownik, celownik, biernik);
 - ✓ zaimek dzierżawczy i jego deklinacji;
 - ✓ zaimek zwrotny;
 - ✓ zaimki pytające;
 - ✓ zaimek nieosobowy *es*;
 - ✓ zaimki wskazujące *dieser, jener*;

- ✓ zaimki nieokreślone *man, jemand, niemand, alle, einige, jeder, etwas, nichts, alles, einer, keiner*;
- ✓ zaimek wzajemny *einander*;
- ✓ zaimki względne.
- **składnia:**
 - ✓ zdania pojedyncze oznajmujące, pytające, rozkazujące;
 - ✓ zdania współrzędnie złożone ze spójnikami *und, aber, oder, denn, sondern*;
 - ✓ zdania współrzędnie złożone ze spójnikami *deshalb, trotzdem, sonst, dann*;
 - ✓ zdania podmiotowe, dopełnieniowe ze spójnikami *ob, dass, wer, was, wo, wie*;
 - ✓ zdania okolicznikowe przyczyny z *weil, da*;
 - ✓ zdania okolicznikowe czasu z *wenn, als*;
 - ✓ zdania okolicznikowe celu z *damit* i konstrukcje bezokolicznikowe z *um...zu*;
 - ✓ konstrukcje bezokolicznikowe z *zu* i bez *zu*;
 - ✓ zdania porównawcze *so...wie, als, je...desto*;
 - ✓ zdania warunkowe rzeczywiste z *wenn, falls*;
 - ✓ proste zdania warunkowe nierzeczywiste;
 - ✓ zdania przyzwalające z *obwohl*;
 - ✓ zdania przydawkowe.

2.5 Zagadnienia leksykalne

Słownictwo obejmuje następujące zakresy tematyczne (ze szczególnym wyróżnieniem języka specjalistycznego typowego dla rynku usług hotelarsko-turystycznych oraz dotyczącego ogólnie ekonomii i gospodarki):

- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, zainteresowania, relacje interpersonalne, uczucia i emocje, uprzedzenia i stereotypy, różnice kulturowe i obyczajowe, zjawiska ksenofobii i tolerancji, prawa człowieka i prawa dziecka, emancypacja kobiet;
- **zdrowie** – samopoczucie, objawy choroby, schorzenia, wizyta u lekarza, leki, profilaktyka, zdrowy tryb życia, niepełnosprawność, uzależnienia;
- **szkoła** – przedmioty szkolne, oceny, plan zajęć, zajęcia dodatkowe, koła zainteresowań, przybory szkolne, wydarzenia z życia szkoły, nazwy pomieszczeń w budynku szkolnym, system oświaty w krajach niemieckojęzycznych, *praktyka zawodowa*, szkoła przyszłości, świadectwo szkolne, egzaminy i matura, nauczyciele i ich wymagania, stres szkolny, techniki uczenia się, szkoły wyższe;
- **rodzina** – różne modele życia rodzinnego, związki pokrewieństwa, *współcześnie wykonywane zawody*, problemy i konflikty w życiu rodzinnym, konflikty pokoleniowe, prawa i obowiązki w rodzinie, normy zachowań, podział ról;
- **mieszkanie** – miejsce zamieszkania (miasto, wieś, dzielnica), nazwy pomieszczeń, wygląd mieszkania, urządzenie mieszkania, wyposażenie, meble, poszukiwanie mieszkania, zakup i wynajem mieszkania, ogłoszenia mieszkaniowe;
- czas wolny – zainteresowania, hobby, sport, rozrywki, wypoczynek aktywny i bierny, ferie, wakacje, urlop, *atrakcje turystyczne, zwiedzanie, rekreacja, programy imprez turystycznych, oferta imprez kulturalnych*;
- **podróżowanie** – środki transportu, dworzec kolejowy, autobusowy, lotnisko, informacja turystyczna, rezerwacja i zakup biletów, plan miasta, orientacja w budynku i w terenie, usługi oferowane przez biuro podróży, pensjonat,

schronisko, hotel, recepcja hotelowa, informacje dotyczące oferty hotelowej, standardu, cen, terminów itp., rezerwacja noclegu : potwierdzenie/ anulowanie rezerwacji, powitanie i meldowanie przybyłych gości, regulamin hotelowy, życzenia i reklamacje gości, wystawianie rachunku i przyjmowanie zapłaty za pobyt, przedłużenie/ skracanie pobytu, pożegnanie gości;

- **żywnienie** – produkty żywnościowe, jadłospis, posiłki, przepisy kulinarne, czynności związane z przygotowywaniem dań i napojów, wyposażenie kuchni, nawyki żywieniowe, zdrowe odżywianie i błędy żywieniowe, patologie (anoreksja, bulimia, otyłość), bary szybkiej obsługi, kawiarnia, restauracja, bar, przyjmowanie rezerwacji, przyjmowanie zamówienia, serwowanie potraw i napojów, reagowanie na życzenia gości, przyjmowanie uwag i reklamacji, wręczanie rachunku, przyjmowanie zapłaty, napiwki;
- **życie codzienne** – codzienne obowiązki, rozkład dnia, plany weekendowe i urlopowe, **obowiązki zawodowe**, styl życia, plany na przyszłość, marzenia i ideały;
- **tradycje i zwyczaje** – kultywowanie tradycji świątecznych, święta religijne, imprezy okolicznościowe i rodzinne, akceptacja odmiennych postaw światopoglądowych;
- **komunikacja i przepływ informacji** – języki obce, prasa, radio, telewizja, Internet, korespondencja prywatna i urzędowa, rozmowy telefoniczne;
- **praca zawodowa** – plany dotyczące kariery zawodowej, praca wakacyjna i dodatkowa, pierwsze doświadczenia zawodowe, rozmowa kwalifikacyjna, negocjowanie wynagrodzenia i czasu pracy, zakres obowiązków, podnoszenie kwalifikacji zawodowych, świadczenia socjalne, relacja pracodawca- pracownik, zmiana pracy, utrata pracy, bezrobocie;
- **życie kulturalne** – kino, teatr, koncert, wystawa, muzeum, organizowanie imprez kulturalnych;
- **zakupy i usługi** – jednostki wagi, miary, rozmiary, ceny, cechy towarów, wady i reklamacje, akcje promocyjne, wyprzedaże, reklama, rodzaje sklepów i usług;
- **państwo i społeczeństwo** – nazwy państw i kontynentów, położenie geograficzne krajów europejskich ze szczególnym uwzględnieniem Polski i krajów niemieckojęzycznych, stolice, granice, najważniejsze morza, rzeki, jeziora, łańcuchy górskie, podział administracyjny, ustrój, elementy władzy ustawodawczej i wykonawczej, problemy i patologie społeczne, zjawiska demograficzne, zjawiska migracyjne;
- **środowisko naturalne** – pogoda, pory roku, klimat, zanieczyszczenie i ochrona środowiska, kataklizmy, flora i fauna;
- **gospodarka** – pieniądze, formy płatności, środki płatnicze, banki, bankomaty, usługi finansowe, gałęzie gospodarki, imprezy targowe, formy prawne przedsiębiorstw, podstawowe pojęcia z zakresu marketingu i zarządzania, problemy ekonomiczne.

2.6 Zagadnienia fonetyczne

- *funkcje*: wymowa i intonacja umożliwiająca niezakłóconą komunikację, rozpoznawanie i powtórzenie grup wyrazów zasłyszanej wypowiedzi, głośne czytanie krótkiego tekstu ze zrozumieniem, rozumienie prostych, autentycznych

tekstów z różnymi wariantami wymowy, rozpoznanie wymowy odbiegającej od standardu;

- *sposoby realizacji*: głośne powtarzanie poszczególnych głosek, wyrazów, fraz z dbałością o poprawną artykulację i intonację, głośne czytanie łamańców językowych, czytanie tekstu zniekształcające jego sens poprzez zabawę intonacyjną, oznaczanie akcentu wyrazowego, nagrywanie i analizowanie wypowiedzi uczniów, konkurs recytatorski.

2.7 Zagadnienia ortograficzne

- *funkcje*: poprawny zapis dźwięków charakterystycznych dla języka, odróżnianie słów o takim samym brzmieniu, ale różnej pisowni i różnym znaczeniu, poprawny i czytelny zapis tekstu znanymi środkami językowymi, wykorzystanie możliwości samokontroli i samokorekty;
- *sposoby realizacji*: sprawdzanie pisowni w podręczniku i słowniku, technika dyktanda cząstkowego i fonetycznego, odwzorowywanie wyrazów zapisanych na tablicy, przepisywanie krótkich tekstów, samodzielne projekty krzyżówek, domino wyrazowe, dyktando- zagadka połączone z ćwiczeniem na rozumienie.

3 Gradacja materiału językowego

W programie uwzględniono dobór treści nauczania w oparciu o kryterium przydatności wiedzy (standardy egzaminacyjne matury i egzaminu zawodowego) oraz kryterium potrzeb ucznia (uwzględnienie treści niezbędnych w branży hotelarsko-turystycznej). Program zakłada także odpowiednią gradację, a więc uszeregowanie wprowadzanych treści. Przyjęto tu dwa kryteria: kryterium przyswajalności, a więc uporządkowano materiał od łatwiejszego do trudniejszego, biorąc pod uwagę specyfikę uczniów jako bezpośrednich odbiorców programu, którzy dopiero w technikum rozpoczynają naukę języka niemieckiego od podstaw oraz – zwłaszcza przy wprowadzaniu treści ściśle związanych z branżą hotelarsko-turystyczną – kryterium przydatności wiedzy, wprowadzając treści o dużej przydatności komunikacyjnej (nawet jeśli okazują się trudne) wcześniej niż treści o mniejszej przydatności komunikacyjnej.

4 Procedury osiągnięcia celów nauczania

4.1 Strategie uczenia się

W procesie kształcenia niezwykle ważne jest przygotowanie ucznia do samodzielnego uczenia się. W rozwijaniu tej umiejętności szczególną rolę odgrywają stosowane od pierwszych lat nauki strategie uczenia się. Ich stosowanie czyni proces uczenia się efektywniejszym i stymuluje proces samowychowania. Warunkiem skuteczności stosowania przez ucznia strategii jest stosowanie ich w szkole. Należy tu jednak pamiętać o uwzględnianiu indywidualnych predyspozycji uczniów do uczenia się (uaktywnianie różnych zmysłów), o wieku uczniów, o odnoszeniu strategii do wszystkich sprawności językowych, o systematyczności ich stosowania jak również o zachęcaniu i pozytywnym motywowaniu uczniów, o stwarzaniu im warunków do poszukiwania własnych strategii uczenia się języka obcego, o angażowaniu ich emocji i odwoływaniu się do ich doświadczeń, planów, marzeń.

W wyniku systematycznego stosowania odpowiednich strategii uczenia się uczeń powinien:

- poznać swój styl uczenia się oraz swoje tempo pracy;
- nauczyć się samodzielnie planować proces uczenia się;
- poznać strategie czytania i słuchania tekstów oraz wiedzieć, jakiego typu rozumienia oczekuje się od niego;
- dowiedzieć się, jakie czynności powinien wykonać przed przystąpieniem do wykonania ćwiczenia, np. słuchania lub pisania tekstu, o czym pamiętać w trakcie pisania oraz jak sprawdzić własny tekst;
- poznać całą gamę różnych możliwości i świadomie nimi operować, rozróżniając strategie, które uczą, przyspieszają przyswajanie wiedzy, utrwalają bądź sprawdzają ją;
- świadomie korzystać z podręczników i zeszytów ćwiczeń, znać ich budowę oraz symbolikę;
- korzystać z materiałów pomocniczych (słowników, repetytoriów itp.);
- umieć zastosować poznane strategie na innych przedmiotach nauczania.

Do wybranych strategii uczenia się, z uwzględnieniem podziału na cztery sprawności językowe, przyswajanie słownictwa i uczenie się gramatyki, należą:

4.1.1 W nauce czytania

- Przygotowanie procesu uczenia się:
 - ✓ poznanie technik czytania (całościowe, selektywne, szczegółowe);
 - ✓ wyróżnianie słów kluczowych;
 - ✓ poszukiwanie odpowiedzi na W-Fragen (kto, co, kiedy, jak?).
- Kierowanie procesem uczenia się:
 - ✓ używanie słownika;

- ✓ wykonywanie notatek;
- ✓ plan do tekstu (systematyzowanie wiadomości);
- ✓ nauka pamięciowa.

4.1.2 W nauce rozumienia ze słuchu

- Przygotowanie procesu uczenia się:
 - ✓ uświadomienie celów słuchania (dlaczego słucham, co chcę usłyszeć);
 - ✓ poznanie technik słuchania (całościowe, selektywne, szczegółowe).
- Kierowanie procesem uczenia się:
 - ✓ robienie notatek;
 - ✓ zaznaczanie w przygotowanym tekście potrzebnych informacji.

4.1.3 W nauce pisania

- Przygotowanie procesu uczenia się:
 - ✓ przepisywanie;
 - ✓ robienie szybkich notatek;
 - ✓ rysunki, symbole;
 - ✓ skróty;
 - ✓ przygotowanie potrzebnego słownictwa, zwrotów;
 - ✓ wykonywanie planu tekstu.
- Kierowanie procesem uczenia się:
 - ✓ obserwacja własnych błędów;
 - ✓ zapisywanie trudnych wyrazów na fiszkach, planszach;
 - ✓ poszukiwanie uzasadnienia pisowni;
 - ✓ zbieranie grup wyrazów o podobnej pisowni;
 - ✓ poszukiwanie ćwiczeń gramatycznych eliminujących popełniane błędy;
 - ✓ korzystanie ze słowników, repetytoriów gramatycznych i leksykalnych;
 - ✓ korzystanie z własnego planu, notatek.

4.1.4 W nauce mówienia

- Przygotowanie procesu uczenia się:
 - ✓ głośne wypowiedzanie myśli;
 - ✓ głośne powtarzanie;
 - ✓ czytanie i powtarzanie treści tekstu (streszczenie) bez zaglądania do niego;
 - ✓ cichy monolog.
- Kierowanie procesem uczenia się:
 - ✓ sporządzanie planu rozmowy;
 - ✓ przygotowywanie listy słów i zwrotów;
 - ✓ sporządzanie notatek;
 - ✓ ćwiczenie wymowy i intonacji;
 - ✓ nagrania z własnymi wypowiedziami;
 - ✓ wykorzystywanie wzorów zwrotów poznanych w dialogach, piosenkach, wierszach.

4.1.5 W nauce słownictwa

- Przygotowanie procesu uczenia się:
 - Określanie znaczenia słów za pomocą:

- ✓ języka ojczystego;
- ✓ języka docelowego;
- ✓ innego języka obcego (języka angielskiego jako pierwszego języka obcego);
- ✓ internacjonalizmu;
- ✓ kontekstu;
- ✓ obrazka, symbolu;
- ✓ zapoznanie się z budową słownika dwu- i jednojęzycznego (skróty, symbolika, technika korzystania).
- Kierowanie procesem uczenia się:
 - ✓ prowadzenie własnego słowniczka;
 - ✓ założenie katalogu słówek;
 - ✓ segregowanie słów według różnych kategorii;
 - ✓ skojarzenia z danym słowem (obudowa semantyczna);
 - ✓ kartoteka własnych błędów;
 - ✓ katalog słów trudnych.

4.1.6 W nauce gramatyki

- Przygotowanie procesu uczenia się:
 - ✓ zapoznanie się z symboliką części gramatycznej używanego podręcznika;
 - ✓ zapoznanie się z budową używanej gramatyki podręcznej;
 - ✓ zapoznanie się z terminami i skrótami używanymi w gramatykach;
 - ✓ poznanie technik wizualizacji (tabele, odnośniki, kolory, symbole).
- Kierowanie procesem uczenia się:
 - ✓ samodzielne dochodzenie do reguł;
 - ✓ korzystanie z klucza;
 - ✓ prowadzenie osobnych notatek z gramatyki;
 - ✓ prowadzenie statystyki własnych błędów i poszukiwanie ćwiczeń eliminujących je;
 - ✓ rozmowa z innymi uczącymi się na temat niejasności gramatycznych;
 - ✓ objaśnianie innym rozwikłanych, przyswojonych kwestii gramatycznych.

4.2 Techniki nauczania – rozwijanie sprawności językowych

Techniki nauczania ściśle wiążą się z celami i treściami nauczania. Rozumiane są jako pewne modele postępowania, które sprawdziły się w praktyce jako podnoszące efektywność procesu nauczania i uczenia się. Można wśród nich wyróżnić techniki i metody pracy, typy ćwiczeń lub określone procedury, przy czym często trudno jest oddzielić te elementy od siebie.

4.2.1 Czytanie ze zrozumieniem

Sprawność czytania jest jednym z elementów procesu poznawczego. Głównym celem jest tu odbiór i zrozumienie informacji zawartych w tekście czytany. Należy stosować odpowiednio wszystkie rodzaje czytania, tj. szczegółowe, selektywne i całościowe. Do rozwijania tej sprawności zalecane są następujące rodzaje tekstów: autentyczne teksty z gazet i czasopism (wiadomości, reportaże, listy czytelników, prognoza pogody, horoskopy, zagadki), teksty informacyjne (prospekty, rozkłady jazdy, katalogi, bilety,

formularze, programy teatralne, kinowe, bilety wstępu, plakaty, ogłoszenia, menu, regulaminy, reklamy, programy imprez turystycznych i rozrywkowych, tabele, statystyki, cenniki, faktury, mapy), teksty służące komunikacji (listy, widokówki, e- maile, sms-y telegramy, życzenia), instrukcje (przepisy kulinarne, reguły gry, instrukcje obsługi urządzeń), opisy osób, życiorysy, teksty literackie (krótkie opowiadania, bajki, baśnie, anegdota, wiersze, piosenki).

Techniki nauczania czytania ze zrozumieniem

- **Przygotowanie do czytania:**
 - ✓ zainteresowanie ucznia tematyką;
 - ✓ zebranie skojarzeń tematycznych;
 - ✓ wprowadzenie nowych struktur gramatyczno-leksykalnych;
 - ✓ technika obrazka;
 - ✓ technika rozmowy na podstawie stymulusów.
- **Techniki towarzyszące czytaniu i następujące po nim:**
 - ✓ wyrazy – klucze;
 - ✓ formułowanie głównej myśli tekstu;
 - ✓ technika informacji szczegółowej;
 - ✓ technika planu;
 - ✓ oddzielanie informacji głównych od pobocznych;
 - ✓ wykonywanie notatek;
 - ✓ sporządzanie i uzupełnianie tabeli;
 - ✓ prawda/ fałsz;
 - ✓ technika uzupełnień;
 - ✓ technika wielokrotnego wyboru;
 - ✓ przedstawianie uzyskiwanych informacji w formie graficznej (wykresy, tabele, diagramy);
 - ✓ technika wyszukiwania odpowiednich informacji w tekście;
 - ✓ technika określania jego przydatności;
 - ✓ technika przekazywania w skrócie informacji w formie pisemnej lub ustnej.

4.2.2 Sprawność rozumienia ze słuchu

Celem rozwijania sprawności słuchania ze zrozumieniem jest przygotowanie uczących się do odbioru języka w warunkach codziennej komunikacji. W warunkach naturalnych odbiór tekstów słuchanych bywa mniej lub bardziej utrudniony. Szybciej i częściej niż tekst czytany ulega on zniekształceniom. Teksty, na których rozwijana jest ta sprawność, powinny dotyczyć tematów i sytuacji niezbędnych w codziennej komunikacji językowej oraz powinny być dostosowane do poziomu językowego ucznia. Ważne jest postawienie określonego zadania przed rozpoczęciem słuchania. Istotną rolę odgrywa również integracja sprawności słuchania z pozostałymi sprawnościami.

Konieczna jest jak najwcześniejsza konfrontacja z autentycznym tekstem słuchanym, jak również operowanie od pierwszej lekcji językiem niemieckim jako językiem dominującym. Słuchanie tekstów powinno rozpocząć się wraz z początkiem nauki i trwać przez cały jej okres.

Techniki nauczania rozumienia ze słuchu

- **techniki poprzedzające słuchanie:**
 - ✓ wzbudzenie zainteresowania tematyką tekstu;
 - ✓ technika rozmowy i dyskusji opartej na związanych z tematyką tekstu doświadczeniach/ wiedzą ucznia;

- ✓ technika skojarzeń;
- ✓ technika obrazka;
- ✓ technika wprowadzania nowego materiału językowego, np. wyrazów kluczowych;
- ✓ technika czytania wspierającego słuchanie, np. zapoznanie z krótkim tekstem poruszającym te same zagadnienia.
- **techniki towarzyszące słuchaniu:**
 - ✓ technika wyboru;
 - ✓ technika uporządkowania kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
 - ✓ technika dopasowywania obrazków do usłyszanego tekstu;
 - ✓ technika uporządkowywania kolejności wypowiedzi;
 - ✓ technika rysowania na podstawie informacji z tekstu (np. drogi);
 - ✓ technika zaznaczania (np. nazw usłyszanych obiektów na planie miasta);
 - ✓ technika uzupełniania obrazków (np. uzupełnianie dymków z wypowiedziami);
 - ✓ technika uzupełniania tekstu (tekst z lukami);
 - ✓ technika uzupełniania tabeli, diagramów, wykresów, statystyk;
 - ✓ technika notowania;
 - ✓ technika samodzielnego kończenia zdań.
- **techniki po usłyszeniu tekstu:**
 - ✓ prawda/ fałsz;
 - ✓ wielokrotnego wyboru;
 - ✓ stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi;
 - ✓ odgrywanie ról;
 - ✓ ankiety;
 - ✓ wyrażanie własnej opinii na temat poruszany w tekście;
 - ✓ streszczenie/ opowiadanie treści usłyszanego tekstu;
 - ✓ rozwijanie notatek w opowiadanie, list, sprawozdanie, opis.

4.2.3 Sprawność mówienia

Celem rozwijania sprawności mówienia jest umożliwienie uczniowi wypowiedzania się adekwatnie do roli i sytuacji, w jakiej się znalazł, co oznacza, że jest on w stanie stosować w różnych sytuacjach właściwy dla nich styl i formę wypowiedzi. Uczeń powinien także umieć wyrażać swoje intencje i wypowiadać opinie na różne tematy.

Praca nad tą sprawnością powinna być ściśle powiązana z rozwijaniem i doskonaleniem sprawności rozumienia ze słuchu. Rozwijanie sprawności mówienia muszą poprzedzać ćwiczenia przedkomunikacyjne, służące przyswojeniu struktur gramatyczno- leksykalnych, z których uczeń będzie budował swoje wypowiedzi. Należy rozpoczynać od ćwiczeń strukturyzowanych, stopniowo przechodząc do ćwiczeń swobodnych. Warunkiem odtwórczego mówienia, które nie stanowi oczywiście celu nauczania, ale jedynie niezbędny etap w rozwijaniu sprawności twórczego mówienia, jest prawidłowa artykulacja głosek, poprawna akcentuacja, rytm i intonacja.

Ćwiczenia w mówieniu realizowane są najczęściej w parach, rzadziej w grupach lub w formie plenum. Mają na celu wyrobienie u uczniów płynności wypowiedzi, ale zakładają też prawo do błędów; najistotniejsza jest tu skuteczna komunikacja.

Techniki rozwijające sprawność mówienia

- **obrazek jako bodziec:**
 - ✓ opisywanie treści obrazka;

- ✓ przypuszczenia dotyczące sytuacji na obrazku;
- ✓ wyszukiwanie różnic w dwóch obrazkach;
- ✓ technika zmiany obrazka na komiks (dopisywanie dymków z wypowiedziami);
- ✓ technika historyjki obrazkowej;
- ✓ technika stawiania pytań do obrazka;
- ✓ technika wchodzenia w role osób przedstawionych na obrazku i interpretowanie sytuacji z ich perspektywy;
- ✓ technika konstruowania dialogu między osobami na obrazku;
- ✓ technika interpretacji danych przedstawionych w formie graficznej (wykres, tabela, diagram);
- ✓ technika opisu drogi na podstawie mapy/ planu miasta;
- ✓ technika wypowiedzi na podstawie informacji odczytanych z mapy.
- **słowo jako bodziec:**
 - ✓ technika stawiania pytań i udzielania odpowiedzi;
 - ✓ technika odtwarzania treści na podstawie sporządzonych notatek;
 - ✓ technika gromadzenia argumentów;
 - ✓ technika opisu sytuacji
 - ✓ technika streszczenia;
 - ✓ technika wypowiedzi na podstawie podanych elementów treści;
 - ✓ technika wywiadu;
 - ✓ technika symulacji i odgrywania ról;
 - ✓ technika wypowiedzi na podstawie dokumentów autentycznych (dowód osobisty, legitymacja, świadectwo).
- **dźwięk jako bodziec:**
 - ✓ technika rozpoznawania dźwięków;
 - ✓ technika nagrań tekstowych z przerwami na odpowiedzi ucznia.

4.2.4 Sprawność pisania

Sprawność pisania była jeszcze przed kilkoma laty najrzadziej wykorzystywana przez przeciętnego użytkownika języka, uważano ją jednak za bardzo ważny czynnik wspierający rozwój takich umiejętności jak analizowanie, wnioskowanie, zapamiętywanie, samokontrola. Obecnie, w dobie postępu technicznego, erze komputerów i telefonów komórkowych, pisanie stało się niezwykle rozpowszechnione dzięki poczcie elektronicznej i sms-om. W związku z tym uczniowie wykonują wiele ćwiczeń w pisaniu. Niezwykle istotny jest tu ich dobór pod kątem umiejętności pisania tekstów użytkowych, do których zalicza się między innymi: życiorys, podanie, kartkę okolicznościową, list prywatny lub formalny, notatki, kwestionariusze, formularze.

Techniki nauczania pisania jako samodzielnej sprawności językowej

- pisanie tekstu równoległego;
- pisanie początków lub zakończeń;
- odtwarzanie tekstów na podstawie słów- kluczy;
- pisanie listów według określonego schematu;
- tworzenie tekstów z podanych wyrazów;
- opisywanie obrazków;
- technika pisania listów- odpowiedzi na ogłoszenie;
- technika pisania listów z perspektywy bohaterów usłyszanego/ przeczytanego tekstu;

- technika uzupełniania tekstu z lukami;
- technika wypełniania kwestionariuszy/ formularzy/ ankiet;
- technika pisania życiorysu/ podania.

4.2.5 Nauczanie gramatyki

Nauka gramatyki jest ważnym elementem nauki języka, wypowiedź poprawna gramatycznie ułatwia bowiem w znacznej mierze komunikację, nie może jednak stanowić celu samego w sobie. Uczeń musi mieć świadomość, jakie treści i intencje może wyrazić za pomocą poznanej struktury. Zakładane w tym programie podejście komunikatywne zaleca indukcyjne nauczanie gramatyki, czyli ilustrowanie reguły odpowiednią ilością przykładów, utrwalanie jej poprzez imitację, tworzenie nawyków oraz automatyczne ich przenoszenie do nowych kontekstów i sytuacji poprzez analogię. Samodzielne odkrywanie reguły zakończone ewentualną korektą czy uzupełnieniem jej ze strony nauczyciela stanowi przejście do praktyki językowej.

W celu utrwalenia nowej struktury stosuje się technikę imitacji, zabawę w głuchy telefon, powtarzanie struktur gramatycznych z coraz to inną treścią oraz transformację (przekształcanie) poznanych wcześniej struktur w nowe, bądź odwrotnie.

Stosowaniu nowych struktur w praktyce służyć mają ćwiczenia sprawnościowe w mówieniu, czytaniu i pisaniu tekstów, z zastosowaniem nowo wprowadzonej struktury gramatycznej. Skutecznym przejściem do ćwiczeń komunikacyjnych są także zabawy językowe.

4.2.6 Nauczanie słownictwa

Rozwinięcie kompetencji komunikacyjnej wymaga opanowania odpowiedniego zasobu słownictwa. Jego niedostatek jest główną przyczyną niechęci do nawiązywania komunikacji, w dużej mierze utrudniając porozumiewanie się. Słownictwa, podobnie jak gramatyki, naucza się etapami, stosując odpowiednie techniki umożliwiające prezentację, semantyzację, zapamiętywanie i utrwalanie materiału leksykalnego. Uczący się musi zostać zapoznany z wymową, pisownią oraz znaczeniem danego słowa.

Spośród technik stosowanych podczas wprowadzania słownictwa, jako godne polecenia można wymienić:

- ilustrowanie słów poprzez wskazywanie przedmiotów;
- ilustrowanie słów za pomocą obrazków;
- ilustrowanie słów poprzez gesty i mimikę;
- podawanie synonimów, antonimów, parafrazowanie;
- objaśnianie, definiowanie znaczenia (w języku ojczystym oraz w języku niemieckim);
- wychwytywanie znaczenia z kontekstu;
- podawanie polskich odpowiedników.

Zapamiętywanie nowego słownictwa można osiągnąć między innymi poprzez

- wielokrotne powtarzanie;
- użycie nowego wyrazu, zwrotu w zdaniach;
- technikę KIM (próbę zapamiętania możliwie największej liczby wyrazów z dziesięciu podanych);
- technikę wielokrotnego słuchania, czytania lub śpiewania tekstu z nową leksyką.

Niezwykle ważny jest **powtarzanie i utrwalanie słownictwa opanowanego wcześniej**. Do technik służących temu celowi należą między innymi:

- technika podawania wyrazów na określonej literę;
- technika odnajdywania wyrazu nie pasującego do pozostałych;
- grupowanie wyrazów wokół jednego tematu lub pojęcia;
- grupowanie wyrazów w oddzielne kategorie według określonego kryterium
- skojarzenia tematyczne i łańcuszkowe;
- wypisywanie wyrazów wiążących się z konkretną sytuacją;
- rozwiązywanie krzyżówek;
- diagramy literowe.

4.2.7 Nauczanie pisowni

Wśród technik służących nauczaniu pisowni można między innymi wymienić:

- odwzorowywanie;
- podpisywanie obrazków;
- dyktando (fonetyczne, częściowe, dyktando-zagadka);
- tworzenie węża literowego;
- tworzenie nowych wyrazów z podanych liter;
- wypełnianie luk w wyrazach;
- tworzenie i rozwiązywanie krzyżówek.

4.2.8 Nauczanie wymowy i intonacji

Nauka wymowy i intonacji powinna być integralną częścią nauki języka umożliwiającą komunikatywne wypowiedzanie się, dlatego istotne jest, aby ćwiczenia fonetyczne nie były izolowane, ale zawsze wynikały z potrzeb sytuacji komunikacyjnych. Oprócz ćwiczenia artykulacji poszczególnych dźwięków, wymowy poszczególnych słów czy fraz, należy umożliwić uczniom ćwiczenie dłuższych wypowiedzi lub głośne odczytywanie dłuższych tekstów.

Do technik nauczania wymowy i intonacji należy zaliczyć:

- rozpoznawanie dźwięków (np. w opozycjach t-d, k-g, p-b);
- imitowanie (pojedynczych dźwięków, grup dźwięków, wyrazów, fraz);
- wyrażanie przy użyciu tych samych środków stylistycznych różnych stanów emocjonalnych;
- śpiewanie;
- głośne czytanie (po przygotowaniu tekstu lub jego fragmentu);
- dopasowywanie usłyszanego wyrazu do obrazu graficznego;
- zaznaczanie akcentu wyrazowego i zdaniowego;
- odtwarzanie rytmu i melodii zdania.

4.3 Aktywne metody nauczania

Wyszkolenie kompetencji językowej i kompetencji kluczowych wymagają aktywności zarówno ze strony uczących się, jak i nauczyciela. Metody aktywne (aktywizujące) to potoczne określenie procesu, w którym uczniowie dochodzą do wiedzy i umiejętności poprzez działanie. Działanie to obejmuje ćwiczenia praktyczne, stawianie pytań i hipotez, ich weryfikację oraz refleksję nad samym procesem. W proponowanych

treściach i metodach nauczania uwzględnia się doświadczenia życiowe uczniów. Nauczyciel pełni tu nie tyle rolę wykładowcy, co przewodnika i organizatora procesu uczenia się, który tworzy uczniom okazję do twórczego działania, często daje możliwość pracy zespołowej, ale równocześnie stara się o indywidualizację procesu nauczania. Uwzględniając różne zdolności uczniów oraz różne tempo ich pracy przydziela zadania dostosowane do ich poziomu językowego. Dbą o wzmocnienie motywacji uczniów, nagradza ich postępy i zachęca do samodzielnego pogłębiania wiedzy, błędy traktuje zaś jako informację zwrotną dającą wskazówki do dalszej pracy. Stale współpracuje z nauczycielami innych przedmiotów i pamięta, że uczeń zna już jeden język obcy i można odwoływać się do zdobytych już przez niego umiejętności komunikacyjnych.

Aby uczyć metodami aktywizującymi, nauczyciel musi stworzyć właściwe warunki pracy. Niezbędna jest tu sprawna organizacja, szczegółowo zaplanowany scenariusz lekcji, obliczony czas i przygotowane materiały. Prowadzący musi umieć nawiązać dobry kontakt z grupą i cieszyć się wśród uczniów autorytetem, aby stworzyć im atmosferę dającą poczucie bezpieczeństwa, która sprzyja wysokiej motywacji i kreatywności. Uczniowie zyskują w efekcie poczucie odpowiedzialności za własną naukę.

Aktywne uczenie się angażuje różne zmysły ucznia umożliwiając lepsze zrozumienie i zapamiętanie nauczanych treści, umożliwia uczestnictwo we wszystkich fazach procesu uczenia się, tworzy dobre relacje w klasie i ćwiczy umiejętności pracy zespołowej, tworzy dobre relacje między uczniami a nauczycielem, który staje się doradcą i ekspertem, do którego uczniowie odwołują się w razie potrzeby. Zajęcia prowadzone metodami aktywizującymi są ciekawe i motywujące, uczą kreatywnego myślenia, które prowadzi do twórczych rozwiązań, zaspokajają różnorodne oczekiwania i style uczenia podopiecznych.

Do aktywnych metod nauczania zalicza się:

- tworzenie planów działania;
- burzę mózgów;
- tworzenie map myśli;
- gry dydaktyczne;
- dyskusje grupowe, debaty;
- pracę w grupie;
- pisanie raportów i dzienników;
- realizowanie projektów;
- odgrywanie ról, symulację;
- dramę;
- tworzenie listy pytań;
- analizę, studium przypadku.

4.4 Formy pracy

Pod pojęciem form pracy rozumie się formy socjalne. Metody aktywizujące, których stosowanie zakłada niniejszy program, wymagają odejścia od nauczania frontального na rzecz innych społecznych form pracy, takich jak praca w mniejszych lub większych grupach, praca w parach, indywidualna praca ucznia. Formy te pozwalają na wykreowanie sytuacji zbliżonych do naturalnych i umożliwiają faktyczną komunikację. Dzięki nim uczniowie mają o wiele więcej okazji do wypowiedzania się niż przy nauczaniu frontальnym. Dobór form zależy naturalnie od typu zadania i ćwiczonej sprawności, można jednak stwierdzić ogólnie, iż formy socjalne wzbogacają repertuar stosowanych na lekcji technik i typów ćwiczeń. Dzięki współpracy uczniowie mogą realizować trudniejsze zadania,

uczyć się od siebie nawzajem i korygować własne błędy. Poszczególnym grupom można powierzać różne zadania, co znacznie uatrakcyjnia prezentację efektów ich pracy.

4.5 Technologie informacyjne w nauczaniu języka niemieckiego

Nauczyciel języka obcego przyczynia się do kształtowania u uczniów kolejnej z kompetencji kluczowych, a mianowicie TIK, przygotowując ich w ten sposób do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności międzynarodowej, współpracy, korzystania z technologii informacyjnych przy opracowywaniu indywidualnych strategii uczenia się, poszukiwania zatrudnienia, rozwoju osobistego, aktywności obywatelskiej, integracji społecznej, krótko mówiąc – samorealizacji.

Nauczyciel języka niemieckiego wykorzystuje oprogramowanie komputerowe i technologie informacyjne do realizacji wszystkich podstawowych celów edukacji językowej: rozwijania umiejętności pisania, poszukiwania informacji dotyczących zjawisk językowych, poszukiwania informacji realioznawczych.

Doskonaleniu umiejętności pisania służą zadania przygotowujące do prawidłowego edytowania tekstu, nadawania mu odpowiedniej dla formy struktury, stosowania znaków właściwych dla języka niemieckiego. Wśród nich znaleźć się mogą następujące ćwiczenia:

- zmiana klawiatury na niemiecką, wyszukiwanie znaków specyficznych dla języka niemieckiego, np. umlautów;
- napisanie listu oficjalnego o przyjętym w krajach niemieckojęzycznych układzie graficznym;
- zaprojektowanie i napisanie kartki okolicznościowej, wykorzystanie rysunków i symboli z podstawowego oprogramowania;
- zaprojektowanie ulotki reklamowej;
- wykorzystanie rysunków i symboli w historyjce obrazkowej lub komiksie.

Do zadań poszerzających znajomość słownictwa i przygotowujących do rozwijania odpowiednich strategii uczenia się języka niemieckiego należą:

- ćwiczenia w korzystaniu ze słowników językowych i programów konkordancyjnych, umożliwiających wyszukiwanie w tekstach określonych słów lub ich kombinacji;
- prowadzenie kartoteki ze słówkami;
- przygotowywanie własnych (także ilustrowanych) słowniczków tematycznych;
- korzystanie z gier i programów edukacyjnych;
- przygotowywanie fiszek tematycznych;
- przygotowywanie prezentacji tematycznych w oparciu o programy typu Power Point.

Zapewne najliczniejszą grupę zadań stanowią ćwiczenia przygotowujące do korzystania z informacji zamieszczonych w Internecie. Można tu zaproponować następujące typy ćwiczeń:

- poszukiwanie informacji na określony temat, korzystanie z wyszukiwarek;
- selekcja informacji w oparciu o określone kryteria;
- projektowanie własnych stron www;
- realizacja projektów z niemieckojęzycznymi partnerami;
- autentyczne działania, np. zawieranie znajomości przez Internet;
- prezentacja własnych poglądów w dyskusjach na forach internetowych.

4.6 Materiały edukacyjne i kryteria wyboru podręcznika

Niniejszy program zakłada pracę w oparciu o czteroczęściowy kurs „Hier und da” autorstwa Sylwii Rapackiej, Małgorzaty Lewandowskiej i Joanny Nawrotkiewicz, wydany przez Wydawnictwo Szkolne PWN. Kurs „Hier und da” przeznaczony jest dla uczniów rozpoczynających lub kontynuujących naukę języka niemieckiego w szkole ponadgimnazjalnej w wymiarze 2- 3 godzin tygodniowo. Został dopuszczony do użytku szkolnego i wpisany do wykazu podręczników szkolnych przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania języka niemieckiego w zakresie podstawowym.

Treści podręcznika i proponowane w nim formy pracy odpowiadają założeniom *Podstawy programowej* i są zgodne ze standardami egzaminacyjnymi egzaminu maturalnego i zawodowego. Kurs „Hier und da” służy kształceniu kompetencji kluczowych, integruje strategie uczenia się z proponowanym materiałem. Trudno tu mówić o kryteriach wyboru podręcznika, kurs stanowi bowiem cały pakiet o charakterze multimedialnym, w skład którego wchodzi podręcznik z ćwiczeniami i płytą CD, zeszyt maturalny oraz poradnik dla nauczyciela. Kurs składa się z czterech części, z których pierwsze trzy wprowadzają treści nauczania zawarte w niniejszym programie, czwarta zaś oferuje gruntowną powtórkę oraz rozszerzenie słownictwa i gramatyki w ramach przygotowania do egzaminu maturalnego. Dodatkowo, od września 2009r. uczniowie klasy pierwszej otrzymają możliwość korzystania z kursu internetowego „Hier und da 1 – Super Memo”. Dzięki niemu będą mogli, równolegle do nauki z podręcznika, interaktywnie uczyć się, powtarzać i utrwalać słownictwo zawarte w podręczniku. Nauka jest spersonalizowana dla każdego ucznia, czyli każdy użytkownik otrzyma indywidualny plan nauki i powtórek dostosowany do jego tempa pracy. Praca z kursem nie wymaga instalowania dodatkowego oprogramowania – wystarczy dostęp do Internetu. W kolejnych latach możliwość e-learningu otrzymają uczniowie korzystający z kolejnych części podręcznika.

Seria „Hier und da” zawiera bogaty i różnorodny zbiór zadań, które służą rozwijaniu wszystkich sprawności językowych, a różnorodność form pracy sprzyja rozwojowi kompetencji socjalnych. Szczególną uwagę zwrócono na indukcyjne wprowadzenie zjawisk gramatycznych. Każdy rozdział podręcznika rozpoczyna się stroną zwaną stymulusem, pozwalającą na zapoznanie uczniów z jego tematyką i rozbudzenie zainteresowania nią. Podręcznik posiada zintegrowaną część ćwiczeniową, gdzie uczeń znajdzie bogatą i różnorodną ofertę ćwiczeń rozwijających wszystkie sprawności językowe i uwzględniających wszystkie typy uczących się. Ćwiczenia do każdego rozdziału zamykane są sekwencją *Lerntipp* (prezentacja strategii uczenia się), *Ich habe es im Griff* (pytania, które umożliwiają uczniowi podsumowanie zdobytych umiejętności) i *Was kann ich?* (ankieta do samooceny).

Samoocenie służy także wyposażony w klucz test *Check dein Wissen*. Każda część serii zawiera wiele informacji realioznawczych (między innymi w dodatkowej sekwencji *Landeskunde*), wiele treści związanych z edukacją europejską oraz dużą ilość zadań związanych z Internetem *Etwas fur Computerfreaks*.

Podręcznik ma czytelną strukturę, atrakcyjną szatę graficzną, zawiera autentyczny materiał ikonograficzny ukazujący kraje niemieckojęzyczne, charakterystyczne dla nich krajobrazy, style architektoniczne, zabytki, sytuacje itd. Język podręcznika odpowiada współczesnej niemczyźnie, a wiele autentycznych tekstów prezentuje różne style języka. Układ jednostek dydaktycznych pomaga w planowaniu i precyzyjnym zagospodarowaniu lekcji.

Dodatkową zaletą serii są zeszyty maturalne zawierające różnorodne ćwiczenia utrwalające i poszerzające materiał gramatyczno-leksykalny oraz zadania internetowe dla

chętnych *EXTRA* inspirujące uczniów do wykorzystania Internetu jako źródła informacji i rozwijające ich zainteresowania.

Każdy tom serii wyposażony jest w poradnik dla nauczyciela na płycie CD zawierający propozycje rozkładów materiału, plan wynikowy, scenariusze lekcji oraz testy kontrolne do poszczególnych rozdziałów. Ponadto w poradniku znajdują się gry językowe, propozycje zadań metodą projektu i opis ich realizacji oraz transkrypcje fonetyczne tekstów z podręcznika, dodatkowych tekstów HV (rozumienie ze słuchu) oraz tekstów do testów sprawdzających. Oprócz tego na stronie internetowej wydawnictwa są dostępne materiały uzupełniające: sprawdziany pisemne i ustne do każdego rozdziału podręcznika, kartkówki do każdego rozdziału podręcznika, testy semestralne oraz test diagnostyczny.

Przygotowywanie własnych materiałów edukacyjnych jest zatem konieczne jedynie przy wprowadzaniu treści nauczania związanych ściśle z językiem zawodowym, branżą hotelarsko-turystyczną, a i to w znacznie ograniczonym zakresie, jako że podręcznik uwzględnia treści związane z podróżowaniem, rezerwacją biletów, noclegów w schronisku, hotelu czy pensjonacie, wizytą w kawiarni czy restauracji. Poszerzenie tych treści o dodatkowy materiał leksykalny, praca recepcji hotelowej, kuchni, dodatkowe usługi hotelowe czy też usługi oferowane przez biuro podróży wymagać będą przygotowywania własnych materiałów edukacyjnych.

5 Sposoby oceny postępów pracy ucznia

Kontrola osiągnięć uczniów jest nieodłącznym elementem procesu kształcenia. Nauczycielowi zapewnia informacje o umiejętnościach ucznia i pomaga je ocenić, odnieść do standardów i do wyników innych uczniów, potwierdza skuteczność metod pracy i ćwiczeń lub pomaga je zweryfikować wskazując konieczność zaplanowania dodatkowych ćwiczeń kształcących poszczególne sprawności. Uczniowi, jako świadomemu uczestnikowi procesu kształcenia, umożliwia planowanie nauki i dalszy rozwój. Rodzicom zapewnia zaś bieżącą informację o wynikach pracy dziecka. Ocenianie tego typu, służące różnicowaniu, selekcji określa się mianem oceniania zewnętrznego, nazywanego także ocenianiem sumującym.

Równie ważną rolę odgrywa jednak ocenianie wewnętrzne, wspierające, rozumiane jako informacja o przebiegu procesu uczenia się, o mocnych i słabych stronach, o postępach. Ocenianie wspierające odgrywa ważną rolę w kształceniu u ucznia umiejętności samooceny, dzięki czemu uczy się on poznawać siebie i swój proces uczenia się. Informuje ono o tym, w jaki sposób uczeń rozumie pojęcia i struktury, co sprawia mu szczególne trudności i przeszkadza w stosowaniu nowej wiedzy, co zrozumiał i przyswoił, czy może przejść na wyższy etap, czy potrzebuje więcej ćwiczeń i jakiego typu.

5.1 Opis założonych osiągnięć ucznia po zakończeniu realizacji programu

Po zakończeniu realizacji programu uczeń powinien wykazywać się następującymi umiejętnościami:

5.1.1 Słuchanie

W zakresie słuchania uczeń potrafi:

- ✓ określić główną myśl tekstu;
- ✓ rozróżnić poszczególne części tekstu;
- ✓ określić główne myśli poszczególnych części tekstu;
- ✓ stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje;
- ✓ wskazać określone informacje;
- ✓ określić rodzaj tekstu;
- ✓ określić potencjalnego odbiorcę;
- ✓ zrozumieć polecenia nauczyciela;
- ✓ zrozumieć ogólny sens oraz intencje w prostych wypowiedziach rodzimych użytkowników języka niemieckiego w różnych warunkach odbioru;
- ✓ zrozumieć sens prostych wypowiedzi zawierających niezrozumiałe elementy, których znaczenia można domyślić się z kontekstu.

5.1.2 Mówienie

W zakresie mówienia uczeń potrafi:

- ✓ rozpoczynać i kończyć rozmowę;

- ✓ podejmować różne role w procesie komunikacyjnym;
- ✓ wyrażać prośbę o powtórzenie, wyjaśnienie, opinię;
- ✓ uzyskiwać informacje i wskazówki oraz ich udzielać;
- ✓ opisywać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska, czynności, procesy;
- ✓ relacjonować wydarzenia;
- ✓ prowadzić proste negocjacje;
- ✓ dokonywać analizy, syntezy i interpretacji przedstawionych faktów;
- ✓ przedstawiać i uzasadniać własne opinie;
- ✓ przedstawiać opinie innych osób;
- ✓ stosować środki językowe odpowiednie do ich funkcji komunikacyjnych;
- ✓ wykorzystywać wiedzę o krajach niemieckojęzycznych oraz o kraju ojczystym;
- ✓ stosować odpowiednie struktury leksykalno- gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji.

5.1.3 Czytanie

W zakresie czytania uczeń potrafi:

- ✓ określić główną myśl tekstu;
- ✓ rozróżnić poszczególne części tekstu;
- ✓ określić główne myśli poszczególnych części tekstu;
- ✓ stwierdzić, czy tekst zawiera określone informacje;
- ✓ wskazać określoną informację;
- ✓ określić rodzaj tekstu;
- ✓ określić potencjalnego odbiorcę;
- ✓ rozumieć teksty autentyczne takie jak: rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy menu, listy, instrukcje.

5.1.4 Pisanie

W zakresie pisania uczeń potrafi:

- ✓ sformułować i zapisać własny lub otrzymany komunikat;
- ✓ napisać prosty tekst użytkowy: zaproszenie, podanie, życiorys, ogłoszenie;
- ✓ streścić prosty tekst;
- ✓ przedstawiać informacje;
- ✓ wypełniać formularze, ankiety, kwestionariusze;
- ✓ opisywać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska, czynności, zdarzenia, procesy;
- ✓ uzyskiwać informacje, wyjaśnienia, pozwolenie oraz ich udzielać;
- ✓ stosować środki językowe adekwatne do ich funkcji komunikacyjnych;
- ✓ instruować, przekonywać, doradzać, ostrzegać;
- ✓ formułować i uzasadniać własne opinie;
- ✓ konstruować różne formy wypowiedzi pisemnych z użyciem odpowiednich środków językowych;
- ✓ posługiwać się wiedzą o krajach niemieckojęzycznych oraz o kraju ojczystym;
- ✓ stosować odpowiednie struktury leksykalno-gramatyczne;
- ✓ znać i stosować zasady ortografii i interpunkcji.

5.2 Zasady oceniania

Proces oceniania powinien być starannie przygotowany i przemyślany. Planując ocenianie, nauczyciel powinien przestrzegać następujących zasad:

- cele oceniania powinny wynikać z celów nauczania, jeśli więc celem nauczania jest wykształcenie umiejętności, ocena powinna odnosić się do umiejętności, a nie do wiedzy;
- ocenianie to część procesu nauczania, a zatem oprócz tradycyjnych form sprawdzania umiejętności (kartkówki, klasówki) powinno się stosować inne formy oceniania i samooceniania;
- ocenianie powinno dotyczyć postępów ucznia, a zatem sprawdziany powinny mieć taką formułę, aby można było na ich podstawie określić, na ile dany uczeń rozwinął swe kompetencje językowe;
- ocenianie powinno dostarczać użytecznych informacji zwrotnych, które nauczyciel i uczeń mogą wykorzystać w planowaniu dalszej pracy;
- ocenianie powinno stanowić element ewaluacji pracy nauczyciela, jego skuteczności, metod pracy, trafności doboru materiału.

Na jakość oceniania mają ponadto wpływ czynniki takie jak precyzyjny opis oczekiwanych osiągnięć, różnorodność stosowanych form i technik oceniania, stopień zrozumienia i akceptacji przez uczniów odnoszących się do nich oczekiwań.

5.3 Przykłady technik oceniania

Jedną z proponowanych technik oceniania jest *ocena ważona*. Nauczyciel uwzględnia w planie ilość prac podlegających ocenie biorąc pod uwagę ich różnorodność (prace domowe, pisemne, prace klasowe, kartkówki, projekty, odpowiedzi ustne itd.) i zaznacza obok pracy wagę danego stopnia, czyli ilość punktów, jaką daje określona ocena przy podsumowaniu ogólnym. I tak oceny za prace obejmujące materiał bieżący oraz kartkówki dotyczące wąskiego zakresu leksykalno- gramatycznego, nie wymagające pracy twórczej, za które można otrzymać oceny 1 – 5 są punktowane jednokrotnie (np. 5 = 5 pkt.), oceny za prace twórcze natomiast, prace obejmujące wiele sprawności, szeroki zakres materiału leksykalno-gramatycznego, całościowe, powtórzeniowe, za które można otrzymać ocenę celującą są punktowane podwójnie (np. 5= 10 pkt.). Pod koniec semestru sumuje się ilość zdobytych punktów. W stosunku do 100% , na które składa się suma wszystkich możliwych do uzyskania punktów, oblicza się procent punktów zdobytych przez ucznia. Na tej podstawie wystawia się ocenę, przyjmując na przykład następującą skalę:

100%- 91%	ocena celujący
80%- 90%	ocena bardzo dobry
65%- 79%	ocena dobry
51% - 64%	ocena dostateczny
30% - 50%	ocena dopuszczający
poniżej 30%	ocena niedostateczny.

Poziom 30% na ocenę dopuszczającą został tu przyjęty ze względu na zgodność wymagań z wymaganiami obowiązującymi na egzaminie maturalnym.

System preferuje uczniów wykonujących wszystkie zadania i przystępujących do wszystkich prac klasowych. Nawet za ocenę niedostateczną uczeń otrzymuje odpowiednio 1 lub 2 punkty. Zdecydowanie dyskwalifikuje jedynie opuszczanie sprawdzianów. Wykaz prac podlegających ocenie powinien zostać udostępniony uczniowi na początku semestru. Powinna się w nim także znaleźć ilość punktów przewidywanych przez nauczyciela za odpowiedzi ustne oraz możliwość uzyskania dodatkowych punktów za dokładnie sprecyzowane różne formy aktywności. Oznacza to, że uczeń zna liczbę punktów, które maksymalnie może otrzymać w danym semestrze.

W związku z obowiązkiem zdawania przez każdego maturzystę egzaminu ustnego z języka obcego, godną polecenia techniką oceniania wydaje się być *symulacja egzaminu ustnego*. Warto ją przeprowadzić przynajmniej raz w semestrze według kryteriów obowiązujących na maturze. Po każdym z takich egzaminów powinna mieć miejsce refleksja dotycząca nie tylko oceny, ale także problemów (stres, umiejętność koncentracji, mowa ciała, prezencja), jakie niesie ze sobą sytuacja egzaminacyjna. Ćwiczenie to przygotowuje równocześnie ucznia do przyszłych rozmów kwalifikacyjnych. Przed przystąpieniem do symulacji należy dokładnie zapoznać uczniów z kryteriami oceny i punktacją.

Inne, popularne techniki oceniania wypowiedzi ustnej to:

- odgrywanie dialogów na podstawie wskazówek (opisu sytuacji);
- przejmowanie roli jednego z rozmówców – uzupełnianie brakujących elementów dialogu, pytań lub odpowiedzi;
- przyporządkowywanie wypowiedzi;
- relacjonowanie wydarzeń zgodnie ze szczegółowymi wskazówkami dotyczącymi treści;
- prowadzenie negocjacji na tematy z życia codziennego i zawodowego;
- odpowiedzi na pytania związane z tekstem lub obrazkiem;
- opowiadanie o jakimś wydarzeniu;
- opis obrazka.

Przed przystąpieniem do oceniania odpowiedzi ustnej warto przypomnieć uczniom jej kryteria. Ocenie podlegają zarówno długość wypowiedzi (rozumiana tu nie tylko jako długość pojedynczej wypowiedzi, ale w znacznie większym stopniu jako regularność, częstotliwość ustnego udziału w lekcji, przy czym chodzi tu o wypowiedzi zawierające jedno słowo lub zdanie, kilka zdań, kilka zdań powiązanych ze sobą logicznie), jak i jakość wypowiedzi, czyli jej poprawność gramatyczna, bogactwo językowe, a więc zasób słownictwa, różnorodność użytych struktur, poprawność fonetyczna, trafność wypowiedzi, jej płynność oraz umiejętność wypowiadania się w języku niemieckim bez używania słów innego języka. Dodatkowo należy uświadomić uczącym się, jak istotna, zwłaszcza w wypowiedziach ustnych, w których pierwszorzędne znaczenie ma refleks i umiejętność prawidłowej reakcji, jest zdolność do kompensacji błędów, rozumiana tu po prostu jako pewna elastyczność językowa, zarówno w sensie doboru leksyki, jak i gramatyki.

Podczas testowania słownictwa można skorzystać z następujących technik:

- dobieranie pojęcia nadrzędnego do podanych wyrazów;
- skreślanie wyrazów nie pasujących do podanej grupy;
- porządkowanie wyrazów w kategorie tematyczne;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- uzupełnianie luk w dialogach (np. zaimków pytających);
- rozwiązywanie krzyżówek;
- dobieranie synonimów lub antonimów;
- test wielokrotnego wyboru.

Przy testowaniu czytania ze zrozumieniem można wykorzystać następujące techniki:

- ćwiczenia typu prawda/fałsz;
- wybór zdania zgodnego z treścią tekstu spośród podanych przykładów;
- porządkowanie tekstu w logicznie spójną całość;
- przyporządkowywanie wypowiedzi bohaterom tekstu;
- porządkowanie podanych punktów według kolejności zdarzeń w tekście.

W celu przetestowania umiejętności pisania można zastosować następujące techniki:

- wypełnianie formularzy, kwestionariuszy, ankiet;
- pisanie kartek okolicznościowych;
- pisanie listów prywatnych i formalnych na podany temat;
- uzupełnianie luk w tekstach i dialogach;
- sporządzanie notatek;
- formułowanie wypowiedzi na określony temat z uwzględnieniem podanych informacji dotyczących treści;
- pisanie życiorysów, podań.

Testowanie gramatyki może odbywać się w oparciu o następujące techniki:

- skreślanie błędnych form w podanym przykładzie;
- uzupełnianie zdań z lukami gramatycznymi;
- tworzenie zdań z rozsypanek wyrazowych;
- przekształcanie zdań według podanego wzoru;
- test wielokrotnego wyboru;
- wzajemne przyporządkowywanie fragmentów zdań;
- tłumaczenia zdań.

5.4 Rozwijanie umiejętności samooceny

Jednym z ważniejszych celów nauczania jest przygotowanie uczniów do samodzielnej pracy, wspieranie ich kreatywności i autonomii. Niniejszy program uwzględnia różnorodne formy i techniki służące rozwijaniu tych kompetencji w procesie uczenia się. Podkreślono tu już znaczenie znajomości celów uczenia się i wpływu na ich wybór, wskazano na konieczność systematycznego stosowania różnorodnych strategii uczenia się, akcentowano znaczenie umiejętności korzystania z informacji i rozwiązywania problemów: samodzielnie oraz w grupie. Nie może w nim zatem zabraknąć technik wspierających kształtowanie umiejętności samokontroli i samooceny, zwłaszcza, że szczególnego znaczenia nabiera ona właśnie na ostatnim etapie kształcenia, podczas przygotowania do egzaminu maturalnego i zawodowego, jak też w późniejszym życiu zawodowym.

Znaczne trudności sprawia uczniom dokonanie kontroli lub oceny dłuższych prac pisemnych. Zadanie to ułatwi technika nazywana *metryczką*. Metryczki spełniają rolę formularza i zawierają – oprócz kryteriów oceny – także informacje o autorze, tematyce, miejscu i czasie wykonania pracy, terminie oddania jej do oceny nauczycielowi, elementach, które praca powinna zawierać. W metryczce zawarte są kryteria oceniania i punktacja (ilość punktów możliwych do przyznania za formę pracy, zgodność pracy z tematem, bogactwo słownictwa, poprawność gramatyczną ortografię). Odpowiednio zmodyfikowane metryczki mogą być także wykorzystywane przy ocenianiu odpowiedzi ustnych, projektów, pracy grup.

Rozwinięciem techniki metryczek jest tzw. *Praca z kopią*. Uczeń przygotowuje pracę w dwóch egzemplarzach. Oryginał, wraz z jedną metryczką zabiera nauczyciel, kopię wraz z drugą, identyczną metryczką otrzymuje uczeń. Zadaniem ucznia jest poprawa i samodzielna ocena pracy w domu. Następnym etapem jest porównanie oceny ucznia z oceną nauczyciela, wynotowanie, jakich błędów nie zauważył w swej pracy, a jakie się w niej powtarzają. Uczeń powinien gromadzić kopie swoich prac opatrzonych komentarzami, statystyką zauważonych i pominiętych we własnej ocenie błędów oraz wnioskami dotyczącymi swoich mocnych i słabych stron.

Dobrym ćwiczeniem na powtórzenie danej partii materiału przy równoczesnym rozwijaniu umiejętności samooceny są *testy partnerskie*. Nauczyciel określa temat pracy, jej formę, liczbę zagadnień oraz przewidywany czas pracy. Zadaniem uczniów jest przygotowanie własnego projektu pracy klasowej wraz z kluczem i punktacją do oceny. Na lekcji uczniowie wymieniają się pracami, rozwiązują zadania, po czym prace wracają do autorów i są przez nich oceniane. Ocena zostaje wpisana na kartę „Mój proces uczenia się”. Uczniowie mają okazję sprawdzić, jak dobrze przygotowali się do sprawdzianu, czy pamiętali o ważnych regułach, mogą porównać problemy swoje z trudnościami innych, wyjaśniają genezę tych problemów, otrzymują informację zwrotną o tym, co jeszcze należy nadrobić. Dopiero następnym etapem jest bowiem praca klasowa przygotowana przez nauczyciela.

6 Ewaluacja programu

Program zakłada ewaluację po zakończeniu jego realizacji (ewaluacja ex- post), której podstawowym zadaniem jest zbadanie długotrwałych efektów programu, rozumianych jako całościowa ocena skuteczności i efektywności programu, jego trafności i użyteczności. Istotna jest tu weryfikacja założonych celów programu oraz sprawdzenie stopnia ich realizacji. Ewaluacja tego typu zakłada diagnozę efektów oczekiwanych, ale także identyfikację efektów, pojawienia się których nie zakładano. Ewaluacja ex- post służy nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji przedsięwzięcia, ale stanowi również cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych przedsięwzięć. Autorka programu planuje także samoewaluację w celu zreflektowania i oceny jakości swojej pracy i dokonania ewentualnych zmian.

Celem ewaluacji jest określenie rzeczywistych efektów programu, ocena jego wartości w aspekcie celów i założeń projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski wschodniej” i kompetencji kluczowych. Najistotniejsza jest tu odpowiedź na pytania, jakie wymierne efekty program przyniósł jego bezpośrednim beneficjentom, a więc uczniom i szkole oraz odbiorcom pośrednim, przez których rozumie się środowisko lokalne (młodzież i nauczyciele innych szkół, pracodawcy, samorząd lokalny), jak również jak należy szacować wartość programu dla projektu, jakim jest „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. Zebrane informacje oraz wyniki analiz przeprowadzonych w procesie ewaluacji zostaną wykorzystane w sprawozdaniu merytorycznym z realizacji projektu, jakie jest wymagane przez grantodawców.

W projekcie ewaluacji przyjęto następujące kryteria:

- przydatność treści programowych w praktyce językowej;
- atrakcyjność treści programowych i form jego wdrażania;
- zgodność programu z podstawą programową i standardami wymagań edukacyjnych;
- zgodność założeń programu z oczekiwaniami uczniów;
- wzrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowych i założeń projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”;
- spójność celów programu z celami całego projektu.

Wśród planowanych metod badawczych należy wymienić ankietę, pomiar dydaktyczny (analizę osiągnięć ucznia na podstawie ocen, wyników egzaminu maturalnego i zawodowego), analizę dokumentów (opinia z praktyki zawodowej, list referencyjny wystawiony przez pracodawcę po odbyciu praktyki zagranicznej).

Próby badawcze zostaną przeprowadzone wśród uczniów, rodziców, nauczycieli przedmiotów zawodowych, opiekunów praktyk zawodowych, pracodawców.

Wyniki ewaluacji zostaną zebrane, poddane analizie i ocenie w raporcie z realizacji programu, zaplanowano także prezentację multimedialną stanowiącą ilustrację i podsumowanie czterech lat jego wdrażania.

7 Przydatne strony internetowe

- Witryny o tematyce krajoznawczej:
 - ✓ www.deutschland.de;
 - ✓ www.austria.info;
 - ✓ www.mojaszwajcaria.pl;
 - ✓ www.meinestadt.de;
 - ✓ www.deutsche-staedte.de.
- Niemieckie wyszukiwarki:
 - ✓ www.google.de;
 - ✓ www.yahoo.de;
 - ✓ www.web.de.
- Prasa:
 - ✓ www.welt.de;
 - ✓ www.stern.de;
 - ✓ www.spiegel.de;
 - ✓ www.focus.de.
- Serwisy dla uczących się języka niemieckiego:
 - ✓ www.goethe.de;
 - ✓ www.ralf-kinas.de;
 - ✓ www.deutsch-lernen.com;
 - ✓ www.iik.de;
 - ✓ www.dw-world.de;
 - ✓ www.wirtschaftsdeutsch.de.
- Witryny młodzieżowe:
 - ✓ www.jugendseiten.de;
 - ✓ www.wildeklasse.de;
 - ✓ www.lizzynet.de;
 - ✓ www.websitewiki.de.

8 Załączniki

Załącznik nr 1

Wzór ankiety ewaluacyjnej

Ankieta ewaluacyjna dla uczniów

Niniejsza ankieta służy ewaluacji programu nauczania języka niemieckiego w technikum hotelarstwa

Ankieta jest anonimowa. Proszę o szczerze odpowiedzi!

Przy każdym punkcie zakresł wybraną odpowiedź lub wpisz własną

1. Realizowany program był

- nudny i nieprzydatny
- średnio interesujący i średnio przydatny
- interesujący i przydatny
- bardzo interesujący i przydatny

2. W programie najbardziej podobały mi się następujące bloki tematyczne

.....

.....

.....

.....

3. Następujące bloki tematyczne uważam za zbędne

.....

.....

.....

.....

4. Podczas praktyki zawodowej w Niemczech najbardziej przydatne były moim zdaniem kwestie związane z następującymi problemami:

.....

.....

.....

.....

5. Które formy pracy na lekcjach uważasz za najbardziej efektywne?(zaznacz)

- praca z całą grupą
- praca w małych grupach
- praca w parach
- praca indywidualna

6. Jakie metody pracy na zajęciach uważasz za najbardziej atrakcyjne?(zaznacz)

- metoda wykładu
- burza mózgów
- stacje uczenia się
- gry językowe
- dyskusje grupowe
- realizowanie projektów
- odgrywanie ról
- drama

7. Co sprawiało ci największe problemy w nauce języka niemieckiego?(zaznacz)

- mówienie
- pisanie
- czytanie ze zrozumieniem
- rozumienie ze słuchu
- gramatyka
- przyswajanie słownictwa

8. Na ile elementy języka zawodowego pomogły ci w nauce przedmiotów zawodowych i przygotowaniu do egzaminu zawodowego; oceń w skali 1- 5

.....
.....
.....

9. Jakie umiejętności przydatne w dalszym życiu zawodowym i osobistym mogłaś/ mogłeś sobie przyswoić podczas wdrażania tego programu?

.....
.....
.....
.....

10. Czego brakowało ci w tym programie?

.....
.....
.....
.....

11. Częstotliwość zajęć z wykorzystaniem komputera i Internetu uważam za

- niewystarczającą
- wystarczającą
- zbyt dużą

12. Czy prowadzący zajęcia odnosił się przyjaźnie do uczniów, motywował ich do aktywności i udzielał wsparcia?
- zdecydowanie tak
 - raczej tak
 - raczej nie
 - zdecydowanie nie
 - nie mam zdania
13. Czy twoje postępy w nauce były oceniane obiektywnie i w oparciu o jasne kryteria?
- zdecydowanie tak
 - raczej tak
 - raczej nie
 - zdecydowanie nie
 - nie mam zdania
14. Czy twoim zdaniem tempo pracy na zajęciach było dostosowane do możliwości grupy?
- tak
 - raczej tak
 - raczej nie
 - nie
 - nie mam zdania

Dziękuję za szczerze i przemyślane odpowiedzi!

Załącznik nr 2

Scenariusz lekcji języka niemieckiego z wykorzystaniem Internetu dla klasy I

Temat lekcji: In Wien zu Hause - powtórzenie i utrwalenie wiadomości na temat Austrii

Cele lekcji

Cel ogólny:

- utrwalenie wiadomości realioznawczych dotyczących Austrii;
- kształcenie kompetencji interkulturowej.

Cele szczegółowe:

- uczeń potrafi celowo i wybiórczo wyszukiwać informacje w Internecie na stronach w języku niemieckim;
- uczeń doskonali umiejętność selektywnego czytania;
- uczeń rozwija znajomość słownictwa;
- uczeń rozwija znajomość realioznawstwa;
- uczeń powtarza, utrwała i wykorzystuje zdobytą wiedzę samodzielnie wykonując zadania związane z podanym zagadnieniem;
- uczeń rozwija umiejętność wypowiedzania się na określony temat;
- uczeń potrafi zaprezentować wyniki swojej pracy;
- uczeń doskonali umiejętność obsługi komputera.

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach, plenum,

Metody pracy: *Lernen an Stationen*

Opis metody/ lekcji:

Lekcja z wykorzystaniem metody *Lernen an Stationen* różni się od zajęć przeprowadzanych tradycyjnie. Nauczyciel pełni tu rolę koordynatora, obserwatora, w razie potrzeby - eksperta. Jego zadaniem jest przygotowanie odpowiednich warunków pracy dla uczniów. Podczas zajęć ma możliwość skonfrontowania, które formy przygotowanych przez niego ćwiczeń są dla uczniów ciekawe i motywujące. W klasie siłą rzeczy panuje "naukowy chaos", nie ma absolutnej ciszy, atmosfera jest z reguły dość swobodna, jako że uczniowie przemieszczają się rozwiązując kolejno poszczególne zadania. Bardzo istotne jest przygotowanie przed lekcją sali z wydzielonymi miejscami do wykonywania ćwiczeń przy poszczególnych stacjach. Najlepiej, aby jedno stanowisko w ławce lub jedno stanowisko komputerowe stanowiło jedną stację, przy której będzie mógł pracować zespół 2-3-osobowy. Uczniowie dobierani są w zespoły na początku zajęć (drogą losowania lub wyliczanki). Na tablicy można przygotować tabelę z numerami stacji, w której uczniowie będą odnotowywali fakt wykonania kolejnych zadań. Uczniowie sprawdzają poprawność poszczególnych zadań po przejściu przez wszystkie stacje. Prezentują swój dorobek nauczycielowi i porównują wyniki z kartą rozwiązań. Każdy zespół powinien wykonać przynajmniej trzy zadania. Zespoły, które poradzą sobie z większą ilością zadań możemy nagrodzić ocenami bardzo dobrymi. Ostatnie 10 minut zajęć należy przeznaczyć na prezentację rozwiązań, np. 1 grupa - 1 zadanie. Urozmaicone zadania na różnym poziomie, dowolność ich wyboru i kolejności wykonania, praca w zespole zachęcają nawet słabych uczniów do wysiłku i aktywności.

Przykłady zadań na poszczególnych stacjach:

Die 1. Station

Przy tej stacji przygotowano koperty z puzzlami w środku, które po odpowiednim złożeniu utworzą kontury państwa, o którym była mowa na kilku wcześniejszych jednostkach lekcyjnych. Po naklejeniu właściwej formy na arkusz papieru należy zapisać 7 skojarzeń związanych z Austrią.

Die 2. Station

To zadanie znajduje się przy stanowisku komputerowym. Należy wejść na stronę www.passwort-deutsch.de/lernen/band3/lektion15/index.htm. Polecenie dla ucznia brzmi: Wysłuchaj dialogów i zaznacz, w których z nich występują słowa typowo austriackie: *Semmel, Erdapfel, Matura, Gruss Gott*. Zaznacz odpowiednie cyfry.

Die 3. Station

To zadanie znajduje się przy stanowisku komputerowym. Należy wejść na stronę www.passwort-deutsch.de/lernen/band3/lektion15/aktivitaet02.htm. Polecenie dla ucznia brzmi: Połącz opis budynku z jego ilustracją. W lukę wpisz nazwę tego budynku z rodzajnikiem określonym. Trzy ilustracje pozostaną bez opisu.

Die 4. Station

To zadanie znajduje się przy stanowisku komputerowym. Należy wejść na stronę www.passwort-deutsch.de/lernen/band3/lektion15/aktivitaet03.htm. W celu uzyskania informacji pomocniczych należy udać się na stronę www.prabo.de. Polecenie dla ucznia brzmi: Jesteś zainteresowany odbyciem praktyki zawodowej w Austrii. Wejdź na stronę www.prabo.de i wyszukaj 3 oferty praktyk, zgodne z twoim tokiem kształcenia zawodowego, które wzbudzą twoje zainteresowanie. Przygotuj krótkie uzasadnienie wyboru tych ofert.

Die 5. Station

Kolejne zadanie to tekst z lukami. Polecenie dla ucznia brzmi: Uzupełnij poniższy tekst z lukami spójnikami *aber, denn, und, sondern* zachowując poprawność logiczną i gramatyczną:

1. Die Wiener Staatsoper ist eines der bekanntesten Opernhausern der Welt, fur eine Nacht im Jahr wird sie zum Ballsaal.
2. Kaffee nennt man auch "Turkentrank", nach der Legende kam der Kaffee 1683 mit den Turken nach Wien.
3. Die Hofburg war ehemalg die Residenz der Kaiser heute ist sie der Sitz des osterreichischen Bundespräsidenten.
4. Das Hundertwasserhaus ist kein Museum, dort leben und wohnen ganz normale Leute.
5. War der Umbau der Gasometer in eine "Stadt in der Stadt" eine gute Idee, haben die Architekten damit einen Fehler gemacht?
6. Die UNO- Organisation hat vier Amtssitze: New York, Genf, Nairobi Wien.
7. In Wien befinden sich nicht die bekannten Organisationen der Vereinten Nationen, eher die unbekanntn wie UNIDO, IAEO ODCCP.

Die 6. Station

Kolejne zadanie to tekst z lukami. Polecenie brzmi: Uzupełnij odpowiednie formy przysłówka "gern" (chętnie): *gern, lieber, am liebsten*

1. Ich haette ein Haus in Wien.
2. In Wien? Nein, wir wuerden in Tirol leben. Wir haetten ein Haus mit Alpenblick.
3. wuerde ich doch am Bodensee leben. Ich mag segeln.
4. Und ich wuerde mit meiner Familie in der Stadt wohnen, aber in einem Haus mit Garten. Und du, Hans?
5. Ich wuerde immer bei meinen Eltern wohnen, denn niemand kocht so gut wie meine Mutter!

Metoda *Lernen an Stationen* może być oczywiście wykorzystywana przy okazji utrwalania i powtarzania wszystkich innych treści nauczania; może także stanowić interesującą formę sprawdzianu, służącą ocenianiu wspierającemu.

Scenariusz lekcji z wykorzystaniem komputera dla klasy drugiej

Temat: Berufe, Arbeitsbedingungen

Cele lekcji:

Cele ogólne:

- wprowadzenie/ utrwalenie słownictwa związanego z pracą, zatrudnieniem, warunkami zatrudnienia;
- rozwijanie umiejętności stosowania TIK w procesie uczenia się.

Cele szczegółowe:

- uczeń potrafi celowo i wybiórczo wyszukiwać informacje w Internecie na stronach w języku niemieckim;
- uczeń doskonali umiejętność selektywnego czytania;
- uczeń rozwija znajomość słownictwa;
- uczeń rozwija sprawność wypowiedzania się na określony temat;
- uczeń rozwija umiejętność prezentacji wyników własnej pracy;
- uczeń powtarza, utrwała i wykorzystuje zdobytą wiedzę wykonując zadania związane z podanym tematem.

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach, plenum

Środki dydaktyczne: słowniki jednojęzyczne i dwujęzyczne, wybrane strony internetowe, karty pracy dla uczniów,

Przebieg zajęć:

1. Czynności administracyjne

2. Rozgrzewka językowa

- Was ist deine Mutter von Beruf?
- Wo arbeitet dein Vater?

- Was ist dein Traumberuf?
 - Was ist wichtiger: Karriere oder Familienleben?
- 3. Podanie i zapisanie tematu lekcji, objaśnienie zadań na kartach pracy**
- 4. Opis obrazka nawiązującego do tematu zajęć, odpowiedzi na pytania**
- Warum arbeitet der Mann in der Kaffeepause?
 - Was ist er vermutlich von Beruf?
 - Ist er gestresst? Warum?
 - Hat er viel Freizeit? Kann er relaxen?
- 5. Prezentacja nowego materiału i praca nad nim**
- Uczniowie czytają tekst ze strony internetowej www.top-jobs.de (zał.nr1) przedstawiający opisy różnych nietypowych zawodów. Zwracają uwagę na listę zawodów umieszczoną w karcie pracy ucznia (ćw.3), a następnie przyporządkowują nazwy zawodów do wymienionych w opisach predyspozycji i umiejętności. Ostatnim etapem jest dopasowanie opisu predyspozycji i umiejętności podanych w języku polskim do każdego z wymienionych zawodów (ćw.4).
 - Kolejne ćwiczenie ma charakter pracy z tekstem. Uczniowie, podzieleni na 7 par (lub 7 zespołów) czytają składający się z 7 fragmentów tekst „Was ist was: Schlüsselqualifikationen” na stronie www.goethe.de/z/jetzt/dejsuch/dejberuf.htm. Każda para (zespół) opracowuje jeden fragment tekstu stanowiący opis cech lub umiejętności wymaganych przez pracodawców. Nazwa tej cechy stanowi jednocześnie śródtytuł tekstu. Pierwszym zadaniem każdego zespołu jest poprawne połączenie zwrotów wybranych z tekstu (ćw.5). Następnie należy odpowiedzieć na pytanie o wymagania stawiane pracownikom (ćw.6). Każdy zespół prezentuje na forum klasy efekty swojej pracy. Pozostali uczniowie powinni odgadnąć, o jakiej umiejętności/ kompetencji mowa.
 - Ostatnie ćwiczenie polega na wyszukiwaniu z tekstów „Arbeitsweise” zamieszczonych na stronie www.vericon.de/download/pdf-leseproben/VK42-Zeugnis-Leseprobe.pdf określeń cech i umiejętności poszukiwanych u pracowników, a następnie ich dopasowywaniu do odpowiedników polskich (ćw.7).
- 6. Podsumowanie zajęć i objaśnienie pracy domowej**
- Praca domowa. Po odbyciu praktyki w znanej niemieckiej firmie piszesz list do niemieckiego kolegi, w którym informujesz go:
 - ✓ co to za firma i czym się zajmuje,
 - ✓ jakie oczekiwania stawia pracownikom i jakie umiejętności musisz posiadać, aby otrzymać w niej zatrudnienie,
 - ✓ o zakresie twoich obowiązków w czasie praktyki,
 - ✓ o dobrych i złych stronach pracy w tej firmie.
 - Ewaluacja zajęć techniką walizeczki i kosza (elementy zajęć, które zyskały aprobatę uczniów umieszczamy w walizeczce, aby je zachować, pozostałe zaś wyrzucamy do kosza).

Załącznik nr 3

Przykładowa karta samooceny ucznia

L.p.	Umiem, potrafię	dobrze	dostatecznie	niedostatecznie	Uwagi
1	Przywitać się i pożegnać				
2	Zapytać o zdrowie i odpowiedzieć na pytanie o zdrowie				
3	Zapytać o drogę i opisać ją				
4	Napisać kartkę pocztową z pozdrowieniami				
5	Opowiedzieć o swoich planach na przyszłość i zapytać o plany innych				
6				
7				
8				

Załącznik nr 4

Metryczka

Autor pracy:

Klasa:

Temat pracy:

Elementy, które praca powinna zawierać:

.....

Termin oddania pracy:

L.p.	Co jest oceniane?	Punktacja	Przyznane punkty
1	Forma pracy	0- 1	
2	Zgodność z tematem	0- 2	
3	Bogactwo słownictwa	0- 5	
4	Poprawność gramatyczna	0- 6	
5	Ortografia	0- 2	
6	Razem		

celujący	bardzo dobry	dobry	dostateczny	dopuszczający	niedostateczny
16	15- 14	12- 13	9- 11	5- 8	5 i poniżej

Załącznik nr 5

Metryczka do pracy z kopią

Autor pracy:

Klasa:

Temat pracy:

Charakterystyka zadania (forma pracy, limit słownictwa, konieczność wykorzystania określonej leksyki, odniesienia do konkretnej tematyki, układu graficznego itd.)

Termin oddania pracy:

L.p.	Co jest oceniane?	Maks. Ilość punktów
1	Zgodność z formą	0 – 1
2	Zgodność z tematem	0 – 1 – 2
3	Bogactwo słownictwa <ul style="list-style-type: none">praca zawiera zwroty typowe dla tematykipraca zawiera zwroty typowe dla formy stylistycznej	0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5
4	Poprawność gramatyczna <ul style="list-style-type: none">szuk zdaniaodmiana czasownikapoprawnie użyty rodzajnik i rzeczownik	0 – 1 – 2 0 – 1 – 2 0 – 1 – 2
5	Ortografia	0 – 1 – 2
6	Razem	

Uwaga! Jeden błąd w każdym z elementów kategorii poprawności gramatycznej nie powoduje utraty punktów.

celujący	bardzo dobry	dobry	dostateczny	dopuszczający	niedostateczny
16	15 – 14	13 – 12	11 – 9	8 – 5	Poniżej 5

Bibliografia

- [1] Arends R.J., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1998.
- [2] Bimmel P., Rampillon U., *Lernerautonomie und Lernstrategien*, Langenscheidt, Berlin 2000.
- [3] Fontana, D., *Psychologia dla nauczycieli*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 1998.
- [4] Gajek, E., *Edukacja językowa w Unii Europejskiej*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2004.
- [5] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [6] Komorowska, H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [7] Neuner G., Hunfeld H., *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Eine Einfuhrung*, Langenscheidt, Berlin 1993.
- [8] Perrott E., *Efektywne nauczanie*, WSiP, Warszawa 1995.
- [9] Taraszkiewicz M., *Jak uczyć lepiej, czyli refleksyjny praktyk w działaniu*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1996.

- [10] *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.*
- [11] *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie/ 2006/962/WE.*
- [12] *Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty oraz rynku pracy w województwie świętokrzyskim*, Lublin 2009.

Autor
Paweł Kisiel

JĘZYK ROSYJSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1
im. Ks. Stanisława Konarskiego
w Jędrzejowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Cele nauczania.....	7
1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”.....	7
1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	7
1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego.....	7
1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej.....	7
1.5 Cele edukacyjne szczegółowe.....	8
2 Treści nauczania.....	10
2.1 Materiał fonetyczny.....	10
2.2 Tematy i sytuacje.....	11
2.3 Miejsce gramatyki w procesie nauczania języka rosyjskiego.....	14
3 Procedury osiągania celów.....	18
3.1 Postulaty metodyczne.....	18
3.2 Podział godzin lekcyjnych.....	20
3.3 Metody pracy i organizacja zajęć.....	20
3.4 Indywidualizacja procesu dydaktycznego:.....	21
4 Przewidywane osiągnięcia uczniów.....	22
4.1 Rozumienie ze słuchu.....	22
4.2 Mówienie.....	22
4.3 Czytanie.....	23
4.4 Pisanie.....	24
5 Kontrola i ocena wyników nauczania.....	25
6 Projekt ewaluacji programu nauczania.....	26
7 Warunki niezbędne do realizacji programu.....	27
Bibliografia.....	28

Wstęp

O znaczeniu znajomości języków obcych w świecie współczesnym nikogo nie trzeba przekonywać. Dostępność takich mediów jak radio, telewizja oraz Internet sprawiają, że obowiązkiem szkoły jest przygotowanie ucznia do sprawnego posługiwania się przynajmniej jednym językiem obcym w stopniu umożliwiającym mu w miarę swobodną komunikację w przyszłym życiu społecznym i zawodowym. Szczególnie ważnym w dzisiejszym świecie staje się również, poza językiem obcym ogólnym, język obcy specjalistyczny – zawodowy. Jego znajomość na poziomie swobodnej komunikacji otwiera uczniowi nowe możliwości na rynku pracy. Szczególnie ważnym język zawodowy staje się w szkołach technikalnych i zawodowych.

Niniejszy program nauczania został opracowany zgodnie z Podstawą programową kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających (języki obce – wariant B i C (Rozp. MEN z dnia 23 sierpnia 2007 r.). Jest on przeznaczony dla uczniów rozpoczynających naukę języka rosyjskiego od poziomu zerowego w technikum. Uczniowie mają możliwość uczenia się języka rosyjskiego od podstaw jako drugiego języka obcego.

Program powstał w związku z realizacją projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji – Program Rozwijania Umiejętności Uczniów Szkół Polski Wschodniej”.

Program opracowano również na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 6 stycznia 2009 roku w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 nr 4, poz. 17).

Niniejsza publikacja uwzględnia opracowaną diagnozę implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty i rynku pracy w województwie świętokrzyskim. Celem tej diagnozy regionalnej była ocena działań szkół w kontekście potrzeb i możliwości lokalnego rynku pracy (powiatu jędrzejowskiego) i województwa świętokrzyskiego w relacji do uwarunkowań lokalnych i regionalnych szkół. W diagnozie zawarto charakterystykę szkół, kompetencje kluczowe i zawodowe, efekty kształcenia w zakresie przedsiębiorczości, technologii informacyjnej, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, matematyki i języków obcych, charakterystykę regionalnego rynku pracy w odniesieniu do kluczowych kompetencji, współpracę szkół z zakładami pracy oraz informację o funkcjonowaniu absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy.

Do realizacji Programu Kształcenia Kluczowych Kompetencji w zakresie języka obcego rosyjskiego wybrani zostali uczniowie Technikum w zawodzie technik obsługi ruchu turystycznego. Treści kształcenia dobrano tak, aby kształtować umiejętności wynikające z podstawy programowej i standardów wymagań egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik obsługi ruchu turystycznego – sambol cyfrowy 341 [05]. Treści podstawowe zostały poszerzone o zagadnienia z obszaru języka specjalistycznego, adekwatnego do kierunku technikum, w którym program będzie realizowany. Treści specjalistyczne oznaczone są w programie drukiem pogrubionym.

Adresaci programu

Program kierowany jest do uczniów klasy drugiej Technikum nr 1 w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. ks. Stanisława Konarskiego w Jędrzejowie, kształcących się w zawodzie technik obsługi ruchu turystycznego. Grupa realizująca program jest grupą początkującą, która rozpoczęła naukę języka rosyjskiego jako drugiego w klasie pierwszej od podstaw.

1 Cele nauczania

1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- ukształtowanie kompetencji interkulturowych, niezbędnych do funkcjonowania w wielojęzycznym i wielokulturowym świecie;
- wskazywanie pozytywnych postaw oraz motywacji względem języka obcego – rosyjskiego i społeczności posługującej się nim;
- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych w języku rosyjskim;
- kształtowanie umiejętności posługiwania się podstawowym zasobem środków językowych;
- ukształtowanie umiejętności społecznych i interpersonalnych;
- rozwijanie kompetencji socjokulturowej;
- rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii.

1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- charakteryzowanie zasad rozwoju osobistego z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych np. miasto, wieś;
- uświadomienie konieczności znajomości języków obcych na rynku pracy w branży turystyczno – hotelarskiej;
- określanie warunków podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w środowisku lokalnym, w obszarze swojego kierunku;
- określanie i ocena swojego miejsca w branży hotelarsko – turystycznej na rynku lokalnym i regionalnym;
- współpraca z instytucjami, firmami w zakresie doradztwa zawodowego branży hotelarsko – turystycznej;
- motywowanie uczniów do uczenia się i poznawania języka obcego ogólnego i specjalistycznego.

1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie przez uczniów treści języka specjalistycznego, adekwatnego do kierunku klasy, w której program będzie realizowany;
- przygotowanie uczniów do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik obsługi ruchu turystycznego;
- ukształtowanie umiejętności posługiwania się językiem zawodowym w prostych sytuacjach związanych z wykonywanym zawodem.

1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do matury z języka rosyjskiego na poziomie podstawowym.

1.5 Cele edukacyjne szczegółowe

Rozwijanie kompetencji kluczowej „porozumiewanie się w języku obcym” w zakresie języka rosyjskiego wiąże się z realizacją następujących celów szczegółowych:

1.5.1 Cele edukacyjne szczegółowe w zakresie języka ogólnego

1. Rozwijanie wszystkich sprawności językowych

- w zakresie słuchania:
 - ✓ rozumienie prostych sytuacji komunikacyjnych, w tym intencji rozmówcy;
 - ✓ rozumienie instrukcji nauczyciela;
 - ✓ rozumienie ogólnego sensu oraz wyszukiwanie szczegółowych informacji w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach.
- w zakresie mówienia:
 - ✓ zadawanie prostych pytań oraz udzielanie odpowiedzi na nie;
 - ✓ uzyskiwanie i udzielanie informacji w typowych sytuacjach życia codziennego;
 - ✓ formułowanie krótkich wypowiedzi o sobie, swoim otoczeniu, regionie, kraju;
 - ✓ inicjowanie i podtrzymywanie prostej rozmowy dotyczącej typowych sytuacji życia codziennego;
 - ✓ opanowanie wymowę w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi.
- w zakresie czytania:
 - ✓ rozumienie powszechnie spotykanych dokumentów i tekstów autentycznych, takich jak: rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy i instrukcje;
 - ✓ wyszukiwanie szczegółowych informacji w prostych tekstach;
 - ✓ rozumienie ogólnego sensu prostych, adaptowanych tekstów.
- w zakresie pisania:
 - ✓ wypełnianie typowych formularzy, przekazujących proste informacje, redakcja krótkiego listu/maila;
 - ✓ stosowanie zasad ortografii w zakresie poznanego materiału.

2. Inne umiejętności:

- korzystanie ze słownika dwujęzycznego i objaśniającego oraz innych źródeł informacji w tym również elektronicznych;
- wykorzystywanie Europejskiego Portfolio Językowego do opisu własnych umiejętności i samooceny.

1.5.2 Cele edukacyjne szczegółowe w zakresie języka specjalistycznego

W zakresie języka specjalistycznego przewiduje się realizację następujących celów szczegółowych:

- przyswojenie elementarnego słownictwa zawodowego w języku rosyjskim;
- rozwijanie umiejętności odszukiwania w rosyjskojęzycznych portalach informacji związanej z ruchem turystycznym
 - ✓ rozwijanie kompetencji komunikacyjnej ustnej i pisemnej pozwalającej m.in. na następujące działania: krótka prezentacja informacji o usługach biur podróży oraz charakterystyka i rekomendacja rosyjskiemu turyście polskich atrakcji turystycznych;
 - ✓ rezerwacja usługi turystycznej;
 - ✓ udzielanie informacji na temat cen, terminów i dat;
 - ✓ rozmowa przez telefon po rosyjsku;
 - ✓ sporządzenie w języku rosyjskim podstawowych dokumentów związanych z usługami turystycznymi.
- rozwijanie umiejętności korzystania ze specjalistycznego oprogramowania do wykonywania zadań związanych z turystyką.

1.5.3 Cele wychowawcze

- rozwijanie u uczniów poczucia własnej wartości i wiary w swoje możliwości;
- poznawanie kultury i bytu narodu, który, jako jeden z narodów słowiańskich, wniósł i wnosi trwały wkład do kultury europejskiej i światowej;
- kształtowanie postaw zrozumienia wobec innych kultur i tak ważnej w dzisiejszym świecie tolerancji;
- ukazywanie podobieństw i różnic kulturowych między naszymi narodami Polski i Rosji i uwrażliwianie uczniów na problemy wynikające z tych różnic.

2 Treści nauczania

Treści programowe zawarte w niniejszym programie podzielone są na kręgi leksykalne (tematyczne). Treści ogólne zostały uzupełnione i poszerzone o zagadnienia z języka specjalistycznego w zakresie turystyki i hotelarstwa i zaznaczone w programie pogrubionym drukiem.

2.1 Materiał fonetyczny

2.1.1 Artykulacja

- samogłoski a, o, и, у, ы w sylabach nieakceptowanych;
- samogłoski oznaczane przez litery jotowane е, я, ю w sylabach przedakcentowych po spółgłosce i w sylabach poakcentowych po spółgłosce;
- wymowa я, ю, е, ё, na początku wyrazu, po samogłosce oraz po znaku miękkim i twardym;
- spółgłoski ж, ш, ц oraz ч, щ;
- partykuła zwrotna ся, съ w czasownikach;
- połączenia тся, ться;
- połączenia spółgłosek кв, св, хв, цв;
- udźwięcznienie spółgłosek bezdźwięcznych w sąsiedztwie dźwięcznych;
- połączenia сж (сжать), гк, гч (лёгкий, мягче);
- połączenia сч, зч;
- wymowa чт w wyrazach что, чтобы;
- wymowa spółgłosek końcowych w przyimkach без, из, над, под, перед;
- и na początku wyrazu po spółgłosce twardej (в Иркутске);
- końcówki -ого, -его;
- redukcja połączeń literowych стн, здн, лнц, вств;
- wymowa przyimków z następującym po nich wyrazem, np. за город, с ним.

2.1.2 Intonacja

- zdania oznajmującego;
- zdania pytającego;
- niepełnego zdania pytającego zaczynającego się od spójnika а;
- zdania wykrzyknikowego lub pytającego wyrażającego emocje (np. zachwyty lub oburzenie).

2.1.3 Akcentuacja

Ze względu na odmienność akcentuacji rosyjskiej zagadnienie to stanowi dużą trudność dla ucznia polskiego, dlatego też praca nad poprawnym akcentem powinna być prowadzona i doskonalona w ciągu całego procesu nauczania. Należy uświadomić uczniom, że akcent w języku rosyjskim jest nie tylko zjawiskiem fonetycznym, ale również zjawiskiem wpływającym na zmianę formy gramatycznej (np. реки – D. Ір; реки – M. Ім) lub też znaczenia wyrazu (np. замо́к – zamek jako budowla, замо́к – zamek do drzwi).

2.2 Tematy i sytuacje

- **dane personalne:**
 - ✓ imię i nazwisko (imię ojcowskie), wiek, miejsce zamieszkania, adres
 - ✓ zawód, miejsce pracy
 - ✓ wypełnianie kwestionariuszy i formularzy w języku rosyjskim z wykorzystaniem danych osobowych
 - ✓ dane personalne wykorzystywane podczas rezerwacji pokoju w hotelu, wycieczki, podczas załatwiania formalności turystycznych
 - ✓ narodowość, nazwy mieszkańców krajów i miast Unii Europejskiej i świata.
 - ✓ określanie narodowości swojej i współrozmówcy.
- **dom – życie rodzinne:**
 - ✓ członkowie najbliższej rodziny, zainteresowania, spędzanie czasu wolnego;
 - ✓ miejsce zamieszkania ucznia: wieś, miasto (ich lokalizacja – strony świata);
 - ✓ rozkład dnia, posiłki, codzienne czynności domowe, pomoc rodzicom itp.;
 - ✓ zwierzęta domowe – opieka nad nimi;
 - ✓ rodzinne planowanie form spędzania czasu wolnego (planowanie wyjazdu wakacyjnego – oferty turystyczne;
 - ✓ mieszkanie: wielkość, rozkład, meble i ich rozmieszczenie;
 - ✓ gospodarstwo domowe: podstawowy sprzęt, urządzenia techniczne;
 - ✓ święta rodzinne i uroczystości (tradycje rosyjskie i polskie);
 - ✓ zaproszenie na uroczystości, święta rodzinne;
 - ✓ -składanie życzeń (pocztówka z życzeniami).
- **szkoła:**
 - ✓ nauczyciele, koledzy i koleżanki – zawieranie znajomości;
 - ✓ szkoła i klasa, ich wygląd i podstawowe wyposażenie;
 - ✓ plan lekcji, przedmioty nauczania;
 - ✓ nazwy przedmiotów zawodowych swojego kierunku;
 - ✓ podstawowe czynności ucznia w szkole.
- **charakterystyka człowieka:**
 - ✓ wygląd zewnętrzny;
 - ✓ opis osoby znanej;
 - ✓ cechy charakteru z uwzględnieniem cech osobowości, przydatnych w zawodach turystycznych i hotelarskich.
- **zdrowie i samopoczucie:**
 - ✓ określanie samopoczucia;
 - ✓ choroba i jej podstawowe objawy, opieka nad osobą chorą;
 - ✓ wizyta u lekarza;
 - ✓ niektóre części ciała;
 - ✓ choroby lokomocyjne w czasie podróży;
 - ✓ złe samopoczucie i choroba w czasie pobytu na wakacjach – wzywanie karetki, lekarza;
 - ✓ ubezpieczenie zdrowotne (składka, polisa);
 - ✓ bezpieczeństwo, wzywanie pomocy w języku rosyjskim, pomoc w nagłych wypadkach;
 - ✓ kultura fizyczna i sport;
 - ✓ zasady zdrowego stylu życia;
 - ✓ niektóre organy wewnętrzne człowieka;
 - ✓ turystyka aktywna (sporty wodne, zimowe, wspinaczka, wędrowki górskie,

- ✓ turystyka rowerowa, sporty ekstremalne);
- ✓ apteka, kupowanie leków, nazwy podstawowych rodzajów leków (krople, tabletki);
- ✓ sposób przyjmowania leków, dawkowanie;
- ✓ leki przydatne w czasie korzystania ze środków transportu (apteczka turysty).
- **określanie czasu:**
 - ✓ pory roku i nazwy miesięcy;
 - ✓ dni tygodnia i pory dnia,
 - ✓ opis pogody, wpływ pogody na wypoczynek i plany turystyczne;
 - ✓ czas godzinowy oficjalny, użycie czasu oficjalnego (dworce kolejowe i autobusowe, lotniska);
 - ✓ data w języku rosyjskim;
 - ✓ czas godzinowy (określanie potoczne);
 - ✓ strefy czasowe w Europie i na świecie;
 - ✓ dni i godziny urzędowania obiektów użyteczności publicznej.
- **czas wolny, rozrywka:**
 - ✓ pocztówka z wakacji;
 - ✓ popularne formy spędzania czasu wolnego: dyskoteka, kino, teatr;
 - ✓ zainteresowania, wypoczynek, własne hobby;
 - ✓ podobieństwa i różnice w spędzaniu czasu wolnego w Rosji i w Polsce;
 - ✓ turystyka – interesujące regiony Rosji oraz Polski;
 - ✓ miejscowości turystyczne w Europie Wschodniej;
 - ✓ zwiedzanie miast i atrakcji turystycznych z przewodnikiem, rola przewodnika i pilota wycieczki;
 - ✓ radio i telewizja;
 - ✓ ogłoszenia i reklamy usług hotelowo – turystycznych (hotele, biur podróży, przewoźników autobusowych itp.) w radio i telewizji oraz w Internecie,
 - ✓ muzeum (znane muzea polskie i rosyjskie);
 - ✓ prasa codzienna i periodyki – nazwy wybranych gazet i czasopism rosyjskich.
 - ✓ ogłoszenia i reklamy turystyczne w prasie.
- **zakupy:**
 - ✓ sklepy i ich rodzaje;
 - ✓ nazwy podstawowych towarów (artykułów przemysłowych i spożywczych);
 - ✓ dane produktu: cena, waga, miara, data ważności;
 - ✓ formy grzecznościowe przy zakupach;
 - ✓ zakupy w czasie podróży i przed podróżą (np. na lotnisku, dworcu).
- **restauracja, kawiarnia:**
 - ✓ lokale gastronomiczne w Rosji, ich rodzaje oraz oferowane usługi (restauracje, kawiarnie, bary...);
 - ✓ typowe potrawy rosyjskie, nazwy podstawowych potraw i napojów (rosyjskich i polskich);
 - ✓ zamawianie posiłków w restauracji, barze, kawiarni – formy grzecznościowe;
 - ✓ sposoby przyrządzania i podania potraw, zastawa stołowa;
 - ✓ menu na Boże Narodzenie, Wielkanoc i inne święta i uroczystości domowe;
 - ✓ usługi żywieniowe dla turystów: pełne wyżywienie, śniadanie z obiadową kolacją, nocleg ze śniadaniem, wyżywienie we własnym zakresie, suchy prowiant na wycieczkę.
- **komunikacja międzyludzka:**
 - ✓ list i jego struktura;

- ✓ formy i rodzaje korespondencji, rodzaje listów i dokumentów hotelowych i turystycznych;
- ✓ korespondencja oficjalna (zawodowa): list formalny, faks, e-mail, notatka wewnętrzna;
- ✓ zwroty grzecznościowe i korespondencyjne przyjęte w języku rosyjskim;
- ✓ adres odbiorcy i nadawcy;
- ✓ rozmowa telefoniczna;
- ✓ zasady telefonowania w języku rosyjskim: przedstawienie się, podawanie przedmiotu rozmowy, udzielanie informacji;
- ✓ zasady odbierania telefonu, notatka z rozmowy telefonicznej, prośba o przeliterowanie, powtórzenie;
- ✓ usługi telefoniczne (rezerwowanie przez telefon biletów, pokoju hotelowego, wzywanie obsługi hotelowej itp.);
- ✓ zwroty grzecznościowe w korespondencji i rozmowie telefonicznej.
- **podróżowanie, transport i komunikacja:**
 - ✓ plan miasta i okolicy. Obiekty użyteczności publicznej i ich wskazywanie na mapie (banki, dworce kolejowe, hotele, szpitale itp.);
 - ✓ podstawowe środki komunikacji miejskiej (autobus, tramwaj, metro itp.);
 - ✓ orientacja w środowisku: na ulicy, w obcym mieście, w innym kraju;
 - ✓ zwroty grzecznościowe na ulicy i w komunikacji miejskiej;
 - ✓ zamawianie taksówki, zakup biletu na środek transportu miejskiego (bilety normalne, ulgowe, jednorazowe, jednodniowe, tygodniowe);
 - ✓ komunikacja krajowa i zagraniczna;
 - ✓ środki transportu: kolej, samochód, samolot;
 - ✓ rozkłady jazdy i lotów: przyjazd, przylot, odjazd, odlot;
 - ✓ rodzaje pociągów, samolotów i autobusów;
 - ✓ dworzec kolejowy, autobusowy, lotnisko – pomieszczenia dworcowe i na lotnisku;
 - ✓ wyposażenie środków transportu;
 - ✓ opłaty lotniskowe, dokumenty podróży, odprawa pasażerów na lotnisku;
 - ✓ obsługa pasażerów w czasie podróży, postępowanie w przypadku zagubienia bagażu;
 - ✓ pobyt za granicą – hotel;
 - ✓ rodzaje obiektów noclegowych, kategorie hoteli, typy pokoi i ich wyposażenie;
 - ✓ personel hotelu, usługi hotelowe: podstawowe i dodatkowe, gastronomia hotelowa;
 - ✓ rezerwacja, meldowanie, pobyt i regulowanie należności za pobyt w hotelu;
 - ✓ pieniądze w Rosji, bank, kursy walut, kantor – wymiana pieniędzy;
 - ✓ karta kredytowa, czeki podróżnicze.
- **świat przyrody – środowisko naturalne:**
 - ✓ krajobraz, środowisko przyrodnicze i jego ochrona, szczególnie w miejscu zamieszkania;
 - ✓ świat zwierząt i roślin;
 - ✓ walory turystyczne przyrody rosyjskiej (zabytki, przyroda, parki rozrywki);
 - ✓ miejsca najczęściej odwiedzane przez Polaków i Rosjan w różnych porach roku;
 - ✓ zagrożenia środowiska naturalnego człowieka i jego ochrona;
 - ✓ odpowiedzialna turystyka – turystyka a ochrona środowiska naturalnego.
- **nauka, technika, postęp:**
 - ✓ komputeryzacja, wykorzystanie techniki komputerowej do tworzenia

- ✓ dokumentacji turystycznej i hotelowej;
- ✓ współczesne techniczne środki porozumiewania się: telefon komórkowy, poczta elektroniczna, Internet;
- ✓ korzystanie z Internetu w celach zapoznawania się z ofertami biur podróży i hoteli, zamawiania i rezerwacji wycieczki, pokoju w hotelu, rezerwacji i zakupu biletów itp.;
- ✓ kontakty z rosyjskimi rówieśnikami za pomocą nowoczesnych środków komunikowania się;
- ✓ język rosyjski w komputerze.
- **uczeń we współczesnym świecie:**
 - ✓ plany na przyszłość – wybór uczelni;
 - ✓ wybór zawodu, miejsca pracy, zdobywanie kwalifikacji, uprawnień, poszukiwanie pracy: ogłoszenia, prowadzenie rozmów w języku rosyjskim dotyczących wolnych stanowisk w branży turystycznej, rozmowa kwalifikacyjna;
 - ✓ zasady sporządzania CV i listu motywacyjnego w języku rosyjskim;
 - ✓ egzamin dojrzałości oraz egzamin z przygotowania zawodowego w technikum obsługi ruchu turystycznego;
 - ✓ najpopularniejsze zawody w Polsce i w Rosji;
 - ✓ znajomość języków obcych a rynek pracy;
 - ✓ redagowanie ogłoszenia o pracę;
 - ✓ zarobki, rynek pracy, bezrobocie;
 - ✓ zagrożenia cywilizacyjne.
- **Rosja i jej kultura:**
 - ✓ rodzaje turystyki (przyjazdowa, wyjazdowa, grupowa, indywidualna, krajowa i zagraniczna), cel podróży;
 - ✓ rodzaje imprez turystycznych (wycieczki, szlaki turystyczne, rejsy);
 - ✓ położenie geograficzne Polski i Rosji, krajobrazy obu krajów;
 - ✓ regiony turystyczne Polski i Rosji (zabytki historyczne, atrakcje turystyczne);
 - ✓ Moskwa, jej położenie, główne obiekty i zabytki;
 - ✓ Sankt-Petersburg, położenie, główne obiekty, zabytki i atrakcje turystyczne miasta;
 - ✓ najważniejsze organy państwowe, godło i herb;
 - ✓ religia w Rosji;
 - ✓ najważniejsze święta kościelne w Rosji i w Polsce;
 - ✓ najważniejsze obiekty kulturalne i turystyczne w Rosji i w krajach Europy Wschodniej;
 - ✓ wybitni twórcy nauki i kultury rosyjskiej (naukowcy, malarze, muzycy itp.);
 - ✓ rosyjscy nobliści;
 - ✓ gospodarka Rosji – jej miejsce w świecie.

2.3 Miejsce gramatyki w procesie nauczania języka rosyjskiego

Zasadniczym celem nauczania języka rosyjskiego jest ukształtowanie odpowiedniego poziomu kompetencji komunikacyjnej uczniów, który będzie gwarantować możliwość w miarę swobodnego porozumiewania się w określonych w programie sytuacjach życia codziennego. Realizacji tego celu służy osiągnięcie przez ucznia odpowiedniego poziomu

kompetencji językowej (lingwistycznej), czyli opanowanie podstawowych reguł języka rosyjskiego.

Nauczanie gramatyki ma za zadanie umożliwienie uczniom poprawnej i skutecznej komunikacji w sytuacjach określonych przez program nauczania.

W procesie krótkiego okresu nauki szkolnej i stosunkowo małej liczby godzin języka rosyjskiego nie jest możliwe osiągnięcie przez ucznia absolutnej poprawności gramatycznej w mowie. Należy jednak dążyć do takiego jej poziomu, który umożliwi skuteczny przekaz informacji między nadawcą a odbiorcą. Warto przy tym pamiętać, że żądanie od ucznia całkowitej poprawności gramatycznej może prowadzić do skutków przeciwnych od oczekiwanych, tzn. do zablokowania komunikacji. Dotyczy to szczególnie uczniów rozpoczynających naukę języka i nastawionych na szybki sukces. Drobne błędy językowe nie są przeszkodą w porozumiewaniu się. Nauczyciel powinien więc korygować je po zakończeniu wypowiedzi w taki sposób, aby nie zniechęcić uczniów do samodzielnego, spontanicznego wypowiadania się. Natomiast błędy popełniane przez nich w trakcie wykonywania ćwiczeń wdrażających i utrwalających materiał językowy należy poprawiać natychmiast.

Ważnym zadaniem jest wypracowanie odpowiednich strategii komunikacyjnych, które umożliwią uczniom porozumiewanie się mimo pewnych braków językowych. Do strategii tych należą:

- zastąpienie brakującego wyrazu jego opisem (parafraza);
- podanie przykładu zamiast określenia (egzemplifikacja);
- zastąpienie wyrazu jego synonimem lub antonimem (substytucja);
- zastąpienie brakującego wyrazu pojęciem ogólnym (generalizacja);
- podjęcie na nowo myśli, próba jej przekształcenia (restrukturyzacja).

Dobór materiału gramatycznego w programie jest podporządkowany potrzebom porozumiewania się na danym etapie nauczania i podawany w zakresie niezbędnym do realizacji tych potrzeb. Na przykład, wprowadzając określanie czasu zegarowego z minutami, zapoznajemy uczniów jedynie z liczebnikami głównymi od 1 do 30 w mianowniku i dopełniaczu oraz z liczebnikami porządkowymi od 1 do 12, a więc tymi formami, które są niezbędne.

Podobieństwo systemów gramatycznych języka rosyjskiego i polskiego pozwala w nauczaniu podstaw gramatycznych języka rosyjskiego odwoływać się do terminologii i wiedzy ucznia z zakresu gramatyki języka polskiego.

W podręcznikach języka rosyjskiego powinny znaleźć się zarówno ćwiczenia prezentujące w różnej formie zagadnienia gramatyczne, na podstawie których uczeń dochodzi do pewnych uogólnień, jak i tablice przedstawiające usystematyzowany materiał gramatyczny niezbędny do wykonania ćwiczeń wdrażających i utrwalających. Nabyte w ten sposób umiejętności uczeń wykorzysta w ćwiczeniach komunikacyjnych, stosując wiedzę z gramatyki w konkretnych sytuacjach.

2.3.1 Materiał gramatyczny

W ciągu całego kursu uczniowie powinni przyswoić materiał gramatyczny w następującym zakresie:

- **czasownik:**
 - ✓ czasowniki regularne I i II koniugacji, ich formy w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym;
 - ✓ bezokolicznik czasowników na -ть, -ти;
 - ✓ formy osobowe czasowników zwrotnych;

- ✓ czasowniki rosyjskie o odmiennym niż w języku polskim rządzie: болеть, писать, звонить, учить itp.;
- ✓ czasowniki dokonane i niedokonane;
- ✓ bezokolicznik czasowników на – чь;
- ✓ czasowniki typu: купить, дать, ждать, петь, пить, есть, бежать, (formy osobowe czasu teraźniejszego, przeszłego i przyszłego);
- ✓ formy trybu rozkazującego 1. i 2. osoby lp i lm;
- ✓ formy osobowe czasu teraźniejszego, przyszłego i przeszłego czasowników нести, вести, везти;
- ✓ formy trybu rozkazującego 3 osoby (z wyrazami пусть/пускай).
- **rzeczownik:**
 - ✓ rzeczowniki rodzaju żeńskiego i męskiego zakończone na -а, -я, np. школа, дядя;
 - ✓ rzeczowniki rodzaju męskiego typu: мальчик, класс, стол;
 - ✓ rzeczowniki nieodmienne;
 - ✓ rzeczowniki rodzaju nijakiego typu: окно, поле, растение;
 - ✓ formy gramatyczne lp i lm rzeczowników rodzaju męskiego typu: учитель, друг, гость, техникум, пляж, врачь;
 - ✓ formy gramatyczne lp i lm rzeczowników rodzaju żeńskiego typu: свеча, экскурсия, тетрадь, мышь;
 - ✓ rzeczowniki liczby pojedynczej i mnogiej określające nazwy osób w zależności od ich narodowości i miejsca zamieszkania;
 - ✓ formy gramatyczne rzeczowników typu: мать, дочь, время, семья, путь;
 - ✓ formy gramatyczne nazwisk rosyjskich typu: Пушкин, Синицын.
- **przymiotnik:**
 - ✓ przymiotniki twardo- i miękkotematowe;
 - ✓ formy gramatyczne lp i lm przymiotników o temacie zakończonym na ж, ш, ч, щ, к, г, х;
 - ✓ stopniowanie przymiotników;
 - ✓ krótka i pełna forma przymiotnika w funkcji orzecznika.
- **zaimek:**
 - ✓ zaimki osobowe i ich formy gramatyczne;
 - ✓ zaimki pytające кто, что, какой i ich formy gramatyczne;
 - ✓ formy gramatyczne zaimków dzierżawczych;
 - ✓ zaimek себя (w zestawieniu ze zwrotem друг друга);
 - ✓ formy gramatyczne zaimków wskazujących;
 - ✓ formy gramatyczne zaimków przeczących никто, ничто z przyimkami i bez; zaimków весь, который, каждый oraz zaimków nieokreślonych z partykułami –то, –нибудь.
- **liczebnik:**
 - ✓ liczebniki główne w mianowniku od 1 do 100;
 - ✓ mianownik liczebników głównych od 100 do 1000;
 - ✓ związek liczebników z rzeczownikami, ze zwróceniem szczególnej uwagi na liczebniki 1, 2, 3, 4 oraz zakończone na 1, 2, 3, 4;
 - ✓ liczebniki główne od 1 do 30 w dopełniaczu;
 - ✓ liczebniki porządkowe od 1 do 30 w mianowniku i dopełniaczu;
 - ✓ formy gramatyczne wyrazów określających ilość: (не)много, несколько.

- **przyimek:**
 - ✓ przyimki в, из, на, с, над, под, перед, у, около dla określania miejsca, kierunku i położenia;
 - ✓ przyimek после w połączeniu z rzeczownikami dla określenia czasu;
 - ✓ за, через, с...до... dla określenia czasu;
 - ✓ (не)далеко (близко) от... dla określenia bliskości położenia w przestrzeni;
 - ✓ за...до, через...после dla określenia czasu;
 - ✓ для, на dla określenia celu i przeznaczenia;
 - ✓ рядом с dla określenia miejsca;
 - ✓ из-за, от, по dla określenia przyczyny.
- **przysłówek:**
 - ✓ przysłówki miejsca, kierunku i czasu;
 - ✓ przysłówki sposobu;
 - ✓ przysłówki stopnia i miary;
 - ✓ stopniowanie przysłówek;
 - ✓ przysłówki typu: по-моему, по-новому; по-польски, по-русски.

2.3.2 Materiał ortograficzny

Program przewiduje przyswojenie reguł i umiejętności ortograficznych w następującym zakresie:

- alfabet rosyjski – oznaczanie głosek za pomocą liter;
- pisownia liter oznaczających głoski nieakceptowane;
- pisownia liter oznaczających głoski jutowane;
- oznaczanie miękkości spółgłosek (za pomocą liter: я, ю, е, ё, и oraz znaku miękkiego);
- pisownia samogłosek po spółgłoskach ж, ш, ц oraz ч, щ;
- pisownia znaku miękkiego w formach czasownika (bez trybu rozkazującego);
- pisownia znaku miękkiego w poznanych liczebnikach głównych;
- pisownia zakończeń -ого, -его w formach przymiotników i zaimków;
- pisownia wyrazów что, чтобы, конечно;
- pisownia znaku miękkiego w formach trybu rozkazującego;
- pisownia form przypadkowych rzeczowników typu экскурсия, pisownia znaku miękkiego w formach przypadkowych rzeczowników typu тетрадь, молодёжь;
- pisownia znaku miękkiego w liczebnikach głównych od 100 do 1000;
- pisownia przedrostków zakończonych na з (с), раз-, воз-, из-, без-;
- pisownia form gramatycznych rzeczowników i przymiotników, których temat kończy się na ж, ш, ц oraz ч, щ;
- pisownia form gramatycznych rzeczowników i przymiotników, których temat kończy się na к, г, х;
- pisownia zaimków i przysłówek z partykułami -то, -нибудь;
- pisownia nazwisk rosyjskich typu Пушкин, Синицын;
- pisownia form gramatycznych rzeczowników typu мать, дочь;
- pisownia zaimków przeczących никто, ничто;
- pisownia przysłówek typu по-новому.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Postulaty metodyczne

Doświadczenie pedagogiczne wskazuje, że osiągnięciu założonych w programie celów nauczania najlepiej sprzyja zastosowanie elementów różnych metod, sprawdzonych już w glottodydaktyce, dobieranych zależnie od rodzaju kształtowanych umiejętności językowych. Elementy zastosowanych metod powinny służyć rozwijaniu umiejętności czynnego posługiwania się językiem w ramach poszczególnych sprawności.

Kształtowanie kompetencji komunikacyjnej odbywa się poprzez nabywanie przez uczniów szeregu umiejętności w ramach czterech podstawowych sprawności językowych: rozumienia mowy ze słuchu, mówienia, czytania (rozumienia tekstu pisanego), pisanie oraz kształtowania strategii komunikacyjnych.

W programie przewidywane osiągnięcia i umiejętności zostały podporządkowane poszczególnym sprawnościom. Natomiast materiał fonetyczny przedstawiony jest łącznie dla całego kursu. Wynika to z faktu, że już w pierwszym roku nauki należy zaznajomić uczniów z całością systemu fonetycznego języka rosyjskiego i utrwalić podstawowe nawyki w stopniu umożliwiającym komunikację, czyli rozumienie przez odbiorcę komunikatów nadawcy i odpowiednie reagowanie na te komunikaty. W następnych latach umiejętności te należy systematycznie doskonalić, pamiętając, by kształtowanie prawidłowej wymowy nie było oderwane od kształtowania pozostałych umiejętności językowych.

Sprawność rozumienia mowy ze słuchu ma podstawowe znaczenie w procesie nauczania. Służy ona przede wszystkim rozwijaniu pamięci słuchowej, tak istotnej dla kształtowania pozostałych sprawności. Ma ona charakter priorytetowy. Już od pierwszych lekcji wdramy uczniów do rozumienia poleceń nauczyciela, krótkich tekstów oraz rozmów na temat sytuacji zaistniałych lub zainscenizowanych w klasie. Również w późniejszym okresie nauki ćwiczenia w rozumieniu mowy stanowią zazwyczaj punkt wyjściowy każdej lekcji, poprzedzając ćwiczenia w kształtowaniu pozostałych sprawności.

Teksty i wypowiedzi przeznaczone do kształtowania sprawności rozumienia mowy powinny:

- zawierać niezbyt duży zakres nowego materiału leksykalnego, aby zadaniem ucznia podczas słuchania było domyślenie się na podstawie kontekstu znaczenia nie więcej niż kilku nowych wyrazów;
- wzbudzać zainteresowanie uczniów ciekawą treścią lub fabułą, by w pełni angażować ich uwagę;
- odpowiadać ich możliwościom odbioru;
- w miarę możliwości być autentyczne.

Ćwiczenia w rozumieniu mowy mają duże znaczenie dla kształtowania właściwej wymowy, akcentuacji i intonacji.

Przy kształtowaniu tej sprawności wskazane jest wykorzystanie nagrań typowych komunikatów, np. w metrze, na dworcu, na lotnisku. Można również stosować dostępne materiały dźwiękowe z radia lub telewizji.

Kształtując sprawność rozumienia mowy, trzeba pamiętać, że zakres materiału leksykalnego i gramatycznego przeznaczonego do słuchania powinien być szerszy od przeznaczonego do czynnego posługiwania się nim.

Sprawności mówienia należy poświęcać najwięcej czasu lekcyjnego, ponieważ pełne

kształtowanie umiejętności w jej ramach możliwe jest jedynie pod kierunkiem i kontrolą nauczyciela. Kształtowanie tej sprawności ma największy wpływ na osiągnięcie przez ucznia odpowiedniego stopnia kompetencji komunikacyjnej poprzez ćwiczenia, w których występuje on jako nadawca lub odbiorca komunikatu. Kompetencja językowa odgrywa tutaj rolę wspomagającą, o czym wspomniano w rozdziale poświęconym nauczaniu gramatyki.

Kształtowaniu kompetencji komunikacyjnej służą między innymi następujące rodzaje ćwiczeń:

- reagowanie na opisaną przez nauczyciela sytuację;
- odpowiedzi na pytania nauczyciela, kolegów, na pytania do dialogów, zwartych tekstów;
- układanie pytań do sytuacji rzeczywistych lub symulowanych w klasie, do dialogów i tekstów czytanek, ilustracji itp.;
- udział w rozmowie według podanego wzorca;
- tworzenie dialogów do określonych sytuacji;
- relacjonowanie i negocjowanie (wypowiadanie się na temat sytuacji rzeczywistej lub kreowanej, ilustracji, treści tekstu);
- wyrażanie opinii, interpretowanie zjawisk i sytuacji rzeczywistych lub kreowanych;
- argumentowanie w dyskusji itp.

Należy pamiętać, że uczeń ma prawo popełniać błędy, szczególnie przy dłuższych wypowiedziach. Poprawiać je należy po ich zakończeniu, tak by nie peszyć ucznia i nie zniechęcać go do spontanicznego wypowiadania się. Natomiast, o czym już wspominaliśmy, w przypadku ćwiczeń wdrażających i kontrolnych natychmiastowe korygowanie błędów zapobiega utrwaleniu niewłaściwych nawyków językowych.

Czytanie (rozumienie tekstu pisanego) – to sprawność złożona i niejednorodna. Składa się ona z dwóch elementów: techniki czytania i rozumienia czytanego tekstu.

W dydaktyce języków obcych rozróżnia się m.in. czytanie głośne i ciche. Głośne czytanie ma szczególne znaczenie na początkowym etapie nauczania, gdy kształtuje się jego technikę. Powinno ono być elementem każdej lekcji, służy bowiem kształtowaniu niezbędnych nawyków w zakresie prawidłowej wymowy, intonacji i akcentuacji.

Głośne czytanie nie jest celem samym w sobie, jest czynnością ćwiczebną służącą wyrabianiu techniki czytania, przez co spowalnia jego tempo. Uczeń całą uwagę poświęca formie, pozostawiając treść na dalszym planie. Dlatego w miarę szybko należy przejść do czytania cichego, które pozwala uczniom skupić całą uwagę na treści. Czytanie ciche powinno być zawsze połączone z wykonywaniem określonego zadania. W zadaniu tym nauczyciel winien uświadomić uczniom cel i sposób wykorzystania informacji, które zdobędą w trakcie czytania.

Teksty przeznaczone do cichego czytania należy dobierać pod względem długości i ilości nowego słownictwa tak, by jego nadmiar nie stanowił bariery nie do pokonania w rozumieniu tekstu.

Sprawność pisania wiąże się ściśle z pozostałymi, a czas przeznaczony na jej kształtowanie zależy od etapu nauczania. W odniesieniu do uczniów rozpoczynających naukę języka od podstaw czynności tej należy poświęcać dużo czasu, szczególnie w okresie wprowadzania alfabetu. W tym bowiem okresie zadaniem ucznia jest opanowanie nawyków kaligrafii oraz podstawowych nawyków ortograficznych w zakresie materiału gramatycznego i leksykalnego, przewidzianego w programie nauczania.

Na pierwszym etapie nauczania ćwiczenia w pisaniu nie będą jeszcze w pełni czynnością twórczą. Ćwiczenia twórcze będą wprowadzane stopniowo i początkowo

w niewielkim zakresie. W miarę upływu czasu powinny one różnicować się od ukierunkowanych prac pisemnych do wypowiedzi własnych uczniów.

3.2 Podział godzin lekcyjnych

Na realizację celów edukacyjnych założonych w programie nauczania języka rosyjskiego zaplanowano 2 godziny w tygodniu przez okres 3 lat nauki języka w klasie II, co łącznie stanowić będzie około 62 godzin rocznie oraz 186 godzin w cyklu 3 lat nauki języka rosyjskiego.

3.3 Metody pracy i organizacja zajęć

W kształtowaniu umiejętności będą stosowane różne metody głównie aktywizujące:

- **metoda wykładu** (gramatyczno-tłumaczeniowa) będzie przydatna przy wprowadzaniu nowego słownictwa i zagadnień gramatyczno-ortograficznych;
- **metoda bezpośrednia** (konwersacyjna), która za główny cel nauki uznaje umiejętność prowadzenia rozmowy. Podstawowy sposób nauczania to włączanie ucznia do uczestnictwa w naturalnych rozmowach toczących się w języku obcym. Będzie przydatna przy utrwalaniu poznanego słownictwa i kształtowaniu naturalnej komunikacji w języku obcym;
- **metoda audiolingwalna** stosowana będzie do nauki wymowy i intonacji. Metoda ta za podstawowy cel nauki uznaje opanowanie czterech sprawności językowych w kolejności od słuchania i mówienia do czytania i pisania.

Ponadto stosowane będą takie metody jak: dyskusja, metody inscenizacyjne, metoda gier dydaktycznych, ćwiczenia indywidualne, praca z tekstem pisanym i słuchanym. Podczas realizacji programu stosowane również będą warsztaty, spotkania z przedstawicielami zawodu – pracownikami biur turystycznych, uczestnictwo w Dniach Przedsiębiorczości organizowanych przez szkołę.

3.3.1 Przykładowe techniki pracy nad poszczególnymi sprawnościami językowymi

1. W zakresie słuchania

- techniki **poprzedzające słuchanie**:
 - ✓ praca z materiałem graficznym (obraz, ilustracja), wizualizującym temat ;
 - ✓ rozmowa na temat związany z tekstem do słuchania;
 - ✓ podanie słów-kluczy;
 - ✓ pytania do słuchanego tekstu.
- techniki **w trakcie słuchania**:
 - ✓ wybór prawidłowej opcji (prawda/fałsz);
 - ✓ porządkowanie kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
 - ✓ dopasowanie obrazka (obrazków) do usłyszanego tekstu.
- techniki **po usłyszeniu tekstu**:
 - ✓ technika *prawda/fałsz*;
 - ✓ technika wielokrotnego wyboru;
 - ✓ stawianie pytań i udzielanie odpowiedzi na pytania do tekstu;
 - ✓ dopasowywanie tytułów do poszczególnych fragmentów usłyszanego tekstu.

2. W zakresie słuchania czytania

- ✓ praca z materiałem graficznym (obraz, ilustracja), wizualizującym temat czytanego tekstu;

- ✓ rozmowa na temat związany z tekstem do czytania;
- ✓ podanie słów-kluczy;
- ✓ pytania do czytanego tekstu i odpowiedzi na nie;
- ✓ wybór prawidłowej opcji (prawda/fałsz);
- ✓ porządkowanie kolejności obrazków na podstawie usłyszanego tekstu;
- ✓ dopasowanie obrazka (obrazków) do usłyszanego tekstu;
- ✓ technika wielokrotnego wyboru;
- ✓ dopasowywanie tytułów do poszczególnych fragmentów usłyszanego tekstu;
- ✓ określanie i zapisywanie głównej myśli tekstu;
- ✓ znajdowanie i wypisywanie z tekstu danej leksyki lub części mowy.

3. W zakresie pisania

- ✓ tworzenie krótkich tekstów użytkowych: pocztówka, e-mail, zaproszenie, ogłoszenie itp.;
- ✓ tworzenie dłuższych wypowiedzi pisemnych – list nieformalny;
- ✓ układanie pytań do tekstu i odpowiedzi na nie;
- ✓ pisemne streszczanie przeczytanego lub usłyszanego tekstu;
- ✓ pisanie krótkich opowiadań, dialogów na zadany temat.

4. W zakresie mówienia

- ✓ ustne odpowiedzi na pytania do tekstu;
- ✓ poprawne reagowanie na polecenia nauczyciela;
- ✓ komunikacja językowa – prawidłowe reagowanie ucznia w sytuacjach typowych – pytania i odpowiedzi.

5. W zakresie gramatyki

- ✓ zastąpienie brakującego wyrazu jego opisem (parafraza);
- ✓ podanie przykładu zamiast określenia (egzemplifikacja);
- ✓ zastąpienie wyrazu jego synonimem lub antonimem (substytucja);
- ✓ zastąpienie brakującego wyrazu pojęciem ogólnym (generalizacja);
- ✓ podjęcie na nowo myśli, próba jej przekształcenia (restrukturyzacja).

3.4 Indywidualizacja procesu dydaktycznego:

- ✓ praca z uczniem zdolnym – przygotowanie uczniów do konkursów i olimpiad z języka rosyjskiego w ramach zajęć dodatkowych, powierzanie dodatkowych zadań, zachęcanie do pomocy uczniom słabszym;
- ✓ praca z uczniem mającym trudności w nauce – praca w ramach zajęć wyrównawczych z języka rosyjskiego, mających na celu nadrobienie zaległości, korzystanie z pomocy kolegów o większej kompetencji językowej.

4 Przewidywane osiągnięcia uczniów

4.1 Rozumienie ze słuchu

W zakresie sprawności słuchania uczeń potrafi:

- odróżniać dźwięki w słowach wymawianych przez nauczyciela lub odtwarzanych z kasyty lub płyty CD;
- odróżniać poszczególne wyrazy w zdaniach;
- odróżniać zdania pytające i oznajmujące (intonacja);
- prawidłowo reagować na polecenia nauczyciela;
- rozumieć sens prostych, autentycznych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru, np. informacji przekazywanych w środkach komunikacji miejskiej, na ulicy, treści rozmów telefonicznych;
- określać główną myśl wysłuchanego tekstu;
- domyślać się znaczenia wyrazów na podstawie kontekstu lub podobieństwa do języka polskiego;
- rozumieć krótkie dialogi i krótkie teksty fabularne i informacyjne w sytuacjach określonych w tematyce programu: w kasie teatralnej lub kinowej, w aptece, w sklepie itp., nagrane przez rodowitych Rosjan;
- rozróżniać poszczególne części tekstu i określać ich główne myśli;
- wyszukiwać informacje szczegółowe w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach;
- rozumieć sens wypowiedzi Rosjan, np. recepcjonisty w hotelu, przewodnika po mieście lub muzeum, kasjera w banku, kantorze wymiany walut lub w kasie kolejowej, pracownika stacji benzynowej, itp.

4.2 Mówienie

W zakresie sprawności mówienia uczeń powinien umieć :

- udzielać odpowiedzi twierdzącej lub przeczącej na pytania nauczyciela i kolegów;
- układać pytania ogólne do tekstu;
- uzyskiwać informacje: zadawać pytania dotyczące sytuacji rzeczywistej lub symulowanej w klasie;
- rozpoczynać i kończyć rozmowę, odgrywać różne role w procesie komunikacyjnym;
- posługiwać się podstawowymi zwrotami grzecznościowymi w sytuacjach życia codziennego: przywitać się i odpowiedzieć na powitanie, pożegnać rozmówcę, przedstawić się lub przedstawić kogoś, podziękować, przeprosić, usprawiedliwić się itp. oraz w sytuacjach oficjalnych;
- przeprowadzić krótką rozmowę telefoniczną w ramach opracowanej tematyki z zastosowaniem właściwych form grzecznościowych;
- inicjować i podtrzymywać rozmowę;
- prowadzić proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- porozumiewać się w zakresie przewidzianych w programie kręgów

tematycznych dotyczących, np. kupowania biletów do kina lub teatru, leków w aptece, zrobienia podstawowych zakupów w sklepie spożywczym i przemysłowym, przeprowadzenia rozmowy telefonicznej, spędzania czasu wolnego, wypoczynku, zamawiania posiłków w restauracji, zainteresowań sportem i turystyką, kupowania biletów lotniczych lub kolejowych, paliwa na stacji benzynowej, wymiany waluty w banku lub kantorze, wynajęcia pokoju w hotelu, oddania samochodu do naprawy itp.;

- zwięźle lub szczegółowo streszczać wysłuchany lub przeczytany na lekcji tekst lub jego fragment;
- posługiwać się zwrotami grzecznościowymi zależnie od wieku współ rozmówcy;
- zaprosić współ rozmówcę na uroczystość rodzinną oraz złożyć życzenia z określonej okazji;
- krótko wypowiedzieć się na temat wysłuchanego koncertu, obejrzanej wystawy, zabytków zwiedzanego miasta, obejrzanej strony www w języku rosyjskim itp.;
- uczestniczyć w rozmowie o poznanych twórcach kultury i nauki rosyjskiej,
- wykorzystywać w wypowiedziach wiedzę o Rosji i kraju ojczystym;
- formułować wypowiedzi o sobie, swoim otoczeniu, regionie, kraju.

We wszystkich wypowiedziach należy dążyć do osiągnięcia takiego poziomu opanowania wymowy, który zapewni zrozumiałość wypowiedzi dla osób posługujących się językiem rosyjskim jako ojczystym.

4.3 Czytanie

W zakresie sprawności czytania uczeń powinien umieć :

- przeczytać tekst drukowany z podręcznika, zachowując prawidłowy akcent i wymowę;
- wyszukać w tekście i odczytać odpowiedź na zadane pytanie;
- przeczytać i rozumieć : adres na kopercie, nazwę ulicy, podstawowe napisy informacyjne w środkach komunikacji miejskiej, np. plan metra;
- określić główną myśl tekstu;
- czytać ze zrozumieniem teksty specjalistyczne z dziedziny turystyki i hotelarstwa (np. oferty biur turystycznych);
- przeczytać poprawnie krótki tekst bez zaznaczonych akcentów, zawierający znaną leksykę i konstrukcje morfosyntaktyczne;
- wyszukać w tekście i odczytać określoną informację;
- przeczytać i zrozumieć krótkie teksty użytkowe, np. wywieszki w sklepach, informacje na produktach spożywczych, wyrobach przemysłowych i kosmetycznych (data produkcji i termin ważności, waga, miara itp.), informacje o stosowaniu leku, program teatralny, napisy informacyjne na dworcu kolejowym, w porcie lotniczym, w banku, hotelu, na stacji benzynowej, w różnych punktach usługowych, informacje w muzeum itp.;
- posługiwać się słownikiem dwujęzycznym oraz słownikiem języka rosyjskiego;
- określić główne myśli poszczególnych części tekstu;
- wskazać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- określić rodzaj i funkcje tekstu.

4.4 Pisanie

W zakresie sprawności pisania uczeń powinien umieć:

- prawidłowo pisać i łączyć poszczególne litery alfabetu rosyjskiego;
- transponować tekst drukowany na tekst pisany;
- stosować znaki przestankowe zbieżne z interpunkcją polską;
- zapisać ułożone przez siebie pytania do opracowywanych tekstów, dialogów, ilustracji itp.;
- przedstawić krótką kilkuzdaniową informację na opracowany w klasie temat;
- napisać zgodnie z normami rosyjskimi adres na kopercie;
- poprawnie napisać krotki list;
- poprawnie tworzyć proste teksty specjalistyczne z dziedziny turystyki i hotelarstwa (np. ankiety, karty meldunkowe w hotelu, reklamy usług turystycznych i hotelowych);
- zredagować i zapisać krótki tekst użytkowy, np. do przesłania pocztą elektroniczną (np. pocztówkę z wakacji, urlopu);
- napisać krótką kilkuzdaniową notatkę o obejrzanym spektaklu teatralnym lub filmie;
- prawidłowo stosować poznane struktury leksykalno-gramatyczne w wypowiedzi pisemnej na temat życia codziennego lub wydarzeń kulturalnych;
- wypełnić typowy formularz w języku rosyjskim;
- napisać podanie, życiorys, CV;
- napisać krótką charakterystykę wybranej osoby lub postaci.

5 Kontrola i ocena wyników nauczania

Kontrola wyników nauczania pełni różne funkcje. Jedną z nich jest **funkcja diagnostyczna**, pozwalająca nauczycielowi ustalić, jakie partie materiału zostały dobrze opanowane przez uczniów, a jakie wymagają dalszej pracy i dodatkowych ćwiczeń. Innymi, równie ważnymi funkcjami kontroli, są: **funkcja oceniająca** i **wychowawcza**. Funkcja oceniająca ma na celu sprawdzenie wiedzy i umiejętności językowych uczniów w celu wystawienia im oceny szkolnej, zaś wychowawcza – zachęca uczniów do systematycznej pracy nad językiem poprzez ujawnienie im własnych osiągnięć.

Ze względu na czas i sposób prowadzenia kontrola wyników nauczania będzie prowadzona w formie bieżącej i okresowej. Kontrola bieżąca będzie dokonywana na każdej lekcji. Będzie ona systematyczna i będzie dotyczyć wszystkich sprawności językowych. Jeśli chodzi o bieżącą kontrolę i ocenę osiągnięć uczniów realizujących program to będzie ona prowadzona w formie: odpowiedzi ustnej z bieżącego materiału, pracy na lekcji – aktywności uczniów, prowadzenia zeszytu ćwiczeń i zeszytu przedmiotowego oraz pracy domowej.

Kontrola okresowa służyć będzie całościowemu sprawdzeniu stopnia opanowania materiału realizowanego w dłuższym czasie, np. w ciągu miesiąca, semestru itp. Kontrola ta będzie mieć formę pracy pisemnej – testu przygotowanego przez nauczyciela (obejmującego szerszy zakres materiału) oraz kartkówki (obejmujących zakres materiału z ostatnich 3 lekcji lub maksimum z jednego działu – paragrafu). Planując kontrolę okresową, nauczyciel będzie informować uczniów, jakiego rodzaju umiejętności będą sprawdzane, jakie będą zastosowane typy ćwiczeń, jakie będą kryteria oceny, jaki materiał należy powtórzyć, będzie również wskazywać sposoby przygotowania się do sprawdzianu oraz, w przypadku testu – przeprowadzać lekcje powtórzeniowe.

Z zagadnieniem kontroli ściśle wiąże się zagadnienie **oceny osiągnięć ucznia**. Ocena ta będzie jawna, obiektywna i zawsze uzasadniona. Będzie dotyczyć wyłącznie wiedzy ucznia, a nie jego osoby lub zachowania. Ocena osiągnięć ucznia dokonywana będzie przy użyciu przyjętej sześciostopniowej skali ocen: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający i niedostateczny. Ocena okresowa nie może być wypadkową ocen cząstkowych. Często uczeń jest w stanie uzupełnić braki i nadrobić zaległości. W rezultacie jego umiejętności bywają większe niż wynikałoby to z ocen cząstkowych. Nauczyciel powinien to uwzględnić.

W kontroli należy również w pewnym stopniu uwzględnić możliwości indywidualne uczniów, ich systematyczność, pracowitość itp., zwracając uwagę nie tyle na ogólny stan wiedzy i umiejętności, ale również na postępy, jakich dokonali w ocenianym okresie. Ocena pracy uczniów będzie dokonywana w oparciu o zachowanie i przestrzeganie wszelkich zasad oceniania, zawartych w Statucie Szkoły. W przypadku treści specjalistycznych będą też brane pod uwagę kryteria oceny i standardy wymagań egzaminacyjnych nowej matury z języka rosyjskiego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

6 Projekt ewaluacji programu nauczania

Specyfika nauczania języka obcego od zera nie pozwala niestety na przeprowadzenie wstępnej ewaluacji, która pozwoliła by na zdiagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie języka rosyjskiego po gimnazjum. Dlatego też wstępna ewaluacja będzie przeprowadzona w trakcie realizacji programu – przed wystawieniem oceny semestralnej w pierwszym roku realizacji programu nauczania. Celem jej będzie sprawdzenie prawidłowości doboru przez nauczyciela metod i środków dydaktycznych do realizacji zamierzonych celów oraz poziomu osiągnięć uczniów. Kolejne ewaluacje będą dokonywane systematycznie co semestr. Ewaluacja końcowa będzie przeprowadzona po zakończeniu programu pod koniec klasy trzeciej. Jej celem będzie ocena stopnia realizacji założonych celów oraz sprawdzenie umiejętności uczniów.

Projekt ewaluacji programu z języka rosyjskiego

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu nauczania z języka rosyjskiego w Technikum nr 1 w zawodzie technik obsługi ruchu turystycznego;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji oraz kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Kompetencja Kluczowa	Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe (badawcze)	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych
Porozumiewanie się w językach obcych	Efekty programu z języka rosyjskiego	Jakie efekty przyniósł program dla ucznia, środowiska i szkoły? Jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji i kluczowej?	-Przydatność treści programowych, -Atrakcyjność programu, -Zgodność z podstawą programową oraz ze standardami wymagań egzaminacyjnych, -Trafność wobec oczekiwań uczniów, -Przyrost umiejętności językowych uczniów, -Adekwatność wobec projektu oraz kompetencji kluczowej, -Spójność z celami projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji.	Ankieta Wywiad kwestionariuszowy Arkusze rozmowy Analiza dokumentów Pomiar dydaktyczny	Uczniowie Rodzice Nauczyciele przedmiotów zawodowych	Raport Prezentacja multimedialna

7 Warunki niezbędne do realizacji programu

Zajęcia odbywać się będą w pracowni języka rosyjskiego, która powinna być wyposażona w odtwarzacz CD, telewizor, odtwarzacz DVD, rzutnik pisma, plansze tematyczne leksykalne i gramatyczne, słowniki dwujęzyczne oraz słowniki tematyczne polsko – rosyjskie. Jednak niezbędnym warunkiem do realizacji programu jest prowadzenie wybranych lekcji w sali komputerowej z dostępem do Internetu, bądź w Centrum Multimedialnym. Wybrane treści programowe można realizować w formie wycieczek i spotkań z zaproszonymi gośćmi – przedstawicielami biur turystycznych, hoteli itp. Grupa realizująca niniejszy program powinna liczyć nie więcej niż 20 uczniów. Każdy z uczniów powinien posiadać podręcznik główny, zeszyt ćwiczeń, podręcznik dodatkowy, słownik oraz materiały dodatkowe – autentyczne przygotowane przez nauczyciela (między innymi materiały z Internetu, nagrania audio, wideo itp.).

Bibliografia

- [1] Dąbrowska H., Zybert M., *Nowyje Wstriecki cz.1,2,3*, WSiP Warszawa 2002.
- [2] Dąbrowska H., Zybert M., *Nowyje Wstriecki cz.1 – Zeszyt ćwiczeń*, WSiP Warszawa 2002.
- [3] Dąbrowska H., Zybert M., *Język rosyjski – program nauczania w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum – kurs dla początkujących*, WSiP, Warszawa 2002.
- [4] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- [5] Komorowska H., *Programy nauczania kształceniu ogólnym i kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [6] Obłąkowska-Galanciak I., Jeglińska B., *Język rosyjski w turystyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego Olsztyn 2002.
- [7] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Autor
Krystyna Patyńska

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Hetmana
Stefana Czarnieckiego
we Włoszczowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wprowadzenie i notatka o autorze	5
1 Cele nauczania	7
1.1 Cele wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”	7
1.2 Cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty.....	7
1.3 Cele wynikające z profilu zawodowego.....	9
1.4 Cele wynikające z podstawy programowej	11
1.5 Cele operacyjne	12
2 Treści nauczania	15
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne	15
2.2 Zagadnienia gramatyczne	19
2.3 Funkcje komunikacyjne.....	22
3 Procedury osiągania celów	23
3.1 Sposoby wyrównywania poziomu językowego	23
3.2 Nauczanie sprawności językowych	23
3.3 Organizacja pracy na lekcji	25
3.4 Środki dydaktyczne	26
3.5 Spis wykorzystywanej literatury	27
3.6 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	27
4 Opis założonych osiągnięć ucznia.....	28
4.1 Główne narzędzia kontroli	29
4.2 Ocenianie	30
5 Procedura ewaluacji programu nauczania	33
Bibliografia.....	34

Wprowadzenie i notatka o autorze

Program nauczania jest w pewnym stopniu także opisem zmian w nauczaniu danego przedmiotu, które mogą być konsekwencją przemian zarówno w funkcjonowaniu systemu edukacyjnego, jak i przemian zachodzących w społeczeństwie.

Program powstał w ramach projektu „**SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej**”.

Prezentowany program nauczania języka niemieckiego obejmuje czwarty etap edukacyjny, dotyczy nauki języka, jako drugiego stanowiącego kontynuację nauczania w gimnazjum lub języka nauczanego od podstaw w wymiarze ośmiu godzin tygodniowo w czteroletnim cyklu nauczania i przeznaczony jest dla: **technikum agrobiznesu, technikum rolniczego i technikum obsługi turystycznej**.

Program uwzględnia Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkół ponadgimnazjalnych¹, opiera się o Standardy Wymagań CKE dla egzaminu maturalnego² i egzaminu zawodowego³ oraz odpowiada standardom proponowanym w Europejskim systemie opisu kształcenia językowego opracowanym przez ekspertów Rady Europy.

W programie uwzględniono taki dobór metod i treści nauczania, które umożliwiają rozwój kompetencji kluczowych niezbędnych każdemu człowiekowi do udanego życia w szybko zmieniającym się świecie. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej zdefiniowały osiem takich kompetencji:

- porozumiewanie się w językach obcych;
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo – techniczne;
- kompetencje informatyczne;
- umiejętność uczenia się;
- kompetencje społeczne i obywatelskie;
- inicjatywność i przedsiębiorczość;
- świadomość i ekspresja kulturalna.⁴

Zakresy kompetencji kluczowych przenikają się wzajemnie i dopełniają.

Przedmiot: język niemiecki

Typ szkoły: technikum

Etap nauki: IV etap edukacyjny, język jako drugi: dla rozpoczynających naukę od poziomu zerowego lub jako kontynuacja nauczania w gimnazjum

Liczba godzin tygodniowo: 8 w cyklu nauczania (2+2+2+2)

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. .

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów; Dz. U.

Nr 90, poz. 846.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2005r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe; Dz. U. Nr 66, poz. 580. Standardy o których mowa w rozporządzeniu stanowią oddzielny załącznik.

⁴ „Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie” ; 2006/962/WE.

Autorka: Krystyna Patyńska, absolwentka Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej w Szczecinie oraz Wydziału Nauk Humanistycznych Akademii Polonijnej w Częstochowie w zakresie filologii niemieckiej. Od 1990 roku czynna zawodowo jako nauczyciel w szkolnictwie podstawowym i średnim. Za osiągnięcia wychowawcze i dydaktyczne odznaczona w 2000 roku Brązowym Krzyżem Zasługi. Obecnie nauczyciel w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Hetmana Stefana Czarnieckiego we Włoszczowie.

1 Cele nauczania

1.1 Cele wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

Porozumiewanie się w językach obcych wymaga znajomości słownictwa i gramatyki. Niezbędnym jest rozumienie komunikatów słownych, umiejętność inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy, czytanie, rozumienie i pisanie tekstów. Nieodłącznym składnikiem znajomości języka jest także znajomość konwencji społecznych i różnic kulturowych.

W trakcie realizacji niniejszego programu uczniowie będą nie tylko zdobywać umiejętności związane z posługiwaniem się językiem obcym, ale też będą uczyć się tolerancji i szacunku dla innych kultur. Cele niniejszego programu w całości odpowiadają celom zawartym w opisie kompetencji kluczowej: *Porozumiewanie się w językach obcych* dokumentu Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 18 grudnia 2006 r.

Poprzez udział w realizowanych projektach uczniowie będą kształcić także pozostałe kompetencje kluczowe konieczne do funkcjonowania i osiągnięcia sukcesu w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Rozwinięcie kompetencji kluczowych jest bazą do dalszego kształcenia i stwarza szansę szybkiego przystosowania się do ciągłych zmian na rynku pracy. Rozwijająca się turystyka, w zasadzie nieograniczone możliwości podróżowania po świecie a także możliwość podejmowania pracy poza granicami kraju wymagają od absolwentów szkół dobrej znajomości języków obcych. Współczesna szkoła ma za zadanie wdrożyć młodego człowieka do samodzielnego uczenia się, a także nauczyć dokonywania samooceny na drodze zdobywania wiedzy. Takim między innymi celowi służy *Europejskie portfolio*

językowe wprowadzone przez Radę Europy w dokumencie: *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. Dla planujących kształcić się, szukać pracy lub zdobywać doświadczenia za granicą, ważne jest by potrafili przedstawić własne umiejętności i kompetencje w jasny i zrozumiały sposób. Służy temu *Europass*, przyjęty Decyzją Nr 2241///2004/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie jednolitych ram wspólnotowych dla przejrzystości kwalifikacji i kompetencji. Istotnym w kształceniu języków obcych jest zapoznanie uczniów z wymienionymi dokumentami i korzystanie z nich w procesie nauczania.

Niniejszy program zakłada korzystanie z polskiej wersji Europejskiego portfolio językowego: *Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów wraz z poradnikiem – numer akredytacji Rady Europy 76.2006*.

1.2 Cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Z diagnozy przeprowadzonej dla potrzeb Projektu : „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej” wynika, że poziom

kompetencji językowych uczniów podejmujących naukę w szkole ponadgimnazjalnej jest bardzo zróżnicowany.⁵

Język niemiecki jest tylko w nielicznych gimnazjach nauczany jako pierwszy. Większość uczniów rozpoczyna dopiero naukę języka niemieckiego w szkole ponadgimnazjalnej, a poziom zaawansowania językowego większości uczniów ZSP Nr 2 we Włoszczowie po etapie gimnazjalnym jest zasadniczo niski. W związku z tym także w grupach, w których język jest kontynuacją dobrze jest rozpocząć naukę od zera. Z uczniami bardziej zaawansowanymi można pracować indywidualnie.

Na sukces w uczeniu się języka obcego składa się wiele czynników, do których zaliczyć należy między innymi motywację, przekonania, umiejętność uczenia się. Motywacją, szczególnie w nauce języków obcych, jest bardzo często konieczność znajomości języka obcego w celu podjęcia pracy zawodowej, czy też możliwość podróży zagranicznych, a to drugie związane jest zarówno z dostępnością środków finansowych, jak i poziomem wykształcenia rodziców, czy opiekunów ucznia. Lokalni pracodawcy nie poszukują pracowników znających języki obce.

W gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego ludność z ukończonym wykształceniem podstawowym stanowi 39,9%, podczas gdy w miastach – 21,5%⁶. W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 we Włoszczowie 81% uczącej się młodzieży pochodzi z obszarów wiejskich.⁷ Województwo świętokrzyskie należy do grupy województw o najwyższym procencie ludności korzystającej z pomocy społecznej.⁸

W takiej sytuacji brak jest niejednokrotnie intelektualnego wsparcia rodziny, a dodatkowa jeszcze trudna sytuacja materialna większości uczniów utrwala poczucie niskiej wartości i nie motywuje do nauki. Pojawiają się problemy w nauce, których konsekwencją są zazwyczaj problemy wychowawcze.

Pierwszoplanową rolą nauczyciela jest w tej sytuacji:

- przewartościowanie dotychczasowych preferencji życiowych uczniów;
- spowodowanie wzrostu aspiracji młodzieży;
- przeciwdziałanie i przewyciężanie biernej postawy wśród uczniów;
- kształtowanie potrzeby dążenia do sukcesu;
- wspieranie poczucia własnej wartości i podwyższenie samooceny uczniów;
- wzmacnianie motywacji ucznia do podjęcia działań w kierunku swojego rozwoju;
- rozwinięcie aktywności i kreatywności w życiu codziennym.

Nauczyciel powinien zatem:

- wspierać uczniów mających trudności edukacyjne spowodowane okolicznościami osobistymi, społecznymi, kulturowymi lub ekonomicznymi;
- rozwijać u uczniów wszystkich kluczowych kompetencji wskazanych przez Parlament Europejski;
- aktywizować uczniów i stwarzać im możliwości poczucia sukcesu;
- inspirować do samodzielnej nauki języka;

⁵ Diagnoza regionalna implementacji i Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie świętokrzyskim; Lublin 2009

⁶ Raport z wyników spisów powszechnych 2002 – Województwo Świętokrzyskie, Urząd Statystyczny w Kielcach

⁷ Diagnoza regionalna implementacji i Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. Hetmana Stefana Czarnieckiego we Włoszczowie; Lublin, 2009

⁸ Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego, 2008. Urząd Statystyczny w Kielcach.

- unikać sytuacji stresogennych i eliminować poczucia zagrożenia;
- stwarzać życzliwe relacje z młodzieżą.

Najważniejszą rolą nauczyciela jest w związku z tym jego funkcja wychowawcza, która może spowodować przewartościowanie postaw życiowych uczniów. W procesie nauczania, nie tylko języka obcego, nauczyciel staje się obecnie przewodnikiem w procesie uczenia się. W doborze treści i metod nauczania, w ramach obowiązującego prawa oświatowego, powinien kierować się możliwościami i potrzebami uczniów, mając na uwadze zmieniającą się rzeczywistość społeczno – gospodarczą w Polsce i w świecie.

1.3 Cele wynikające z profilu zawodowego

Niniejszy program nauczania opracowany został dla technikum obsługi turystycznej, technikum rolniczego i technikum agrobiznesu.

Absolwenci technikum rolniczego i technikum agrobiznesu nie muszą wykazywać się znajomością języka obcego na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe.

Dla zawodu technik obsługi turystycznej egzamin pisemny obejmuje także znajomość języka obcego.

Poniżej przedstawiono cele nauczania języka wynikające z profilu zawodowego uwzględnione w przedstawianym programie nauczania.

Cele nauczania według standardów wymagań egzaminu pisemnego dla zawodu **technik obsługi turystycznej**, symbol cyfrowy:341[05]⁹ związane z umiejętnościami posługiwania się językiem obcym:

Absolwent:

- rozróżnia formy i rodzaje turystyki;
- rozróżnia rodzaje i elementy produktów turystycznych;
- charakteryzuje walory turystyczne Polski i wybranych regionów turystycznych świata;
- korzysta z informacji zawartych w informatorach i katalogach turystycznych, na planach, mapach geograficznych i turystycznych;
- sporządza dokumenty związane z organizowaniem i sprzedażą produktu turystycznego oraz kompleksową obsługą klienta;
- dobiera działania marketingowe, a w szczególności metody aktywizacji sprzedaży do rodzaju oferty;
- rozróżnia dokumenty związane z zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;
- analizuje informacje związane z podnoszeniem kwalifikacji, poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;
- sporządza dokumenty związane z poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;
- przygotowuje ofertę imprezy turystycznej (miejsce docelowe, walory i atrakcje turystyczne miejsca docelowego), w zależności od rodzaju zlecenia;

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2005r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe; Dz. U. Nr 66, poz. 580. Standardy o których mowa w rozporządzeniu stanowią oddzielny załącznik

- dobiera usługodawców poszczególnych elementów przygotowanej imprezy turystycznej (przewoźnika, hotel, pensjonat, restaurację, ubezpieczyciela, park wodny, lodowisko, wyciąg narciarski, przewodnika) na podstawie ofert, z wykorzystaniem różnych źródeł informacji;
- opracowuje projekty produktów turystycznych dla klienta krajowego i zagranicznego, w języku obcym, na podstawie zlecenia;
- sporządza kalkulację imprezy turystycznej, w języku polskim i obcym, w zależności od standardu świadczeń, liczby uczestników oraz terminu realizacji;
- opracowuje programy imprez turystycznych, w języku obcym, z uwzględnieniem preferencji zleceniodawcy;
- sporządza dokumenty związane z przygotowaniem, realizacją i sprzedażą usług turystycznych oraz kompleksową obsługą klienta krajowego i zagranicznego, w języku polskim i obcym.

Cele nauczania opracowane na podstawie standardów wymagań egzaminu pisemnego dla zawodu **technik rolnik**, symbol cyfrowy: 321[05], uwzględnione w programie.

Absolwent:

- stosuje nazwy, definicje, pojęcia i określenia używane w rolnictwie, a w szczególności związane z produkcją roślinną i zwierzęcą;
- zna nazwy najważniejszych grup, gatunków roślin uprawnych oraz gatunki, zwierząt gospodarskich;
- nazywa czynniki siedliska i zabiegi uprawowe wpływające na wzrost, rozwój i plonowanie roślin uprawnych;
- zna nazwy nawozów;
- zna nazwy często występujących chwastów, szkodników oraz choroby roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich;
- zna nazwy pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi najczęściej stosowanych w produkcji rolniczej;
- zna słownictwo dotyczące podstawowych zabiegów uprawowych oraz metod ochrony roślin uprawnych;
- zna i stosuje podstawowe słownictwo dotyczące zagrożeń ekologicznych spowodowanych działalnością rolniczą;
- zna i stosuje słownictwo dotyczące stosowania procedur postępowania w razie wypadku przy pracy i w innych sytuacjach zagrożenia w gospodarstwie (wezwanie karetki pogotowia, straży pożarnej);
- zna słownictwo dotyczące pisania dokumentów związanych z ubieganiem się o pracę;
- zna słownictwo spotykane w formularzach dotyczących kursów zawodowych.

Cele nauczania opracowane na podstawie standardów wymagań egzaminu pisemnego dla zawodu **technik agrobiznesu**, symbol cyfrowy: 341[01]

Absolwent:

- zna słownictwo dotyczące podstawowych towarów rolno-spożywczych;
- zna słownictwo dotyczące reklamy i marketingu, redaguje samodzielnie prostą reklamę gospodarstwa agroturystycznego, usługi, lub zakładu rolno-spożywczego;
- tworzy podstawowe dokumenty związane z obrotem towarowym i działalnością usługową;

- tworzy prostą ofertę sprzedaży hurtowej i detalicznej w zależności od asortymentu towaru i rozmiaru firmy;
- zna podstawowe słownictwo i interpretuje podstawowe informacje dotyczące działalności firm w sektorze agrobiznesu przedstawiane w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej;
- zna słownictwo związane z oceną jakości podstawowych produktów rolno – spożywczych;
- zna słownictwo dotyczące ochrony środowiska podczas wykonywania prac w produkcji rolniczej;
- zna słownictwo dotyczące zagrożenia ekologicznego powodowanego produkcją rolniczą i przetwórstwem spożywczym;
- wypełnia proste formularze związane z podejmowaniem zatrudnienia;
- rozumie i analizuje proste informacje związane z podnoszeniem kwalifikacji, poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;
- sporządza dokumenty związane z poszukiwaniem pracy i zatrudnieniem oraz podejmowaniem i wykonywaniem działalności gospodarczej;
- tworzy prosty plan marketingowy wybranej formy działalności gospodarczej;
- zna podstawowe słownictwo związane z zakładaniem i obsługą konta bankowego.

1.4 Cele wynikające z podstawy programowej

Cele operacyjne pozwalają na sprawdzenie konkretnych osiągnięć uczniów. Według Hanny Komorowskiej pomiędzy celami a standardami osiągnięć nie ma żadnych różnic.¹⁰

W Podstawie programowej określonej Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002r. wskazano cele w zakresie sprawności językowych¹¹:

- słuchania;
- mówienia;
- czytania;
- pisanie.

W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹², które weszło w życie w dniu 30 stycznia 2009 roku, wyodrębnione zostały jeszcze: interakcja w języku mówionym i pisanym oraz przetwarzanie tekstu. Z podobnym podziałem są opracowane cele w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego sformułowanym przez Komitet Ministrów Rady Europy.¹³

Wprawdzie określoną Rozporządzeniem Podstawę programową stosuje się w szkołach ponadgimnazjalnych począwszy od roku szkolnego 2012/2013, jednakże Rozporządzenie zezwala Dyrektorowi szkoły, po uzyskaniu pozytywnej opinii rady pedagogicznej, na

¹⁰ Komorowska, Hanna (1999): O programach prawie wszystko. Warszawa: WSiP

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Załącznik 4, B,C; Dz. U. z 2002r. Nr 51, poz. 458.

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Dz. U. z 2009r. Nr 4, poz. 17.

¹³ Martyniuk, W. [tłum.] 2004. Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się nauczanie, ocenianie. CODN, Warszawa

stosowanie tej podstawy programowej dla języka obcego nowożytnego już od roku szkolnego 2009/2010.

Ze względu na zawarte w przedstawianym programie cele nauczania, proponuje się stosowanie Podstawy programowej kształcenia ogólnego wprowadzonej Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku.

1.5 Cele operacyjne

- uczeń posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych), gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiających realizację pozostałych wymagań ogólnych;
- uczeń rozumie ze słuchu proste, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
 - ✓ określa główną myśl tekstu;
 - ✓ określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
 - ✓ znajduje w tekście określone informacje;
 - ✓ określa intencje nadawcy autora tekstu;
 - ✓ określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
 - ✓ rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):
 - ✓ określa główną myśl tekstu;
 - ✓ określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
 - ✓ znajduje w tekście określone informacje;
 - ✓ określa intencje nadawcy/autora tekstu;
 - ✓ określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
 - ✓ rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
 - ✓ rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- uczeń tworzy krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi ustne:
 - ✓ opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
 - ✓ opowiada o wydarzeniach z życia codziennego i komentuje je;
 - ✓ przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - ✓ relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
 - ✓ wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
 - ✓ przedstawia opinie innych osób;
 - ✓ przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów;
 - ✓ opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - ✓ opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
 - ✓ wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
 - ✓ wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów, bankomatu);
 - ✓ stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
- uczeń tworzy krótkie, proste zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta, pocztówka, e-mail, list prywatny, prosty list formalny):
 - ✓ opisuje ludzi przedmioty, miejsca zjawiska i czynności;

- ✓ opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
- ✓ przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- ✓ relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- ✓ wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
- ✓ przedstawia opinie innych osób;
- ✓ przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów;
- ✓ opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- ✓ opisuje doświadczenia swoje i innych;
- ✓ wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
- ✓ wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np. automatu do napojów, automatu telefonicznego);
- ✓ stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze;
- ✓ stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
- uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały, w typowych sytuacjach:
 - ✓ nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - ✓ rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
 - ✓ stosuje formy grzecznościowe;
 - ✓ uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - ✓ prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);
 - ✓ proponuje, przyjmuje, i odrzuca propozycje i sugestie;
 - ✓ prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - ✓ wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych;
 - ✓ wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
 - ✓ prosi o radę i udziela rady;
 - ✓ wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - ✓ wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
 - ✓ prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca.
- uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, list prywatny, i prosty list formalny) w typowych sytuacjach:
 - ✓ nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
 - ✓ uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - ✓ prowadzi proste negocjacje (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
 - ✓ proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
 - ✓ prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - ✓ wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia;
 - ✓ wyraża emocje (np. radość, niezadowolenie);
 - ✓ prosi o radę i udziela rady;
 - ✓ wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
 - ✓ wyraża skargę, przeprasza i przyjmuje przeprosiny.

- uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:
 - ✓ przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, wykresach), audiowizualnych (np. filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych;
 - ✓ przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym;
 - ✓ przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.

2 Treści nauczania

Dobór treści nauczania zależy od celów uczenia się i nauczania w danej grupie, od tego, jakie są aktualne kompetencje językowe uczniów, ich uzdolnień, czy też wiedza o świecie.

Treści nauczania obejmują swym zakresem:

- kręgi leksykalno-tematyczne;
- zagadnienia gramatyczne;
- funkcje komunikacyjne.

Treści nauczania objęte niniejszym programem przedstawione są bez podziału na poszczególne lata nauki. Program zakłada kilkakrotne powracanie w cyklu nauczania do tych samych kręgów tematycznych, co pozwoli na powtórzenie i utrwalenie słownictwa, struktur gramatycznych i funkcji komunikacyjnych.

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne

Niniejszy program nauczania obejmuje kręgi tematyczne wyznaczone zakresem egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym, zawarte w Podstawie programowej i standardach wymagań egzaminacyjnych.

Zakresy tematyczne dla grup realizujących program od poziomu zerowego i kontynuujących naukę po gimnazjum są identyczne. Występować będzie jednak różnica ilościowa i jakościowa w doborze treści nauczania, uzależniona od zaawansowania grupy.

Program uwzględnia zagadnienia związane z językiem zawodu, wynikające ze standardów egzaminacyjnych określonych w Załączniku do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2005r.

Tab. 1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem zagadnień języka zawodowego

Kręgi leksykalno – tematyczne zgodnie ze standardami wymagań egzaminu maturalnego ¹⁴	Zagadnienia języka zawodowego		
	Technik obsługi turystycznej	Technik rolnik	Technik agrobiznesu
Człowiek – dane personalne wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia, i emocje	formularz meldunkowy w hotelu, zgłoszenie na kurs (języków obcych, żeglarski itp.)	Słownictwo: rolnik, praca w rolnictwie, powierzchnia gospodarstwa, renta, gospodyni domowa; zgłoszenie na kurs (np. dot. uzyskania dodatkowych kwalifikacji)	Słownictwo: rolnik, praca w rolnictwie, zgłoszenie na kurs dot. uzyskania dodatkowych kwalifikacji, analizowanie ogłoszeń dot. kursów, szkoleń

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2005r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe; Dz. U. Nr 66, poz. 580. Standardy o których mowa w rozporządzeniu stanowią oddzielny załącznik.

<p>Dom – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania</p>	<p>Wynajmowanie pokoi gościnnych na wsi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rezerwowanie pokoju gościnnego; • anulowanie rezerwacji; • zalety urlopu na wsi; • umeblowanie i wyposażenie pokoju gościnnego (łódówka, telewizor, poduszka, koc itp.); • ogłoszenie o wynajmowaniu pokoi gościnnych. 	<p>Opis gospodarstwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budynki gospodarcze; • zalety mieszkania urlopu na wsi; • rezerwowanie pokoju gościnnego; • anulowanie rezerwacji; • ogłoszenie o wynajmowaniu pokoi gościnnych. 	<p>Wynajmowanie pokoi gościnnych na wsi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymiana korespondencji z rezerwującymi pokój; • zalety urlopu na wsi; • redagowanie ogłoszenia o wynajmowaniu pokoi; • analizowanie ogłoszeń tego typu.
<p>Szkoła – przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne</p>	<p>Kształcenie w zawodach związanych z turystyką</p>	<p>Kształcenie w zawodach związanych z rolnictwem, Nazwy nauczanych przedmiotów szkolnych</p>	<p>Kształcenie w zawodach związanych z rolnictwem, Nazwa przedmiotów szkolnych</p>
<p>Praca – popularne zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza</p>	<p>Zawody związane z obsługą turystów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ogłoszenie o pracę; • ogłoszenia pracobiorców i pracodawców; • CV, list motywacyjny (praca, praktyka w hotelu w okresie wakacyjnym). 	<p>Zawody związane z rolnictwem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ogłoszenie o pracę; • CV, list motywacyjny (praktyka wakacyjna w gospodarstwie rolnym); • ogłoszenie o poszukiwaniu pracy dorywczej (np. zbiór owoców); • opis pras polowych; • harmonogram prac przy uprawie roślin (roślina do wyboru). 	<p>Zawody związane z rolnictwem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizowanie ogłoszeń o pracę; • redagowanie CV, listu motywacyjnego; • ogłoszenie o poszukiwaniu pracowników do pracy w zakładzie przetwórczym (lub innym).
<p>Życie rodzinne i towarzyskie – okresy życia, członkowie rodziny, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • program spędzenia rodzinnego długiego (3-4 dni) weekendu (imprezy, koszty podróży, biletów, noclegi, atrakcje turystyczne regionu, itp.) z wykorzystaniem informacji dostępnych w przewodnikach, katalogach turystycznych, mapach, planach; • zaproszenia na imprezy (np. organizowane przez gospodarstwo agroturystyczne). 	<ul style="list-style-type: none"> • czynności życia codziennego w gospodarstwie rolnym; • obowiązki członków rodziny; • spędzanie czasu wolnego m.in. festyny ludowe w krajach niemieckojęzycznych); • zaproszenie na imprezę organizowaną przez gospodarstwo agroturystyczne, stadninę koni, reklama tych gospodarstw. 	<ul style="list-style-type: none"> • atrakcje turystyczne regionu zamieszkania; • redagowanie zaproszeń na imprezę organizowaną przez gospodarstwo agroturystyczne; • analizowanie ogłoszeń; • reklama gospodarstwa agroturystycznego, redagowanie zaproszeń na otwarcie lokalu gastronomicznego (produkty żywnościowe pochodzące z własnego gospodarstwa).

<p>Żywnienie – artykuły spożywcze, przygotowanie potraw, posiłków, lokale gastronomiczne</p>	<ul style="list-style-type: none">• oferty różnych lokali gastronomicznych (ceny, jakość usług, klienci do których adresowana jest oferta);• zamawianie posiłków (wspólny obiad rodzinny, rodzinne święto, rezerwowanie miejsca w restauracji dla członków rodziny, grupy uczniów);• telefoniczne ustalanie menu uroczystej kolacji dla zagranicznych gości znanej w świecie firmy;• polskie narodowe specjalności kulinarne – mini książka kucharska w języku niemieckim (ew. zamieszczenie na stronie www szkoły).	<ul style="list-style-type: none">• potrawy regionalne: tłumaczenie przepisów kulinarnych, mini książka kucharska potraw regionalnych;• ogród: warzywa i zioła uprawiane w ogródkach przydomowych (zaplanowanie uprawy w ogrodzie przydomowym);• zdrowa żywność (reklama żywności produkowanej we własnym gospodarstwie).	<p>Słownictwo:</p> <ul style="list-style-type: none">• produkty rolno-spożywcze;• reklama własnej firmy związanej z gastronomią;• sporządzanie jadłospisu dla własnej kawiarni, restauracji z uwzględnieniem potraw regionalnych, i produktów żywnościowych pochodzących z upraw ekologicznych.
<p>Zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług</p>	<ul style="list-style-type: none">• zapytanie do firmy cateringowej związane z obsługą imprezy (preferowane produkty żywnościowe, określenie granicy kosztów);• reklama biura podróży, produktu biura podróży z uwzględnieniem preferencji potencjalnego klienta (rodziny, biznesmeni, młodzież) i miejsca publikacji reklamy (radio, telewizja, czasopisma, Internet);• reklama własnej firmy z branży turystycznej.	<ul style="list-style-type: none">• zamówienie na środki do produkcji roślinnej (nawozy, środki ochrony roślin);• ogłoszenia dot. sprzedaży i kupna artykułów koniecznych w gospodarstwie rolnym;• reklama własnej firmy związanej z rolnictwem,• reklama produktu (np. owoce, warzywa).	<ul style="list-style-type: none">• zapytania;• zamówienia do firm dot. dostaw określonych produktów;• oferta sprzedaży własnej produkcji rolnej, lub rolno-spożywczej;• reklama własnego gospodarstwa agroturystycznego lub innej firmy z agrobiznesu;• słownictwo dotyczące otwierania konta bankowego.

Podróżowanie i turystyka – środki transportu, baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, wypadki i awarie	<ul style="list-style-type: none">zamawianie biletów na różne środki komunikacji dla grup turystów (dokumenty z tym związane);program wizyty gości – grupy młodzieży z zaprzyjaźnionej szkoły jednego z krajów DACH (harmonogram wizyty, miejsce noclegów terminy wycieczek, środki lokomocji odwiedzane miejsca, imprezy (dyskoteki, ogniska itp.), kalkulacja kosztów;program 7 dniowej wycieczki po Polsce dla seniorów;odgrywanie roli przewodnika wycieczki.	Wypadki w rolnictwie: <ul style="list-style-type: none">procedury w razie wypadku;zaplanowanie zawartości apteczki.	<ul style="list-style-type: none">wypadki w zakładach produkcyjnych, procedury w razie wypadku (wzywianie lekarza, straży pożarnej);program wizyty gości zwiedzających zakład produkcyjny (pokazowe gospodarstwo agroturystyczne) uwzględniający atrakcje środowiska, miejscową kuchnię, zabytki.
Kultura – podstawowe dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze	<ul style="list-style-type: none">śladami wielkich twórców – harmonogram wycieczki.	<ul style="list-style-type: none">twórcy ludowi, rzemiosło artystyczne, zaproszenie na imprezę promującą rzemiosło artystyczne.	<ul style="list-style-type: none">rzemiosło artystyczne, zaproszenie na imprezę promującą rzemiosło ludowe.
Sport – popularne dyscypliny sportu, podstawowy sprzęt sportowy, imprezy sportowe	<ul style="list-style-type: none">opracowanie ofert biura podróży na obozy sportowe dla młodzieży, (zimowe i letnie);oferta imprezy sportowej (uczeń jako właściciel firmy).	<ul style="list-style-type: none">opracowanie oferty gospodarstwa agroturystycznego (np. wczasy w siodle).	<ul style="list-style-type: none">opracowanie oferty gospodarstwa agroturystycznego (np. wczasy w siodle).
Zdrowie – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy i leczenie, niepełnosprawni, uzależnienia	<ul style="list-style-type: none">zapytanie do firmy ubezpieczeniowej dotyczące ubezpieczenia uczestników wycieczki.		<ul style="list-style-type: none">zapytanie do firmy ubezpieczeniowej dotyczące ubezpieczenia gości przebywających na wakacjach w gospodarstwie agroturystycznym.
Nauka, technika – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych	<ul style="list-style-type: none">pełnienie roli tłumacza – tłumaczenie zasad obsługi np. ekspresu do kawy.	<ul style="list-style-type: none">maszyny i urządzenia w rolnictwie.	<ul style="list-style-type: none">podstawowe maszyny i urządzenia rolnicze.
Świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz,	<ul style="list-style-type: none">oferta spędzenia urlopu w gospodarstwie	<ul style="list-style-type: none">gatunki zwierząt gospodarskich;chwasty i szkodniki	<ul style="list-style-type: none">walory środowiska naturalnego miejsca zamieszkania;

zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, kęski żywiolowe	agroturystycznym; • reklama: walory środowiska naturalnego okolicy w której mieszkasz.	roślin; • walory środowiska naturalnego miejsca zamieszkania; • oferta spędzenia urlopu w gospodarstwie rolniczym; • harmonogram prac polowych przy uprawie np. kartofli; • zagrożenia dla środowiska spowodowane działalnością rolniczą.	• oferta spędzenia urlopu w gospodarstwie agroturystycznym; • zagrożenia dla środowiska spowodowane działalnością zakładów rolno-spożywczych.
Państwo i społeczeństwo – struktura państwa, urzędy, organizacje międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość	• międzynarodowe organizacje turystyczne.		
Elementy wiedzy o krajach obszaru językowego, którego język jest zdawany	• programy wycieczek objazdowych (Niemcy, Szwajcaria, Austria).	• potrawy regionalne w krajach niemieckojęzycznych, rolnictwo (gospodarstwa rolne i zakłady przetwórcze (np. produkcja serów).	• potrawy regionalne krajów niemieckojęzycznych (gospodarstwa i zakłady przetwórcze (np. produkcja serów).

2.2 Zagadnienia gramatyczne

Uwzględniony w programie zakres struktur gramatycznych obejmuje poziom podstawowy z przygotowaniem do egzaminu maturalnego. W sytuacji, gdy nauka języka niemieckiego rozpoczyna się dopiero w szkole ponadgimnazjalnej, a liczba godzin w cyklu nauczania zbyt mała, trzeba niewątpliwie zrezygnować z niektórych treści, np. Konjunktiv, niektóre formy Passiv, zdania ze spójnikami podwójnymi. Należy także brać wówczas pod uwagę potrzeby i możliwości uczniów.

Tab. 2 Zakres struktur gramatycznych, źródło: Informator o egzaminie maturalnym¹⁵

Poziom podstawowy z maturą
SKŁADNIA
<ul style="list-style-type: none"> • zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące; • szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego; • przeczenia nein, nicht, kein niemals, nirgends, keinesfalls, i ich miejsce w zdaniu; • zdania złożone współrzędnie ze spójnikami: aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem i bezspójnikowe np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ich war krank und musste den Arzt besuchen.</i> ▪ <i>Er verdient viel Geld, trotzdem ist er unzufrieden.</i> ▪ <i>Die Sonne scheint, es ist warm.</i> • zdania podrzędnie złożone <ul style="list-style-type: none"> ✓ zdania podmiotowe, np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Es wundert mich, dass er nicht gekommen ist.</i>

¹⁵ Informator o egzaminie maturalnym od 2008 roku, Język niemiecki; CKE, Warszawa 2007

- ✓ zdania dopełnieniowe: dass, ob, wer was, wo, wie, np.
 - *Der Lehrer sagt, dass dieses Buch interessant ist.*
 - *Er weiß nicht, wo der Parkplatz ist.*
- ✓ zdania okolicznikowe przyczyny: weil, da np.
 - *Er bleibt zu Hause, weil sein Vater krank ist.*
- ✓ zdania okolicznikowe czasu: wenn, als, bevor (ehe), bis, nachdem, seitdem, während, np.
 - *Nachdem wir den Artikel gelesen hatten, diskutierten wir über seinen Inhalt.*
 - *Seitdem er in Berlin studiert, hat er viele Leute kennen gelernt.*
 - *Bevor wir abreisten, besuchten wir noch unseren Professor.*
- ✓ zdania warunkowe rzeczywiście: wenn + Präsens, np.
 - *Wenn es regnet, sehen wir fern.*
- ✓ zdania warunkowe nierezywiście: konjunktiv Präteritum czasowników: sein, haben, modalnych, Konditionalis I, np.
 - *Wenn wir Zeit hätten, würden wir eine Weltreise machen.*
 - *Hätten wir Lust, gingen wir ins Kino.*
 - *Wäre er gesund, könnte er mitfahren.*
- ✓ zdanie przyzwalające: obwohl, np.
 - *Obwohl das Wetter schlecht war, sind wir mit dem Ausflug glücklich.*
- ✓ zdanie okolicznikowe celu: damit, konstrukcja bezokolicznikowa um...zu np.
 - *Wir nehmen ein Taxi, damit wir pünktlich am Bahnhof sind.*
 - *Wir nehmen ein Taxi, um pünktlich am Bahnhof zu sein.*
- ✓ zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym der, die, das, np.
 - *Das ist der Mann, dem ich geholfen habe.*
 - *Herr Wber, dessen Frau bei uns arbeitet, ist gestern nach Bonn gefahren.*
 - *Das Kind, das vor der Schule steht, ist 8 Jahre alt.*
 - *Das ist das Haus, in dem ich wohne.*
- ✓ zdania porównawcze: so wie, als, je desto, np.
 - *Der Film ist besser, als ich dachte.*
 - *Er schreibt so schnell, wie er kann.*
 - *Je mehr ich lese, desto mehr verstehe ich.*
- ✓ zdania z podwójnym spójnikiem: entweder....oder, einerseits....andererseits, nicht nur sondern auch, sowohl als auch, weder noch, zwar.... aber, np.
 - *Entweder gehen wir ins Kino, oder wir besuchen unsere Freunde.*
 - *Er hatte weder Zeit noch Geld.*
- ✓ konstrukcje bezokolicznikowe z zu i bez zu w czasie Präsens i Präteritum, np.
 - *Ich höre mein Kind singen.*
 - *Er hat vor, die Ferien an der Ostsee zu verbringen.*
 - *Sie hat die Absicht ins Ausland zu fahren.*
 - *Wir sind fähig, diese Aufgabe zu lösen.*

Czasownik

- formy czasowe: strona czynna czasownika Präsens, Futur I, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt;
- czasowniki posiłkowe sein, haben, werden;
- czasowniki zwrotne, np. sich waschen;
- czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone, np. aufmachen, bestehen;
- czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum;
- czasowniki modalne w trybie przypuszczającym w czasie Präteritum;
- czasownik lassen – funkcje, np.
 - *Ich lasse mein Auto reparieren.*
 - *Ich lasse mir die Haare schneiden.*
 - *Ich habe meinen Schirm in der Gaststätte gelassen.*
- formy imiesłowowe czasownika: Partizip II;
- strona bierna czasownika (Vorgangspassiv): Präsens, Präteritum, Perfekt, np.
 - *In Deutschland wird viel Bier getrunken.*
 - *Das Buch wurde von mir gelesen.*
 - *Die Aufgabe ist gelöst worden.*
- strona bierna Präteritum z czasownikiem modalnym, np.
 - *Der Text soll bis morgen gelesen werden.*
 - *Der Aufsatz musste bis morgen korrigiert werden.*

- strona bierna określająca stan (Zustandspassiv), np.
 - *Alle Fenster sind geöffnet.*
 - *Sein Gepäck war schon gestern eingepackt.*
- tryb rozkazujący,
- tryb przypuszczający,
- konjunktiv II Präteritum, np.
 - *Hätte ich Zeit, ginge ich ins Kino.*
- tryb warunkowy
 - ✓ Konditional I (würde + Infinitiv I), np.
 - *Wenn ich mehr Geld hätte, würde ich mir ein neues Auto kaufen.*
- rekcja czasowników, np.
 - *denken an, stören + AKK, folgen + Dativ, fragen nach, warten auf*

Przymiotnik

- przymiotnik jako orzecznik, np.
 - *Das Mädchen ist schick.*
- przymiotnik jako przydawka:
 - ✓ z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym dieser, jener, derselbe, np.
 - *das neue Auto, diese schöne Blume,*
 - ✓ z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i przeczeniem kein, keine, np. *ein kleines Kind, mein alter Freund, keine guten Filme,*
 - ✓ bez rodzajnika, np. *frische Butter,*
 - ✓ po zaimkach pytających, nieokreślonych, np.
 - *Was für eine unglaubliche Geschichte ist das?*
 - ✓ po zaimkach liczebnych beide, alle, viele, wenige, manche, andere, einige, folgende, np. *alle guten Schüler, viele bekannte Schriftsteller,*
 - ✓ po liczebniku, np. *vier gute Schüler,*
 - ✓ w formie stopnia wyższego i najwyższego, np. *Das ist sein jüngerer Bruder.*
- regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika, np.
 - *klein, kleiner, der, die, das kleinste/am kleinsten*
 - *Was ist das höchste Gebäude in Europa?*
- przymiotnik w porównaniach: np.
 - *Dieses Haus ist so hoch wie jenes.*
 - *Eva ist fleißiger als ihre Schwester.*
 - *Peter ist der schnellste von allen Schülern seiner Klasse.*
- rekcja przymiotnika, np. *reich an, zufrieden sein mit*
- przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata, np. *Berliner Bahnhof, amerikanisch,*
- przymiotniki z przedrostkiem un-, np. *unzufrieden, unpraktisch.*

Zaimek

- odmiana zaimków osobowych(np. ich, er, wir), wskazujących, (np. dieser, jener, der, derselbe), dzierżawczych (np. mein, sein), zwrotnych (sich);
- zaimek nieosobowy es;
- zaimki nieokreślone: alle, einige, etwas, jemand, einer, man;
- zaimki względne: der, die, das, welche, welches, welcher;
- zaimki pytające: wer, was, welcher, welche, was für;
- zaimek wzajemny einander

Liczebnik

- liczebniki główne, np. sieben, achthundertzwanzig;
- liczebniki porządkowe, np. der siebte;
- liczebniki mnożne i nieokreślone, np. zweimal, viel;
- liczebniki ułamkowe i dziesiętne, np. anderthalb, ein Drittel, 0,8 – null Komma acht;
- użycie liczebników w określeniu miary i wagi, powierzchni i objętości, np. zwei Pfund, zwei Quadratmeter.

Przysłówek

- przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi, np.
 - *Worauf wartest du? Ich warte darauf.*
- regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków, np.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Schön – schöner - am schönsten, gern-lieber- am liebsten,</i> • przysłówki określone czasu i miejsca, np. morgen, bald, endlich, danach, heute, hier, dort, oben, links, rechts.
Rzeczownik
<ul style="list-style-type: none"> • typy odmian rzeczownika, np. Trzy typy w liczbie pojedynczej: der Lehrer, der Genosse, die Frau, pięć typów w liczbie mnogiej, np. die Tage, die Boten, die Koffer, die Kinder, die Parks, • użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika, np. <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Da steht eine Tasse.</i> ▪ <i>Die Tasse ist sauber.</i> ▪ <i>Hast du Hunger?</i> ▪ <i>Jetzt wohnt er in Europa. Das moderne Amerika mag er nicht mehr.</i> ▪ <i>Er trinkt gern Milch.</i> • rzeczowniki złożone, np. das Klassenzimmer, der Aufruf, das Schlafzimmer; • rzeczowniki zdrobniałe –chen, -lein, np. das Lämpchen, das Büchlein; • rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności, np. der Lehrer, die Künstlerin; • rzeczowniki z przyrostkami –e, -ei, -heit, -keit, -ler, -schaft, -ion, -tät, -im, -um, -ung, -ium, -ment, -ling; • rzeczowniki z przedrostkami: Miss-, Un, -Ge-, np. die Unzufriedenheit; • rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata: der Amerikaner, der Franzose, die Polin; • rzeczowniki tworzone od bezokoliczników, np. das Schreiben, das Malen; • rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłówów, liczebników, np. das Gute, die Erste; • odmiana imion własnych, np. Evas Familie, Wagners Tochter, Hansens Bruder; • rzeczowniki po określeniu miary i wagi, np. ein Liter Milch, ein Kilo Bananen.
Przyimek
<ul style="list-style-type: none"> • przyimki z celownikiem: aus, bei, von, mit, nach, seit, zu, gegenüber; • przyimki z biernikiem: durch, gegen, ohne, um, entlang, bis, für; • przyimki z celownikiem i biernikiem: an, auf, hinter, unter, in, vor, neben, zwischen, über; • przyimki z dopełniaczem: trotz, wegen, statt, während.

2.3 Funkcje komunikacyjne

Tab. Nr 3 Wybrane funkcje komunikacyjne i przykładowe środki ich realizacji dla poziomu podstawowego:

Funkcje komunikacyjne	Przykładowe środki realizacji funkcji komunikacyjnych
<ul style="list-style-type: none"> • Kontakty interpersonalne, np. powitanie, przedstawianie się, pożegnanie, rozpoczynanie podtrzymywanie i kończenie rozmowy 	<p>Hallo. Guten Morgen, Ich bin Monika. Darf ich meinen freund vorstellen. Bis bald. Auf Wiedersehen. Mach's gut. Ich möchte dir etwas sagen. Ich habe eine Frage. Wie geht es Ihrer frau? Was sagst du? Ich muss mich leider verabschieden. Ich rufe dich an.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Wymiana informacji, np. opis postaci/rodziny, opis miejsca pobytu, opis przedmiotów, ich przynależność, opis zdarzeń, przeżyć, logiczne przedstawianie faktów, wyrażanie pomysłów, wrażeń. 	<p>Monika ist wirklich begabt. Sie wohnen in einer Kleinstadt. Das ist Evas Zimmer. Aber er ist doch krank. Vielleicht gehen wir ins Kino? Das war eine wunderschöne Reise!</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Wyrażanie uczuć, np. strachu, radości, złości, miłości, zdziwienia. 	<p>Um Gottes Willen! Lass mich in Ruhe! Ich habe dich gern. Ich freue mich so sehr. Bist du sicher?</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Oddziaływanie na innych, np. udzielanie rad, prośba, życzenie, protest. 	<p>Bitte, können Sie das Fenster zumachen? Gib mir bitte das Buch! Ich will ihn nicht besuchen. An deiner Stelle würde ich keine Zigaretten rauchen.</p>

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Sposoby wyrównywania poziomu językowego

Większość uczniów rozpoczynających naukę w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 nie uczyła się na wcześniej języka niemieckiego. Poziom zaawansowania językowego uczniów dla których język niemiecki stanowi kontynuację jest stosunkowo niski. Największym problemem są utrwalone błędy w wymowie, dlatego na zniwelowaniu tych błędów należy skupić uwagę na początkowych zajęciach lekcyjnych. Tylko nieliczni uczniowie znacznie przewyższają poziomem zaawansowania resztę grupy, z tego powodu przewiduje się z nimi pracę indywidualną.

3.2 Nauczanie sprawności językowych

Program zakłada obowiązkowe zintegrowane kształcenie wszystkich przedstawionych poniżej sprawności.

Bardzo istotną sprawą jest uświadomienie uczniowi i nauczenie, że określoną treść można wyrazić za pomocą różnych środków językowych. Służyć temu będą różne strategie kompensacyjne, np. synonimy, definiowanie przedmiotów, roślin, produktów (krzesło, róża, chleb). W początkowej fazie nauki dopuszcza się w wypowiedziach ustnych sporadyczne zastępowanie danego słowa jego odpowiednikiem w języku ojczystym. Umiejętność stosowania strategii kompensacyjnych (lub jej brak) jest bardzo widoczna podczas egzaminu maturalnego.

Dużym ułatwieniem w nauce języka obcego, szczególnie gramatyki jest wskazywanie uczniom podobieństw i różnic pomiędzy językiem obcym, a ojczystym.

3.2.1 Mówienie

Rozwijanie sprawności mówienia muszą poprzedzać ćwiczenia przedkomunikacyjne mające na celu opanowanie słownictwa i struktur gramatycznych.

Zasadniczym celem rozwijania sprawności mówienia jest rozwój płynności wypowiedzi i poprawności językowej. Trzeba uwzględnić, że uczeń ma prawo popełniać błędy, co nie znaczy, że nie powinno się zwracać uwagi na poprawność językową. Najlepiej omówić błędy po zakończonej wypowiedzi ucznia.

Materiał wyjściowy do ćwiczeń w mówieniu powinien być dla ucznia interesujący, a techniki nauczania powinny go inspirować do samodzielnej wypowiedzi.

Bodźcem skłaniającym do wypowiedzi może być obraz, słowo lub dźwięk.

Techniki rozwijające sprawność mówienia:

- **obrazek jako bodziec:**
 - ✓ odgadywanie treści obrazka;
 - ✓ wyszukiwanie różnic;
 - ✓ stawianie pytań do obrazka;
 - ✓ przerabianie obrazka na komiks;

- ✓ interpretacja obrazka;
- ✓ przypuszczenia i wnioskowanie z obrazka;
- ✓ odgadywanie treści zakrytego fragmentu obrazka;
- ✓ definiowanie przedmiotów znajdujących się na obrazku bez wprowadzania ich nazwy. (To ćwiczenie może stanowić pewnego rodzaju zabawę – pozostali uczniowie odgadują o jaki przedmiot chodzi).
- **słowo jako bodziec:**
 - ✓ odgrywanie ról;
 - ✓ streszczenie;
 - ✓ wywiad;
 - ✓ pytania i odpowiedzi;
 - ✓ opis sytuacji;
 - ✓ dokumenty autentyczne jako bodziec;
 - ✓ zamiana opowiadania w dialog (i odwrotnie);
 - ✓ układanie zdań z podanym słowem.
- **dźwięk jako bodziec:**
 - ✓ uczeń słyszy dźwięk np. szum morza, płacz dziecka mówi , co usłyszał, z jakim wydarzeniem może to być związane, jakie nastrój (uczucia) budzi w nim dany dźwięk.

3.2.2 Pisanie

Kształcenie sprawności pisania jest ważne w procesie uczenia się języka obcego, ponieważ wspiera rozwój szeregu umiejętności, także pozostałych sprawności językowych. Uczniowie wykonują wiele ćwiczeń w pisaniu, ze szczególnym naciskiem na pisanie tekstów użytkowych, które z jednej strony są elementem egzaminu maturalnego, z drugiej strony umiejętność pisania tekstów użytkowych może okazać się bardzo potrzebna w przyszłości, np. w przypadku poszukiwania pracy za granicą.

W początkowej fazie nauki przewidziane jest ćwiczenie pisania w grupach.

Techniki rozwijające sprawność pisania:

- pisanie listów według wzoru;
- wypełnianie kwestionariuszy;
- sporządzanie notatek do tekstu;
- zamian jednego rodzaju tekstu w inny (np. opowiadanie w dialog lub odwrotnie, w monolog wewnętrzny bohatera);
- uzupełnianie luk w zdaniach;
- pisanie początków i zakończeń;
- opisywanie obrazków;
- układanie wierszyków z rozsypanki wyrazowej;
- pisanie krótkich wierszyków do obrazka;
- malowanie zapamiętanego obrazka słowami (słowa ustawione tak, jak przedmioty lub ludzie na obrazie);
- zamiana opowiadania w komiks.

3.2.3 Rozumienie ze słuchu

Sprawność rozumienia ze słuchu potrzebna jest w bardzo wielu sytuacjach, szczególnie w warunkach naturalnych, gdy na usłyszany tekst należy zareagować. Słuchając tekstu

uczeń powinien go zrozumieć, dlatego też należy wcześniej wprowadzić słownictwo, przynajmniej wyrazy kluczowe ułatwiające zrozumienie.

W celu osiągnięcia sukcesu teksty do słuchania powinny być autentyczne, a ćwiczenia na rozumienie ze słuchu wprowadzane od pierwszej fazy nauczania.

Techniki rozwijające sprawność słuchania uzależnione będą od tego, co uczeń powinien zrozumieć w słuchanym tekście:

- główną myśl;
- konkretną informację;
- dokładnie cały tekst.

W związku z tym mogą to być zadania typu, np. zadania typu.:

- prawda – fałsz;
- wyboru;
- uzupełnianie tekstu;
- kończenie zdań;
- porządkowanie kolejności wypowiedzi;
- dopasowanie obrazka do usłyszanego tekstu;
- udzielanie odpowiedzi na pytania;
- streszczenie;
- opowiadanie.

3.2.4 Czytanie

Sprawność czytania ze zrozumieniem rozwija się poprzez kontakt ucznia ze zróżnicowanymi autentycznymi tekstami. W toku realizacji programu przewiduje się, że uczeń będzie miał kontakt z następującymi tekstami:

listy, formularze, reklamy, ogłoszenia, broszury, przepisy, bilety, jadłospisy, instrukcje obsługi, menu, tabele, statystyki, listy czytelników, horoskopy, testy psychologiczne zamieszczane w czasopismach, gazety, czasopisma, wiersze, opowiadania, teksty piosenek, inne teksty literackie.

Zastosowane techniki rozwijania sprawności rozumienia tekstu czytanego zależą będą, podobnie jak w rozwijaniu sprawności słuchania, od tego, czy ma to być czytanie selektywne, szczegółowe, czy globalne.

Techniki rozwijające sprawność rozumienia tekstu czytanego, np.

- wyrazy –klucze;
- wyszukiwanie głównej myśli tekstu;
- wyszukiwanie szczegółowych informacji;
- pytanie/odpowiedź;
- prawda/fałsz;
- wyszukiwanie potrzebnych informacji;
- nadawanie tytułów fragmentom tekstu;
- przyporządkowanie fragmentu tekstu do tytułu.

3.3 Organizacja pracy na lekcji

Przewiduje się wykorzystywanie różnorodnych metod pracy na lekcji: praca indywidualna, w parach, w grupach i na forum klasy. Szczególnie ważna jest praca w parach i w grupach. Kontakt z językiem obcym jest wówczas dłuższy niż podczas pracy indywidualnej, kiedy to uczniowie często nie potrafią skupić się na zagadnieniu. Podczas

pracy grupowej każdy członek grupy czuje się odpowiedzialny za wynik i nawet najslabszy uczeń może osiągnąć cząstkowy sukces, co niewątpliwie ma wpływ na podwyższenie jego motywacji do nauki.

Praca w parach lub w grupach to podstawowe metody pracy na zajęciach lekcyjnych.

Praca indywidualna przewidziana jest np. w przypadku, sprawdzianów, klasówek, prac domowych.

Praca z całą klasą odbywa się podczas prezentacji wyników pracy w grupach, zapoznawania ze słownictwem, ćwiczeń fonetycznych.

W trakcie realizacji programu przewiduje się stosowanie metody projektu oraz technik teatralnych. Integrują one wszystkie sprawności językowe, mają duży wpływ na przezwycięzenie bariery w mówieniu w języku obcym, przezwycięzenie nieśmiałości, podwyższenie samooceny.

Poza mniejszymi projektami (np. opracowanie programów imprez turystycznych) przewiduje się także większe, które prezentowane będą na forum społeczności szkoły. W trakcie czteroletniego okresu nauki przewiduje się zrealizowanie trzech takich projektów.

W roku szkolnym 2009/2010 może to być np. projekt „Herzlich willkommen – Uwaga! Goście w naszym mieście” lub „Herzlich willkommen – Uwaga!! Letnicy w naszym gospodarstwie”. Założeniem projektu jest pokazanie przygotowań do wizyty zagranicznych gości, zorganizowanie im spaceru po mieście połączonego ze zwiedzaniem interesujących miejsc, lub, w drugim przypadku, opis perypetii, jakie przeżywają na wsi zagraniczni wielkomiejscy turyści. Elementy prezentacji multimedialnej, scenek z przewodnikiem, scenek ze spotkań z mieszkańcami, przeplatane będą niemieckimi piosenkami wykonywanymi przez uczniów w języku niemieckim. Założeniem projektu jest ukazanie znaczenia znajomości języków obcych we współczesnym świecie. Tematy pozostałych projektów powstaną w konsultacji z młodzieżą technikum rolniczego i technikum agrobiznesu.

3.4 Środki dydaktyczne

W procesie nauczania niezbędne jest stosowanie pomocy dydaktycznych. Ułatwiają one uczniom pracę, rozbudzają zainteresowanie przedmiotem wpływając pozytywnie na samodzielność myślenia, aktywność i inicjatywę.

Podstawową pomocą jest podręcznik. Stanowi on bazę, pozwala uczniom usystematyzować słownictwo i struktury gramatyczne.

Podręcznik używany do realizacji programu powinien być rekomendowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Podręcznik

Podczas realizacji niniejszego programu uczniowie będą korzystać z podręcznika *Alles klar*, zakres podstawowy, autorzy: Krystyna Łuniewska, Urszula Tworek, Zofia Waśnik; wydawnictwo WSIP.

Cele, treści podręcznika i założenia metodyczne są zgodne z podstawą programową, ESOKJ i założeniami Europejskiego Portfolio Językowego.

Na cykl kształcenia w szkole ponadgimnazjalnej przewidzianych jest pięć części 1a, 1b, 2a, 2b, 3a, b. Każda część łączy w sobie podręcznik i zeszyt ćwiczeń oraz zawiera płytę CD.

Podręcznik obudowany jest dodatkowymi materiałami:

Alles klar – Wörterbuch

Alles klar – Grammatik

Alles klar – Sprachspiele

Do podręcznika opracowany został poradnik dla nauczyciela.

Podręcznik *Alles klar* zawiera dużo oryginalnych tekstów i posługuje się słownictwem używanym w życiu codziennym. Zalety podręcznika to: dobre i wyczerpujące omówienia zagadnień gramatycznych, przejrzyste zestawienie słownictwa i interesujące ćwiczenia o różnym stopniu trudności. Ważne jest, że w podręczniku znalazło się wiele autentycznego materiału ikonograficznego ukazującego kraje niemieckojęzyczne. Żywe, barwne fotografie służyć mogą jako dodatkowy materiał ćwiczeniowy.

3.5 Spis wykorzystywanej literatury

Realizacja programu wymaga wykorzystywania dodatkowych materiałów dydaktycznych. Przewiduje się wykorzystywanie zadań i ćwiczeń zawartych między innymi w:

- Koithan U. u. a. *Aspekte. Lehrbuch 1. Langenscheidt*, Berlin und München 2007.
- Sion Ch. *88 Unterrichtsrezepte*, Ernst Klett Verlag, Stuttgart 1999.
- Ur P. U., Wright A., *111 Kurzrezepte*, Ernst Klett Verlag, Stuttgart 1999.
- Brewińska E., Obidniak D., Świerczyńska E. i in., *Repetitorium gramatyczne z języka niemieckiego*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2006.
- Wicke, R., *Übersichten. Die Bundesrepublik Deutschland und ihre Länder. Inter Nationes*, Bonn 1996.
- Bubner, F., *Klar-Sicht. Einblicke in unser Alltagsleben*, Inter Nationes, Bonn 1996.
- Kienzler I., *Deutschsprachige Geschäftsbriefe*, Biuro Tłumaczeń i Wydawnictwo, Gdynia 1995.
- Bęza, S., *Deutsch deine Chance*, Poltext, Gdynia 2001.
- Dłużniewski S., *Thematischer Wortschatz mit Übungen*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 1998.
- *Deutsch Aktuell*, dwumiesięcznik, Wagros, Poznań.

3.6 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Realizacja programu wymaga wykorzystania wyposażenia pracowni szkolnej w:

- słowniki dwu- i jednojęzyczne;
- książki do gramatyki dla młodzieży;
- uproszczone wersje książek niemieckich;
- testy przygotowujące do matury;
- pomoce dostępne na rynku wydawniczym, m.in. wydawnictw: Klett, Langenscheidt, Hueber, Inter Nationes (do ćwiczenia rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstu czytanego);
- pomoce audiowizualne – filmy, płyty CD (także z nagraniami piosenek), tablice tematyczne, mapy krajów niemieckojęzycznych, plany miast, foldery turystyczne;
- odtwarzacz płyt CD.

Ponieważ duża część materiałów będzie opracowywana przez nauczyciela, bądź też kopiowana z innych źródeł niż podręcznik niezbędne jest wyposażenie pracowni językowej w laptop, drukarkę, kserokopiarkę, projektor multimedialny. Zakłada się, że uczniowie będą mieć dostęp do Internetu: jedna godzina lekcyjna w miesiącu.

4 Opis założonych osiągnięć ucznia

Prezentowany program nauczania języka niemieckiego zakłada kształcenie nie tylko sprawności językowych, ale także rozwijanie pozostałych kompetencji kluczowych, rozwojowi któremu sprzyjać będzie między innymi nauczanie metodą projektu. Przy realizacji projektów uczniowie będą musieli wykazać się znajomością obsługi komputera, umiejętnością tworzenia prezentacji. Praca w trakcie realizacji projektu będzie mieć wpływ na wzrost poczucia własnej wartości, na rozwój kompetencji społecznych. Każdy najdrobniejszy sukces przyczynić się może do zmiany postrzegania siebie, otaczającego świata, do rozbudzenia aspiracji. Po czterech latach nauki kompetencje językowe uczniów uzależnione będą między innymi od wariantu kształcenia.

Jeśli cele operacyjne określone w Podstawie programowej zamieni się na opis osiągnięć i porówna z poziomami biegłości językowej w Europejskim systemie opisu kształcenia językowego to można zauważyć, że poziomy A1 A2 tego opisu stanowią osiągnięcia uczniów dla poziomu podstawowego rozpoczynających naukę języka od zera. Poziom B1 oraz częściowo B2 są opisem osiągnięć uczniów dla których język jest kontynuacją po etapie gimnazjalnym. Bardzo dobrze opanowany poziom B2 umożliwiały już zdawanie egzaminu maturalnego w zakresie rozszerzonym.

Tab. Nr 4 Opis osiągnięć uczniów w zakresie kompetencji językowych
 Poziomy biegłości językowej: Europejski systemu opisu kształcenia językowego¹⁶

poziom A1/A2	poziom B1/B2
A1 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.	B1 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafi radzi sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży w regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrafi tworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Potrafi opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.

¹⁶ Martyniuk Waldemar [tłum.] 2004. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa 2004; <http://linquaporta.de/pl/referenzrahmen.htm>

<p>A2 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w powtarzających się, prostych sytuacjach, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.</p>	<p>B2 – Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w złożonych tekstach na tematy konkretne i abstrakcyjne, łącznie z rozumieniem dyskusji na tematy techniczne z zakresu jej specjalności. Potrafi porozumiewać się na tyle płynnie i spontanicznie, by prowadzić normalną rozmowę z rodzimym użytkownikiem języka, nie powodując przy tym napięcia u którejkolwiek ze stron. Potrafi - w szerokim zakresie tematów - formułować przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi ustne lub pisemne, a także wyjaśniać swoje stanowisko w sprawach będących przedmiotem dyskusji, rozważając wady i zalety różnych rozwiązań.</p>
--	--

4.1 Główne narzędzia kontroli

Integralną częścią procesu nauczania są kontrola i ocena. Pełnią one przede wszystkim funkcję informacyjną. Uczeń otrzymuje wiedzę o poziomie osiągnięć edukacyjnych, i wskazówki dotyczące dalszej pracy. Nauczycielowi kontrola zapewnia informację na temat zagadnień, które są uczniom dobrze znane, i tych, które powinny być powtórzone i utrwalone. Ocenianie powinno służyć wspieraniu uczniów i ich motywowaniu.

W nauczaniu języka należy kontrolować wszystkie sprawności.

Kontrola wypowiedzi ustnych obejmuje m.in.:

- stopień wyczerpania tematu;
- płynność wypowiedzi;
- bogactwo słownictwa;
- poprawność leksykalno-gramatyczną;
- poprawność wymowy i intonacji.

Kontrola pisemna jest przeprowadzona w formie sprawdzianów, lub kartkówek po pewnej części materiału oraz jako sprawdzian na zakończenie semestru.

Ważne jest, by nauczyciel poinformował

- jakie sprawności będą kontrolowane;
- jakie są kryteria oceny;
- jaki materiał należy powtórzyć.

Sposoby testowania komunikacji, np.

- opowiadanie o wydarzeniu;
- odgrywanie dialogów;
- odpowiedzi na pytania do tekstu;
- negocjowanie (tematy z życia codziennego);
- relacjonowanie wydarzeń;
- opowiadanie obrazka.

Testowanie czytania, np.

- porządkowanie tekstu w logiczną całość;
- określenie, czy wypowiedź jest zgodna z tekstem;
- wyszukiwanie, w którym fragmencie tekstu znajduje się dana informacja;
- przyporządkowanie tekstu osobom.

Testowanie pisania, np.

- pisanie listów;

- pisanie kartek z życzeniami, pozdrowieniami;
- wypełnianie formularzy;
- sporządzanie krótkich notatek na określony temat.

Testowanie słownictwa, np.

- dobieranie synonimów lub antonimów;
- uzupełnianie luk w dialogach;
- test wyboru.

Testowanie gramatyki, np.

- tłumaczenie zdań;
- uzupełnianie luk;
- układanie zdań z pojedynczych wyrazów;
- przekształcanie zdań.

Ocena projektu:

Oceniane są faza przygotowawcza i prezentacji oraz praca w grupie. Przy ocenie projektu oceniane są umiejętności pozajęzykowe kształcące pozostałe kompetencje kluczowe. Umiejętności językowe nie są decydujące przy ocenie. Uczniowie znają przed przystąpieniem do realizacji projektu nie tylko temat, ale również kryteria oceny.

Jednym z zadań szkoły jest przygotowanie uczniów do samodzielnej pracy. Bardzo ściśle wiąże się z tym umiejętność samooceny. Rozwój tej umiejętności powinien być kształcony od pierwszego etapu edukacyjnego. Jedną z możliwości rozwijania i przyzwyczajania uczniów do samooceny jest wykorzystanie portfolio językowego.

Portfolio językowe opracowane przez Radę Europy jest doskonałym materiałem do ćwiczeń.

W trakcie realizacji niniejszego programu przewidziane jest wykorzystanie portfolio językowego.

4.2 Ocenianie

Nauczyciel zobowiązany jest do regularnego przeprowadzania kontroli osiągnięć uczniów i ich oceniania, także w postaci stopnia. Ocena wyników nauki ma charakter kontroli bieżącej i okresowej. Kontrola bieżąca dotyczy materiału będącego aktualnie przedmiotem pracy w klasie. Kontrola okresowa odbywa się dwukrotnie w semestrze i ma na celu sprawdzenie opanowania materiału będącego przedmiotem pracy w dłuższym odcinku czasu. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny uzyskanej z odpowiedzi ustnej bądź pisemnej w określonym przez nauczyciela czasie.

Przedziały punktowe ocen z odpowiedzi pisemnych:

poniżej 50%	niedostateczny
50% - 60%	dopuszczający
61% - 72%	dostateczny
73% - 84%	dobry
85% - 96%	bardzo dobry
powyżej 96 %	celujący

4.2.1 Celujący

Uczeń posiada umiejętności znacznie wykraczające poza program dla danej klasy, w zakresie słownictwa i struktur gramatycznych. Posiada płynną zdolność rozumienia tekstu zarówno mówionego jak i pisanego, o trudności wykraczającej poza program dla

danej klasy. Potrafi w twórczy sposób zastosować zdobyte wiadomości do budowania samodzielnych wypowiedzi, których poziom wykracza daleko poza poziom wymagany programowo. Rozumie dyskusję na tematy techniczne z zakresu swojej specjalności. Formułuje przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi ustne lub pisemne. Potrafi wyjaśnić swoje stanowisko w sprawach o których się dyskutuje.

4.2.2 Bardzo dobry

Uczeń opanował wszystkie wymagane programem nauczania wiadomości i umiejętności. Tworzy samodzielne wypowiedzi (pisane i mówione) z wykorzystaniem wszystkich poznanych na danym etapie nauki konstrukcji gramatycznych, rozszerzając zasób stosowanego słownictwa. Uczeń rozumie znaczenie wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, dotyczących spraw i zdarzeń typowych dla treści objętych programem nauczania. Radzi sobie we wszystkich sytuacjach komunikacyjnych. Tworzy spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy objęte programem nauczania. Opisuje doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.

4.2.3 Dobry

Uczeń nie opanował w pełni wiadomości określonych programem nauczania w danej klasie, ale opanował je na poziomie przekraczającym wymagania podstawowe. Poprawnie czyta i rozumie sens tekstów pisanych, związanych z tematyką wyszczególnioną w programie, których szczegóły potrafi samodzielnie dopracować przy pomocy słownika. Uczeń rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych mu spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Radzi sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży w regionie, gdzie mówi się danym językiem. Tworzy proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Potrafi w prosty sposób opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.

4.2.4 Dostateczny

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności określone programem poziomu podstawowego. Potrafi przeczytać i zrozumieć napisy spotykane w miejscach publicznych i uchwycić sens prostych historyjek. Umie podać krótką informację o sobie, napisać nieskomplikowaną wiadomość lub list do kolegi, według uprzednio wyuczonego modelu. Uczeń rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Porozumiewa się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe.

4.2.5 Dopuszczający

Uczeń nie opanował w pełni programu poziomu podstawowego, ale rozwiązuje praktycznie typowe zadania o niewielkim stopniu trudności. Nie potrafi jeszcze konstruować gramatycznie poprawnych odpowiedzi, ale posługując się pojedynczymi słówkami, równoważnikami zdań lub typowymi, prostymi konstrukcjami zdaniowymi umie wyrazić swoje podstawowe potrzeby. Uczeń rozumie i potrafi stosować potoczne

wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Formułuje pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych.

4.2.6 Niedostateczny

Uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem poziomu podstawowego dla danej klasy i nie jest w stanie wykonać zadań o podstawowym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela. Nie potrafi formułować prostych pytań, ani też ich nie rozumie. Nie jest w stanie w żaden sposób wyartykułować swoich potrzeb, nie rozumie prostych poleceń. Nie potrafi posługiwać się słownikiem.

5 Procedura ewaluacji programu nauczania

Program może być modyfikowany w zależności od możliwości uczniów, warunków czasowych. Może ulec zmianie dobór elementów treści nauczania i metod nauczania. Ewaluacja ma służyć doskonaleniu pracy ucznia i nauczyciela i dać odpowiedź na pytania:

- jakie wymierne efekty przyniósł program dla szkoły, uczniów i środowiska?
- jakie wartości przyniósł program w aspekcie Projektu SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej?.

Kryteria ewaluacji:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność programu;
- zgodność z podstawą programową, standardami wymagań egzaminacyjnych (egzamin maturalny i potwierdzający kwalifikacje zawodowe);
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kompetencji kluczowej oraz Projektu;
- spójność z celami całego projektu SKK.

Techniki badawcze:

- ankietowanie;
- obserwacja;
- wywiad;
- rozmowy;
- analiza dokumentów (testy, kartkówki, sprawdziany, ćwiczenia);
- pomiar dydaktyczny (testy, sprawdziany na wejście i po kolejnych latach pracy z programem).

Próba badawcza:

- wszyscy uczniowie;
- nauczyciele przedmiotów zawodowych;
- rodzice.

Bibliografia

- [1] Komorowska H., *Testy w nauczaniu języków obcych*, Warszawa 1974.
- [2] Komorowska H., *Podstawy metodyki nauczania języków obcych*, Warszawa 1993.
- [3] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- [4] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 1999.
- [5] Martyniuk W.[tłum.], *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa 2004.
- [6] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Autor
Sylwia Małas

JĘZYK ANGIELSKI

**AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA
KOMPETENCJI KLUCZOWYCH**

**Zespół Szkół Ekonomicznych
im. Jana Pawła II w Staszowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	9
1.1 Ogólne cele nauczania.....	9
1.2 Szczegółowe cele edukacyjne	9
2 Treści nauczania	12
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego,...	12
2.2 Struktury gramatyczne.....	13
2.3 Sprawności językowe	14
2.4 Funkcje językowe	15
3 Procedury osiągnięcia celów	18
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami	18
3.2 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów	24
3.3 Indywidualizacja procesu nauczania	25
3.4 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	26
3.5 Proponowane materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji programu	26
4 Przewidywane osiągnięcia ucznia	27
4.1 Słuchanie	27
4.2 Mówienie	27
4.3 Czytanie	27
4.4 Pisanie.....	28
4.5 Sprawności zintegrowane	28
4.6 Gramatyka i leksyka	28
4.7 Umiejętność samodzielnego uczenia się	28
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	29
5.1 Sposoby kontroli postępów i osiągnięć uczniów.....	29
5.2 Kryteria oceny	30
6 Projekt ewaluacji programu.....	33
7 Załączniki	34
Bibliografia.....	44

Metryczka

Przedmiot:	język angielski
Etap nauczania:	kurs kontynuacyjny dla szkół ponadgimnazjalnych, IV etap edukacyjny
Typ szkoły:	4-letnie technikum hotelarskie
Ilość godzin:	minimum 240 godzin – 2 godziny tygodniowo
Podstawa Programowa:	<i>Podstawa Programowa Kształcenia Ogólnego dla Liceów Ogólnokształcących, Liceów Profilowanych, Techników, Uzupełniających, Liceów Ogólnokształcących i Techników Uzupełniających (Rozp. MEN z dnia 23 sierpnia 2007r.).</i>

O autorce

Sylwia Małas swoją pracę zawodową rozpoczęła w 2003 roku w Zespole Szkół Ekonomicznych im. Jana Pawła II w Staszowie jako nauczycielka języka angielskiego z tytułem licencjata z przygotowaniem pedagogicznym. W kolejnych dwóch latach pracy ukończyła pedagogiczne studia magisterskie w Kielcach o kierunku nauczanie języka angielskiego, odbyła wiele kursów i szkoleń dotyczących nowej matury oraz odnosiła liczne sukcesy dydaktyczne i wychowawcze w pracy z młodzieżą. Współtworzyła i realizowała projekt finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Budżetu Państwa w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich „Nasza Szkoła”, we współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Od 2007 roku jest egzaminatorem Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

Wstęp

Geneza programu

Niniejszy program jest wynikiem realizacji Projektu: „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projektem zarządza i koordynuje Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

Program nauczania powstał w oparciu o: *Podstawę Programową Kształcenia Ogólnego Dla Liceów Ogólnokształcących, Liceów Profilowanych, Techników, Uzupełniających Liceów Ogólnokształcących I Techników Uzupełniających* (Rozp. MEN z dnia 23 sierpnia 2007 r.), *Podstawę programową kształcenia w zawodzie Technik hotelarstwa 341 [04]*, *Diagnozę regionalną implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku prac w województwie świętokrzyskim* oraz *Diagnozę implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy. Zespół Szkół Ekonomicznych im. Jana Pawła II w Staszowie*. Ponadto uwzględniono standardy wymagań egzaminacyjnych zawarte w załączniku do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2007 r., a także standardy wymagań egzaminacyjnych dla zawodu hotelarz ustalone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 3 lutego 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. Nr 66, poz. 580 z późn. zm.).

Program dotyczy nauki języka angielskiego jako pierwszego języka obcego nowożytnego, rozpoczynającej się od poziomu podstawowego. Przeznaczony jest do szkolnictwa w zakresie kształcenia ogólnego i zawodowego w technikum hotelarskim. Dlatego też program jest przystosowany do specyficznych potrzeb: klasy technikum hotelarstwa, szkoły oraz rynku pracy, wynikających z dokonanej *Diagnozy*.

Zakładamy, że uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym wykształcili już w pewnym stopniu swój styl uczenia się, ponieważ uczyli się już języka obcego w gimnazjum. Niemniej jednak, przeprowadzone diagnozy oraz doświadczenie w pracy z młodzieżą techników dowiodło, że poziom znajomości języka angielskiego jest zróżnicowany i niestety w większości niski. Dlatego też uczniowie w trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej doskonalią i pogłębiają strategie efektywnego uczenia się zaczynając od podstawowego materiału merytorycznego. Pracując z niemal dorosłymi osobami program opiera się na założeniu, że nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, pomagając im rozwijać kluczowe kompetencje językowe: wszystkie sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną, mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego oraz zawodowego. Nauczyciel motywuje uczniów do pracy i przygotowuje ich do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Uświadamia, że znaczenie znajomości języka obcego w ich przyszłych studiach i pracy zawodowej jest niezbędne i konieczne a dobre wykształcenie – przepustką do lepszego życia.

Warunki realizacji programu

Podstawowe warunki realizacji programu to:

- minimum 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacji (dwie lekcje tygodniowo w ciągu 4 lat);
- nowoczesne podręczniki do nauki języka angielskiego zatwierdzone przez MEN oraz słowniki angielsko – polskie. Podręczniki powinny spełniać wymogi dotyczące wieku i zainteresowań uczniów oraz ich poziomu znajomości języka angielskiego oraz kierunku kształcenia zawodowego. W skład kompletnego podręcznika powinny wchodzić: książka ucznia, zeszyt ćwiczeń, książka nauczyciela, nagrania audio, oprogramowanie tablicy interaktywnej;
- odpowiednio i nowocześnie wyposażona pracownia językowa. Niezbędne wyposażenie pracowni języków obcych to przede wszystkim odtwarzacz płyt kompaktowych oraz tablica interaktywna. Do realizacji programu zalecany jest także dostęp do komputera z Internetem oraz stały dostęp do kserografu;
- odpowiednio wyposażona biblioteka szkolna. W celu zapewnienia uczniom możliwości korzystania ze słowników jedno- i dwujęzycznych biblioteka szkolna powinna dysponować przynajmniej kilkunastoma ich egzemplarzami, a także podręcznikami do gramatyki, opracowaniami na temat kultury krajów anglojęzycznych, utworami literackimi w wersji oryginalnej i na niższych poziomach językowych, podręcznikami do nauki języka zawodowego oraz filmami DVD;
- praca w grupach nie większych niż 17 osób.

1 Cele nauczania

1.1 Ogólne cele nauczania

1.1.1 Cele nauczania wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształtowanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie;
- kształcenie pozytywnych postaw oraz motywacji względem języka angielskiego i społeczności posługującej się nim;
- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego.

1.1.2 Cele nauczania wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- przygotowanie do funkcjonowania na lokalnym rynku pracy;
- kształcenie postaw mobilności;
- wdrażanie do aktualizowania i pogłębiania wiedzy i umiejętności;
- wyrównywanie szans edukacyjnych.

1.1.3 Cele nauczania wynikające z profilu zawodowego

- rozwijanie i poszerzanie wiedzy z zakresu hotelarstwa;
- integracja przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych;
- opanowanie języka zawodowego na poziomie zapewniającym zdanie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz sprawne posługiwanie się językiem angielskim w życiu zawodowym.

1.1.4 Cele nauczania wynikające z podstawy programowej

- osiągnięcie umiejętności językowych zapewniających swobodne porozumiewanie się w języku angielskim;
- zdobycie wiedzy i umiejętności umożliwiających zdanie egzaminu maturalnego oraz kontynuowanie nauki na studiach wyższych.

1.2 Szczegółowe cele edukacyjne

Szczegółowe cele edukacyjne programu opierają się na podstawie programowej dla języka obcego w wariantcie B, dotyczącym nauki języka obcego nowożytnego jako pierwszego języka obcego, rozpoczynającego się od poziomu zerowego lub jako drugiego w sytuacji, gdy stanowi kontynuację nauczania tego języka po gimnazjum.

1.2.1 Rozwijanie i integracja sprawności językowych

Program zakłada kształcenie od podstaw lub dalszy rozwój sprawności językowych nabytych na poprzednich etapach nauki oraz ich integrację, umożliwiającą uczniom w miarę swobodne posługiwanie się językiem angielskim w mowie i piśmie:

- w kontaktach z użytkownikami języka w krajach anglojęzycznych oraz w innych krajach;
- w życiu codziennym, podróżowaniu, korzystaniu z mediów i innych źródeł informacji
- w życiu zawodowym:
 - ✓ poznawanie i doskonalenie środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiających realizację pozostałych wymagań ogólnych;
 - ✓ ćwiczenie umiejętności mówienia prostych i krótkich wypowiedzi ustnych artykułowanych wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także tworzenia krótkich i dłuższych, o średnim stopniu trudności wypowiedzi pisemnych;
 - ✓ kształcenie umiejętności reagowania na wypowiedzi; uczestniczenia w rozmowie i w typowych sytuacjach zawodowych, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie.

1.2.2 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

- zapoznanie z formą egzaminu pisemnego i ustnego;
- poznanie z wymaganiami egzaminacyjnymi;
- zapoznanie z tematyką egzaminu maturalnego;
- ćwiczenie typowych zadań egzaminu maturalnego.

1.2.3 Przygotowanie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe

- zapoznanie z formą egzaminu;
- zapoznanie z wymaganiami egzaminacyjnymi;
- ćwiczenie zadań egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, których ukończenie wymaga znajomości języka angielskiego.

1.2.4 Poszerzanie wiedzy ogólnej

Poszerzanie wiedzy ogólnej ucznia wspomaga szeroko rozumiany wszechstronny i harmonijny rozwój ucznia. Podstawowe cele to:

- poszerzenie wiedzy na temat znajomości najpowszechniejszych obyczajów i norm życia codziennego w krajach angielskiego obszaru językowego;
- zapoznanie z podstawowymi elementami geografii, historii, kultury, literatury i sztuki krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;
- poszerzanie wiedzy o otaczającym świecie i jego bieżących problemach;
- poszerzanie wiedzy z zakresu hotelarstwa, międzynarodowych norm i realiów dotyczących różnych zakładów hotelarskich oraz kultury innych krajów;
- łączenie na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów, zwłaszcza zawodowych, i wykorzystani ich do wykonywania zadań i projektów.

1.2.5 Doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się

Aby pomóc młodzieży doskonalić umiejętności efektywnego uczenia się, zakłada się następujące cele:

- doskonalenie umiejętności samooceny postępów i diagnozowania potrzeb;
- kształtowanie systematyczności i samodyscypliny;
- poznawanie i poszerzanie strategii rozwiązywania różnorodnych typów zadań językowych, w tym maturalnych i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych, takich jak: słowniki, encyklopedie, poradniki, broszury informacyjne, ulotki, prasa (np. „Hotels” AIH – Międzynarodowego Stowarzyszenia Hoteli), telewizji, radia, Internetu).

2 Treści nauczania

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego,

Tematyka ta bardzo często pojawia się na lekcjach języka obcego i jest odzwierciedleniem różnych sfer życia codziennego oraz zawodowego i pokrywa się z zakresem tematycznym wymaganym na maturze oraz z *Podstawą programową kształcenia w zawodzie Technik hotelarstwa*. Uwzględniono problematykę związaną z dorosłym życiem, poszukiwaniem pracy, wynajmowaniem mieszkania, pracą z klientem, itp. Program zakłada wprowadzenie słownictwo z zakresów:

- **człowiek** (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne, okresy życia);
- **dom** (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie mieszkania);
- **szkoła** (np. przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne);
- **praca** (np. zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, podróż służbowa);
- **czas wolny** (np., koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- **żywienie** (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie);
- **zakupy** (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, środki płatnicze);
- **usługi** (np. korzystanie z usług, kupowanie, wynajmowanie, zatrudnianie);
- **hotele** (np. rodzaje zakwaterowania, pomieszczenia w hotelu, recepcja);
- **restauracje** (np. lokale gastronomiczne, menu, posiłki, składniki);
- **życie rodzinne i towarzyskie** (np. członkowie rodziny, okresy życia, koledzy, przyjaciele, formy spędzania czasu, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- **uczucia** (np. stany uczuć, przyczyny samopoczucia, cechy charakteru);
- **zdrowie** (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia);
- **nauka, technika, postęp** (np. odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne);
- **zagrożenia współczesnego świata** (np. katastrofy, wojny, przestępczość, choroby, uzależnienia, itp.);
- **świat przyrody** (np. klimat, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe);
- **polityka, państwo, naród, obywatel** (np. konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna);

- **kultura i sztuka** (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
- **podróżowanie i rekreacja** (np. środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
- **gospodarka** (np. ekonomia, zagrożenia, kraje rozwijające się, handel)
- **elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych** (np. geografia, historia, święta i festiwale, kultura).

Przedstawione kręgi mają postać ogólnych haseł. Tematyka powinna być wprowadzona stopniowo; łatwiejsze i znajome uczniom zgaszenia wprowadzamy w pierwszej i drugiej klasie, trudniejsze wątki tematyczne, takie jak np. bezdomność czy klęski żywiołowe, pojawiają się w drugiej, trzeciej lub czwartej klasie; słownictwo ściśle związane z branżą hotelarską wprowadzane jest systematycznie od klasy pierwszej. Istotne jest również, by zagadnienia tematyczne pojawiały się spiralnie na przestrzeni wszystkich lat nauki na tym etapie. Program ten zakłada zarówno wprowadzenie, jak i pogłębienie tematyki, wzbogacenie jej o aspekty bardziej złożone, z jakimi spotyka się w swoim codziennym życiu i pracy osoba wykształcona.

2.2 Struktury gramatyczne

Zakres materiału gramatycznego oraz sposób i tempo realizacji uzależniony jest od poziomu wiedzy uczniów rozpoczynających IV etap edukacyjny. Według *Diagnozy* jest on zróżnicowany i niski, dlatego też materiał gramatyczny jest wprowadzany od podstaw, a następnie utrwalany i rozszerzany. Program zakłada naukę tworzenia zdań twierdzących przeczących i pytających w następujących czasach:

- *Present Simple*;
- *Present Continuous*;
- *Present Perfect*;
- *Past Simple*;
- *Past Continuous*;
- *Past Perfect*;
- *Future Simple*;
- *Future Continuous*;
- *Future Simple in the past*;
- *Future Continuous in the past*.

Ponadto celem jest ćwiczenie tworzenia podstawowych struktur gramatycznych:

- zdania rozkazujące;
- zdania wykrzyknikowe;
- zdania warunkowe typu I, II i III;
- zdania w mowie zależnej z różnymi czasownikami wprowadzającymi;
- pytania pośrednie;
- pytania typu *question tags*;
- zdania w stronie biernej i konstrukcje typu *have sth done*;
- zdania współrzędnie złożone;
- zdania podrzędnie złożone;
- zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie;
- konstrukcje gerundialne, bezokolicznikowe i imiesłowowe;
- zdania z *used to* i *would*.

Program zakłada zapoznanie uczniów z:

- wyrażeniami oznaczającymi ilość;
- rzeczownikami – liczba i rodzaj;
- czasownikami – formy, czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykły i perfektywnym;
- przedimkami;
- przymiotnikami – stopniowanie, tworzenie;
- przysłówkami – stopniowanie, tworzenie;
- przyimkami;
- zaimkami;
- liczebnikami;
- spójnikami;
- podstawowymi związkami frazeologicznymi i idiomami.

Zakres gramatyczny zawsze prezentowany jest w kontekście określonym zakresem tematycznym, co oznacza, że jest on na tyle szeroki, by umożliwić w miarę swobodną wypowiedź ustną lub pisemną na każdy z kręgów leksykalno-tematycznych.

2.3 Sprawności językowe

Program zakłada rozwijanie poszczególnych sprawności językowych (słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie) opisanych poniżej i ich stopniową integrację.

2.3.1 Słuchanie

- kształtowanie umiejętności selekcjonowania, identyfikowania i rozumienia potrzebnych informacji z tekstu o nie dużym stopniu trudności;
- ćwiczenie rozumienia prostych autentycznych przekazów słownych, takich jak: wywiady, rozmowy, nagrania na automatyczną sekretarkę, zapowiedzi, wiadomości, relacje, sprawozdania, reklamy, ogłoszenia itp., w stopniu pozwalającym na:
 - ✓ określenie głównej myśli tekstu;
 - ✓ rozróżnienie poszczególnych jego części;
 - ✓ określenie głównych myśli poszczególnych jego części;
 - ✓ określenie związków pomiędzy poszczególnymi jego częściami;
 - ✓ stwierdzenie, czy tekst zawiera określone informacje;
 - ✓ wskazanie określonych informacji;
 - ✓ wyselekcjonowanie poszczególnych informacji;
 - ✓ określenie intencji autora;
 - ✓ określenie rodzaju tekstu;
 - ✓ określenie funkcji tekstu.

2.3.2 Mówienie

- kształtowanie umiejętności podejmowania różnych prostych ról w procesie komunikacyjnym, używając odpowiednich środków językowych;
- osiąganie zdolności formułowania kilku zdaniowych wypowiedzi na zadany temat dotyczący życia codziennego;

- kształtowanie umiejętności stosowania struktur leksykalno – gramatycznych z zachowaniem zasad wymowy i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumienie wypowiedzi.

2.3.3 Czytanie

- rozwijanie kompetencji czytania tekstów nieautentycznych i prostych autentycznych w celu:
 - ✓ określenia głównej myśli tekstu (*skimming*), nawet dla nich częściowo niezrozumiałego;
 - ✓ rozróżnienia poszczególnych jego części;
 - ✓ określenia głównej myśli poszczególnych jego części;
 - ✓ wskazania i wyselekcjonowania informacji (*scanning*).
- kształtowanie umiejętności czytania powszechnie spotykanych tekstów różnego typu, np. rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy i instrukcje;
- pobudzanie uczniów do czytania prostych tekstów narracyjnych.

2.3.4 Pisanie

- kształtowanie umiejętności wypełniania formularzy różnych typów;
- ćwiczenie pisania tekstów użytkowych, np. ogłoszenie, zaproszenie, reklamę, list nieformalny, podanie, curriculum vitae, list formalny, stosując odpowiednie środki językowe w zależności od formy;
- zapoznanie z zasadami pisowni oraz interpunkcji;
- ćwiczenie używania słownika oraz innych źródeł informacji.

2.3.5 Sprawności zintegrowane

Sprawności zintegrowane łączą wszystkie umiejętności kluczowe z języka angielskiego w taki sposób, w jaki zwykle ma to miejsce w sytuacjach prawdziwych. Zakładane cele:

- kształcenie umiejętności reagowania ustnie na przeczytany lub usłyszany tekst;
- rozwijanie zdolności streszczania (ustnie lub pisemnie) usłyszanego przekazu słownego lub przeczytanego tekstu.

2.4 Funkcje językowe

Program zakłada kształtowanie następujących funkcji językowych:

- witanie, żegnanie się, odpowiadanie na pozdrowienia;
- przedstawianie siebie i osób trzecich;
- podawanie danych osobowych i pytanie o nie;
- opisywanie osób i ubrań;
- wyrażanie domysłów;
- zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi na temat posiadanych rzeczy i umiejętności;
- prośenie o przeliterowanie nazwiska;
- opisywanie miejsc, przedmiotów;
- wynajmowanie, kupowanie i urządzenie mieszkania;
- wyrażanie intencji, podejmowanie decyzji;
- przedstawianie argumentów;

- rozmawianie o ulubionych przedmiotach szkolnych;
- zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi na tematy dotyczące nauczycieli, zajęć dodatkowych i ocen;
- gratulowanie, uspokajanie i chwalenie;
- przeproszanie i reagowanie na przeprosiny;
- rozmowa na temat różnych zawodów, zadawanie pytań dotyczących wykonywanego zawodu i udzielanie odpowiedzi;
- rozmowa w sprawie pracy;
- negocjowanie warunków zatrudnienia;
- ustalanie zakresu obowiązków;
- rozmawianie o doświadczeniu zawodowym i kwalifikacjach;
- przedstawianie i negocjowanie warunków umowy handlowej;
- przedstawianie i promowanie hotelu oraz zakładu gastronomicznego i oferowanych usług;
- opisywanie składu rodziny;
- opisywanie uczuć i wrażeń;
- pytanie o pozwolenie;
- udzielanie lub odmawianie pozwolenia;
- wyrażanie prośb;
- składanie propozycji;
- wyrażanie sugestii;
- rozmawianie o czynnościach dnia codziennego;
- relacjonowanie wydarzeń i wyciąganie wniosków;
- wyrażanie planów;
- wyrażanie zainteresowanie lub braku zrozumienia dla rozmówcy;
- rozmawianie na temat potraw;
- wyrażanie poglądów na temat zdrowego stylu życia;
- znajomość zwrotów grzecznościowych dotyczących zachowanie się przy stole;
- rezerwowanie miejsca w restauracji;
- zamawianie posiłków w restauracji;
- wyrażanie skarg i zażaleń;
- opisywanie procesów (przygotowywanie potraw);
- opisywanie pomieszczeń i wyposażenia zakładu gastronomicznego;
- proponowanie odpowiedniego napoju alkoholowego i dodatku do określonej potrawy;
- przyjmowanie rezerwacji;
- kupowanie i sprzedawanie, pytanie o cenę , ilość, rozmiar;
- udzielanie instrukcji;
- przeproszanie;
- reklamowanie zakupionego towaru;
- planowanie i organizowanie przyjęcia okolicznościowego;
- układanie menu, proponowanie potraw i napojów konsumentom;
- przyjmowanie skarg i zażaleń konsumentów;
- przygotowanie oferty świadczonych usług;
- rozmawianie o różnych stylach życia;
- informowanie o dolegliwościach;
- udzielanie rad i wyrażanie prośby o radę;

- umawianie wizyty lekarskiej;
- uzyskiwanie informacji (formy spędzania wolnego czasu, zabytki, połączenia komunikacyjne, drogę);
- wskazywanie drogi;
- relacjonowanie wydarzeń;
- rezerwowanie i kupowanie biletów;
- rozmawianie o książkach, filmie, teatrze;
- zadawanie pytań na temat wyglądu i funkcji przedmiotów.(np. agd);
- udzielanie instrukcji.(np. tv, video, dvd);
- uzasadnianie opinii;
- rozmawianie o przeszłych wydarzeniach i spekulowanie na temat przeszłości;
- zadawanie pytań na temat wyglądu i funkcji przedmiotów;
- wyrażanie i wymiana poglądów;
- rozmawianie o przeszłych wydarzeniach i spekulowanie na temat przeszłości;
- opisywanie miejsc;
- rozmawianie o klęskach żywiołowych;
- opisywanie pogody;
- zachęcanie;
- wyrażanie przymusu;
- udzielanie ostrzeżeń;
- wyrażanie opinii i dokonywanie wyborów;
- wyrażanie zdziwienia;
- podawanie argumentów za i przeciw;
- zgadzanie i niezgadzanie się z czyjąś opinią;
- wyrażanie zdziwienia, aprobaty i dezaprobaty;
- wyrażanie odczuć i nastrojów;
- określanie konsekwencji działań i czynności;
- przedstawianie hipotez;
- udzielanie informacji geograficznych.;
- udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat branży hotelarskiej w krajach anglojęzycznych.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi kompetencjami

Ponieważ jednym z celów ogólnych wytyczonych w programie jest pomoc uczniowi w osiągnięciu umiejętności językowych zapewniających w miarę swobodne porozumiewanie się w języku angielskim w życiu prywatnym i zawodowym, zadaniem nauczyciela jest wspieranie uczniów w opanowaniu wiedzy i umiejętności, motywowanie i dalsze wdrażanie ich do samodzielnej nauki, kształtowanie systematyczności i samodyscypliny. Służyć temu mają różnorodne formy i techniki pracy. Różnorodne sposoby realizacji celów, przedstawione w *Programie*, są elastyczne i umożliwiają dopasowanie metod i form pracy do różnych stylów poznawczych uczniów. Dotyczy to także zróżnicowanych potrzeb uczniów. Ważnym bodźcem do pogłębiania znajomości języka angielskiego może być przygotowanie do egzaminu maturalnego i potwierdzającego kwalifikacje zawodowe czy też chęć sprostania wzrastającym wymaganiom stawianym przez pracodawców. Nauczyciel powinien dysponować szerokim repertuarem środków, by sprostać tym potrzebom. Jednym z takich środków powinno być stworzenie pozytywnej relacji uczeń – nauczyciel, a pomocnym w jej kształtowaniu może być kontrakt pomiędzy uczniami danej klasy a nauczycielem, podpisany na początku roku szkolnego. Podpisanie kontraktu poprzedza dyskusja, podczas której obie strony przedstawiają swoje oczekiwania i negocjują zasady wzajemnej współpracy (patrz Załącznik 1).

Bardzo ważna jest również pozytywna informacja zwrotna od nauczyciela, a więc przedstawienie uczniowi uwag na temat czynionych przez niego postępów. Informacja taka powinna określać mocne strony ucznia, ale również wymieniać te aspekty jego pracy, które wymagają poprawy.

3.1.1 Nauczanie sprawności językowych

Sprawności językowe zintegrowane, to umiejętności kluczowe, które łączymy w celu swobodnego porozumiewania się w języku obcym. Nie zdarza się bowiem w życiu codziennym i w kontaktach z innymi ludźmi, aby tylko mówić lub tylko czytać. Dlatego też planując lekcje należy starać się tak dobierać zadania, aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany. Jest to bowiem odzwierciedleniem zjawisk zachodzących w naszym życiu codziennym, kiedy np. artykuł w gazecie (czytanie) jest bodźcem do przekazania uwag koledze (mówienie), a być może i tematem listu do redakcji (pisanie).

Przedstawione poniżej techniki nauczania pogrupowane zostały według indywidualnych sprawności (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie) gdyż ćwiczenie poszczególnych sprawności jest wymuszone koniecznością przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego, na którym są one testowane indywidualnie. Należy jednak pamiętać, żeby podczas lekcji łączyć przynajmniej dwie sprawności. (patrz Załącznik 2)

3.1.2 Słuchanie

Na tym etapie kształcenia zaleca się wykorzystanie tekstów nieautentycznych oraz prostych tekstów pochodzących z autentycznych źródeł (np. radio, telewizja, wideo, nagrania muzyczne), gdzie można znaleźć przykłady nagrań tekstów o różnym stylu (np. rozmowy telefoniczne, dialogi, reklamy, ogłoszenia, wywiady czy piosenki). Można je wykorzystać w pracy z uczniami na różnych poziomach zaawansowania, dopasowując rodzaj zadania do umiejętności językowych uczniów.

Lista technik służących doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakującej informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

W celu przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego należy ćwiczyć następujące typy zadań:

- pytania prawda/fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie;
- uzupełnianie luk.

3.1.3 Mówienie

Zadania przeznaczone do ćwiczenia nowego materiału językowego powinny dawać możliwość użycia języka nie tylko w tzw. rozmowach sterowanych, ale przede wszystkim stwarzać okoliczności, w których nowa struktura będzie miała szansę pojawić się spontanicznie i w naturalnym, a także zawodowym kontekście, np. w parach zadzwonić do hotelu i zarezerwować pokój lub przedstawić swoje kwalifikacje do praktyki w angielskim hotelu itp.

Można w tym celu wykorzystać następujące ćwiczenia:

- dialogi;
- dyskusje;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- symulacje i odgrywanie ról;
- prezentacje;
- gry i zabawy komunikacyjne.

Do ćwiczenia wymowy można wykorzystać: dryle, chóralne lub indywidualne powtarzanie dźwięków, słów, wyrażeń i całych zdań, łamańce językowe (*tongue twisters*), *minimal pairs* itd.

W celu przygotowania uczniów do egzaminu ustnego należy ćwiczyć zadania typowe dla egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym i rozszerzonym, a mianowicie:

- udzielanie wskazówek i informacji;
- relacjonowanie wydarzeń;
- negocjowanie w sytuacjach życia codziennego;
- opis ilustracji;
- rozmowa na podstawie materiału stymulującego.

W celu ćwiczenia rozmów sterowanych należy formułować scenariusze tych rozmów w języku polskim, tak jak na zestawie maturalnym.

3.1.4 Czytanie

Większość podręczników zawiera różnorodne teksty wraz z różnymi rodzajami ćwiczeń, służącymi rozwijaniu sprawności rozumienia tekstu czytanego. W celu urozmaicenia lekcji oraz nawiązania do aktualnych wydarzeń zalecamy również korzystanie z materiałów pochodzących z autentycznych źródeł, takich jak gazety, czasopisma, listy, broszury informacyjne, ulotki, sprawozdania, opowiadania, powieści, Internet itd.

Techniki służące doskonaleniu sprawności czytania:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne do tekstu;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe do tekstu;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

Ponieważ jednym z celów nauki czytania jest przygotowanie do egzaminu maturalnego, należy uwzględnić zadania typowe dla testu maturalnego na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Są to zadania:

- pytania typu prawda/fałsz;
- pytania wielokrotnego wyboru;
- przyporządkowywanie;
- uzupełnianie luk;
- parafrazowanie.

3.1.5 Pisanie

Ucząc pisania, należy przygotowywać zadania, które odnoszą się do rzeczywistości bliskiej uczniowi, gdyż znany kontekst ułatwia zrozumienie i wykonanie zadania. Ponadto, aby zadanie nabrało znamion prawdopodobieństwa, powinno być tak sformułowane, by uzasadniało użycie języka angielskiego (np. informacja na temat bazy noclegowej w mieście sporządzona dla turystów zagranicznych, list do schroniska młodzieżowego za granicą z prośbą o przesłanie pozostawionych rzeczy itp.).

Rodzaje zadań:

- praca nad tzw. tekstem modelowym w postaci ćwiczeń na uzupełnianie, wybór poprawnej formy lub słowa, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami itp.;
- redagowanie planu wypowiedzi (w tym także tzw. *brainstorming*);
- kompensacja tekstu (np. akapitu, rozpoczęcia i zakończenia listu czy rozprawki itp.);
- redagowanie kompletnych tekstów;
- korekta pracy kolegi/koleżanki;
- korekta własnej pracy.

Sprawność pisania jest testowana na egzaminie maturalnym. Przygotowując uczniów do matury, należy przeznaczyć lekcje na ćwiczenia w redakcji:

- krótkiego tekstu użytkowego;
- dłuższego tekstu użytkowego (o określonej długości).

3.1.6 Integracja sprawności językowych – praca nad projektem

Jak wspomniano we wstępie, na lekcji rzadko zdarzają się sytuacje, kiedy poszczególne sprawności doskonalone są oddzielnie. Zazwyczaj pojedyncza lekcja zakłada

integrację co najmniej dwóch sprawności. Szczególnym przypadkiem integracji sprawności językowych jest praca nad projektem i jego prezentacja. Jest to rodzaj zadania, które daje uczniom możliwość wykorzystania i zintegrowania dotychczas zdobytej wiedzy i umiejętności oraz szansę ich pogłębienia. Dotyczy to zarówno języka obcego, jak i szeroko rozumianej ogólnej wiedzy i umiejętności zdobytych w szkole i poza nią.

Praca nad projektem jest zadaniem autentycznym, a nie, jak większość zadań na lekcji, symulacją rzeczywistości. Przygotowując projekt uczniowie korzystają z autentycznych źródeł informacji, takich jak Internet, prasa, encyklopedie oraz informacji zdobytych za pomocą ankiet i wywiadów; muszą wyszukać, wybrać, uporządkować i przedstawić zebrane materiały jako logiczną, spójną całość. Praca nad projektem jest zatem również przykładem zadania, w którym uczniowie przejmują odpowiedzialność za własną naukę. Jeśli istnieje więc możliwość, zaleca się 2-3 lekcje na przestrzeni miesiąca poświęcone pracy nad określonym projektem (patrz Załącznik 3).

3.1.7 Nauczanie gramatyki

Wprowadzając nową strukturę gramatyczną, można stosować dwie metody:

- dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń);
- indukcyjną (od przykładów do reguły).

Wybór metody zależy od stopnia złożoności danej struktury. Metoda indukcyjna sprawdza się przy prostych i łatwych zagadnieniach gramatycznych, np. przy wprowadzaniu czasu *past simple*, kiedy uczniowie są w stanie na podstawie kilku przykładów zrozumieć zasady jego użycia. Jednak w wypadku konstrukcji takich jak przedimki lub zdania warunkowe zaleca się posłużenie regułą i przykładami (metoda dedukcyjna).

Na tym etapie nauki zakładamy, że poziom znajomości języka przez uczniów nie zawsze pozwala na użycie języka angielskiego do przekazywania wyjaśnień. Najważniejsze jest, żeby uczniowie zrozumieli nową strukturę, a dojść do tego należy jak najkrótszą drogą, także i przez użycie języka polskiego. Kolejnym czynnikiem warunkującym efektywność nauki gramatyki jest ograniczenie prezentacji materiału gramatycznego do jednego, maksymalnie dwóch aspektów danego zagadnienia podczas jednej lekcji. Na przykład, wprowadzając czasy przeszłe, należy rozpocząć od prostych struktur, takich jak Past Simple – regular verbs i stopniowo, podczas kolejnych lekcji, przejść do takich konstrukcji jak: czasowniki nieregularne, przeczenia i pytania. Kontekstem do wprowadzanych zagadnień gramatycznych powinny być teksty (przeznaczone do czytania lub słuchania) tematycznie odpowiadające danej strukturze, w których jest ona użyta w sposób naturalny.

Proponowane techniki pracy nad gramatyką to np.

- ustne dryle;
- dialogi;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne (np. uzupełnianie zdań, wypełnianie luk w różnych rodzajach tekstów, wybór prawidłowej formy, podanie prawidłowej formy, parafrazy);
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- gry gramatyczne.

Rolą nauczyciela jest stymulowanie użycia języka, tak by uczeń, mówiąc i pisząc, miał jak najwięcej możliwości do stosowania określonych struktur. Zadania powinny być tak dobierane lub konstruowane, by determinowały i prowokowały użycie danej struktury lub struktur w naturalnym kontekście, np. W małych grupach opowiedz o tym, jak spędziłeś

ostatni weekend. Ważne jest również, by gramatyka ćwiczona była w kontekście słownictwa branżowego. (Patrz Załącznik 4)

3.1.8 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych

Wprowadzając nowe słownictwo i struktury leksykalne przy okazji pracy nad sprawnościami językowymi można posłużyć się następującymi technikami:

- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia;
- podanie synonimu lub definicji przy wyjaśnianiu znaczenia;
- podanie polskiego odpowiednika;
- wykorzystanie pomocy wizualnych (np. zdjęć, rysunków lub plakatów, przedmiotów);
- codziennego użytku);
- wykorzystanie nagrań dźwiękowych (np. do prezentacji dźwięków, odgłosów).

Rolą nauczyciela jest wskazanie technik zapamiętywania słownictwa i zachęcenie do ich użycia w samodzielnej pracy. Chcąc pomóc uczniom w zapamiętaniu słownictwa i struktur leksykalnych/wyrażeń, można zaproponować następujące techniki:

- zapisywanie wyrazów i wyrażeń w zeszycie, nawet kilkakrotnie;
- zapisywanie wyrazów i wyrażeń na planszach lub kartkach i umieszczenie ich w widocznym miejscu (np. na lustrze, lodówce itp.);
- łączenie wyrazów w grupy, w sposób, który uczniom wydaje się logiczny i jasny;
- nagrywanie wyrazów i wyrażeń na taśmie audio;
- częste powtarzanie wyrazów i wyrażeń na głos, nawet w formie wiersza czy piosenki;
- kojarzenie wyrazów i wyrażeń z dźwiękiem, obrazem, przedmiotem;
- układanie opowiadań, w których użyte są wszystkie nowe wyrazy i wyrażenia z danej lekcji;
- układanie zdań z nowymi wyrazami i wyrażeniami.

Utrwaleniu i poszerzeniu zakresu słownictwa i struktur leksykalnych służą następujące techniki:

- wykonywanie powtórkowych ćwiczeń leksykalnych, takich jak: uzupełnianie luk, dopasowywanie, podawanie poprawnej formy, wybór poprawnej formy itp.;
- tworzenie tematycznych map wyrazów;
- ćwiczenia polegające na podawaniu synonimów i wyrażeń o podobnym znaczeniu;
- ćwiczenia w zakresie słowotwórstwa.

Pracując nad rozwijaniem i utrwalaniem słownictwa, zalecamy zachęcanie uczniów do korzystania ze słownika dwu- i jednojęzycznego, słowników tematycznych i leksykonów. Bogactwo słownictwa podlega ocenie na egzaminie ustnym i pisemnym.

3.1.9 Przygotowanie do egzaminu maturalnego i sprawdzającego kwalifikacje zawodowe

Ponieważ przygotowanie do egzaminów jest jednym z celów *Programu*, technikom egzaminacyjnym należy poświęcić odpowiednio dużo czasu. Dostarczając uczniom informacji o treści egzaminów i pomagając im opanować różnorodne techniki egzaminacyjne, nauczyciel daje im poczucie bezpieczeństwa i zwiększa ich szanse na pomyślny wynik. Przygotowania do egzaminów powinny trwać od początku nauki.

Aby przygotować uczniów do egzaminów, należy:

- zaznajomić ich z typowymi zadaniami egzaminacyjnymi; (podczas pracy nad sprawnościami językowymi, gramatyką i słownictwem, kiedy nauczyciel może wykorzystać techniki typowe dla testowania danego zagadnienia, podczas próbnego egzaminu maturalnego i sprawdzającego kwalifikacje zawodowe w celu oswojenia się z formą egzaminów i aby nauczyli się efektywnie zaplanować czas przeznaczony na poszczególne zadania;
- pomóc im w opanowaniu technik zdawania egzaminu (zapoznanie ze strategiami zdawania egzaminu: efektywne rozplanowanie czasu przeznaczonego na wykonanie zadania, wnikliwa analiza treści polecenia i zadania, planowanie dłuższej wypowiedzi pisemnej, uwzględnianie odbiorcy wypowiedzi pisemnej, utrzymanie się w określonym w zadaniu limicie słów, wypracowanie efektywnych sposobów rozwiązywania zadań testowych).

Przygotowując uczniów do egzaminu ustnego, należy zwrócić im uwagę, żeby:

- uważnie słuchali poleceń i pytań egzaminatora;
- utrzymywali kontakt wzrokowy z egzaminatorem;
- mówili wyraźnie i głośno, tak by egzaminator mógł bez problemu zrozumieć ich wypowiedź;
- odwoływali się do własnych skojarzeń i doświadczeń przy udzielaniu odpowiedzi.

3.1.10 Poszerzanie ogólnej wiedzy ucznia

Techniki i sposoby zapewniające poszerzenie wiedzy ogólnej:

- dostarczanie i podawanie źródeł, z których można czerpać informacje na temat innych krajów, w tym krajów anglojęzycznych (informacje mogą dotyczyć zwyczajów, instytucji, normy zachowania, elementów historii, geografii, gospodarki, turystyki, itp.) (Patrz Załącznik 5);
- zachęcanie uczniów do śledzenia aktualnych ważnych wydarzeń w kraju i na świecie, w polityce, ekonomii, kulturze, sporcie oraz w życiu społecznym.

Źródłem tych informacji mogą być:

- teksty przeznaczone do czytania i słuchania zawarte w podręcznikach do nauki języka angielskiego wraz z ilustracjami i zdjęciami przedstawiającymi realia danego kraju lub zagadnienia;
- artykuły prasowe;
- fragmenty tekstów literackich;
- materiały wideo prezentujące zagadnienia kulturalne;
- fragmenty programów telewizyjnych lub radiowych (np. BBC, CNN, Discovery);
- filmy fabularne lub ich fragmenty;
- encyklopedie i leksykony;
- Internet oraz inne materiały autentyczne, takie jak np. rozkłady jazdy, listy, ulotki, broszury, piosenki;
- informacje pochodzące bezpośrednio od innych użytkowników języka (nagrane wywiady, dyskusje w klasie, wykłady, prezentacje itp.);
- inne przedmioty szkolne.

Zagadnienia te mogą być wprowadzane w trakcie:

- pracy nad rozwijaniem sprawności językowych;
- pracy nad projektem i jego prezentacji.

3.1.11 Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się

Podczas nauki w szkole ponadgimnazjalnej należy wdrażać uczniów do samodzielnej nauki, zachęcając ich do refleksji nad procesem uczenia się i do doskonalenia strategii efektywnej nauki.

Oto niektóre przydatne sposoby doskonalenia tych umiejętności:

- dyskusje na temat: czego lubię, a czego nie lubię się uczyć i dlaczego;
- kwestionariusze i ankiety stanowiące materiał do refleksji nad własnym stylem uczenia się i umożliwiające poznanie innych stylów nauki;
- systematyczna samoocena prac pisemnych, wypowiedzi ustnych, prac nad projektem;
- korzystanie ze wskazówek, jak prowadzić notatki, planować wypowiedź pisemną, uczyć się słownictwa i gramatyki, przygotować się do egzaminu maturalnego, itd.;
- lekcje z wykorzystaniem słownika oraz korzystanie ze słownika w pracy nad sprawnościami językowymi (np. w celu sprawdzenia związków frazeologicznych, poprawności gramatycznej lub znaczenia wyrazu/wyrażenia w przeczytanym lub usłyszanym tekście);
- lekcje z wykorzystaniem Internetu (patrz Załącznik 5 i 6), poradników i ćwiczeń;
- zapoznanie uczniów z księgozbiorem biblioteczki klasowej lub szkolnej;
- zapoznanie uczniów z ofertą prenumeraty czasopism anglojęzycznych;
- zaznajomienie uczniów z propozycjami programowymi telewizji satelitarnej (np. poprzez krótką prezentację wybranych programów);
- podpisanie przez uczniów zobowiązania dotyczącego systematycznej pracy, czytania lektur, oglądania telewizji w języku angielskim (może być to częścią kontraktu - patrz Załącznik 1).

3.2 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów

Uczniowie przychodzący do szkoły, jak wynika z przeprowadzonych *Diagnoz*, reprezentują różny poziom zaawansowania językowego. Dlatego też zaleca się przeprowadzenie testu diagnozującego na początku roku szkolnego. Wyniki testu są podstawą do wyboru odpowiedniego podręcznika na odpowiednim poziomie. Nauczyciel mając wiedzę o poziomie uczniów, dostosowuje do nich również odpowiednie ćwiczenia, testy oraz prace domowe. Należy również zaplanować działania zmierzające do nadrobienia zaległości i wyrównywania poziomu grupy.

W wypadku uczniów o znacznie niższym, niż większość w danej klasie, poziomie znajomości języka, można zastosować okres przejściowy (np. pierwszy semestr pierwszego roku nauki), by umożliwić nauczycielowi pomoc w „dopasowaniu się” do poziomu grupy i wymagań.

Rolą szkoły i nauczyciela jest:

- zorganizowanie okresowej pomocy kolegi/koleżanki z klasy na lekcji (podczas ćwiczeń indywidualnych, w parach i grupach) i w domu lub w szkole po lekcjach, np. na kole językowym;
- zmobilizowanie uczniów do systematycznego odrabiania zadań domowych oraz przygotowywania się do lekcji;
- zmobilizowanie rodziców do skutecznego wspierania swoich dzieci w działaniach edukacyjnych;

- zapoznanie rodziców z formami pomocy oferowanymi przez szkołę;
- umożliwienie spotkań z uczniami w ramach kół językowych i pozalekcyjnych zajęć (np. obozów naukowych);
- wzmacnianie dobrych stron u dzieci.

Nie należy zapominać o uczniach wyróżniających się wyższym od pozostałych poziomem znajomości języka. W takim wypadku uczniowie mogą:

- pomóc uczniom słabszym podczas pracy na lekcji i w domu (patrz wyżej);
- otrzymywać dodatkowe, trudniejsze zadania do pracy na lekcji i w domu (np. lektury, artykuły prasowe, ćwiczenia gramatyczne i leksykalne);
- przygotowywać specjalne prezentacje, będące uzupełnieniem lekcji (np. na podstawie materiałów autentycznych, pochodzących z Internetu, prasy, TV itp.)
- pomóc nauczycielowi w wyszukiwaniu informacji lub tekstów z Internetu.

3.3 Indywidualizacja procesu nauczania

Najczęściej występujące różnice między uczniami dotyczą ich stylów poznawczych oraz poziomu językowego. Nauczyciel powinien od początku pracy z daną grupą prowadzić obserwację uczniów (można zastosować ankietę na początku roku szkolnego – patrz Załącznik 7), aby zdiagnozować ich style poznawcze oraz poziom językowy, a w konsekwencji – odpowiednio zareagować. Wprowadzając i ćwicząc nowy materiał językowy, należy pamiętać o różnorodności zadań wykorzystujących różne style poznawcze czy różne rodzaje inteligencji. Poniżej prezentujemy przykłady zadań mających na celu utrwalenie czasu przeszłego, dostosowanych do różnych rodzajów inteligencji i stylów uczenia się według H. Gardner¹.

- **inteligencja językowa:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez językowy, słuchowy i wzrokowy kontakt ze słowami. proponowane ćwiczenie: mówienie czytanie i opowiadanie historii, w której pojawia się czas przeszły;
- **inteligencja logiczno-matematyczna:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez klasyfikację, porządkowanie, wzory, abstrakcyjne zadania. proponowane ćwiczenie: transformacje, parafrazy z użyciem czasu przeszłego;
- **inteligencja wizualno-przestrzenna:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez wizualizację, wyobrażanie, stymulację wzrokową (zdjęcie, kolor), ruchomy obraz. proponowane ćwiczenie: dopasowywanie połówek zdań – „rozsypanka”;
- **inteligencja muzyczna:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez rytm, melodię, muzykę. proponowane ćwiczenie: uzupełnianie brakujących czasowników w piosence;
- **inteligencja kinestetyczna:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez dotyk, ruch. proponowane ćwiczenie: odgrywanie zadań za pomocą języka ciała – zagadki (współzawodnictwo w grupach);
- **inteligencja interpersonalna:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez współpracę, dzielenie się opinią i doświadczeniem, relacjonowanie, zadawanie pytań. proponowane ćwiczenie: przeprowadzenie wywiadu lub wypełnienie kwestionariusza, np. na temat ostatnich wakacji lub weekendu;
- **inteligencja intrapersonalna:** uczeń najlepiej przyswaja wiedzę poprzez pracę samodzielną, indywidualne zadania, realizację własnych ambicji i zainteresowań.

¹

http://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_multiple_intelligences

Proponowane ćwiczenie: indywidualna praca, np. ćwiczenia polegające na uzupełnianiu czy układaniu zdań.

3.4 Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

- biała tablica;
- komplet mazaków suchościernalnych do tablicy;
- komputer z dostępem do Internetu;
- tablica interaktywna;
- oprogramowanie do tablicy interaktywnej, np. itools (wydawnictwo Oxford);
- telewizor z odtwarzaczem dvd;
- odtwarzacz CD.

3.5 Proponowane materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji programu

Podstawowe pomoce to:

- nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego – Falla T., Davis P.A., *Matura Solutions, Elementary*, (wydawnictwo Oxford);
- ćwiczenia – Falla T., Davis P.A., *Matura Solutions, Elementary*, (wydawnictwo Oxford);
- słownik angielsko-polski i polsko-angielski (Oxford Wordpower);
- nagranie audio;
- zeszyt w kratkę, 100-kartkowy;
- kolorowe długopisy.

Ponadto przydatne są:

- encyklopedie i leksykony;
- prasa w języku angielskim (w tym pisma przeznaczone dla uczących się języka angielskiego z elementami języka specjalistycznego);
- książki w wersji uproszczonej i oryginalnej;
- broszury, informatory, ulotki itp.,
- materiały pochodzące z radia i telewizji;
- materiały wideo.

4 Przewidywane osiągnięcia ucznia

Poniższy opis ma na celu określenie osiągnięć ucznia na końcu edukacji w szkole ponadgimnazjalnej po 240 lekcjach.

4.1 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens nieautentycznych i prostych autentycznych przekazów słownych różnego rodzaju (np. rozmów, komunikatów i ogłoszeń, instrukcji, wiadomości, relacji, wywiadów, dyskusji, przemówień, tekstów narracyjnych itp.) odbieranych za pomocą mediów;
- wskazać, wyselekcjonować i porządkować informacje szczegółowe w wyżej wymienionych przekazach słownych;
- określić intencje autora;
- określić rodzaj tekstu.

4.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- wymawiać na tyle wyraźnie, by być zrozumianym;
- stosować środki językowe w celu wyrażenia intencji oraz stanów emocjonalnych;
- inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę;
- stosować struktury i środki językowe określone wymogami przyszłego zawodu hotelarza;
- właściwie reagować na wypowiedzi rozmówcy oraz stosować rutynowe zachowania językowe;
- uzyskiwać i udzielać informacji dotyczących życia codziennego;
- relacjonować zdarzenia i wypowiedzi innych osób;
- prowadzić proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- formułować w miarę płynne, krótkie wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości oraz relacji przestrzennych;
- wyrażać opinie i uzasadniać je.

4.3 Czytanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens nieautentycznych i prostych autentycznych przekazów tekstowych (rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy, instrukcje, proste teksty narracyjne itd.), w tym takich, które zawierają fragmenty niezrozumiałe;

- wyszukiwać, selekcjonować i porządkować informacje w tekście, nawet jeśli tekst jest częściowo niezrozumiały;
- określić intencje autora.

4.4 Pisanie

Uczeń potrafi:

- sformułować i zapisać własny oraz otrzymany komunikat;
- wypełnić formularze różnego typu (np. kartę meldunkową);
- napisać tekst użytkowy (zaproszenie, rezerwację, CV, podanie, ogłoszenie, list formalny i nieformalny itp.);
- stosować odpowiednie środki leksykalne i gramatyczne charakterystyczne dla określonej formy tekstu;
- stosować środki językowe do wyrażania intencji i stanów emocjonalnych;
- stosować zasady ortografii w prostych tekstach.

4.5 Sprawności zintegrowane

Uczeń potrafi:

- streścić ustnie lub pisemnie usłyszany przekaz słowny;
- streścić ustnie lub pisemnie przeczytany tekst;
- dokonać ustnej lub pisemnej prezentacji projektu.

4.6 Gramatyka i leksyka

Uczeń potrafi:

- poprawnie posługiwać się zakresem struktur gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym;
- posługiwać się szerokim zakresem słownictwa branżowego

4.7 Umiejętność samodzielnego uczenia się

Uczeń potrafi:

- dostosować sposób uczenia się do swoich możliwości;
- korzystać z różnorodnych źródeł informacji (słowników, encyklopedii, leksykonów, Internetu itd.);
- dokonać samooceny;
- organizować sobie pracę, zachowując systematyczność i samodyscyplinę.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

5.1 Sposoby kontroli postępów i osiągnięć uczniów

Kontroli i o cenie powinny podlegać:

- cztery sprawności językowe;
- sprawności zintegrowane;
- gramatyka;
- leksyka;
- praca ucznia na lekcji;
- dodatkowo wykonywane zadania, np. udział w konkursach i olimpiadach językowych, udział w imprezach szkolnych wymagających przygotowania materiałów lub punktów programu w języku angielskim.

Sprawdzanie stopnia opanowania czterech sprawności językowych, gramatyki i leksyki powinno być przeprowadzane za pomocą odpowiednio skonstruowanych testów obiektywnych i subiektywnych przy zastosowaniu jasnych i znanych uczniom kryteriów. Testy subiektywne możemy zastosować do sprawdzania sprawności pisania, mówienia, czytania, słuchania, sprawności zintegrowanych, a także gramatyki i leksyki.

Do testowania sprawności mówienia możemy stosować:

- rozmowy sterowane w typowych sytuacjach życia codziennego i zawodowego
- opis obrazka i rozmowy na temat materiału stymulującego;
- krótkie wypowiedzi na zadany temat.

Do testowania sprawności pisania możemy stosować:

- zadania polegające na uzupełnianiu luk za pomocą jednego słowa, wyrażenia, zdania lub całego akapitu;
- zadania na pisanie sterowane, czyli takie, których zawartość treściowa określona jest w poleceniu i punktowana przy ocenianiu;
- zadania na pisanie kreatywne w określonej formie i o określonej długości (w ostatnim roku nauki).

Do testowania sprawności czytania i słuchania możemy stosować zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- przyporządkowywanie;
- prawda/fałsz;
- uzupełnianie luk;
- parafrazowanie.

Do testowania gramatyki i leksyki możemy stosować zadania typu:

- wielokrotny wybór;
- dobieranie (przyporządkowywanie);
- prawda/fałsz;
- uzupełnianie luk;
- parafrazowanie;
- poprawianie błędów;

- tłumaczenie zdań lub części zdań.

Do testowania sprawności zintegrowanych możemy stosować:

- zadania polegające na ustnym lub pisemnym streszczeniu usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
- zadania polegające na grupowej prezentacji projektu w formie ustnej lub pisemnej;
- zadania polegające na indywidualnej prezentacji projektu w formie krótkiej wypowiedzi ustnej lub pisemnej.

5.2 Kryteria oceny

Poniższe tabele przedstawiają kryteria oceny sprawności mówienia i pisania, których sprawdzanie i ewaluacja jest wielokrotnie trudna dla nauczycieli z uwagi na subiektywizm.

Kryteria oceny sprawności mówienia	
Ocena:	Uczeń:
5	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego oraz zawodowego, która jest spójna i logiczna; • potrafi wziąć udział w rozmowie; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym; • wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu.
4	<ul style="list-style-type: none"> • przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego i zawodowego; • potrafi sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego i zawodowego, która jest spójna i logiczna; • zazwyczaj potrafi wziąć udział w rozmowie; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średniozaawansowanym; • wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu.
3	<ul style="list-style-type: none"> • czasem potrafi z powodzeniem zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego i zawodowego; • próbuje sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego i zawodowego, która bywa niespójna i nielogiczna; • próbuje czasem wziąć udział w rozmowie; • próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację; • posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym; • wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu.
2	<ul style="list-style-type: none"> • z trudem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego i zawodowego; • próbuje sformułować krótką wypowiedź dotyczącą spraw życia codziennego i zawodowego, która przeważnie jest niespójna i nielogiczna; • rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację; • posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych na poziomie średnio zaawansowanym;

	<ul style="list-style-type: none"> wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu.
1	<ul style="list-style-type: none"> uczeń formułuje niezrozumiałą wypowiedź albo odpowiada całkowicie nie na temat.

Kryteria oceny sprawności pisania

Ocena:	Uczeń:
5	<ul style="list-style-type: none"> potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z całkowitym zachowaniem wymogów danej formy; stosuje szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym; wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które jednak nie zakłócają komunikacji; potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; zachowuje właściwą formę graficzną; pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.
4	<ul style="list-style-type: none"> potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy z zachowaniem wymogów danej formy; stosuje dość szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym; wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczno-leksykalne i dość liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które nie zakłócają komunikacji; przeważnie potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną; pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 10%.
3	<ul style="list-style-type: none"> potrafi napisać w większości zrozumiały tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu; stosuje dość wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym; próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczno-leksykalne, liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które częściowo zakłócają komunikację; czasem potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej; pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 20%.
2	<ul style="list-style-type: none"> potrafi napisać tekst użytkowy, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia; stosuje bardzo wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych na poziomie średnio zaawansowanym; próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają komunikację; rzadko udaje mu się dostosować styl i rejestr do założonej formy; rzadko zachowuje właściwą formę graficzną; pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu o ponad 20% w górę albo w dół.
1	<ul style="list-style-type: none"> tekst jest nie na temat albo błędy uniemożliwiają komunikację.

Jeśli chodzi o ocenianie rozumienia tekstu czytanego i słuchanego, to sprawdzane jest to za pomocą testów obiektywnych. Proponujemy przełożenie punktów wyrażonych procentowo na stopnie szkolne:

- 100-90% – ocena bardzo dobra
- 89-75% – ocena dobra
- 74-60% – ocena dostateczna

59-40% – ocena dopuszczająca

poniżej 40 – ocena niedostateczna

Podobną skalę stosujemy w testach gramatycznych i leksykalnych.

Oceną celującą nauczyciel może wynagrodzić uczniów, których wiedza i umiejętności wykraczają poza informacje i kompetencje językowe prezentowane na lekcji.

6 Projekt ewaluacji programu

Cele ewaluacji:

- ocena rzeczywistych efektów realizacji Programu;
- ocena wartości Programu w aspekcie celu i założeń Projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji.

Obiekt ewaluacji:

- efekty Programu autorskiego z języka angielskiego.

Pytania kluczowe:

- jakie wymierne efekty przyniósł Program dla uczniów, szkoły i środowiska lokalnego?
- jaką wartość przyniósł Program w aspekcie Projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji?

Kryteria ewaluacji:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność;
- zgodność z podstawą programową i standardami wymagań egzaminów;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kluczowych kompetencji i Projektu;
- spójność z celami Projektu.

Metody badawcze:

Wybór metod ewaluacji w zależności od tego czy zbieramy dane ilościowe (test osiągnięć szkolnych, kwestionariusz, sondaż), czy jakościowe (wywiad, obserwacja, ankieta). Proponowane metody to:

- kwestionariusz ankiety, (Załącznik 8);
- kwestionariusz wywiadu;
- metoda obserwacji;
- test osiągnięć ucznia;
- analiza dokumentacji.

Próba badawcza:

- uczniowie;
- rodzice;
- nauczyciele przedmiotów zawodowych.

Prezentacja danych: raport

7 Załączniki

Poniżej zamieszczono kilka przykładów, które pozwolą zrozumieć ideę Programu oraz są przykładami realizacji treści i celów w nim zawartych.

Załącznik 1

Propozycja kontraktu pomiędzy uczniami a nauczycielem.

Uczniowie (np. w parach lub grupach) sporządzają dwie listy: na jednej mają znaleźć się ich oczekiwania wobec nauczyciela, a na drugiej to, czego nauczyciel może spodziewać się od uczniów. Również w formie listy nauczyciel zapisuje swoje oczekiwania wobec uczniów i to, czego uczniowie mogą oczekiwać od niego. Na podstawie przygotowanych list uczniowie i nauczyciel negocjują wzajemne oczekiwania i zobowiązania. Po sporządzeniu ostatecznej wersji kontraktu uczniowie i nauczyciel podpisują go w co najmniej dwóch egzemplarzach: jeden dla uczniów (można go powielić, tak by każdy uczeń otrzymał kopię) i jeden dla nauczyciela. Pod koniec semestru, uczniowie i nauczyciel omawiają, jak obie strony wywiązują się z postanowień kontraktu, i zastanawiają się wspólnie nad przyczynami ewentualnych porażek.

Przykładowy kontrakt pomiędzy klasą a nauczycielem (na początku nauki kontrakt może być spisany w języku polskim):

Class contract

Class I b agrees to:

- **use every opportunity to speak English in the classroom;**
- **tell the teacher beforehand if they have to miss a class for a good reason (illness or family reasons);**
- **tell the teacher if they don't understand something;**
- **eat or drink only outside the classroom;**

[etc.]

The teacher agrees to:

- **make the lessons interesting and useful for the students;**
- **give the students at least 4 days for handing in their writing assignments (stories, essays, etc.);**
- **check all homework within a week;**
- **provide individual feedback on a regular basis;**

[etc.]

Signatures:

Zalacznik 2

Przykład zadania łączącego kilka umiejętności jednocześnie.

Answering machine

Lekcja łączy kilka kompetencji językowych: czytanie i wymowę, słuchanie, pisanie (robienie notatki) oraz uczy poprawnego czytania i zapisywania dat, cyfr, znaków i skrótów.

Student A

Pracujesz z partnerem Wyobraź sobie, że jesteś elektroniczną sekretarką. Odczytaj partnerowi wiadomości tak, aby mógł zrobić notatki. Na końcu porównajcie notatki do oryginalnych wiadomości.

Hi, this is Peter/Paula Howard.

I wanted to speak to you about my flight arrangements for next Friday. I can catch a flight that arrives at either 8:15 or 10:40. Can you let me know which one suits you best? Oh, and don't worry about meeting me at the airport – I'll catch a taxi to your offices. One thing though, I couldn't read the address on your fax. Are you number 520 or 528? You can get back to me by e-mail if you prefer; my address is howard@amer-trade.com. That's all. See you on Friday. Goodbye.

Hello, this is Sam/Sarah

Taylor here. I'm just calling about your order CJ650. There's a bit of a problem, I'm afraid. You ordered 8,450 items, but we can only supply 6,325 from stock. We'll send them today. The other 2,125 will be ready to ship in the next day or so, and you should receive them around 10 November. I hope that's okay with you. Get back to me if there's a problem. My work number is 020 5360 1854 or you can get me on my mobile which is 09976 425749. Bye.

Student B

Pracujesz z partnerem Wyobraź sobie, że jesteś elektroniczną sekretarką. Odczytaj partnerowi wiadomości tak, aby mógł zrobić notatki. Na końcu porównajcie notatki do oryginalnych wiadomości.

Hello, (other student's name)
Sorry to call you at home on a Sunday
but it's urgent. There's a problem at the office
and I can't go to Madrid tomorrow to make that
presentation. I'm afraid you'll have to go in my place. The
flight leaves at 7:30 from Terminal 2 and it's flight YH7406.
Ricardo will meet you at the airport in Madrid and take you
to Amica Trading. I think there will be about 14 or 15 people
in the audience. I've e-mailed you my presentation notes
to your home computer. Sorry about this – I know it's
short notice. You can ring me at home tonight if
you have any questions; the number is
060 9488 6003. Thanks. See you

Hi, this is Nigel/Nigella
Compton calling from Australia. It's
about that article your magazine is doing on
our company. You asked for some details, and I
have them here. We were founded in 1986, in Sydney,
and then moved to Melbourne in 1994. We have around
170 employees in Australia, and our turnover last
year was \$7.8 million. If you have any other
questions, you can e-mail me; the address
is info@media_direct.co.au.
Thanks. Goodbye when you get back.

Załącznik 3

Projekt

Temat zadania-projektu: European hotels

Poziom: niższy średnio zaawansowany

Czas: 1-2 lekcje + 2-3 lekcje na przestrzeni 1 miesiąca

Materiały: materiały zgromadzone przez uczniów: teksty pochodzące z książek, encyklopedii, poradników, broszur i ulotek reklamowych, materiały z Internetu itp.

Cele:

1. Zaznajomienie uczniów z ofertą i bazą lokalową hotelów europejskich
2. Integracja sprawności językowych

Plan pracy:

1. Na pierwszej lekcji nauczyciel zapoznaje uczniów z zadaniem i informuje, że celem pracy nad projektem jest wykonanie dowolnego projektu związanego tematycznie z najpopularniejszymi hotelami europejskimi. Może to być przeprowadzona w szkole ankieta na temat popularności różnych hoteli. Uczniowie mogą też przeprowadzić wywiad (nagrany na sprzęcie audio lub wideo) z obcokrajowcem - obywatelem jednego z krajów Europy, np. o tym, jakie są pozytywne i negatywne opinie o polskich hotelach. Jedną z propozycji może być także pokazanie odrębności danego kraju (np. tradycji, kuchni, zwyczajów hotelowych). Uczniowie mogą również zorganizować *chatroom* z młodzieżą zaprzyjaźnionej szkoły w jakimś kraju i drogą elektroniczną zdobywać potrzebne informacje.
2. Przez pocztę elektroniczną (e-mail) można nawiązać też kontakt z hotelami europejskimi i dzięki temu uzyskać dostęp do wielu informacji. Tematyka projektu jest bardzo szeroka i może obejmować różne zagadnienia i różnorodne formy wykonania zadania (nagrania audio i wideo, plakaty informacyjne, korespondencja e-mailowa, degustacja tradycyjnych potraw, prezentacje grupowe itp.). Temat i forma zadania mogą być zainspirowane przez nauczyciela. Dobrze jest jednak pozostawić uczniom jak największą swobodę wyboru.
3. Na kolejnej lekcji uczniowie dobierają się w grupy lub pary i podejmują ostateczną decyzję o temacie projektu. W grupach dokonują podziału pracy i planują kolejne etapy zadania. Ważne jest też wspólne ustalenie kryteriów i zasad oceny pracy. Pod kierunkiem nauczyciela uczniowie decydują, co podlegać będzie ocenie (np. wkład pracy, podział pracy, poprawność językowa, wartość informacyjna projektu, wartość estetyczna pracy, jeśli produkt końcowy ma postać plakatu, broszury czy gazetki itp.) i jak to będzie oceniane (np. prezentacja projektów na lekcji i przydział punktów w ustalonych wcześniej kategoriach przez grupy i nauczyciela).
4. Jeżeli istnieje taka możliwość, 2 lekcje w co najmniej 1-tygodniowym odstępie powinny być poświęcone tzw. *feedback sessions*, podczas których grupy koordynują swoje działania, informują resztę klasy o swoich dokonaniach i planują dalszą pracę. Nauczyciel powinien monitorować pracę uczniów i służyć pomocą, jeśli chodzi o użycie języka (poprawności, doboru słownictwa, rejestru itp.) oraz dobór i selekcję materiałów. Dobrze jest przeznaczyć w klasie specjalne miejsce na prezentację dotychczas zgromadzonych materiałów i stworzyć słowniczek uzupełniany regularnie o przydatne słowa i zwroty, które pojawiają się przy okazji wykonywania zadania.

5. Ostatnia lekcja powinna być poświęcona prezentacji i ocenie prac. Można także uczynić tę fazę pracy częścią większego wydarzenia o charakterze ogólnoszkolnym, np. Dni Hoteli Europy, w których uczestniczą uczniowie całej szkoły, przygotowując różnorodne prezentacje, happeningi, wykłady czy też wystawy i stoiska.

Załącznik 4

Przykład zadania łączącego ćwiczenie gramatyki w kontekście słownictwa branżowego.

Temat: Ideal company

1. Work with a partner. Look at the criteria for an ideal company and choose the five most important and the five least important.

My ideal company:

- has a female CEO;
 - gives six months' paid maternity leave and one month paid paternity leave;
 - has a crèche facility;
 - has a good quality canteen;
 - gives equal pay to women and men;
 - gives employees a laptop computer and mobile phone for business and personal use;
 - has opportunities for promotion and personal development;
 - awards bonuses and gives fringe benefits to employees;
 - provides at least six weeks' training a year;
 - has an annual staff party;
 - has a generous company pension scheme;
 - allows women with three children to retire at 55;
 - has a gym and sports facilities;
 - pays one month extra salary to employees who have a new baby or who get married.
2. Make sentences about your ideal boss from the prompts below using the adverbs of frequency in the box. Then compare your sentences with a partner.

My ideal boss:

- reads my e-mails;
- lets me make personal calls at work;
- takes me out to dinner;
- has regular update meetings with me;
- sends me on trips;
- calls me by my first name;
- phones me at home to discuss work;
- leaves me to get on with my work;
- chats about his/her family and other non work-related topics;
- brings me coffee;
- sets regular deadlines and targets;
- lets me leave work early;
- says thank you;
- praises me;
- gives me lots of responsibility;
- lets me work from home.

always	usually	often	sometimes	not often	hardly ever	never
	every day	every week	twice a year		once a month	

Załącznik 5

Przykład scenariusza lekcji, w którym poszerzamy wiedzę ogólną uczniów. Lekcja z wykorzystaniem Internetu.

TEMAT: Planning a holiday in Europe (planowanie wakacji w Europie)

CELE: poznanie słownictwa i terminologii używanej w informacji turystycznej, przygotowanie do korzystania ze stron internetowych w celach turystycznych, przygotowanie do zaprojektowania krótkiej informacji dotyczącej Polski.

MATERIAŁY : jeden komputer z dostępem do Internetu na 2 - 3 uczniów, drukarka.

Przykładowe adresy do wykorzystania

- www.visitbritain.com;
- www.initaly.com;
- www.trabel.com;
- www.holland.com;
- www.iceland.com;
- www.sweden.com;
- www.austria.com;
- www.norway.com;
- www.lonelyplanet.com.

- I. Zapytaj uczniów:
 - Jakie kraje chcieliby odwiedzić i dlaczego,
 - Czy przed wyjazdem w kraju / zagranicę próbują się dowiedzieć się czegoś o danym miejscu;
 - Gdzie mogą znaleźć interesujące ich informacje (przewodniki, znajomi, Internet);
 - Czy kiedykolwiek korzystali z informacji zawartych w Internecie i czy można na nich polegać.
- II. Podziel uczniów na grupy wg kraju do którego chcieliby pojechać (Belgia, Islandia).
- III. Poproś, aby uczniowie weszli na strony internetowe wybranych przez siebie państw i wyszukali informacje dotyczące:
 - miejsc warty odwiedzenia;
 - klimatu;
 - sposobów podróżowania;
 - noclegów;
 - informacji praktycznych (waluta, czas, ceny, itd.);
 - innych ciekawostek związanych z danym krajem (np. tradycyjne posiłki, uroczystości).
- IV. Poproś każdą grupę, aby krótko przedstawiła swój kraj i podała kilka ciekawostek;
- V. Poproś uczniów, aby w grupach przygotowali podobną informację o Polsce wzorując się na swojej stronie internetowej;

- VI. PRACA DOMOWA: Uczniowie przygotowują projekt (także graficzny) strony internetowej w języku angielskim poświęconej Polsce.

Na następnej lekcji grupy prezentują swoje strony i wybierają najlepszą.

Załącznik 6

Przykład scenariusza lekcji, podczas której kształcimy umiejętności samodzielnego uczenia się. Lekcja z wykorzystaniem Internetu.

TEMAT: Planning a school trip to Great Britain (planowanie wycieczki szkolnej do Wielkiej Brytanii)

CELE: poznanie słownictwa i terminologii używanej w informacji turystycznej, przygotowanie do korzystania ze stron internetowych w celach turystycznych, uzyskanie informacji na temat miejsc wartych odwiedzenia.

MATERIAŁY: jeden komputer z dostępem do Internetu na 2 - 3 uczniów, drukarka.

Przykładowe adresy do wykorzystania

- www.visitbritain.com;
- www.greatbritain.com;
- www.wales.com;
- www.scotland.com;
- www.lonelyplanet.com.

- I. Zapytaj uczniów:
 - Czy chcieliby odwiedzić Wielką Brytanię i dlaczego;
 - Czy potrafią wymienić miasta/miejsca z których słynie Wielka Brytania (np. Oxford, Stonehenge, London, Loch Ness);
 - Gdzie mogą znaleźć interesujące ich informacje na ten temat (przewodniki, znajomi, Internet);
 - Czy kiedykolwiek korzystali z informacji zawartych w Internecie i czy można na nich polegać.
- II. Powiedz, że zaplanujecie teraz szkolną wyprawę do Wielkiej Brytanii i zapytaj, jakie miejsca chcieliby odwiedzić.
- III. Sporządź na tablicy listę i podziel uczniów na grupy. Każda grupa ma za zadanie znalezienie jednego z tych miejsc i zdecydowanie, na podstawie uzyskanych informacji czy warto tam pojechać i co warto tam zobaczyć.
- IV. Poproś każdą grupę, aby krótko przedstawiła swoje miejsce i zachęciła lub zniechęciła innych do odwiedzin.
- V. Poproś uczniów, aby wspólnie przygotowali trasę wycieczki szkolnej
- VI. Wydrukuj każdemu z uczniów jego stronę internetową.
- VII. PRACA DOMOWA: uczniowie wzorując się na swojej stronie internetowej przygotowują projekt (także graficzny) strony internetowej w języku angielskim poświęconej interesującemu miejscu w Polsce.

Na następnej lekcji grupy prezentują swoje strony i wybierają najlepszą.

Załącznik 7

Proponowana ankieta na rozpoczęcie roku szkolnego:

Proszę o wypełnienie ankiety udzielając prawdziwych odpowiedzi. Ankieta jest anonimowa, dotyczy nauki języka angielskiego. Jej celem jest zdobycie formacji potrzebnych do dobrania odpowiednich materiałów i zadań i metod nauczania.

1. Jak długo uczyłeś się języka angielskiego?
.....
2. Jak oceniasz swój poziom języka angielskiego w skali od 0 do 3?
.....
3. Czy masz swoje ulubione sposoby nauki języka angielskiego? Jakie?
.....
4. Co Twoim zdaniem mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka angielskiego?
.....
5. Co sprawia Ci największą trudność w nauce języka angielskiego? (możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi)
 - a) zadania ze słuchu
 - b) zadania z czytania
 - c) pisanie
 - d) mówienie
 - e) gramatyka
 - f) słownictwo
 - g) wymowa
6. Z jakich pomocy korzystałeś/- aś ucząc się języka angielskiego? (możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi)
 - a) podręcznik
 - b) zeszyt ćwiczeń
 - c) słowniki
 - d) Internet
 - e) materiały autentyczne (czasopisma, książki, itp.)
 - f) filmy
 - g) programy multimedialne
7. Czego oczekujesz od zajęć z języka angielskiego?
.....
8. Czy jesteś zainteresowany udziałem w dodatkowych pracach pozalekcyjnych (praca nad projektem, konkursy, itp)? Jeśli tak, napisz jakie to mogą być zajęcia.
.....

Dziękuję

Załącznik 8

Ewaluacja programu nauczania. Ankieta dla ucznia.

Proszę o wypełnienie ankiety udzielając prawdziwych odpowiedzi. Ankieta jest anonimowa, dotyczy nauki języka angielskiego na podstawie *Programu autorskiego*.

1. Czy treści przekazane w podręczniku są dla Ciebie przystępne?
Tak Nie Nie zawsze
2. Czy treści przekazywane przez nauczyciela są dla Ciebie zrozumiałe?
Tak Nie Nie zawsze
3. Czy Twoim zdaniem szata graficzna podręcznika jest bogata i budząca zainteresowanie? Oceń w skali od 1 do 3
1 2 3 nie mam zdania
4. Oceń w skali od 1 do 3 przydatność omawianych treści w życiu codziennym i zawodowym.
1 2 3 nie mam zdania
5. Czy stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
Tak Nie Nie zawsze
6. Czy proponowane zadania sprzyjały opanowaniu materiału?
Tak Nie Nie zawsze
7. Czy tempo zajęć odpowiada ci?
Jest za wolne jest w sam raz jest za szybkie
8. Czy zajęcia pomogły Ci rozwinąć umiejętności: samodzielnego podejmowania decyzji, dyskusowania, negocjowania, wyrażania swoich opinii, współdziałania w grupie?
Tak Nie Nie zawsze
9. Czy formy sprawdzania wiadomości i umiejętności ci odpowiada?
Tak Nie
10. Czy uczysz się samodzielnie zdobywać wiedzę i poruszać w świecie informatycznym?
Tak Nie
11. Czy podczas zajęć zdobywasz nowe wiadomości
Tak Nie Nie zawsze
12. Czy chętnie uczestniczysz w zajęciach?
Tak Nie Nie zawsze
13. Czy atmosfera na zajęciach sprzyja doskonaleniu umiejętności językowych?
Tak Nie Nie zawsze
14. Czy uczysz się angielskiego poza szkołą na kursie lub lekcjach prywatnych?
Tak Nie
15. Czy jest coś, co chciałbyś zmienić na lekcjach?
Jeśli odpowiedziałeś TAK, co chciałbyś zmienić?

.....
.....

Dziękuję

Bibliografia

- [1] *Informator Syllabus. Matura z języka angielskiego, 2003-2004*, CKE, Warszawa 2001.
- [2] Harmer J., *Teaching and Learning Grammar*, Harlow 1986.
- [3] Harmer J., *The Practice of English Language Teaching*, Harlow 2001
- [4] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005
- [5] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym i kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [6] Sosnowska J., Wieruszewska M. M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs początkowy lub jako drugiego języka obcego – kurs kontynuacyjny, przeznaczony dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum IV etap edukacyjny*, Oxford 2002.
- [7] Szempruch J., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Autor
Marta Chabuz

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2
im. Gen. Stefana Roweckiego „Grota”
w Jędrzejowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*
Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Wstęp.....	7
1 Cele nauczania.....	9
1.1 Cele ogólne.....	9
1.2 Cele szczegółowe.....	9
2 Treści nauczania.....	11
2.1 Treści tematyczno-leksykalne z uwzględnieniem języka specjalistycznego.....	11
2.2 Funkcje językowe.....	12
2.3 Zakres materiału gramatycznego.....	14
2.4 Sprawności językowe.....	16
2.5 Przykładowa realizacja tematu „Żywnienie”.....	17
3 Procedury osiągnięcia celów.....	18
3.1 Metody nauczania.....	18
3.2 Formy pracy.....	19
3.3 Techniki nauczania.....	19
3.4 Materiały nauczania.....	22
3.5 Indywidualizacja pracy.....	23
4 Przewidywane efekty kształcenia.....	24
4.1 Słuchanie.....	24
4.2 Mówienie.....	24
4.3 Czytanie.....	25
4.4 Pisanie.....	25
4.5 Sprawności zintegrowane.....	25
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów.....	26
5.1 Przedmiotowe cele oceniania.....	26
5.2 Zasady i sposoby oceniania.....	26
5.3 Skale stosowane w sprawdzaniu i ocenianiu.....	26
6 Projekt ewaluacji programu.....	31
7 Aneks.....	32
7.1 Ankieta dla ucznia przed rozpoczęciem programu.....	32
7.2 Ankieta dla ucznia po 2 latach realizacji programu.....	33
7.3 Ankieta dla ucznia po zakończeniu programu.....	34
7.4 Formularz ocen.....	35
7.5 Lekcja z wykorzystaniem autentycznego przekazu informacyjnego.....	36
Bibliografia.....	38

Metryczka programu

Przedmiot:	język angielski
Typ szkoły:	technikum o specjalności technik organizacji usług gastronomicznych
Etap nauki:	IV etap edukacyjny, dla uczniów kontynuujących naukę języka angielskiego i przygotowujących się do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym
Wymiar godzin:	240 godzin w cyklu kształcenia
Autor:	mgr Marta Chabuz, nauczyciel mianowany języka angielskiego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr2 w Jędrzejowie; kwalifikacje zawodowe: mgr biologii WSP Kraków /1999r./; licencjat z języka angielskiego UMCS Lublin /2005r/; przewodniczący Szkolnego Zespołu Językowego; opiekun Szkolnego Klubu Europejskiego; egzaminator OKE.

Opis programu

Program opracowano w oparciu o następujące akty prawne:

- *Podstawę programową kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum (Dz. U. Nr 5, poz.458 zał. nr 4 z dnia 23 sierpnia 2007 r.);*
- *Rozporządzenie MENiS zmieniające rozporządzenia w sprawie standardów wymagań będących podstawą do przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. Nr 90, poz. 846 z dnia 10.04. 2003r.);*
- *Rozporządzenie MEN w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. Nr 4, poz.18, rozp. z dnia 6.01.2009r.);*
- *Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18.12.2006r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.*

Wstęp

Program nauczania języka angielskiego w zakresie podstawowym dla technikum o specjalności **technik organizacji usług gastronomicznych** został opracowany w oparciu o cele, zadania, treści kształcenia i osiągnięcia zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników, standardach wymagań egzaminacyjnych oraz zalecenia parlamentu europejskiego i rady z dnia 18 grudnia 2006r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie i jest zgodny z zadaniami i celami edukacyjnymi szkoły.

Wśród ośmiu wyróżnionych kompetencji kluczowych ważne miejsce zajmuje porozumiewanie się w językach obcych definiowane następująco:

„Porozumiewanie się w obcych językach opiera się w znacznej mierze na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym – na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się w obcych językach wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby.”

Proponowany program nauczania jest wynikiem uczestnictwa szkoły w projekcie „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI - program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski Wschodniej”, jak również przekonania, że absolwent technikum gastronomicznego musi znać język nie tylko na poziomie komunikacyjnym, ale posługiwać się nim w różnych aspektach swojego przyszłego zawodu aby w przyszłości móc zaistnieć na arenie zawodowej. Proponowane zmiany dotyczą treści nauczania, które zostały rozbudowane o elementy języka obcego zawodowego, a których charakter jest określony przez kierunek i profil szkoły.

Program dotyczy nauki języka angielskiego stanowiącej kontynuację nauki tego języka w gimnazjum. Program przeznaczony jest do kształcenia w zakresie podstawowym w technikum o specjalności **technik organizacji usług gastronomicznych**. Program może być realizowany przez nauczycieli klas z minimum 240 godzinami lekcyjnymi w cyklu całego etapu edukacyjnego.

Program ten może być modyfikowany w zależności od warunków czasowych, możliwości uczniów, używanego podręcznika. Daje on nauczycielowi swobodę w doborze metod pracy. Dobór elementów treści nauczania może ulec zmianie, jednak zmiany nie powinny wpłynąć na jakość założonych osiągnięć.

Założenia programu

Ogólnym celem programu jest harmonijny i wszechstronny rozwój uczniów tak, aby osiągnęli kompetencje kluczowe w zakresie języka obcego zapewniające im sprawną komunikację w języku angielskim. **Program został stworzony z myślą o uczniach,**

których rozwój ukierunkowany jest na rozwój kompetencji kluczowych – znajomość języka angielskiego zawodowego z zakresu technologii gastronomicznej.

Rozwijane słownictwo zawodowe pozwoli opanować umiejętność komunikacji językowej w sytuacjach charakterystycznych dla przyszłej kariery zawodowej. Dzięki znajomości języka obcego uczniowie będą mieli większą szansę na odniesienie sukcesu zawodowego. Znajomość języka obcego oraz dodatkowe umiejętności językowe pozwolą uczniom na korzystanie z informacji zawodowych przekazywanych w tym języku. Tak podniesione kwalifikacje zawodowe zwiększą w przyszłości szanse absolwentów na wymagającym rynku pracy.

„Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych, oświaty oraz rynku pracy w województwie świętokrzyskim” opracowana przez nauczycieli Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Jędrzejowie, pokazała liczne problemy społeczności uczniowskiej. Absolwenci często nie potrafią wykorzystać swoich wiadomości i umiejętności w dorosłym życiu, często powielają los bezrobotnych rodziców i nie potrafią wyrwać się ze swoich środowisk. Projekt „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI” ma za zadanie zmienić tę postawę, nauczyć otwartości, rozbudzić ambicje zawodowe i zainteresowania uczniów będąc tym samym przepustką do lepszego życia.

Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

- użytkownikami programu mogą być:
 - ✓ nauczyciele, którzy posiadają kwalifikacje językowe i dydaktyczne wymagane przez władze oświatowe do nauczania języka angielskiego w szkołach ponadgimnazjalnych;
 - ✓ uczniowie technikum organizacji usług gastronomicznych;
 - ✓ dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych.
- warunki realizacji programu:
 - ✓ minimum 240 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacji, przy założeniu, że uczniowie kontynuują naukę języka angielskiego i zamierzają podejść do matury na poziomie podstawowym;
 - ✓ zajęcia lekcyjne powinny być prowadzone w grupach liczących do 15 uczniów;
 - ✓ nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego zatwierdzony przez MENiS spełniający wymogi dotyczące wieku, zainteresowań uczniów oraz poziomu znajomości języka angielskiego;
 - ✓ pracownia językowa zaopatrzona w odtwarzacz płyt kompaktowych, słowniki, podręczniki do gramatyki, mapy, opracowania na temat kultury krajów anglojęzycznych, utworami literackimi w wersji oryginalnej (różne poziomy językowe), filmy fabularne i dokumentalne w wersji anglojęzycznej;
 - ✓ telewizor z odtwarzaczem DVD;
 - ✓ stały dostęp do kserografu;
 - ✓ rzutnik pisma;
 - ✓ dostęp do pracowni komputerowej z Internetem;
 - ✓ możliwość korzystania z anglojęzycznej prasy.

1 Cele nauczania

1.1 Cele ogólne

1.1.1 Cele wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- kształtowanie zdolności rozumienia, wyrażania, interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie w odpowiednim zakresie;
- kształcenie pozytywnych postaw oraz motywacji względem języka obcego i społeczności posługującej się nim.

1.1.2 Cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

- zdobycie umiejętności niezbędnych dla funkcjonowania na rynku pracy;
- zdobycie umiejętności i wiadomości umożliwiających przekwalifikowanie zawodowe;
- kształtowanie postaw potrzebnych w przyszłej pracy (uczciwość, systematyczność, odpowiedzialność itp.).

1.1.3 Cele wynikające z profilu zawodowego

- opanowanie umiejętności porozumiewania się w języku obcym w obszarze zawodowym – technik organizacji usług gastronomicznych;
- wyrobienie nawyku doskonalenia posiadanych umiejętności i aktualizowania wiadomości.

1.1.4 Cele wynikające z podstawy programowej

- opanowanie umiejętności językowych (wymowy, gramatyki, słownictwa i funkcji językowych) w stopniu umożliwiającym swobodną komunikację w różnych sytuacjach życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego.

1.2 Cele szczegółowe

Szczegółowe cele nauczania opierają się na podstawie programowej dla języka obcego oraz założeniach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. W niniejszym programie zwraca się szczególną uwagę na następujące cele:

- rozwój kompetencji kluczowej w zakresie porozumiewania się w języku obcym (nabywanie i rozwijanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania uczuć, faktów, opinii w mowie i piśmie);

- kształtowanie umiejętności skutecznego wyrażania opinii, sugestii, prośb, stanów emocjonalnych, zdobywania oraz przekazywania informacji;
- kształtowanie umiejętności tworzenia różnego rodzaju pism użytkowych z zachowaniem reguł określających format i stylistykę tego typu tekstów;
- kształtowanie umiejętności jak najpełniejszego rozumienia ogólnego sensu i najważniejszych treści zawartych w tekście;
- kształtowanie umiejętności jak najpełniejszego rozumienia autentycznych przekazów ustnych, relacji telewizyjnych i relacji radiowych;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego (znajomość formy egzaminu maturalnego, wymagań egzaminacyjnych, tematyki egzaminu, typowych zadań maturalnych);
- poznawanie specyfiki kulturowej krajów angielskiego obszaru językowego (elementy geografii, historii, literatury, tradycje i normy życia codziennego);
- opanowanie zawodowego języka angielskiego, z zakresu usług gastronomicznych, zapewniającego sprawne posługiwanie się językiem angielskim w życiu zawodowym;
- poszerzenie wiedzy z zakresu usług gastronomicznych, międzynarodowych norm i realiów dotyczących różnych zakładów gastronomicznych oraz kultury innych krajów;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym autentycznych, takich jak: słowniki, encyklopedie, poradniki, broszury informacyjne, ulotki, prasa (np. telewizji, radia, Internetu), związanych z przyszłym zawodem.
- kształcenie poczucia własnej wartości;
- wdrażanie ucznia do samodzielnej nauki i samokształcenia;
- umiejętność łączenia na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów, zwłaszcza zawodowych, i wykorzystywanie ich do wykonywania zadań i projektów;
- kształcenie umiejętności pracy w zespole;
- wykształcenie nawyku ciągłego aktualizowania i doskonalenia posiadanych umiejętności;
- wyposażenie absolwenta w odpowiedni zakres wiedzy i umiejętności, który pozwoli mu na szybkie przekwalifikowanie się lub dokończenie.

2 Treści nauczania

2.1 Treści tematyczno-leksykalne z uwzględnieniem języka specjalistycznego

Zawartość leksykalna programu uwarunkowana jest zakresem treści określonych w informatorze maturalnym i wymaganych na egzaminie maturalnym. Treści te zostały wzbogacone o elementy zawodowego języka angielskiego z zakresu usług gastronomicznych. Proponowane zmiany umożliwią uczniom zdobycie kompetencji kluczowej komunikowania się w języku obcym związanym z przyszłym zawodem.

- **człowiek** – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rodzina, uczucia i emocje;
- **dom** – rodzaje domów i mieszkań, pomieszczenia w domu, wyposażenie domu, wynajmowanie domu, kupowanie mieszkania;
- **szkoła** – przedmioty nauczania, rodzaje szkół, oceny, zajęcia pozaszkolne, plan zajęć, testy i egzaminy;
- **praca** – popularne zawody, kwalifikacje zawodowe, warunki pracy, umiejętności i cechy osobowości wymagane do wykonywania określonych zawodów, rynek pracy, zarobki, zawody i kwalifikacje zawodowe związane z usługami gastronomicznymi (kucharz, barman, kelner, itd.), warunki pracy, obowiązki pracowników, cechy osobowości, umiejętności, wymagane do wykonywania ww. zawodów, negocjacje handlowe – przygotowywanie umów (warunki płatności, termin realizacji), reklama i promocja usług;
- **życie rodzinne i towarzyskie** – okresy życia, członkowie rodziny, zakładanie rodziny, wychowywanie dzieci, konflikty, czynności dnia codziennego, podział ról w rodzinie formy spędzania czasu wolnego, uroczystości rodzinne;
- **żywienie** – artykuły spożywcze, przygotowywanie potraw, posiłki, nawyki żywieniowe, diety, przepisy kulinarne, lokale gastronomiczne. rodzaje, kategorie zakładów gastronomicznych, pomieszczenia w zakładach gastronomicznych, wyposażenie poszczególnych pomieszczeń, personel, potrawy kuchni polskiej i innych narodów, dodatki do potraw, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, przygotowywanie potraw;
- **zakupy i usługi** – rodzaje sklepów, towary, cechy towarów, ceny, reklama, korzystanie z usług, urzędy, usługi zakładów gastronomicznych: rodzaje przyjęć okolicznościowych, zastawa stołowa, bielizna stołowa, sztuce, przyprawy, karta dań, obsługa kelnerska;
- **zdrowie** – choroby, ich objawy i sposoby leczenia, niepełnosprawność, części ciała, styl życia, HACCP w gastronomii, nazwy drobnoustrójów, strój ochronny;
- **czas wolny** – sposoby spędzania wolnego czasu, rozrywka, sport, podróżowanie, środki transportu, bazy noclegowe, wypadki, awarie, zwiedzanie, hobby, przyjęcia okolicznościowe i imprezy sportowe;

- **nauka i technika** – odkrycia naukowe, słynni naukowcy, współczesne środki komunikowania się, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, **urządzenia wykorzystywane w zakładach gastronomicznych**;
- **świat przyrody** – klimat, rośliny, zwierzęta, krajobraz, pogoda, zagrożenia środowiska naturalnego, kłęski żywiołowe, ochrona środowiska;
- **kultura** – podstawowe dziedziny kultury, tolerancja wobec innych kultur, tradycje w różnych kulturach;
- **polityka** – państwo, naród, społeczeństwo, organizacje międzynarodowe, konflikty, partie polityczne, wybory;
- **problemy społeczne współczesnego świata** – wojny, terroryzm, głód, emigracja, przemoc, alkoholizm, narkomania, przestępczość, choroby cywilizacyjne, organizacje humanitarne, praca społeczna;
- **wiedza o krajach anglojęzycznych** – geografia, obyczaje, tradycje, święta narodowe, potrawy kuchni angielskiej, dodatki do potraw, napoje bezalkoholowe i alkoholowe.

2.2 Funkcje językowe

Tematyka wprowadzanego słownictwa	Funkcje językowe
Człowiek	<ul style="list-style-type: none"> • witanie, żegnanie się, odpowiadanie na pozdrowienia; • przedstawianie siebie i osób trzecich; • podawanie danych osobowych i pytanie o nie; • opisywanie osób i ubrań; • rozmawianie o cechach osobowości i charakteru; • wyrażanie domysłów; • zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi na temat posiadanych rzeczy i umiejętności; • prośenie o przeliterowanie nazwiska.
Dom	<ul style="list-style-type: none"> • opisywanie miejsc, przedmiotów; • wynajmowanie, kupowanie i urządzenie mieszkania; • wyrażanie intencji, podejmowanie decyzji; • przedstawianie argumentów.
Szkoła	<ul style="list-style-type: none"> • rozmawianie o ulubionych przedmiotach szkolnych; • zadawane pytań i udzielanie odpowiedzi na tematy dotyczące nauczycieli, zajęć dodatkowych i ocen; • gratulowanie, uspokajanie i chwalenie; • przeproszanie i reagowanie na przeprosiny.
Praca	<ul style="list-style-type: none"> • rozmawianie na temat różnych zawodów, zadawanie pytań dotyczących wykonywanego zawodu i udzielanie odpowiedzi; • rozmowa w sprawie pracy; • negocjowanie warunków zatrudnienia; • ustalanie zakresu obowiązków; • rozmawianie o doświadczeniu zawodowym i kwalifikacjach; • przedstawianie i negocjowanie warunków umowy handlowej; • przedstawianie i promowanie zakładu gastronomicznego i jego usług.
Życie rodzinne i towarzyskie	<ul style="list-style-type: none"> • opisywanie składu rodziny; • opisywanie uczuć i wrażeń; • pytanie o pozwolenie; • udzielanie lub odmawianie pozwolenia; • wyrażanie prośb;

	<ul style="list-style-type: none">• składanie propozycji;• wyrażanie sugestii;• rozmawianie o czynnościach dnia codziennego;• relacjonowanie wydarzeń i wyciąganie wniosków;• wyrażanie planów;• wyrażanie zainteresowanie lub braku zrozumienia dla rozmówcy.
Żywnienie	<ul style="list-style-type: none">• rozmawianie na temat potraw;• wyrażanie poglądów na temat zdrowego stylu życia;• uzasadnianie opinii;• znajomość zwrotów grzecznościowych dotyczących zachowanie się przy stole;• rezerwowanie miejsca w restauracji;• zamawianie posiłków w restauracji;• wyrażanie skarg i zażaleń;• opisywanie procesów (przygotowywanie potraw);• opisywanie pomieszczeń i wyposażenia zakładu gastronomicznego;• proponowanie odpowiedniego napoju alkoholowego i dodatku do określonej potrawy;• przyjmowanie zamówienia.
Zakupy i usługi	<ul style="list-style-type: none">• kupowanie i sprzedawanie, pytanie o cenę , ilość, rozmiar;• wyrażanie preferencji;• dawanie rad;• udzielanie instrukcji;• wyrażanie skarg;• przepraszanie;• reklamowanie zakupionego towaru;• planowanie i organizowanie przyjęcia okolicznościowego;• układanie menu, proponowanie potraw i napojów konsumentom;• przyjmowanie skarg i zażaleń konsumentów;• <u>przygotowanie oferty świadczonych usług.</u>
Zdrowie	<ul style="list-style-type: none">• rozmawianie o różnych stylach życia;• informowanie o dolegliwościach;• udzielanie rad i wyrażanie prośby o radę;• rozumienie zaleceń lekarza;• umawianie wizyty lekarskiej.
Czas wolny	<ul style="list-style-type: none">• uzyskiwanie informacji (formy spędzania wolnego czasu, zabytki, połączenia komunikacyjne, droge);• wskazywanie drogi;• relacjonowanie wydarzeń;• rezerwowanie i kupowanie biletów;• rozumienie tablic informacyjnych i tablic drogowych;• rozmawianie o książkach, filmie, teatrze.
Nauka i technika	<ul style="list-style-type: none">• zadawanie pytań na temat wyglądu i funkcji przedmiotów.(np. AGD);• wyrażanie i wymiana poglądów;• udzielanie instrukcji.(np. TV, video, DVD);• uzasadnianie opinii;• rozmawianie o przeszłych wydarzeniach i spekulowanie na temat przeszłości;• zadawanie pytań na temat wyglądu i funkcji przedmiotów;• wyrażanie i wymiana poglądów;• udzielanie instrukcji;• uzasadnianie opinii;

	<ul style="list-style-type: none">• rozmawianie o przeszłych wydarzeniach i spekulowanie na temat przeszłości.
Świat przyrody	<ul style="list-style-type: none">• opisywanie miejsc;• rozmawianie o klęskach żywiołowych;• opisywanie pogody;• zachęcanie;• wyrażanie przymusu;• udzielanie ostrzeżeń.
Kultura	<ul style="list-style-type: none">• wyrażanie opinii i dokonywanie wyborów;• zgadzanie i niezgadzanie się z czyjąś opinią;• wyrażanie zdziwienia;• podawanie argumentów za i przeciw.
Polityka	<ul style="list-style-type: none">• wyrażanie opinii;• zgadzanie i niezgadzanie się z czyjąś opinią;• wyrażanie zdziwienia, aprobaty i dezaprobaty.
Problemy społeczne współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none">• mówienie o wadach i zaletach danego rozwiązania;• wyrażanie odczuć i nastrojów;• określanie konsekwencji działań i czynności;• podawanie argumentów;• przedstawianie hipotez.
Wiedza o krajach anglojęzycznych	<ul style="list-style-type: none">• udzielanie informacji geograficznych;• opisywanie wydarzeń;• udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat kuchni angielskiej.

2.3 Zakres materiału gramatycznego

Poniższy zakres materiału gramatycznego obejmuje czteroletni program nauczania, bez podziału na poszczególne lata. Uwzględnione struktury mogą być wprowadzane w różnej kolejności odpowiednio do poziomu klasy.

- **rzeczownik:**
 - ✓ liczba pojedyncza i mnoga;
 - ✓ rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
 - ✓ rzeczowniki złożone;
 - ✓ forma dzierżawcza rzeczownika;
 - ✓ rzeczowniki w funkcji przymiotnika;
 - ✓ przyrostki służące do tworzenia rzeczowników.
- **czasownik:**
 - ✓ czasownik *to be*;
 - ✓ czasownik *to have/ have got*;
 - ✓ czasowniki regularne i nieregularne;
 - ✓ bezokolicznik i jego użycie;
 - ✓ druga i trzecia forma czasownika;
 - ✓ tryb rozkazujący;
 - ✓ czasowniki wyrażające stany i czynności;
 - ✓ czasowniki modalne.
- **zaimek:**
 - ✓ zaimki osobowe;
 - ✓ zaimki dzierżawcze;
 - ✓ zaimki wskazujące;
 - ✓ zaimki zwrotne;

- ✓ zaimki wzajemne;
- ✓ zaimki nieokreślone;
- ✓ zaimki pytające;
- ✓ zaimki względne;
- ✓ zaimki bezosobowe.
- **przymiotnik:**
 - ✓ przyrostki służące do tworzenia przymiotników;
 - ✓ stopniowanie przymiotników;
 - ✓ przymiotnik jako przydawka i orzecznik;
 - ✓ kolejność przymiotników.
- **liczebnik:** liczebniki główne i porządkowe.
- **przysłówek:**
 - ✓ przysłówki częstotliwości;
 - ✓ przysłówki używane z określonymi czasami gramatycznymi;
 - ✓ stopniowanie przysłówek;
 - ✓ miejsce przysłówka w zdaniu.
- **przyimek:**
 - ✓ czasowniki używane z przyimkami;
 - ✓ miejsce przyimka w zdaniu;
 - ✓ przyimki w okolicznikach miejsca i kierunku.
- **czasy gramatyczne:**
 - ✓ Present Simple;
 - ✓ Present Continuous;
 - ✓ Present Perfect;
 - ✓ Pt Perfect Continuous;
 - ✓ Past Simple;
 - ✓ Past Continuous;
 - ✓ Past Perfect;
 - ✓ wyrażenie *used to*;
 - ✓ Future Simple;
 - ✓ Future Continuous;
 - ✓ Future Perfect;
 - ✓ Future Perfect Continuous;
 - ✓ Future Simple in the Past;
 - ✓ Future Perfect in the Past;
 - ✓ zdania rozkazujące
 - ✓ zdania warunkowe;
 - ✓ mowa zależna;
 - ✓ pytania pośrednie;
 - ✓ strona bierna;
 - ✓ pytania typu *question Tag*;
 - ✓ konstrukcje typu *have sth done*;
 - ✓ zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie.
- **spójnik:** but, so, and, yet, before, because, for, since, while, when, which, if, as soon as, although, unless.

2.4 Sprawności językowe

Program zakłada rozwój kompetencji kluczowych niezbędnych do porozumiewania się w języku obcym a tym samym rozwój czterech podstawowych sprawności językowych (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie).

2.4.1 Słuchanie

Uczeń:

- selekcjonuje i rozumie potrzebne informacje z dłuższego tekstu;
- rozumie polecenie i odpowiednio na nie reaguje;
- rozumie autentyczne przekazy słowne, takie jak: wywiady, rozmowy, reklamy, wiadomości, audycje radiowe;
- określa funkcję i rodzaj tekstu.

2.4.2 Pisanie

Uczeń:

- wypełnia formularz różnych typów;
- pisze ofertę handlową dla towaru lub usługi: reklamę, menu;
- redaguje pismo urzędowe: notatkę, e-mail, ogłoszenie, zaproszenie;
- sporządza korespondencję w sprawach osobowych: **curriculum vitae**, podanie;
- zachowuje styl formalny lub nieformalny w zależności od formy i adresata;
- używa słownika i poprawnie stosuje zasady pisowni oraz interpunkcji.

2.4.3 Mówienie

Uczeń:

- formułuje wypowiedź na zadany temat;
- stosuje środki językowe służące do wyrażania intencji, emocji, uczuć;
- stosuje właściwe struktury leksykalno – gramatyczne;
- dokonuje autokorekty;
- podejmuje różne role w procesie komunikacyjnym;
- stosuje umiejętności szczegółowe takie jak:
 - ✓ uzyskiwanie i udzielanie informacji;
 - ✓ wyrażanie prośby, podziękowania, gratulacji;
 - ✓ opisywanie ludzi, miejsc, czynności, przedmiotów;
 - ✓ relacjonowanie przebiegu zdarzeń;
 - ✓ negocjowanie w sytuacjach życia codziennego i zawodowego;
 - ✓ przedstawianie i uzasadnianie własnych opinii;
 - ✓ przedstawianie i komentowanie opinii innych osób.

2.4.4 Czytanie

Uczeń:

- rozumie proste autentyczne teksty różnego rodzaju (list, instrukcja obsługi, formularz, karta dań, rozkład jazdy, ogłoszenie);
- potrafi czytać bez użycia słownika by określić główną myśl tekstu, główną myśl poszczególnych jego części;
- wskazuje związek pomiędzy poszczególnymi elementami tekstu;

- potrafi wyszukać konkretnych informacji w tekście częściowo niezrozumiałym;
- określa funkcje, styl, przeznaczenie tekstu;
- definiuje nieznanne słowa z kontekstu.

2.5 Przykładowa realizacja tematu „Żywnienie”

Tematyka	Sprawności językowe	Gramatyka	Słownictwo, struktury leksykalne
Żywnienie/Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych	<p>Czytanie: Zasady zachowania się w barach w GB i USA ‘‘Bar etiquette’’ - (Natural English) w celu uzyskania konkretnych informacji</p> <p>Mówienie: dyskusja na temat różnic i podobieństw barów polskich, brytyjskich i amerykańskich.</p> <p>Pisanie: pisanie regulaminu (zasad obowiązujących) w polskim barze.</p> <p>Słuchanie: piosenka irlandzka w celu uzupełnienia informacji</p>	Czasowniki wyrażające obowiązek, pozwolenie, zakaz itp. np. can, must (zasady i normy)	Słownictwo związane z pracą w barze i obowiązującymi normami zachowań
Żywnienie/Życie rodzinne i towarzyskie/Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych	<p>Czytanie: menu pochodzące z lokali gastronomicznych różnych typów (English for International Tourism)</p> <p>Mówienie: dialogi sytuacyjne dotyczące zamawiania potraw i wyrażanie skarg</p> <p>Słuchanie: rozmowa w restauracji (skargi i zażalenia) – w celu uzyskania konkretnych informacji (English for International Tourism)</p> <p>Pisanie: list formalny – skarga, wystawienie rachunku, menu.</p>	Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne Too i enough w połączeniu z przymiotnikami	Słownictwo i zwroty związane z zamawianiem potraw, wyrażaniem skarg, przeproszaniem
Żywnienie/ Praca/ Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych	<p>Czytanie: tekst dotyczący zawodów i obowiązków w hotelu i restauracji (Tourism and Catering)</p> <p>Mówienie: dyskusja w grupach nt. pracy w hotelu i restauracji, odgrywanie ról</p> <p>Słuchanie: rozmowa w restauracji – w celu uzyskania konkretnych informacji (Success)</p> <p>Pisanie: notatka służbowa</p>	Czas Present Simple Tryb rozkazujący	Słownictwo związane z pracą w hotelu i restauracji

3 Procedury osiągnięcia celów

Jednym z założeń programu jest pomoc uczniowi w zdobyciu kompetencji kluczowych zapewniających porozumiewanie się w języku obcym nie tylko na płaszczyźnie prywatnej ale również zawodowej. Zadaniem nauczyciela jest więc wspieranie uczniów w opanowaniu wiadomości i umiejętności oraz motywowanie do samodzielnej nauki i samodyscypliny.

Przedstawione formy i techniki pracy zakładają aktywny, świadomy udział uczniów w procesie nauczania z uwzględnieniem ich potrzeb oraz metod nauczania najbardziej efektywnych dla uczniów danej klasy. Jednym z ważnych bodźców motywujących uczniów do pogłębiania znajomości języka angielskiego z zakresu usług gastronomicznych jest świadomość i chęć zaistnienia na międzynarodowej arenie zawodowej.

3.1 Metody nauczania

W programie proponuje się wykorzystanie następujących metod nauczania:

- **Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa** za główny cel uznaje opanowanie gramatyki i słownictwa po to, aby uczący się był w stanie samodzielnie czytać i rozumieć teksty literackie. Głównymi sprawnościami, na które metoda ta kładzie nacisk to umiejętność czytania i tłumaczenia oraz znajomość gramatyki i słownictwa. Metoda ta powinna być wykorzystywana na lekcji, gdyż aktywizuje ucznia i pozwala jego kreatywny udział w procesie nauczania;
- **Metoda audiolingwalna.** Głównym celem w tej metodzie nauczania jest wykształcenie nawyków językowych w sposób mechaniczny, nierefleksyjny, poprzez wielokrotne powtarzanie (tzw. *dribling* = dryl językowy), zapamiętywanie i utrwalanie danego materiału językowego. Istotnym elementem w tej metodzie jest relacja między bodźcem a reakcją oraz pochwała nauczyciela, jeśli reakcja uczącego się jest właściwa. Jest to metoda niezwykle wartościowa, gdyż kładzie nacisk na sprawność słuchania, która po wielu ćwiczeniach uruchamia sprawność mówienia, następnie czytania i pisanie;
- **Metoda kognitywna** zakłada, że uczący się powinni język obcy rozumieć i tworzyć samodzielnie coraz to nowe zdania na podstawie tzw. kompetencji językowej. Aby to osiągnąć, uczniowie muszą znaleźć się w sytuacji naturalnej, przyswajając język za pomocą prób i błędów;
- **Metoda komunikacyjna.** Celem nadrzędnym w podejściu komunikacyjnym jest opanowanie sprawności mówienia, a więc autentyczna komunikacja, porozumiewanie się w języku obcym. Kompetencja ta dopuszcza popełnianie błędów o tyle, o ile nie powodują one zakłócenia tejże komunikacji. Poprawność językowa jest na drugim planie. Materiał językowy to głównie dialogi, symulacje, odgrywanie ról, gry, zabawy i dyskusje prowadzone w parach i grupach.

3.2 Formy pracy

Formy pracy powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, a także do typu wykonywanych ćwiczeń. Program zakłada następujące formy pracy:

- **praca z całą klasą** – stosowana jest podczas dyskusji na tematy poruszone w tekście, filmie, przy prezentowaniu rezultatów pracy w grupach, zapoznawaniu ze słownictwem, dochodzeniu do reguł gramatycznych;
- **praca w grupach** – stosowana przy opracowywaniu danego problemu gramatycznego, w pracy nad projektem, w ćwiczeniach z podziałem na role;
- **praca w parach** – stosowana w ćwiczeniach opartych na dialogach (luka informacyjna), w ćwiczeniach z podziałem na role, przy poprawianiu błędów językowych;
- **praca indywidualna** – stosowana w pracach pisemnych, w pracach z tekstem;
- **praca projektowa** – stosowana przy opracowywaniu zadań czy samodzielnego działania, rozwija autonomię ucznia, jego umiejętności i zainteresowania. Rozwija potrzebę pogłębiania wiedzy i umiejętność pracy w grupie.

Przykładowe tematy zadań-projektów: „Jestem Europejczykiem”, „Moja mała ojczyzna”, „Regionalna książka kucharska”, „Państwa Unii Europejskiej”.

3.3 Techniki nauczania

Program zakłada kształcenie wszystkich czterech sprawności językowych stanowiących kompetencje kluczowe. Należy pamiętać o doborze ćwiczeń umożliwiających ćwiczenie tych sprawności w sposób zintegrowany. Poniżej przedstawiono przykładowe techniki nauczania podzielone według poszczególnych sprawności językowych.

3.3.1 Pisanie

Głównym celem rozwijania umiejętności pisania jest tworzenie komunikatów pisemnych. Uczeń powinien więc opanować:

- umiejętności i wiadomości z zakresu ortografii i interpunkcji;
- umiejętność posługiwania się jednostkami leksykalnymi typowymi dla komunikatów pisemnych (zgodnie z ich formą);
- umiejętność tworzenia różnych form wypowiedzi pisemnej niezbędnych w życiu codziennym i zawodowym (notatka, ogłoszenie, listy, formularze, oferty handlowe, zamówienia towarów, reklamy produktów, CV, menu).

Proponowane techniki:

- praca z tekstem modelowym i uzupełnianie brakujących informacji;
- pisanie tekstu według wzoru;
- pisanie planu wypowiedzi;
- kompensacja części tekstu;
- redagowanie kompletnych tekstów;
- sporządzanie krótkich notatek na podstawie usłyszanego lub przeczytanego tekstu;
- wypełnianie formularzy, kwestionariuszy.

Zadania maturalne:

- ✓ krótki tekst użytkowy (notatka, ogłoszenie, e-mail, pocztówka, zaproszenie);
- ✓ długi tekst użytkowy (list prywatny, list formalny).

Zadania z zakresu języka zawodowego:

- ✓ tworzenia różnych komunikatów zawodowym (notatka, ogłoszenie, listy, formularze, oferty handlowe, zamówienia towarów, reklamy produktów, zaproszenie, CV, menu).

3.3.2 Słuchanie

Sprawność słuchania ze zrozumieniem ma przygotować uczniów do odbioru języka w naturalnych warunkach codziennej komunikacji. Umiejętność ta niezbędna jest przy słuchaniu obcojęzycznych audycji radiowych, oglądaniu telewizji czy prowadzeniu rozmów. Teksty przeznaczone do słuchania powinny dotyczyć tematów i sytuacji niezbędnych do podstawowej komunikacji, powinny one mieć charakter autentycznych tekstów (wywiady, reklamy, rozmowy telefoniczne, dialogi).

Należy pamiętać o dostosowaniu tekstów do poziomu językowego uczniów, integrowaniu sprawności słuchania z innymi sprawnościami oraz o określeniu zadań przed podjęciem słuchania.

Rozwijane umiejętności:

- zrozumienie ogólnego sensu słuchanego tekstu;
- zrozumienie i wyodrębnienie informacji szczegółowych;
- określenie stylu i rodzaju tekstu;
- zrozumienie intencji rozmówcy.

Proponowane techniki:

- uzupełnianie tekstu, tabeli, obrazków brakującymi informacjami;
- porządkowanie kolejności wypowiedzi;
- samodzielne kończenie zdań;
- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne i szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji.

Zadania maturalne:

- zadania typu prawda-fałsz;
- zadania wielokrotnego wyboru;
- uzupełnianie luk;
- przyporządkowywanie.

Zadania z zakresu języka zawodowego:

- prowadzenie rozmów telefonicznych zawierających elementy języka zawodowego;
- prowadzenie rozmów w czasie obsługi kelnerskiej;
- rozmowy na temat przygotowywania potraw.

3.3.3 Czytanie

Głównym celem rozwijania umiejętności czytania jest odbiór i zrozumienie informacji zawartych w tekście czytany. Uczniowie powinni mieć możliwość kontaktu z tekstami pochodzącymi z autentycznych źródeł (teksty z gazet, czasopism, rozkłady jazdy, katalogi, bilety, formularze, ogłoszenia, menu, regulaminy, przepisy kulinarne, mapy), tekstami literackimi (opowiadania, bajki, wiersze)

Rozwijane umiejętności:

- zrozumienie ogólnego sensu czytanego tekstu;

- zrozumienie i wyodrębnienie informacji szczegółowych;
- określenie stylu i rodzaju tekstu;
- zrozumienie intencji rozmówcy.

Proponowane techniki:

- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie fragmentów tekstu we właściwej kolejności;
- przedstawianie uzyskanych informacji w formie tabel, wykresów;
- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne i szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji.

Zadania maturalne:

- zadania typu prawda-fałsz;
- zadania wielokrotnego wyboru;
- uzupełnianie luk;
- przyporządkowywanie.

Zadania z zakresu języka zawodowego:

- wypełnianie formularzy;
- czytanie dłuższych i krótkich tekstów użytkowych (instrukcji, notatek, ogłoszeń).

3.3.4 Mówienie

Sprawność mówienia związana jest ze sprawnościami słuchania i czytania. Wykorzystywane zadania powinny być dobierane tak aby odzwierciedlały sytuacje autentyczne z którymi uczeń może się spotkać w życiu codziennym i zawodowym, podczas kontaktów z klientami lub współpracownikami.

Rozwijane umiejętności:

- umiejętność stosowania formy i stylu wypowiedzi odpowiednich do sytuacji w której musi używać języka;
- umiejętność wykorzystania struktur morfosyntaktycznych i jednostek leksykalnych adekwatnych do intencji autora i celu wypowiedzi (negocjowanie, relacjonowanie, argumentowanie);
- umiejętność stosowania poprawnej ekspresji wypowiedzi.

Typy zadań:

- dialogi;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- interpretowanie obrazków;
- symulacje i odgrywanie ról;
- prezentacje.

Zadania maturalne:

- udzielanie wskazówek i informacji;
- negocjowanie z sytuacjach życia codziennego;
- relacjonowanie wydarzeń;
- rozmowa na podstawie materiału stymulującego.

Zadania z zakresu języka zawodowego:

- negocjowanie z sytuacjach zawodowych;
- udzielanie rad, informacji;
- proponowanie potraw i usług;
- określanie cen potraw i usług;

- prezentowanie danych o lokalu i jego usługach;
- inicjowanie i prowadzenie rozmowy z klientem.

3.4 Materiały nauczania

3.4.1 Pakiet edukacyjny

Podręcznik – Matura Solutions autorzy: Falla T., Davies P. A., Wieruszewska M.

Jest to pięcioczęściowy kurs języka angielskiego dla szkół ponadgimnazjalnych przygotowujący do matury na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Obejmuje wszystkie tematy z katalogu tematów maturalnych. Wprowadza, ćwiczy i utrwala struktury potrzebne do wykonania wszystkich zadań maturalnych. Układ treści przejrzysty : 1 sekcja = 1 lekcja pozwala na bieżąco obserwować efekty i skuteczność pracy w klasie. Każda lekcja uczy konkretnych umiejętności, które uczniowie wykonują na koniec lekcji – uczeń zawsze wie, czego się danego dnia nauczył i może łatwiej monitorować swoje postępy, każdy rozdział zawiera wskazówki maturalne – uczeń uczy się języka i technik egzaminacyjnych.

Zeszyt ćwiczeń autorzy: Falla T., Davies P. A., Wieruszewska M.

Płyta CD

Zeszyt ćwiczeń (ćwiczenia z języka angielskiego dla szkół gastronomicznych) autor: Sosińska M.

3.4.2 Materiały pomocnicze

Podręczniki:

- English for International Tourism
- English for International Tourism
- Tourism and Catering
- High Recommended
- My profession
- Success
- Natural English
- Total English

Podręczniki do gramatyki:

- Oxford Practice Grammar
- Grammarway
- A Practical English Grammar
- How English Works

Słowniki:

- objaśniające;
- tematyczne;
- dwujęzyczne;
- obrazkowe.

Książki na temat kultury:

- Oxford Guide to British and American Culture
- A History of Britain
- England
- London

- Scotland
- Ireland

Wideo:

- Look ahead

Inne:

- Prasa anglojęzyczna
- Broszury, informatory, ulotki, menu
- Materiały pochodzące z Internetu
- Materiały z telewizji
- Mapy
- Plansze gramatyczne

3.5 Indywidualizacja pracy

Uczeń	Sposoby wyrównywania poziomu językowego ucznia
Mający trudności w przyswajaniu wiedzy	<ul style="list-style-type: none">• pomoc koleżeńska• dłuższy czas pracy• konsultacje z nauczycielem• prosta prezentacja nowego materiału• więcej przykładów przy wprowadzaniu nowej leksyki• wizualizacja nowych treści• więcej prostych ćwiczeń do domu• wsparcie nauczyciela• motywowanie przez udzielanie pochwał
Zdolny	<ul style="list-style-type: none">• dodatkowe prace domowe• dodatkowe ćwiczenia leksykalne i gramatyczne o wyższym stopniu trudności• motywowanie do udziału w konkursach• samodzielna praca ucznia z dodatkowym tekstem• pomoc uczniom słabszym

4 Przewidywane efekty kształcenia

Zakłada się, że po zakończeniu nauki uczeń opanuje kompetencję kluczową – porozumiewanie się w języku obcym, obejmującą cztery podstawowe sprawności, tj. mówienie, pisanie, słuchanie i czytanie, z czym wiąże się również znajomość gramatyki, słownictwa i poprawnej wymowy.

4.1 Słuchanie

Uczniowie potrafią:

- rozumieć wypowiedzi – w celu komunikowania się, zawierające elementy języka zawodowego, a których można domyślić się na podstawie kontekstu;
- rozumieć rodzimych użytkowników języka wykonujących zawód związany z usługami gastronomicznymi w sytuacjach identycznych lub pokrewnych do przyuczanego zawodu;
- wyselekcjonować, zidentyfikować, i zrozumieć potrzebne informacje z dłuższego tekstu;
- zrozumieć polecenia nauczyciela;
- zrozumieć proste sytuacje komunikacyjne, w tym intencje rozmówcy;
- zrozumieć autentyczne przekazy słowne, takie jak: wywiady, rozmowy, nagrania na automatyczną sekretarkę, zapowiedzi, wiadomości, relacje, sprawozdania, ogłoszenia itp. w celu: określenia głównej myśli tekstu, stwierdzenia, czy tekst zawiera określone informacje.

4.2 Mówienie

Uczniowie potrafią:

- stosować nazwy, pojęcia i określenia właściwe dla gastronomii;
- klasyfikować podstawowe surowce, półprodukty i gotowe wyroby;
- przedstawić recepturę przygotowania wybranego wyrobu;
- przeprowadzić prostą rozmowę z potencjalnym klientem;
- podejmować role w procesie komunikacyjnym w typowych sytuacjach życia codziennego;
- opisywać ludzi, miejsca i przedmioty;
- formułować kilkuzdaniową wypowiedź o sobie, swoim otoczeniu, kraju, regionie;
- uzyskiwać i udzielać informacji w typowych sytuacjach życia codziennego;
- inicjować i podtrzymywać prostą rozmowę dotyczącą typowych sytuacji życia codziennego;
- stosować struktury leksykalno-gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji w stopniu zapewniającym zrozumienie wypowiedzi.

4.3 Czytanie

Uczniowie potrafią:

- przeczytać prosty tekst z zakresu gastronomii;
- przeczytać i zrozumieć przepisy kulinarne oraz sposób przyrządzania potraw;
- przetłumaczyć i sformułować ofertę handlową;
- identyfikować i wykorzystywać informacje zawarte na opakowaniach produktów spożywczych;
- rozumieć treść pism dotyczących korespondencji w sprawach osobowych, takich jak curriculum vitae i list motywacyjny;
- czytać bez użycia słownika w celu: określenia głównej myśli prostego tekstu, nawet dla nich częściowo niezrozumiałego;
- czytać prosty tekst częściowo dla siebie niezrozumiały w celu wskazania i wyselekcjonowania informacji;
- zrozumieć różnego rodzaju powszechnie spotykane dokumenty, np.: rozkłady jazdy, ogłoszenia, reklamy, menu, listy, instrukcje.

4.4 Pisanie

Uczniowie potrafią:

- sporządzić plan postępowania w procesie przygotowywania potraw;
- sporządzić wykaz niezbędnych surowców, materiałów, narzędzi i sprzętu potrzebnego do przygotowania wyrobów kulinarnych;
- sporządzić ofertę handlową dla towaru lub usługi;
- przygotować recepturę wybranego produktu;
- wypełnić formularze różnych typów;
- napisać tekst użytkowy, np.: ogłoszenie, zaproszenie, podanie, curriculum vitae, list formalny, wiadomość, list prywatny stosując odpowiednie środki językowe w zależności od formy;
- poprawnie stosować zasady pisowni oraz interpunkcji.

4.5 Sprawności zintegrowane

Uczniowie potrafią:

- dostosować sposób uczenia się do własnych możliwości;
- dokonać samooceny swoich umiejętności i wiadomości;
- organizować sobie pracę zachowując systematyczność i samodyscyplinę;
- twórczo rozwiązywać problemy;
- efektywnie pracować w zespole;
- zgromadzić dokumentację potrzebną przy ubieganiu się o pracę;
- streścić lub przetworzyć (ustnie lub pisemnie) usłyszany przekaz słowny;
- streścić lub przetworzyć przeczytany tekst;
- dokonać ustnej lub pisemnej prezentacji pracy projektowej.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

5.1 Przedmiotowe cele oceniania

- bieżące i systematyczne obserwowanie postępów ucznia w nauce;
- pobudzanie rozwoju umysłowego ucznia, jego uzdolnień i zainteresowań;
- uświadamianie uczniowi stopnia opanowania wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania oraz ewentualnych braków w tym zakresie;
- wdrażanie ucznia do systematycznej pracy, samokontroli i samooceny;
- ukierunkowanie samodzielnej pracy ucznia;
- korygowanie organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela;
- podsumowanie wiadomości i umiejętności oraz określenie stopnia opanowania przez ucznia materiału przewidzianego programem nauczania w stosunku do standardów egzaminacyjnych;
- przygotowanie ucznia do praktycznego wykorzystania języka obcego w warunkach pozaszkolnych.

5.2 Zasady i sposoby oceniania

Pomiar osiągnięć uczniów może odbywać się za pomocą następujących narzędzi:

- testy leksykalno-gramatyczne, umiejętności, wiadomości – przynajmniej 2 w półroczu;
- kartkówki obejmujące zakres 3 ostatnich zajęć edukacyjnych;
- odpowiedzi ustne na zadany temat;
- odpowiedzi ustne z bieżącego materiału;
- przygotowanie dialogu bądź scenki rodzajowej;
- przygotowanie projektu na zadany temat i jego prezentacja - indywidualnie lub w grupie;
- praca domowa;
- prace pisemne (wypracowania) przygotowywane w domu bądź w czasie zajęć;
- aktywność na zajęciach;
- udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

5.3 Skale stosowane w sprawdzaniu i ocenianiu.

Oceny	Sprawności językowe/wymagania			
	MÓWIENIE	PISANIE	CZYTANIE	SŁUCHANIE
6	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi sformułować dłuższą wypowiedź 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi sformułować dłuższą wypowiedź 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi poprawnie czytać bez uprzedniego 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • rozumie treść wypowiedzi zawierających

	<p>w całości spójną i logiczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> • jego wypowiedź jest bezbłędna pod względem struktur gramatycznych i zawiera szeroki zakres poznanych wiadomości realioznawczych, nawykowe reagowanie językowe na wszystkie sytuacje inspirowane i aranżowane przez nauczyciela; • spełnia wszystkie warunki na ocenę 5. 	<p>pisemną w całości spójną i logiczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> • jego wypowiedź pisemna zawiera szeroki zakres poznanych struktur gramatycznych i leksykalnych oraz wiadomości realioznawczych; • spełnia wszystkie warunki na ocenę 5. 	<p>przygotowania tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • domyśla się znaczenia wyrazów na podstawie kontekstu; • umie korzystać ze słowników; • potrafi wyodrębnić w czytany tekście poszukiwane treści; • umie przeczytać pobieżnie tekst i określić, jakich treści dotyczy; • umie odczytać i rozumieć napisy informacyjne; • czyta z elementami ekspresji artystycznej utwory poetyckie. 	<p>nowe wyrazy dzięki samodzielnemu ustaleniu ich znaczenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie treść tekstów opisowych i fabularnych zawierających około 15 % nieznanych wyrazów; • rozumie sens dłuższej wypowiedzi, rozmowy rodzimych użytkowników języka; • rozumie treść informacji przekazywanej masowymi środkami przekazu.
5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi sformułować krótką wypowiedź w całości spójną i logiczną; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • zawiera elementy realioznawcze; • potrafi w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie; • posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; • wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst użytkowy w odpowiednio dobranej formie; • stosuje dość szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych i elementy realioznawcze; • wypowiada się komunikatywnie, w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które nie zakłócają komunikacji; • zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty mieszczące się w poleceniu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • globalnie rozumie tekst; • odszukuje potrzebne informacje w tekście; • analizuje związki przyczynowo-skutkowe; • rozumie trudniejsze struktury językowe stosując domysł z kontekstu; • interpretuje przekaz. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie treść wypowiedzi w typowych sytuacjach; • rozumie treść wypowiedzi zawierających nowe wyrazy, dzięki samodzielnemu ustaleniu ich znaczenia; • rozumie treść adoptowanych tekstów opisowych i fabularnych zawierających około 10 % nieznanych wyrazów; • rozumie ogólny sens i istotne elementy dłuższej wypowiedzi; • rozumie treść prostej informacji przekazywanej telefonicznie, treść ogłoszeń, komunikatów.
4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zazwyczaj potrafi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać 	<p>Uczeń często potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • globalnie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie treść

	<p>sformułować krótką wypowiedź spójną i logiczną;</p> <ul style="list-style-type: none"> wypowiada się komunikatywnie, w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które nie zakłócają komunikacji; potrafi zazwyczaj w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie; posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; Wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w rozumieniu. 	<p>spójny, zrozumiały, zgodny z tematem krótki tekst użytkowy w odpowiednio dobranej formie;</p> <ul style="list-style-type: none"> stosuje dość szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych; wypowiada się komunikatywnie, w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które jednak nie zakłócają komunikacji; przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną; pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 10%. 	<p>zrozumieć tekst;</p> <ul style="list-style-type: none"> odszukać potrzebne informacje w tekście; analizować związki przyczynowo-skutkowe; zrozumieć trudniejsze struktury językowe stosując domysł z kontekstu; zinterpretować przekaz. 	<p>krótkiego wypowiedzenia w typowych sytuacjach;</p> <ul style="list-style-type: none"> w ograniczonym stopniu rozumie treść wypowiedzi zawierającej nowe wyrazy, dzięki samodzielnemu ustaleniu ich znaczenia; rozumie treść adaptowanych tekstów opisowych i fabularnych zawierających około 8 % nowych wyrazów; rozumie ogólny sens i istotne elementy dłuższej wypowiedzi; rozumie treść prostej informacji przekazywanej telefonicznie, treść ogłoszeń i komunikatów.
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> próbuje sformułować krótszą wypowiedź, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna; próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację; czasem potrafi w naturalny sposób zabrać głos w rozmowie; posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych; Wymowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrafi napisać w większości zrozumiały krótki tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on złożonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu; stosuje dość wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych; próbuje wypowiadać się, ale popełnia liczne błędy gramatyczno-leksykalne, liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które częściowo zakłócają komunikację; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> nie potrafi płynnie przeczytać uprzednio przygotowanego tekstu; korzysta ze słowników dwujęzycznych; potrafi wyodrębnić w czytanim tekście poszukiwanej treści; potrafi przeczytać pobieżnie tekst i określić, jakich treści dotyczy; rozumie prosty tekst; uczeń ma problemy z odczytaniem i rozumieniem napisów informacyjnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> w ograniczonym stopniu rozumie treść wypowiedzenia w typowych sytuacjach; ma problemy ze zrozumieniem treści wypowiedzi zawierających nowe wyrazy; rozumie treść adaptowanych tekstów zawierających około 5 % nieznanymi wyrazów; rozumie ogólny sens dłuższej wypowiedzi; rozumie treść prostej informacji, ogłoszeń.

	<p>i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu.</p>	<ul style="list-style-type: none">• czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej;• pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 20%.		
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• próbuje sformułować krótszą wypowiedź, ale przeważnie jest ona niespójna lub nielogiczna;• próbuje wypowiadać się ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację;• rzadko próbuje wziąć udział w rozmowie;• posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych;• Wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• próbuje napisać krótki tekst użytkowy, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on złożonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia;• stosuje bardzo wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych;• próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają komunikację;• rzadko udaje mu się zachować właściwą formę graficzną;• pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu o ponad 20% +/-	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• ma problemy z przeczytaniem uprzednio przygotowanego tekstu;• nie domyśla się na podstawie kontekstu znaczenia nowych wyrazów;• ma problemy z korzystaniem ze słowników dwujęzycznych;• nie potrafi wyodrębnić w czytanej treści poszukiwanej treści;• ma problemy ze zrozumieniem prostego fabularnego tekstu.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• ma problemy ze zrozumieniem wypowiedzenia w typowych sytuacjach;• w ograniczonym stopniu rozumie treść wypowiedzi zawierających nowe wyrazy;• nie potrafi zrozumieć treści adaptowanych tekstów zawierających nowe wyrazy;• ma problemy ze zrozumieniem sensu dłuższej wypowiedzi;• w ograniczonym stopniu rozumie treść prostej informacji.
1	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• jest niekomunikatywny;• odpowiada całkowicie nie na temat.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• jest niekomunikatywny;• wypowiada się całkowicie nie na temat;• niesamodzielnie rozwiązuje zadania w czasie testu (sprawdzianu, kartkówki);• niesamodzielnie odrabia prace domowe.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• nie potrafi przeczytać uprzednio przygotowanego tekstu;• nie domyśla się znaczenia nowych wyrazów na podstawie kontekstu;• nie umie korzystać ze słowników dwujęzycznych;• nie potrafi określić, jakich treści dotyczy pobieżnie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">• nie rozumie treści wypowiedzenia w typowej sytuacji;• nie rozumie treści wypowiedzi zawierającej nowe wyrazy;• nie rozumie treści adaptowanych tekstów opisowych i fabularnych;• nie rozumie sensu dłuższej wypowiedzi;• nie rozumie treści prostej informacji,

			przeczytany tekst; • nie potrafi przeczytać ze zrozumieniem prostych instrukcji, napisów informacyjnych.	komunikatu.
--	--	--	--	-------------

Oceny wyrażone procentowo na stopnie szkolne

100-95%	–	ocena celujący
94-87%	–	ocena bardzo dobry
86-75%	–	ocena dobry
74-60%	–	ocena dostateczny
59-50%	–	ocena dopuszczający
poniżej 50%	–	ocena niedostateczny

6 Projekt ewaluacji programu

Autorski program nauczania wymaga ewaluacji. Polega ona na systematycznym, jawnym i precyzyjnym gromadzeniu informacji na temat procesu kształcenia i jego wyników, analizie i interpretacji zebranych danych oraz przekazywaniu wniosków uczestnikom tego procesu. Ewaluacja rozumiana jest również jako badanie jakości w celu korygowania działań oraz rozwiązań strukturalnych i programowych w systemie kształcenia.

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowej.

Obiekt ewaluacji:

- efekty programu nauczania z języka angielskiego.

Pytania kluczowe:

- jakie wymierne efekty dla uczniów, szkoły i środowiska przyniósł program?
- jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej?
- czy program jest spójny z celami projektu SKK?
- jak uczniowie ocenili działania nauczyciela realizującego projekt programu?.

Kryteria ewaluacji:

- przydatność treści programowych;
- atrakcyjność programu;
- zgodność z podstawą programową, standardami egzaminacyjnymi i egzaminem zawodowym;
- trafność wobec oczekiwań uczniów;
- przyrost wiedzy, umiejętności językowych uczniów;
- adekwatność wobec kk oraz projektu;
- spójność z celami całego projektu SKK.

Metody badawcze

- ankieta;
- formularz wywiadu np. z rodzicami;
- rozmowy;
- analiza dokumentów szkolnych, prac uczniów;
- pomiar dydaktyczny (test).

Próba badawcza

- uczniowie;
- nauczyciele nauczania zawodowego;
- rodzice.

Prezentacja danych/raport

- wyniki jakościowe;
- raport.

7 Aneks

7.1 Ankieta dla ucznia przed rozpoczęciem programu

1. Ile lat uczyłeś się języka angielskiego
2. Jak, w skali od 1-5, oceniasz swoje umiejętności językowe
1 2 3 4 5
3. Czy lubisz uczyć się języka angielskiego?
Jeśli **TAK**, to dlaczego
.....
Jeśli **NIE**, to dlaczego
.....
4. Co sprawia Ci największą trudność w nauce języka angielskiego?
mówienie, pisanie, słuchanie, czytanie, inne
.....
5. Z jakich pomocy korzystałeś dotychczas podczas nauki języka angielskiego?
podręcznik, zeszyt ćwiczeń, słowniki, tablice gramatyczne, materiały autentyczne
6. Czy chciałbyś uczestniczyć w wykonywaniu dodatkowych zadań -projekt, prezentacja
TAK/NIE
7. Czy masz własne sposoby uczenia się języka angielskiego
TAK/NIE
Jeśli **TAK**, to jakie
.....
8. Czy uczysz się języka angielskiego na zajęciach poza szkołą
TAK/NIE
9. Czy uważasz że nauka języka angielskiego zawodowego przyda ci się w przyszłości
TAK/NIE/NIE MAM ZDANIA

7.2 Ankieta dla ucznia po 2 latach realizacji programu

1. Czy przychodzisz przygotowany do zajęć?

TAK/NIE/NIE ZAWSZE

2. Ile czasu tygodniowo poświęcasz na naukę języka angielskiego

3. Czy możesz zapytać nauczyciela lub odnaleźć wiadomości w różnych źródłach, jeśli czegoś nie wiesz lub nie rozumiesz?

TAK/NIE

4. Czy praca w zespole powoduje, że czujesz się pewnie?

TAK/NIE

5. Czy odpowiada ci tempo pracy

TAK/NIE

6. Czy przydzielone zadania problemowe powodują, że musisz samodzielnie podejmować decyzje?

TAK/NIE

7. Czy forma sprawdzania wiadomości i umiejętności ci odpowiada?

TAK/NIE

8. Czy podczas zajęć zdobywasz nowe wiadomości

TAK/NIE/NIE ZAWSZE

9. Czy wykonywanie zadań zalecanych przez nauczyciela pozwalają ci poćwiczyć i sprawdzić nowy wprowadzany materiał?

TAK/NIE/NIE ZAWSZE

10. Co chciałbyś zmienić na naszych zajęciach?

.....

7.3 Ankieta dla ucznia po zakończeniu programu

1. Czy odniosłeś korzyści z uczestniczenia w zajęciach?
TAK/NIE
2. Czy musiałeś samodzielnie podejmować decyzje związane z wykonywaniem zadania?
TAK/NIE
3. Czy stosowana przez nauczyciela metoda pracy pozwoliła ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
TAK/NIE
4. Oceń w skali od 1-5, przydatność omawianych treści
1 2 3 4 5
5. Czy nauczyłeś się samodzielnie zdobywać wiedzę i poruszać w świecie informatycznym?
TAK/NIE
6. Czy zajęcia były dla ciebie atrakcyjne
TAK/NIE
7. Czy cele projektu zostały jasno określone?
TAK/NIE
8. Czy zajęcia pozwoliły ci rozwinąć następujące umiejętności :
 - samokształcenie **TAK/NIE**
 - samodzielne podejmowanie decyzji **TAK/NIE**
 - samoocena **TAK/NIE**
 - praca w zespole **TAK/NIE**
 - negocjowanie **TAK/NIE**
 - wyrażanie swoich opinii **TAK/NIE**
9. Czy zajęcia spełniły twoje oczekiwania?
TAK/NIE/NIE ZUPEŁNIE/NIE MAM ZDDANIA
10. Czy poziom zajęć był zadowalający?
TAK/NIE/NIE ZAWSZE

7.4 Formularz ocen

Imię i Nazwisko	OCENY CZĄSTKOWE
Klasa	
Rozumienie ze słuchu	
Mówienie -sytuacje życia codziennego -dłuższa wypowiedź	
Rozumienie tekstu czytanego	
Pisanie -krótka forma -dłuższa forma	
Gramatyka i leksyka -kartkówki -sprawdziany wiadomości	
Aktywność	
Prace projektowe	
Ocena semestralna	

7.5 Lekcja z wykorzystaniem autentycznego przekazu informacyjnego

Temat: *In a Café*

Poziom: średnio zaawansowany

Materiały: nagranie wideo z restauracji, menu

Cele lekcji:

- ćwiczenie sprawności rozumienia ze słuchu na podstawie autentycznego przekazu informacyjnego;
- integracja sprawności językowych;
- zdobycie umiejętności składania i przyjmowania zamówienia w restauracji;
- poznanie nazw potraw.

Przebieg lekcji:

1. Nauczyciel prosi uczniów o podanie informacji, które ich zdaniem powinny znaleźć się w menu.
2. Uczniowie otrzymują przykładowe menu i sprawdzają swoje odpowiedzi. Jednocześnie są proszeni o uzupełnienie menu oraz pytań dotyczących waluty i cen.
 - How much is 1 £ in your currency?
 - How much is 1p?
 - How much are the sandwiches and drinks in your currency? Fill in the menu.
3. Uczniowie oglądają film wideo – rozmowa między kelnerem i konsumentem w restauracji. Pierwszy raz oglądają go bez dźwięku i proszeni są o uzupełnienie dialogu. Drugi raz oglądają z dźwiękiem sprawdzając swoje odpowiedzi.

*Watch the video without sounds. Look at the menu and complete the conversation.

W: Yes, please.

C1: I'd like please.

W: Milk?

C1: Yes, please.

W(*writing*): Tea with

C1: And

W(*pointing*): 's there.

C2: And I'd like , please. And a sandwich.

*Now watch with sound and check your answers.

4. Uczniowie oglądają film ponownie i proszeni są o zapisanie zamówienia.
*You are the waiter/waitress. watch the video and write the orders.

TABLE 1

TABLE 2

5. Uczniowie proszeni są o złożenie własnego zamówienia.
*What would you like from the café menu?
6. Uczniowie wcielają się w rolę klientów i kelnerów składając i przyjmując zamówienia, korzystając z różnych kart dań.
*You are a waiter – take the order.
*You are the customer – make the order

Bibliografia

- [1] Komorowska H., *Programy nauczania w kształceniu ogólnym w kształceniu językowym*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2006.
- [2] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- [3] Sosnowska J., Wieruszewska M.M., *Program nauczania języka angielskiego jako pierwszego języka obcego – kurs kontynuacyjny, IV etap edukacyjny*, Oxford University Press 2002.
- [4] Szempruch K., Uberman A., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin 2009.

Autor
Małgorzata Białousz

JĘZYK ANGIELSKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Ponadgimnazjalny Zespół Szkół Ekonomicznych
w Sandomierzu**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Geneza programu i jego założenia z uwzględnieniem podstawy formalno-prawnej oraz diagnozy środowiska lokalnego	5
1 Cele programowe.....	9
1.1 Cele ogólne	9
1.2 Cele szczegółowe	9
1.3 Cele nauczania w ramach czterech sprawności językowych.....	10
1.4 Bloki tematyczne – język zawodowy	11
2 Treści nauczania	13
2.1 Treści odnoszące się do języka zawodu	13
2.2 Treści odnoszące się do kompetencji kluczowej.....	14
2.3 Zakres materiału gramatycznego:.....	15
3 Przewidywane osiągnięcia uczniów	17
3.1 Sposoby realizacji celów nauczania	17
4 Formy i techniki pracy.....	19
4.1 Formy pracy.....	19
4.2 Techniki pracy	19
4.3 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów	20
4.4 Indywidualizacja procesu nauczania	21
5 Poziomy osiągnięć	22
5.1 Słuchanie	22
5.2 Mówienie	22
5.3 Czytanie	22
5.4 Pisanie.....	22
6 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	23
6.1 Sposoby sprawdzania	23
6.2 Kryteria oceniania.....	24
7 Procedura ewaluacji programu nauczania	27
7.1 Ankieta ewaluacyjna.....	28
Bibliografia.....	30

Geneza programu i jego założenia z uwzględnieniem podstawy formalno-prawnej oraz diagnozy środowiska lokalnego

Program jest skierowany dla uczniów klasy pierwszej technikum logistycznego.

Niniejszy program opracowany został w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego dla liceów profilowanych i techników. Program przystosowano do specyficznych potrzeb klasy o profilu logistycznym oraz szkoły zawodowej. Modyfikacje dotyczą uszczegółowienia bloków tematycznych, doboru technik pracy oraz sposobu wystawiania ocen. Aby w pełni realizować cele programu, zakres treści nauczania powinien być poszerzony i pogłębiony.

Uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie posiadają zdolność porozumiewania się w j. angielskim, co najmniej na poziomie podstawowym. W trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej doskonalą i pogłębią znajomość j. angielskiego pod względem leksykalnym, komunikacyjnym oraz dostosowanym do specyfiki poszczególnych krajów anglojęzycznych, oraz do specyfiki lokalnego rynku pracy, co wchodzi w zakres kompetencji kluczowych.

Diagnoza regionalna umożliwiła mi dostosowanie programu nauczania do potrzeb lokalnego rynku pracy w kontekście potrzeb i możliwości regionalnych w relacji do uwarunkowań Szkoły Zawodowej, możliwości uczniów oraz potrzeb lokalnego rynku pracy.

Analiza wyników egzaminów maturalnych oraz egzaminów zawodowych wskazuje na niedostatecznie ugruntowaną wiedzę uczniów oraz brak umiejętności jej praktycznego zastosowania. Nauczyciele j. obcych skarżą się na brak umiejętności komunikowania się w sytuacjach życia codziennego, a nauczyciele przedmiotów zawodowych na nieumiejętność wykorzystania zdobytych umiejętności w praktyce.

Uczniowie techników i szkół zawodowych często znajdują się w trudnej sytuacji materialnej oraz pochodzą ze środowisk wiejskich, co powoduje brak motywacji do zdobywania wykształcenia. Odczuwają oni potrzebę raczej jak najszybszego ukończenia szkoły i podjęcia pracy, nawet niewymagającej przygotowania zawodowego lub zdobycia odpowiedniego wykształcenia.

Wiedza zawodowa przekazywana uczniom z wykorzystaniem kluczowych kompetencji ma motywować młodych ludzi do podjęcia studiów, pracy, do dorosłego życia, przedsiębiorczości, kreatywności oraz samodzielnego radzenia sobie ze zmieniającymi się warunkami na rynku pracy.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół zawodowych pozwoliła wyciągnąć wniosek, że uczniowie ci posiadają istotne braki w zakresie kompetencji kluczowych, a szczególnie wykazują brak umiejętności samodzielnego uczenia się i możliwości korzystania ze zdobytej wiedzy. Program ma pozwolić nauczycielom na właściwe prowadzenie zajęć i kształtowanie umiejętności kluczowych i zawodowych. Jest częścią strategii przygotowywania uczniów do samodzielności na trudnym rynku pracy.

Większości szkół zawodowych zależy na tym, aby ich uczniowie wybierali kierunki kształcenia, pozwalające na podjęcie pracy po ukończeniu szkoły oraz zdanie egzaminu zawodowego. Opierając się na analizie sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa

świętokrzyskiego, analizując przyczyny bezrobocia oraz zapotrzebowanie na pracowników w określonych zawodach Ponadgimnazjalny Zespół Szkół Ekonomicznych w Sandomierzu wprowadził eksperymentalnie kierunek kształcenia w zawodzie technik logistyki. Dlatego też dostosowano kierunki kształcenia do wymogów i zapotrzebowania lokalnego rynku pracy, a nauczyciele dostosowali programy nauczania do potrzeb ewaluujących warunków na rynku pracy. Ciągłe wdrażanie kompetencji kluczowych wydaje się tu jak najbardziej niezbędne, większość nauczycieli wskazuje je, jako najbardziej priorytetowe dla procesu nauczania w szkołach zawodowych. Szkoły przywiązują dużą wagę nie tylko do przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego, lecz również dążą do tego, aby absolwenci posiadali umiejętność planowania, organizowania, kontrolowania rezultatów oraz doskonalenia samodzielnego zdobywania wiedzy.

Wnioski wyciągnięte z analizy i diagnozy uczniów i środowiska pozwalają sądzić, że kształtowanie umiejętności kluczowych jest ogromną szansą dla uczniów na ich rozwój zawodowy. Nabyte dzięki projektowi kompetencje pozwolą na doskonalenie i późniejsze wykorzystanie kompetencji kluczowych w życiu zawodowym. Program oparty jest na założeniu, że nauczyciel jest przede wszystkim przewodnikiem, doradcą ucznia, pomaga im rozwijać wszystkie sprawności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną, mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego oraz na lokalnym rynku pracy. W ten sposób nauczyciel rozwija w uczniu umiejętność samodzielnej pracy oraz kreatywność, umożliwi im również przygotowanie się do egzaminu maturalnego głównie na poziomie podstawowym. Nauczyciel uświadamia im jednocześnie znaczenie znajomości j. angielskiego w ich przyszłej pracy zawodowej, przygotowując ich w ten sposób do życia w nowoczesnym świecie i zjednoczonej Europie, wśród ludzi o różnych obyczajach i tradycjach. Założenia te są w zbieżne z kompetencjami kluczowymi z zakresu porozumiewania się w językach obcych.

Analiza wyników egzaminów maturalnych z języka angielskiego pokazuje nam stopień opanowania przez ucznia kompetencji kluczowych w zakresie: porozumiewania się w sytuacjach życia codziennego, umiejętności reagowania językowego, rozpoczynania, kończenia, podtrzymywania rozmowy, prowadzenia negocjacji przy wykorzystaniu struktur leksykalno- gramatycznych. Zdaniem większości nauczycieli języków obcych nie są one zadowolające.

Wyniki egzaminów maturalnych z języka angielskiego z lat poprzednich absolwentów techników świadczą jednak o dużych brakach w zasobie słownictwa i niskim poziomie opanowania struktur gramatycznych.

Tym bardziej uznajemy za dużą szansę możliwość udziału w programie rozwijającym kompetencje kluczowe w zakresie znajomości języków obcych oraz opracowanie programu, który przyczyni się do podniesienia poziomu kształcenia, a także ułatwi naszym uczniom funkcjonowanie na rynku pracy i w życiu społecznym oraz da im możliwość stania się ludźmi samodzielnie myślącymi, potrafiącymi rozwijać swoje zdolności i zainteresowania.

Podstawowym warunkiem realizacji tego programu jest wyposażenie w pracownię multimedialną, ponieważ we współczesnym świecie priorytetem jest sprawne korzystanie z technik multimedialnych oraz umiejętność wykorzystania Internetu. Uczniowie mają coraz większą świadomość znaczenia tych umiejętności. Może to być bardzo dobrą motywacją dla uczniów do nauki języka obcego.

Niezbędna jest również odpowiednio wyposażona pracownia językowa. Jest to przede wszystkim odtwarzacz CD, DVD, telewizor oraz odpowiednio zaopatrzona biblioteka (słowniki, mapy, plansze gramatyczne itp.)

Korzyści związane z podjęciem przez ucznia edukacji na specjalizacji logistyk:

- szybki rozwój branży logistycznej generuje duże zapotrzebowanie na specjalistów w tej dziedzinie;
- pozyskanie szerokiej wiedzy na temat zarządzania logistycznego;
- poznanie koncepcji, metod i technik organizatorskich pozwalających wpływać na efektywność realizowanych w przedsiębiorstwach procesów;
- specjalista w tej dziedzinie może znaleźć zatrudnienie zarówno w przedsiębiorstwach produkcyjnych, jak i firmach transportowych, spedycyjnych, hurtowniach, sieciach handlowych i innych jednostkach organizacyjnych świadczących usługi logistyczne;
- wiedza z tego zakresu stanowi istotne uzupełnienie wiedzy zdobytej w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych realizowanych w szkole zawodowej.

Profil przedmiotów zawodowych uwzględnia przede wszystkim aspekt praktyczny. Program nauczania został zestawiony w taki sposób, by uczeń mógł szybko zdobyć konkretne umiejętności i by był przygotowany do ich wykorzystywania w pracy zawodowej.

1 Cele programowe

1.1 Cele ogólne

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym sprawną komunikację językową w sytuacjach życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym;
- poznawanie wymaganych pojęć i zdobywanie rzetelnej wiedzy;
- rozwijanie zdolności myślenia analityczno-syntetycznego;
- rozwijanie zdolności dostrzegania różnego rodzaju związków i zależności;
- traktowanie wiadomości przedmiotowych w sposób integralny.

1.2 Cele szczegółowe

1.2.1 Cele wynikające z podstawy programowej

- opanowanie umiejętności komunikowania się w j. angielskim w sytuacjach życia codziennego;
- opanowanie czterech sprawności językowych: mówienia, słuchania, czytania, pisania na poziomie umożliwiającym zdanie egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym;
- umiejętność pisania tekstów użytkowych formalnych i nieformalnych;
- umiejętność rozumienia tekstów czytanych oraz słuchanych.
- opanowanie słownictwa umożliwiającego sprawne posługiwanie się językiem

1.2.2 Cele wynikające z kluczowej kompetencji „porozumiewanie się w językach obcych”

- nabywanie i rozwijanie czterech podstawowych sprawności językowych: czytania, pisania, mówienia, słuchania;
- rozwijanie autonomii ucznia oraz umiejętności współdziałania w grupie;
- postrzeganie własnej kultury narodowej w perspektywie kultury europejskiej;
- planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki;
- kształtowanie postawy gotowości do samodzielnego uczenia się;
- poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł;
- rozwijanie sprawności umysłowych;
- rozwijanie kreatywności.

1.2.3 Cele wynikające z kształcenia zawodowego

- kształtowanie takich postaw jak komunikatywność, uczciwość, odpowiedzialność i systematyczność;
- ciągłe doskonalenie i aktualizowanie posiadanych umiejętności i wiedzy w zakresie przedmiotów zawodowych;
- przygotowanie ucznia do wykonywania określonych do zawodu logistyka zadań oraz do prowadzenia działalności na własny rachunek;
- porozumiewanie się w języku angielskim w zakresie umiejętności zawodowych;
- przygotowanie do samodzielnego pogłębiania i wykorzystywania języka angielskiego w przyszłej pracy zawodowej poprzez wprowadzenie elementów języka zawodowego.

1.2.4 Cele wynikające z diagnozy regionalnej

- zrozumienie roli odpowiedniego wykształcenia i umiejętności we współczesnym świecie;
- umożliwienie uczniom sprawnej komunikacji w sytuacjach życia codziennego i w życiu zawodowym;
- kształtowanie odpowiedzialności za własny rozwój zawodowy;
- kształtowanie motywacji do nauki i zdobywania odpowiednich umiejętności przydatnych na egzaminie maturalnym i zawodowym oraz w przyszłej pracy.

1.3 Cele nauczania w ramach czterech sprawności językowych

1.3.1 Słuchanie

Uczniowie potrafią:

- wyselekcjonować i zrozumieć potrzebne informacje z dłuższego tekstu, nawet częściowo dla nich niezrozumiałego;
- zrozumieć autentyczne przekazy słowne (wywiady, audycje radiowe, autentyczne wypowiedzi, prognozy pogody itp.) jak i wypowiedzi z uwzględnieniem j. zawodowego;
- rozpoznać standardowe odmiany języka.

1.3.2 Czytanie

Uczniowie potrafią:

- określić główną myśl tekstu;
- rozróżnić poszczególne jego części i określić ich główną myśl;
- wyselekcjonować potrzebne informacje, nawet w tekście częściowo dla siebie niezrozumiałym;
- wskazać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- czytać teksty z uwzględnieniem języka zawodowego- listy motywacyjne, ulotki reklamowe itp.;
- oddzielać fakty od opinii;
- określić styl i intencje autora;
- określić funkcje tekstu.

1.3.3 Mówienie

Uczniowie potrafią:

- podejmować różne role w procesie komunikacyjnym;
- stosować środki językowe, służące wyrażaniu własnych odczuć, intencji;
- stosować struktury leksykalno- gramatyczne z zachowaniem zasad wymowy i intonacji;
- dokonać autokorekty;
- uzyskiwać potrzebne informacje i udzielać wskazówek;
- opisywać ludzi, zjawiska, przedmioty;
- relacjonować przebieg wydarzeń;
- negocjować w sytuacjach życia codziennego;
- obronić własną opinię;
- przedstawić opinię innych osób i własny do niej stosunek.

1.3.4 Pisanie

Uczniowie potrafią:

- wypełnić formularz różnych typów;
- napisać tekst użytkowy dłuższy, np. ogłoszenie, notatkę, zaproszenie, pocztówkę;
- napisać dłuższy tekst użytkowy jak list nieformalny, list z reklamacją, list motywacyjny, podanie o pracę;
- zachować styl formalny i nieformalny w zależności od rodzaju tekstu;
- poprawnie stosować zasady pisowni, struktur gramatycznych oraz interpunkcji;
- zastosować słownictwo zawodowe w odpowiednich rodzajach tekstów.

Duża pojemność bloków tematycznych oraz wprowadzenie języka zawodowego do programu nauczania oznacza różnorodność podejmowanych tematów oraz swobodę ich łączenia z zagadnieniami gramatycznymi oraz sprawnościami językowymi.

1.4 Bloki tematyczne – język zawodowy

- **korespondencja – writing world:**
 - ✓ tworzenie zróżnicowanych pod względem formy komunikatów pisemnych dotyczących dokonywania transakcji, ustalania spotkań w formie pisemnej, odpowiedzi na ogłoszenia dotyczące zatrudniania;
 - ✓ kształcenie umiejętności wypełniania różnego typu formularzy;
 - ✓ pisanie listów formalnych i nieformalnych adresowanych do określonych odbiorców, wyrażających określone intencje;
 - ✓ stosowanie środków językowych adekwatnych do określonej formy wypowiedzi, stylu wypowiedzi, celu komunikatu;
 - ✓ tworzenie z przyswojonych wyrazów i połączeń wyrazowych zdań oraz komunikatów;
 - ✓ kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z techniką pisania – stosowanie zasad ortografii i interpunkcji;
 - ✓ kształtowanie i doskonalenie umiejętności autoprezentacji.
- **klienci – customers world:**
 - ✓ wzbogacenie wiadomości na temat praw i obowiązków klientów;
 - ✓ dostrzeganie i formułowanie problemów dotyczących jakości usług.

- **przedsiębiorstwa – companies world:**
 - ✓ formułowanie wypowiedzi z wykorzystaniem przyswojonych wyrazów dotyczących prezentacji firmy;
 - ✓ stosowanie w wypowiedzi środków paralingwistycznych do tworzenia wizerunku firmy;
 - ✓ tworzenie ogłoszeń i reklam dotyczących różnorodnych firm i przedsiębiorstw;
 - ✓ kształtowanie umiejętności wypowiedzi dotyczącej porad.
- **konkurencja – competition world:**
 - ✓ wzbogacenie wiadomości z zakresu historii powstania znanych firm;
 - ✓ wykorzystanie Internetu jako źródła informacji;
 - ✓ doskonalenie umiejętności wyszukiwania w tekście źródłowym szczegółowych informacji;
 - ✓ kształtowanie i doskonalenie umiejętności związanych z ilościowym i jakościowym przetwarzaniem materiału informacyjnego czytanego komunikatu;
 - ✓ doskonalenie umiejętności selekcjonowania i opracowywania informacji w celu porównania firm lub przedsiębiorstw;
 - ✓ kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji.
- **podróże – travel world:**
 - ✓ kształtowanie postawy otwartości i tolerancji wobec krajów i narodowości;
 - ✓ dostrzeganie podobieństw i różnic między kulturami;
 - ✓ doskonalenie umiejętności interpretowania podobieństw i różnic między kulturami w kontekście historycznym i we współczesności;
 - ✓ aranżowanie spotkań w celach handlowych;
 - ✓ doskonalenie umiejętności posługiwania się mapą.
- **sprzedaż detaliczna – retailing world:**
 - ✓ kształtowanie umiejętności komunikacyjnych w zakresie negocjacji;
 - ✓ doboru struktur morfosyntaktycznych i jednostek leksykalnych adekwatnych do sytuacji komunikacyjnej, intencji autora i celu wypowiedzi (np. rozmowa telefoniczna, argumentowanie);
 - ✓ kształtowanie umiejętności doboru formy i stylu wypowiedzi w celu sprzedaży różnorodnych artykułów przemysłowych;
 - ✓ kształtowanie i doskonalenie umiejętności w zakresie kompetencji lingwistycznej poprzez formułowanie wypowiedzi ustnej, pisemnej z wykorzystaniem kombinacyjnych połączeń wyrazów, struktur i modeli zdań w celu reklamy produktu.
- **finanse – financial world:**
 - ✓ rozwijanie umiejętności matematycznych poprzez ćwiczenie technik sprzyjających rozwijaniu myślenia logicznego;
 - ✓ wypełnianie tabeli i diagramu;
 - ✓ ćwiczenie umiejętności odczytywania cyfr i wielkości;
 - ✓ tworzenie diagramów, wykresów i schematów;
 - ✓ kształcenie umiejętności odczytywania diagramów, wykresów i schematów.
- **logistyka:**
 - ✓ transporty w logistyce: morski, lądowy, lotniczy, śródlądowy;
 - ✓ budowle magazynowe;
 - ✓ dokumentacja magazynowa;
 - ✓ dokumentacja w transporcie;
 - ✓ wykorzystanie komputera i Internetu w logistyce;
 - ✓ dokumenty spedycyjne.

2 Treści nauczania

Zawartość leksykalna programu dostosowana jest do profiliw nauczanych przedmiotów. Słownictwo, które należy wprowadzić w ramach programu nauczania w zakresie przedmiotów zawodowych opisane zostało w postaci zakresów tematycznych, jakie należy realizować. Takie potraktowanie słownictwa wskazuje jednocześnie na sugerowany sposób jego prezentacji i ćwiczenia.

2.1 Treści odnoszące się do języka zawodu

- **korespondencja – writing world:**
 - ✓ dokonywanie transakcji – prośby o informacje o cenach, zamówienia, reklamacje:
 - forma i układ korespondencji handlowej;
 - bileciki grzecznościowe;
 - odpowiedzi na reklamacje.
 - ✓ zatrudnianie pracowników:
 - podanie o pracę;
 - życiorys;
 - przyjęcie posady.
 - ✓ autoprezentacja – CV:
 - list motywacyjny;
 - odpowiedzi na ogłoszenia w sprawie pracy.
 - ✓ ustalanie spotkań – oficjalne zaproszenia:
 - odpowiedzi na oficjalne zaproszenia;
 - umówione spotkania.
 - ✓ wypełnianie formularzy – wypełnianie kwestionariusza osobowego:
 - wypełnianie wniosku, ankiety
- **klienci – customers world:**
 - ✓ lojalność klientów – zachowania klientów wobec firm:
 - pytania pośrednie i bezpośrednie.
 - ✓ usługi – rodzaje usług:
 - regulaminy wewnętrzne firmy dotyczące jakości prowadzonych usług.
 - ✓ ochrona klienta – prawa i obowiązki klientów:
 - regulaminy wewnętrzne firmy dotyczące obsługi klienta.
- **przedsiębiorstwa – companies world:**
 - ✓ Wizerunek firmy – tworzenie wizerunku firmy;
 - ✓ Prezentacja firmy – reklama, ogłoszenie:
 - prezentacja informacji o firmie.
 - ✓ Ogłoszenia – rodzaje ogłoszeń:
 - wykonywanie ogłoszeń;
 - dawanie porad dotyczących wizerunku firmy.
- **konkurencja – competition world:**
 - ✓ historia powstania znanych firm:

- wykorzystanie tekstów źródłowych w celu uzyskania szczegółowych informacji;
- jakościowe i ilościowe przetwarzanie materiału.
- ✓ porównywanie firm – selekcjonowanie materiału źródłowego w celu porównania firm lub przedsiębiorstw:
 - podejmowanie decyzji
- **podróże – travel world:**
 - ✓ kraje i narodowości – nazwy krajów i narodowości:
 - społeczeństwo – charakterystyka określonych grup społecznych;
 - podobieństwa i różnice między kulturami;
 - posługiwanie się mapą.
 - ✓ podróże w celach handlowych:
 - aranżowanie spotkań w celach handlowych;
 - przedstawianie siebie i firmy;
 - projektowanie trasy podróży.
- **sprzedaż detaliczna – retailing world:**
 - ✓ sprzedaż detaliczna – robienie zakupów:
 - rozmowa telefoniczna.
 - ✓ artykuł – jakość produktów:
 - rodzaje artykułów przemysłowych i spożywczych.
 - ✓ reklama produktu – wykonywanie reklam produktów.
- **finanse – financial world:**
 - ✓ cyfry i wielkości – czytanie dat, wielkości fizycznych, cyfr złożonych;
 - ✓ tworzenie diagramów, wykresów i schematów:
 - tworzenie diagramów, wykresów i schematów na podstawie danych statystycznych;
 - odczytywanie danych z diagramów, wykresów i schematów.
 - ✓ porównywanie firm – wypełnianie tabeli:
 - pisanie raportu;
 - zyski i straty.
- **logistyka:**
 - elektroniczna wymiana danych;
 - list przewozowy;
 - dokument celny;
 - dokument załadunkowy;
 - lista ładunkowa.

2.2 Treści odnoszące się do kompetencji kluczowej

- **korespondencja:**
 - ✓ przyjęcie posady;
 - ✓ odpowiedzi na ogłoszenia w sprawie pracy.
- **klienci:**
 - ✓ prawa i obowiązki klientów;
 - ✓ reklamacje, zażalenia.
- **przedsiębiorstwa:**
 - ✓ tworzenie wizerunku firmy;
 - ✓ tworzenie reklam, ogłoszeń;
 - ✓ prezentacja informacji o firmie.

- **konkurencja:**
 - ✓ selekcjonowanie i wyszukiwanie materiałów w celu porównania przedsiębiorstw.
- **podróże:**
 - ✓ kraje i narodowości – nazwy krajów i narodowości;
 - ✓ społeczeństwo – charakterystyka określonych grup społecznych;
 - ✓ podobieństwa i różnice między kulturami.
- **sprzedaż detaliczna:**
 - ✓ robienie zakupów;
 - ✓ negocjacje cenowe.
- **finanse:**
 - ✓ tworzenie diagramów, wykresów i schematów na podstawie danych statystycznych;
 - ✓ odczytywanie danych z diagramów, wykresów i schematów.
- **podróżowanie:**
 - ✓ podobieństwa i różnice między kulturami.
- **logistyka:**
 - ✓ umiejętność tworzenia różnych dokumentów celnych, listów przewozowych itp.
 - ✓ umiejętność wyszukiwania firm i przedsiębiorstw w Internecie.
- **dane personalne:**
 - ✓ dom;
 - ✓ szkoła;
 - ✓ praca;
 - ✓ czas wolny;
 - ✓ żywienie;
 - ✓ zakupy;
 - ✓ usługi;
 - ✓ życie rodzinne i towarzyskie;
 - ✓ uczucia;
 - ✓ zdrowie;
 - ✓ sens życia;
 - ✓ nauka, technika, postęp;
 - ✓ zagrożenia współczesnego świata;
 - ✓ świat przyrody;
 - ✓ polityka, państwo, naród;
 - ✓ kultura i sztuka;
 - ✓ podróżowanie;
 - ✓ gospodarka.

2.3 Zakres materiału gramatycznego:

Treści dotyczące struktur gramatycznych są skorelowane z treściami leksykalnymi, realizowanymi w trakcie nauki języka angielskiego.

- czasy gramatyczne:
 - ✓ Present Simple;
 - ✓ Present Continuous;
 - ✓ Past Simple;
 - ✓ Past Continuous;
 - ✓ Present Perfect;

✓ Future Simple.

- zdania pytające, przeczące, wykrzyknikowe we wszystkich czasach gramatycznych;
- zdania typu warunkowego;
- pytania typu question tags;
- zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie;
- zdania podmiotem it i there;
- wyrażenia oznaczające ilość;
- rzeczownik – liczba;
- czasownik – formy, czasowniki modalne;
- przedimek;
- przymiotnik- stopniowanie;
- przysłówki;
- przyimek;
- zaimek;
- liczebnik;
- spójniki.

3 Przewidywane osiągnięcia uczniów

Uczeń po zakończonym cyklu nauczania:

- potrafi zdobywać określone wiadomości samodzielnie;
- umie współdziałać w grupie;
- potrafi stosować samoocenę;
- zna specyfikę krajów anglojęzycznego obszaru językowego, jego kulturę, religię, podstawy literatury oraz położenie geograficzne;
- potrafi porozumiewać się w sposób komunikatywny w sytuacjach życia codziennego i na rynku pracy;
- potrafi samodzielnie poszukać pracy w określonym zawodzie i odpowiednio o nią aplikować;
- potrafi selekcjonować potrzebne informacje z tekstów czytanych i słuchanych;
- zda egzamin maturalny na poziomie podstawowym;
- zna i wykorzystuje słownictwo związane tematycznie z zawodem technika logistyka;
- posiada umiejętności zawodowe pozwalające mu na swobodne poruszanie się na rynku pracy nie tylko w kraju, ale i za granicą;
- prezentuje, wykorzystuje i selekcjonuje potrzebne informacje;
- potrafi myśleć logicznie oraz prezentować wykresy, wzory, modele, tabele oraz wyciągać z nich wnioski;
- potrafi planować i organizować własną naukę oraz karierę zawodową;
- potrafi napisać proste teksty nieformalne i formalne, odnoszące się bezpośrednio do wyuczonego zawodu i przydatne w przyszłej pracy.

3.1 Sposoby realizacji celów nauczania

Materiały dydaktyczne odgrywają ważną rolę w osiągnięciu celów nauczania i uczenia się, bowiem umożliwiają sprawdzanie postępów i wyników kształcenia oraz pozyskiwanie wyselekcjonowanej wiedzy niezbędnej do kształtowania umiejętności językowych.

Czynności nauczyciela, dzięki którym wprowadza on do lekcji wiadomości oraz kształtuje umiejętności, mogą się toczyć według różnego rodzaju wzorców.

Preferowanymi metodami pracy są metody aktywizujące, gdzie uczeń jest postawiony w sytuacji problemowej, a aktywność jego jest większa aniżeli aktywność nauczyciela. Jest to na przykład praca w parach i praca w grupach. Realizacja programu nauczania tą metodą pozwala na kształtowanie takich umiejętności, jak: analitycznego i syntetycznego myślenia, rozwiązywania trudnych i nietypowych problemów, podejmowania trudnych decyzji, strukturyzacji posiadanej wiedzy, prowadzenia dyskusji i negocjacji, rywalizacji oraz przede wszystkim zastosowania zdobytej wiedzy w praktyce. Będą to np. rozmowy sterowane, negocjacje cenowe, rozmowy o pracę, formalne i nieformalne rozmowy telefoniczne, próby o informację.

Metody aktywizujące kształtują wiele umiejętności poznawczych i społecznych, niezbędnych w kształtowaniu kompetencji kluczowych, przede wszystkim umiejętności komunikacyjnych uczniów. Wielokrotne powtarzanie i powracanie do wcześniej

poruszanych zagadnień sprzyja rozwojowi umiejętności zapamiętywania i przechowywania zdobytych wiadomości.

4 Formy i techniki pracy

W celu osiągnięcia jak najlepszych rezultatów edukacyjnych należy stosować różnorodne formy pracy, które aktywizowałyby wszystkich uczniów.

4.1 Formy pracy

Praca grupowa zróżnicowana, praca grupowa jednolita, praca w parach, praca indywidualna jednorodna, praca indywidualna zróżnicowana.

4.2 Techniki pracy

Preferuję następujące techniki pracy z uczniami w ramach sprawności językowych:

4.2.1 Słuchanie

- zaznaczenie rozpoznanego dźwięku lub wyrazu;
- wybieranie właściwego obrazka lub elementu na ilustracji;
- ustawianie ilustracji według kolejności;
- wybór zdania, które jest najbliższe treści tekstu (multiple choice);
- zadania typu prawda/fałsz;
- przewidywanie tematyki tekstu do słuchania z treści zadań.

4.2.2 Mówienie

- kształtowanie prawidłowej wymowy i intonacji – powtarzanie słów, fraz lub całych zdań;
- budowanie dialogów;
- symulacje;
- drama;
- opowiadanie sytuacji w oparciu o bodźce wzrokowe lub słuchowe
- konwersacje na określony temat (umiejętność wypowiedzenia i obrony własnej opinii);
- opowiadanie bajek lub wymyślanie współczesnych wersji znanych bajek.

4.2.3 Czytanie

- zaznaczanie w tekście szukanych wyrazów;
- poprawianie błędnych informacji w tekście;
- zaznaczanie danych z tekstu na diagramach, mapach, planach, rysunkach;
- uporządkowanie rozsypanych zdań tak, aby stanowiły logiczną całość;
- czytanie na głos dla ogólnego sensu zrozumienia tekstu lub dla konkretnej informacji;
- przewidywanie treści tekstu na podstawie bodźców wizualnych, słuchowych;
- próby rozumienia poszczególnych słów poprzez kontekst, w jakim znajdują się w tekście.

4.2.4 Pisanie

- dopasowywanie połówek zdań;
- układanie lub uzupełnianie dymków w sytuacjach;
- pisanie listów formalnych i nieformalnych, notatek, opisów;
- wypełnianie formularza, ankiety, kwestionariusza.

4.2.5 Gramatyka

- analiza wybranych zagadnień gramatycznych;
- synteza gramatyczna;
- transformacja na poziomie zdań;
- uzupełnianie luk w tekście.

4.2.6 Słownictwo

- układanie słów z rozrzuconych liter;
- rozwiązywanie rebusów, zagadek, diagramów literowych, krzyżówek;
- wyliczanie słów należących do danej kategorii;
- porządkowanie słownictwa według kategorii semantycznych (places, landscapes);
- przyporządkowanie słów definicjom;
- grupowanie słów według pisowni, wymowy;
- tworzenie map wyrazowych;
- podanie synonimu lub antonimu danego wyrazu;
- rozpoznawanie dźwięku lub dźwięków w słowach;
- słowotwórstwo;
- dopasowywanie wyrazów do obrazków, synonimów, antonimów, definicji.

Bardzo pomocne również w nauczaniu języków obcych są metody praktyczne. Jest to np. metoda projektu, gdzie uczniowie wykazują się w jaki sposób potrafią wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce. Metoda ta jest niezwykle aktywizująca i motywująca uczniów do pracy i współpracy w grupie. Metoda projektu może być również metodą pracy pozalekcyjnej – uczniowie uczą się samodzielności w zdobywaniu wiedzy, kreatywności i odpowiedzialności za własną pracę.

4.3 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów

W celu wyrównania poziomu edukacyjnego uczniów proponuję podjęcie następujących kroków:

- podział klasy na dwie grupy po pierwszym roku nauki na podstawie wyników z testów „na wejście”;
- zorganizowanie dla uczniów na niższym poziomie językowym bezpłatnych konsultacji lub zajęć wyrównujących;
- zaangażowanie uczniów słabszych w organizację „dnia języków obcych” i innych projektów międzynarodowych;
- dodatkowe ćwiczenia utrwalające w formie zabaw lub z wykorzystaniem Internetu i nowoczesnych technologii;
- zorganizowanie pomocy koleżeńskiej;

- proponowanie uczniom stworzenia własnych prezentacji i projektów multimedialnych z wykorzystaniem Internetu, mających na celu wdrożenie ucznia do samodzielnego poszukiwania informacji na określony temat;
- indywidualizacja pracy domowej w zależności od stopnia trudności(do wyboru dla ucznia).

4.4 Indywidualizacja procesu nauczania

W celu zindywidualizowania pracy z uczniami bardzo ważna jest praca zarówno z uczniem słabym, jak i z uczniem szczególnie uzdolnionym językowo. Mogą to być np.

- koła zainteresowań;
- nawiązanie korespondencji w języku obcym z przyjaciółmi z państw anglojęzycznego obszaru językowego;
- dodatkowe prace domowe, w tym z zastosowaniem technologii informacyjnej, materiałów autentycznych – projekty, prezentacje multimedialne;
- aktywny udział w organizacji „Dnia Języków Obcych”, „Dnia Europejskiego”;
- zachęcanie do udziału w konkursach i olimpiadach;
- zaangażowanie się we współpracę ze szkołami partnerskimi z innych krajów;
- zaangażowanie uczniów do wzięcia udziału w projektach międzynarodowych, np. SOCRATES_ COMENIUS.

5 Poziomy osiągnięć

5.1 Słuchanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens autentycznych przekazów słownych różnego rodzaju;
- wskazać, wyselekcjonować i porządkować informacje szczegółowe w wyżej wymienionych przekazach słownych;
- przetworzyć usłyszane informacje z uwzględnieniem formy i stylu;
- określić intencje autora;
- określić rodzaj tekstu.

5.2 Mówienie

Uczeń potrafi:

- wziąć udział w dyskusji, a w niej argumentować, bronić swoich opinii;
- stosować środki językowe w celu wyrażenia różnorodnych intencji oraz stanów emocjonalnych;
- użyć zasobu słownictwa i struktur gramatycznych na poziomie podstawowym; pozwalającym na przekazanie zrozumiałych informacji słownych w zakresie tematycznym, obejmującym zagadnienia z zakresu języka zawodowego;
- wyrazić znaczenie, posługując się intonacją.

5.3 Czytanie

Uczeń potrafi:

- zrozumieć ogólny sens autentycznych przekazów tekstowych;
- wyszukiwać, selekcjonować i porządkować informacje w tekstach różnego rodzaju;
- streścić przeczytany tekst;
- przetworzyć przeczytane informacje z uwzględnieniem stylu, formy;
- określić rodzaj tekstu;
- określić intencje autora.

5.4 Pisanie

Uczeń potrafi:

- napisać typowy tekst sformalizowany (CV, reklamacja);
- napisać dłuższy i krótszy tekst użytkowy;
- stosować odpowiednie do języka pisanego środki leksykalne charakterystyczne dla określonej formy tekstu;
- stosować środki językowe do wyrażenia różnych intencji i stanów emocjonalnych.

W zakresie sprawności zintegrowanych uczeń powinien umieć pracować metodą projektu, a następnie umieć go streścić, przedstawić i zaprezentować w formie ustnej i pisemnej.

6 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów jest bardzo ważnym elementem pracy dydaktycznej. Dzięki kontroli nauczyciel ma podstawę do ustalenia sposobów przewyższania trudności językowych uczniów, ma w pełni wartościowy obraz postępów, mocnych i słabych punktów czy zainteresowań. Regularna kontrola osiągnięć skłania ucznia do systematycznej pracy i przygotowywania się do każdego kolejnego zajęcia.

Ocena umiejętności uczniów powinna przebiegać w atmosferze sprzyjającej pozytywnemu myśleniu o własnych wiadomościach i umiejętnościach. Zadania kontrolne nie powinny mieć innej formy, jak zadania wykonywane na zajęciach. Ważną rzeczą jest, aby obejmowały one wszystkie sprawności (mówienie, czytanie, pisanie, słuchanie, gramatyka).

Ocena szkolna w swej funkcji dydaktycznej powinna być informacją o stopniu opanowania wiadomości i umiejętności z poszczególnych modułów. Przyjęcie takiego założenia po pierwsze zawiązuje przedmiot oceny do efektów, po drugie nakłada na nauczyciela obowiązek formułowania oceny, która powinna zawierać:

- informacje o zakresie treści nauczania na bazie której została przeprowadzona kontrola osiągnięć – uczeń musi mieć świadomość, jakie wiadomości i umiejętności podlegały kontroli i ocenie,
- informacje o sposobie uzyskiwania oceny – uczeń musi mieć świadomość sposobu egzekwowania badanych wiadomości i umiejętności,
- informację o indywidualnych osiągnięciach i zauważonych niedociągnięciach lub brakach wraz z receptą dalszego postępowania, mającego na celu doskonalenie umiejętności – uczeń musi mieć świadomość swoich osiągnięć, musi być poinstruowany o sposobach ich doskonalenia, a także technikach pracy umożliwiających zniwelowanie niedociągnięć czy błędów.

6.1 Sposoby sprawdzania

Sprawdzanie stopnia opanowania czterech sprawności językowych, gramatyki i leksyki powinno być przeprowadzone za pomocą odpowiednio skonstruowanych testów obiektywnych lub subiektywnych, przy zastosowaniu jasnych i znanych uczniom kryteriów.

Testy obiektywne

Składają się z zadań zamkniętych takich jak: wielokrotny wybór, Prawda – Fałsz, przyporządkowanie.

Służą one sprawdzaniu gramatyki, leksyki, a także testów na rozumienie tekstu czytanego lub słuchanego, a także sprawności zintegrowanych. Sprawdza się je za pomocą klucza.

Testy subiektywne

To testy, składające się z zadań otwartych, np. zadania z luką, zadania krótkiej odpowiedzi, wyrażenie swojego zdania lub napisania tekstu użytkowego. Można tu również zaliczyć wyrażenie intencji autora i własnych odczuć. Tutaj ilość poprawnych

odpowiedzi nie jest ograniczona a odpowiedzi sprawdzane są według określonych zasad, nie zaś klucza.

- **do testowania sprawności mówienia** można stosować:
 - ✓ rozmowy sterowane w typowych sytuacjach życia codziennego;
 - ✓ rozmowy na temat materiału stymulującego;
 - ✓ opisy obrazków;
 - ✓ dłuższe wypowiedzi na zadany temat.
- **do testowania sprawności czytania i słuchania** można stosować zadania typu:
 - ✓ wielokrotny wybór;
 - ✓ przyporządkowanie;
 - ✓ prawda/fałsz;
 - ✓ uzupełnianie luk;
 - ✓ parafrazowanie.
- **do testowania sprawności pisania** można stosować:
 - ✓ zadania na uzupełnianie luk za pomocą jednego słowa, wyrażenia, lub całego akapitu
 - ✓ zadania na pisanie sterowane czyli takie, których zawartość treściowa zawarta jest w poleceniu i punktowana przy ocenianiu
 - ✓ zadania na pisanie kreatywne (opowiadania)
 - ✓ dyktando (fonetyczne i częściowe)

6.2 Kryteria oceniania

Kryteria oceniania powinny być spójne z wymaganiami do egzaminu maturalnego oraz zgodne ze statutem szkoły

6.2.1 Ocena – celujący

Kryteria jak na ocenę bardzo dobrą, a ponadto zakres wiedzy i umiejętności znacznie wykraczający poza program nauczania. Ocenę celującą otrzymują również laureaci konkursów i olimpiad językowych.

6.2.2 Ocena – bardzo dobry

- **sprawność czytania:**
 - ✓ płynne czytanie ze zrozumieniem dłuższych i bardziej złożonych tekstów i dialogów;
 - ✓ globalne i szczegółowe rozumienie tekstu czytanego; skuteczność czytania niezależna od formy, stylu, języka komunikatu;
 - ✓ wyodrębnianie żądanych informacji a także określanie myśli przewodniej tekstu i/lub jego fragmentów.
- **sprawność mówienia:**
 - ✓ płynne mówienie z zastosowaniem prawidłowej wymowy i zróżnicowanych struktur gramatycznych; naturalne tempo, komunikat spójny i czytelny;
 - ✓ bezbłędny wybór formy i stylu wypowiedzi;
 - ✓ generowanie różnorodnych komunikatów w szerokim spektrum tematycznym i różnorodnych sytuacjach.
- **sprawność rozumienia ze słuchu:**
 - ✓ efektywny odbiór zróżnicowanych pod względem formy, treści i języka komunikatów;

- ✓ wyodrębnianie w wysłuchanym komunikacie zarówno głównej idei wypowiedzi, jak również żądanych informacji;
- ✓ rozumienie globalne i szczegółowe wypowiedzi rodzimych użytkowników języka, również w niesprzyjających warunkach odbioru;
- **sprawność pisania:**
 - ✓ formułowanie rozbudowanej, bogatej leksykalnie i poprawnej gramatycznie wypowiedzi pisemnej, o czytelnej i wyważonej kompozycji i spójnej strukturze logicznej;
 - ✓ poprawna ortografia i interpunkcja;
 - ✓ umiejętność wyrażania zarówno własnych opinii jak i przytaczania i interpretowania zdarzeń, przy zachowaniu jednolitej stylistyki, adekwatnej do formy, celu i tematu wypowiedzi;

6.2.3 Ocena – dobry

- **sprawność czytania:**
 - ✓ poprawne czytanie tekstów ze zrozumieniem;
 - ✓ umiejętność przewidywania i określania zarówno przedmiotu jak i treści komunikatu; wyodrębnianie myśli przewodniej całego komunikatu i poszczególnych jego części;
 - ✓ poprawne określanie formy i funkcji komunikatu.
- **sprawność mówienia:**
 - ✓ mówienie z zastosowaniem prawidłowych zasad wymowy i gramatyki, błędy językowe nieznacznie zakłócają komunikację; tempo zbliżone do naturalnego;
 - ✓ formułowanie własnych wypowiedzi na tematy z życia codziennego i innych zjawisk społecznych;
 - ✓ poprawny wybór formy i stylu wypowiedzi.
- **sprawność rozumienia ze słuchu:**
 - ✓ efektywny odbiór zróżnicowanych pod względem formy, treści i języka komunikatów, tematycznie i językowo korespondujących z materiałem nauczania;
 - ✓ globalne rozumienie wypowiedzi rodzimych użytkowników języka;
 - ✓ prawidłowe określanie formy wysłuchanej wypowiedzi;
- **sprawność pisania:**
 - ✓ formułowanie wypowiedzi pisemnej poprawnej gramatycznie i leksykalnie; sporadyczne błędy nie zakłócają odbioru komunikatu;
 - ✓ umiejętność wyrażania własnej opinii; budowanie wypowiedzi zgodnie z opanowanym modelem;
 - ✓ umiejętność zbudowania poprawnego komunikatu pisemnego spełniającego warunek określonego limitu słów w określonym limicie czasu.

6.2.4 Ocena – dostateczny

- **sprawność czytania:**
 - ✓ poprawne czytanie tekstów o mniejszym stopniu trudności, ze zrozumieniem podstawowych informacji zawartych w tekście; tendencja do dosłownego tłumaczenia tekstu;
 - ✓ poprawne określanie formy i funkcji czytanego komunikatu.

- **sprawność mówienia:**
 - ✓ poprawne mówienie z uwzględnieniem zasad właściwej wymowy zapewniających zrozumienie wypowiedzi (dopuszczalne błędy językowe nie zakłócające rozumienia); tempo wypowiedzi wolne, zdania proste;
 - ✓ właściwa reakcja językowa na prostą wypowiedź rozmówcy;
 - ✓ formułowanie krótkich wypowiedzi na określone tematy z życia codziennego (wybór prawidłowego stylu wypowiedzi stanowi problem).
- **sprawność rozumienia ze słuchu:**
 - ✓ określanie ogólnego sensu wypowiedzi;
 - ✓ wyodrębnianie informacji występujących w zrozumiałych kontekstach i wyrażonych zrozumiałym językiem.
- **sprawność pisania:**
 - ✓ formułowanie prostych wypowiedzi pisemnych (tendencja do dotwarzania modelu); błędy językowe nieznacznie zakłócają odbiór.

6.2.5 Ocena – dopuszczający

- ✓ wiadomości i umiejętności w zakresie czytania, mówienia, rozumienia ze słuchu i pisania na poziomie minimalnym, umożliwiające zdobywanie dalszej wiedzy;
- ✓ uczeń wykazuje niewielką samodzielność, jego wiedza jest odtwórcza, podejmuje jednak skuteczne próby opanowania materiału.

6.2.6 Ocena – niedostateczny

- ✓ uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności nawet na poziomie minimalnym, popełnia rażące błędy językowe, a jego baza leksykalna uniemożliwia porozumiewanie się w języku obcym.

7 Procedura ewaluacji programu nauczania

Ewaluacja

Jest to proces pozwalający na interpretację programu nauczania, metod nauczania oraz ich analizę w celu polepszenia wyników nauczania oraz uzyskania większej efektywności w nauczaniu j. angielskiego, lepszych wyników na egzaminie maturalnym oraz zwiększenia motywacji uczniów.

Narzędziem do analizy efektywności nauczania są testy oraz ankiety ewaluacyjne, wywiady oraz badania ankietowe prowadzone zarówno wśród uczniów, jak i nauczycieli przedmiotu.

Przez pojęcie ewaluacji rozumie się najczęściej takie działania, które opisują rezultaty procesu dydaktycznego w kontekście oceny realizacji celów kształcenia. Ewaluacja to przekazanie informacji zwrotnych, które umożliwiłyby porównanie osiągnięć uczniów oraz dostarczałyby impulsów do polepszenia jakości kształcenia. Polega ona na systematycznym, jawnym i precyzyjnym gromadzeniu informacji na temat procesu kształcenia i jego wyników, analizie i interpretacji zebranych danych oraz przekazywanie wniosków uczestnikom tego procesu. Ewaluacja rozumiana jest również jako badanie jakości w celu korygowania działań oraz rozwiązań strukturalnych i programowych w systemie kształcenia. Aby przekonać się o skuteczności kształcenia modułowego proponuje się dokonywanie ewaluacji modułowego programu nauczania zawodowego języka angielskiego na poziomie sumarycznym (całościowa ocena programu metodami ilościowymi i jakościowymi). Do takiej oceny programu może służyć Arkusz Oceniania, jak również ankieta ewaluacyjna.

Projekt ewaluacji programu nauczania języka angielskiego:

Kompetencja kluczowa	Obiekt Ewaldacji	Pytania kluczowe (badawcze)	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych (raport)	Uwagi
Porozumiewanie się w j. angielskim	Efekt realizacji programu nauczania j. angielskiego	1. Jakie wymierne efekty przyniósł program nauczania dla uczniów, szkoły i środowiska? 2. Jaką wartość przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej?	1. Przydatność treści programowych. 2. Atrakcyjność programu dla uczniów. 3. Zgodność z podstawą programową i standardami wymagań egzaminacyjnych. 4. Trafność wobec oczekiwań uczniów. 5. Przyrost umiejętności językowych	Ankietywanie Wywiad Analiza dokumentów szkolnych Pomiar dydaktyczny	Uczniowie Rodzice Nauczyciele przedmiotów zawodowych	Prezentacja multimedialna/ raport opisowy	Ewaluacja w połowie i po zakończeniu realizacji programu

			i wiedzy uczniów. 6. Adekwatność wobec Kompetencji Kluczowej oraz projektu 7. Spójność z celami projektu				
--	--	--	--	--	--	--	--

7.1 Ankieta ewaluacyjna

Ankieta opracowana dla uczniów Technikum Logistycznego, rozpoczynających naukę w roku szk. 2009/2010. Zostanie ona przeprowadzona po zakończonym cyklu kształcenia.

Proszę o wypełnienie ankiety, analizującej metody pracy oraz oceniającej program nauczania języka angielskiego w technikum o specjalności logistyka

I. Zakreśl jedną odpowiedź:

- Ile lat uczysz się języka angielskiego?
 - 4
 - 7
 - 11 i więcej
- Czy przychodzisz przygotowany do zajęć?
 - tak, zawsze
 - często
 - czasami
 - nigdy
- W jakich ćwiczeniach mogłeś wykorzystać wiadomości zdobyte na lekcjach j. angielskiego?
 - rozmowy sterowane
 - konwersacje
 - negocjacje
 - rozumienie tekstu czytanego
 - opis obrazka
- Czy umiesz samodzielnie odnaleźć wiadomości w różnych źródłach, jeśli czegoś nie wiesz lub nie rozumiesz?
 - tak, zawsze
 - raczej tak
 - rzadko
 - raczej nie
- Jakie ćwiczenia na lekcjach j. angielskiego najbardziej Ci odpowiadały?
 - słuchanie ze zrozumieniem
 - czytanie ze zrozumieniem
 - rozmowy, negocjacje
 - ćwiczenia gramatyczne z podręcznikiem
 - pisanie tekstów użytkowych
- Jakie stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
 - praca w parach
 - praca w grupach

- c)praca indywidualna
- d)projekty samodzielnie wykonywane w domu
- 7. Czy łączenie teorii z praktyką sprawia, że rozumiesz więcej materiału?
 - a)często tak
 - b)czasami
 - c)często nie

II. Napisz krótką odpowiedź (1-2 zdania)

- 8. Jaka forma sprawdzania wiadomości najbardziej Ci odpowiada i dlaczego?
- 9. Jakie wiadomości zdobyłeś samodzielnie, korzystając z Internetu?

Dziękuję za udział w ankiecie

Bibliografia

- [1] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 2002.
- [2] Evans D., *Powerhouse*, Longman 1998.
- [3] Harmer J., *The Practice of English Language Teaching*, Harlow 2001.
- [4] Uberman A., Szempruch K., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Lublin, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, 2009.

Autor
Małgorzata Śledzik

JĘZYK NIEMIECKI

AUTORSKI PROGRAM KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

**Zespół Szkół Zawodowych
im. Stanisława Staszica
w Pińczowie**

*Koordinator merytoryczny kompetencji kluczowej w zakresie
porozumiewania się w językach obcych*

Anna Pado

Lublin 2009

Spis treści

Geneza programu i jego założenia z uwzględnieniem podstawy formalno-prawnej	7
1 Cele programowe.....	9
1.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej	9
1.2 Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowych.....	9
1.3 Cele ogólne wynikające z kształcenia zawodowego	9
1.4 Cele ogólne wynikające z przeprowadzonej diagnozy.....	9
1.5 Cele szczegółowe	9
2 Treści programowe	11
2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego	11
2.2 Struktury gramatyczne.....	12
2.3 Funkcje komunikacyjne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego	13
3 Procedury osiągania celów	18
3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi celami	18
3.2 Formy pracy na lekcji	22
3.3 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów	23
3.4 Indywidualizacja procesu nauczania	23
3.5 Postulowane wyposażenie pracowni językowej.....	23
4 Przewidywane efekty.....	25
4.1 Słuchanie	25
4.2 Czytanie	25
4.3 Mówienie.....	25
4.4 Pisanie.....	26
5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów	27
5.1 Kryteria oceniania.....	27
5.2 Kryteria oceny wypowiedzi ustnych	30
6 Projekt ewaluacji programu nauczania.....	31
7 Aneks	32
8 Adresy wyszukiwarek i stron internetowych pomocnych nauczycielowi i uczniowi.	34
Bibliografia.....	35

Metryczka

Przedmiot: język niemiecki, poziom B

Etap nauczania: IV etap edukacyjny, dla rozpoczynających naukę języka niemieckiego

Typ szkoły: 4-letnie technikum ekonomiczne

Ilość godzin: 7 godzin w cyklu kształcenia (klasy I-III dwie godziny tygodniowo, klasa IV jedna godzina tygodniowo).

Podstawa programowa: Podstawa programowa Kształcenia Ogólnego dla Liceów Ogólnokształcących, Liceów Profilowanych, Techników, Uzupełniających Liceów Ogólnokształcących i Techników Uzupełniających (Rozp. MEN z dnia 23 sierpnia 2007 r.)

Autor: Małgorzata Śledzik – nauczyciel dyplomowany, pracuje od 10 lat w Zespole Szkół Zawodowych w Pińczowie. Ukończyła Filologię Germańską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie. Jest egzaminatorem Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi. Angażuje się w działania podejmowane w szkole, aktywnie uczestniczy w przygotowaniu uroczystości szkolnych oraz realizowanych w szkole programach i projektach międzyprzedmiotowych: np. „Ponidzie – moja mała ojczyzna”. W roku szkolnym 2007/8 była szkolną koordynatorką projektu: „Patriotyzm z pokolenia na pokolenie” organizowanego przez Stowarzyszenie Parafiada z Warszawy. Szkoła zajęła zaszczytne pierwsze miejsce w Polsce w kategorii szkół ponadgimnazjalnych.

Uczestniczy w kursach, konferencjach i warsztatach metodycznych, które pozwalają aktualizować wiedzę i umiejętności jako nauczyciela języka niemieckiego i wychowawcy. Ciekawym doświadczeniem był udział w kursie internetowym dotyczącym metod aktywizujących organizowanym przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach. Godne polecenia zarówno w swej treści, jak i formie były warsztaty filmowe, w których uczestniczyła. W czasie czterech spotkań w kinie „Moskwa” w Kielcach z cyklu: „Pułapki na ścieżkach dorastania” zostały poruszone aktualne „trudne tematy” (przemoc w szkole, narkomania, prostytutka nieletnich, subkultura biedy), które następnie zostały zilustrowane odpowiednio dobranymi filmami.

Kreatywna, otwarta na nowe metody nauczania oraz współpracę z uczniami, rodzicami, innymi nauczycielami.

Geneza programu i jego założenia z uwzględnieniem podstawy formalno-prawnej

Język obcy nowożytny jest nie tylko przedmiotem obowiązkowym na egzaminie maturalnym, ale we współczesnym świecie, w społeczeństwie wiedzy niezbędnym narzędziem w życiu pracownika i obywatela. Tematyka i forma zadań egzaminacyjnych z języków obcych nowożytnych na egzamin ustny i pisemny jest tak opracowana, aby sprawdzić stopień opanowania przez ucznia umiejętności i wiadomości z wszystkich obszarów standardów wymagań egzaminacyjnych. Standardy te są w wielu punktach zbieżne z kompetencjami kluczowymi z zakresu porozumiewania się w językach obcych.

Analiza wyników egzaminów maturalnych obrazuje nam stopień opanowania przez ucznia kompetencji kluczowych w zakresie: porozumiewania się w sytuacjach życia codziennego, umiejętności reagowania językowego, rozpoczynania, kończenia, podtrzymywania rozmowy, prowadzenia negocjacji przy wykorzystaniu struktur leksykalno-gramatycznych.

Niepokojący jest jednak poziom, na jakim uczniowie naszej szkoły zdają ten egzamin, w znacznej mierze odbiegający od średniej krajowej, a nawet wojewódzkiej. Świadczy to o dużych brakach w zasobie słownictwa i niskim poziomie opanowania struktur gramatycznych i sprawności językowych.

Tym bardziej uznajemy za dużą szansę możliwość udziału w programie rozwijającym kompetencje kluczowe w zakresie znajomości języków obcych oraz opracowanie programu, który przyczyni się do podniesienia poziomu kształcenia, a także ułatwi naszym uczniom funkcjonowanie na rynku pracy i w życiu społecznym.

Zdiagnozowane zostały przyczyny niepowodzeń uczniów w zakresie j. obcych:

- sytuacja rodzinna (brak wsparcia ze strony rodziców – uczniowie z rodzin patologicznych, rozbitych, tzw. „eurosieroty”);
- sytuacja ekonomiczna rodziny (niska stopa życiowa rodzin, z których pochodzą uczniowie, brak funduszy nie tylko na wycieczki, ale na podręczniki);
- uwarunkowania osobowościowe (niska samoocena, niska motywacja);
- uzdolnienia językowe (niski poziom zdolności językowych);
- zachowanie ucznia (niska frekwencja na lekcjach, małe zaangażowanie, brak pracy własnej w domu).

Program autorski został opracowany zgodnie z Podstawą Programową Kształcenia Ogólnego dla Liceów Ogólnokształcących, Liceów Profilowanych, Techników, Uzupełniających, Liceów Ogólnokształcących i Techników Uzupełniających oraz standardami wymagań egzaminacyjnych dla języka obcego nowożytnego (Dz. U. Nr 90 poz.846 z 10.04.2003)

Szkoła powinna rozwijać w uczniach postawy ciekawości, otwartości, przygotować do samodzielności w uczeniu się języka obcego, stworzyć podstawę na bazie której mógłby doskonalić swoje umiejętności stosownie do potrzeb życia społecznego bądź zawodowego.

To szkoła może zainteresować kulturą kraju, którego języka się uczą. Znajomość kultury i języka pomaga nawiązywać kontakty międzynarodowe, budować więzi międzyludzkie oraz tworzyć klimat porozumienia i zrozumienia. We współczesnym świecie pełnym agresji konieczne jest kształtowanie postaw pełnych otwartości i tolerancji.

W dobie mobilności osobistej i zawodowej młodych ludzi konieczne jest nie tylko przyswojenie struktur umożliwiających komunikację, jak również poznanie specyfiki i mentalności innych narodów.

Warunki realizacji programu

Realizując program autorski w klasach technikum, należy zwrócić uwagę na wzmocnienie motywacji uczniów. Mimo iż w tym wieku powinna dominować motywacja wewnętrzna i każdy uczeń powinien być świadomy korzyści płynących z nauczania języka obcego, to jednak możemy stwierdzić, że należy wzmocnić zewnętrzną motywację pozytywną, wykorzystując zainteresowania uczniów.

Technologia informacyjna stała się nieodzownym elementem życia szczególnie młodego pokolenia XXI wieku. Należy wykorzystać to zainteresowanie i uatrakcyjnić lekcje języka obcego przez wdrażanie technologii informacyjnej. Aby to zrealizować konieczna jest **specjalistyczna pracownia językowa**, z 16 stanowiskami do pracy, z dostępem do Internetu, urządzenie wielofunkcyjne ksero-drukarka-skanner, odtwarzacz CD, DVD, projektor, programy multimedialne.

Dużą rolę odgrywa urządzenie i wystrój wnętrza, gdyż może wpłynąć pozytywnie na atmosferę w klasie i stworzyć nastrój sprzyjający uczeniu się. Ustawienie ławek powinno ułatwiać prowadzenie pracy w grupach i parach oraz tworzyć klimat, w którym uczeń poczuje się bezpiecznie i będzie postrzegać nauczyciela jako przewodnika i doradcę na drodze opanowania języka obcego.

W każdej pracowni językowej powinny znaleźć się również tradycyjne pomoce wizualne: mapy, plakaty, tablice leksykalno-gramatyczne oraz podręczna biblioteka (słowniki, tablice gramatyczne), zestawy których uczeń potrzebuje „na co dzień” podczas lekcji języka niemieckiego.

Niezwykle istotne jest prowadzenie zajęć w grupach, których liczebność nie przekroczy 16 osób, gdyż to optymalizuje procesy uczenia i nauczania. Idealnym rozwiązaniem do ćwiczenia sprawności pisania byłoby stworzenie uczniom możliwości nawiązania kontaktu z partnerami korespondencyjnymi, a nawet przyłączenia się do projektów internetowych.

Należy również realizować zadania umożliwiające dostęp do materiałów autentycznych: czasopism, płyt czy filmów. Do podniesienia poziomu kompetencji kluczowych z języków obcych przyczyniłyby się zapewne wycieczki, spotkania w instytucjach promujących kulturę krajów, których uczniowie się uczą czy chociażby organizacja „Dni Języków Obcych”. Również nauczyciele języków obcych oczekują wsparcia w postaci literatury fachowej, czasopism specjalistycznych, dzięki którym stale mogliby aktualizować swoją wiedzę i umiejętności.

1 Cele programowe

1.1 Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

- opanowanie języka na poziomie zapewniającym w miarę sprawną komunikację w odniesieniu do spraw życia codziennego;
- przygotowanie do egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na poziomie podstawowym.

1.2 Cele ogólne wynikające z kompetencji kluczowych

- kształtowanie zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie;
- opanowanie umiejętności komunikacyjnych – umiejętności logicznego i poprawnego wypowiedzania się;
- uzyskanie kompetencji interkulturowych, niezbędnych do funkcjonowania w wielojęzycznym i wielokulturowym świecie;
- kształcenie pozytywnych postaw oraz motywacji względem języka obcego i społeczności posługującej się nim.

1.3 Cele ogólne wynikające z kształcenia zawodowego

- integracja przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych;
- przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy;
- przygotowanie do samodzielnego pogłębiania i wykorzystywania języka niemieckiego w pracy zawodowej.

1.4 Cele ogólne wynikające z przeprowadzonej diagnozy

- kształcenie kompetencji komunikacyjnych;
- podniesienie poziomu kształcenia i zdawalności egzaminów maturalnych;
- wzmocnienie systemu motywowania uczniów;
- wdrażanie do stałego aktualizowania wiedzy i umiejętności;
- kształcenie postaw otwartości, mobilności, odpowiedzialności za siebie i szkołę.

1.5 Cele szczegółowe

- nabywanie i rozwój sprawności językowych oraz ich integracja umożliwiająca uczniom swobodne posługiwanie się językiem niemieckim w mowie i piśmie

w kontaktach rodzimymi użytkownikami języka, a także pracy i życiu codziennym przy korzystaniu z różnych źródeł informacji;

- wykorzystanie języka jako narzędzia poznania i komunikacji;
- zapoznanie się z formą egzaminu maturalnego pisemnego i ustnego oraz wymaganiami egzaminacyjnymi;
- poznanie zakresu tematyki maturalnej i zdobycie koniecznej wiedzy i umiejętności w poszczególnych obszarach tematycznych;
- poznanie strategii rozwiązywania różnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- poszerzenie wiedzy ogólnej uczniów na temat obyczajów i norm życia codziennego w krajach niemieckojęzycznych;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii, kultury i sztuki w krajach niemieckojęzycznych;
- integracja na lekcjach języka niemieckiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystanie jej do wykonania projektów;
- doskonalenie umiejętności planowania, organizowania i oceniania własnej nauki i podejmowania za nią odpowiedzialności przez kształtowanie systematyczności i dyscypliny, samoocenę i diagnozowanie potrzeb;
- osiągnięcie umiejętności odpowiadania na wyzwania współczesnego świata (globalizacja, wzrost znaczenia wiedzy, wymiany informacji, szybki postęp naukowo-techniczny);
- rozwijanie kompetencji językowych i lingwistycznych zapewniających w wybranych sytuacjach związanych z pracą zawodową;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji w tym autentycznych;
- rozwijanie umiejętności działania w zespole i twórczego rozwiązywania problemów.

2 Treści programowe

Niniejszy program zakłada wyposażenie uczniów w podstawowe słownictwo dotyczące sytuacji życia codziennego oraz wąski zakres słownictwa zawodowego. Niewielka liczba godzin języka niemieckiego czy poziom zdolności językowych uczniów technikum nie pozwala na znaczne rozszerzenie zakresu leksyki dotyczącego zagadnień zawodowych. W tej sytuacji jednym z zadań jest dążenie do rozwijania samodzielności i autonomii uczących się. Należy wdrożyć i pokazać drogi do optymalizacji procesu uczenia się poprzez zapoznanie ze **strategiami uczenia się** oraz wymianę doświadczeń między uczniami dotyczącą ich własnych sposobów uczenia się, a następnie jak wykorzystywać posiadane wiadomości z zakresu leksyki czy gramatyki do swoich potrzeb, w tym potrzeb zawodowych. Temu mogą służyć **techniki kompensacyjne oraz ćwiczenia ze słownikami**: dwujęzycznymi, tematycznymi, specjalistycznymi oraz wskazanie źródeł, z których mogą uczniowie korzystać, w tym zasobów internetowych.

2.1 Kręgi leksykalno-tematyczne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego

Wprowadzane słownictwo będzie obejmować zakresy tematyczne umożliwiające komunikację w zakresie sytuacji życia codziennego oraz wybrane, proste zagadnienia z zakresu języka obcego zawodowego:

- **dane personalne**: imię, nazwisko, adres, wiek, data urodzenia, narodowość, znajomość języków, wykształcenie, zyciorys, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rodzina;
- **szkoła**: przedmioty szkolne, przybory szkolne, plan lekcji, oceny, niektóre pomieszczenia w budynku szkolnym, wydarzenia z życia szkoły;
- **dom**: miejsce zamieszkania, wygląd domu, mieszkania, meble, wyposażenie, poszukiwanie mieszkania, wynajmowanie mieszkania;
- **życie rodzinne i towarzyskie**: członkowie rodziny, święta rodzinne, rozkład dnia, formy życia rodzinnego, konflikty w rodzinie, tradycje i zwyczaje;
- **czas wolny**: zainteresowania, hobby, wypoczynek, sport, wakacje, kino, telewizja;
- **podróżowanie**: środki transportu, rezerwacja, dworzec, lotnisko, hotel, pensjonat, zwiedzanie, biuro podróży, plan miasta, podróż służbowa;
- **żywienie**: produkty spożywcze, posiłki, napoje, restauracja, bar, jadłospis, przepisy kulinarne, nawyki żywieniowe;
- **zdrowie**: troska o zdrowie, higieniczny tryb życia, samopoczucie, schorzenia;
- **zakupy**: rodzaje sklepów, jednostki wagi, rozmiary, ceny, cechy towaru, reklama;
- **usługi**: fryzjer, fotograf, poczta, bank;
- **uczucia**: przyjaźń, miłość, radość, smutek, tolerancja, agresja, zadowolenie;
- **kultura**: wybrane elementy wiedzy o kulturze krajów niemieckojęzycznych;
- **świat przyrody**: pogoda, świat zwierząt, kłęski żywiołowe, ochrona środowiska;
- **polityka, państwo**: aktualne wydarzenia w regionie, kraju, na świecie;

- **praca:** nazwy zawodów, zarobki, poszukiwanie pracy, ogłoszenia o pracy, strój do pracy, list motywacyjny, życiorys, rozmowa kwalifikacyjna, korespondencja służbowa (notatka, zaproszenie, oferta, przekaz pieniężny), umawianie na spotkanie (bezpośrednie i telefoniczne).

2.2 Struktury gramatyczne

Do zrealizowania przewidziano następujące struktury gramatyczne:

- **czasownik:**
 - ✓ regularna i nieregularna odmiana czasownika;
 - ✓ czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone;
 - ✓ czasowniki modalne;
 - ✓ czasowniki zwrotne.
 - ✓ formy czasowe: czas teraźniejszy Präsens, czasy przeszłe Perfekt, Imperfekt, czas przyszły Futur I;
 - ✓ tryby: oznajmujący, rozkazujący, przypuszczający Konjunktiv II Präteritum, warunkowy Konditional I;
 - ✓ strony: czynna i bierna w czasie Präsens, Perfekt, Imperfekt, z czasownikami modalnymi;
 - ✓ rekcja czasownika.
- **rzeczownik:**
 - ✓ rodzajnik określony, nieokreślony;
 - ✓ użycie rzeczownika z rodzajnikiem określonym, nieokreślonym, bez rodzajnika;
 - ✓ odmiana rzeczownika;
 - ✓ rzeczowniki złożone;
 - ✓ rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów, bezokoliczników, przymiotników, liczebników;
 - ✓ rzeczowniki zdrobniałe;
 - ✓ odmiana imion własnych.
- **przymiotnik:**
 - ✓ przymiotnik w roli orzecznika, przydawki;
 - ✓ stopniowanie przymiotnika regularne i nieregularne;
 - ✓ przymiotnik z rodzajnikiem określonym, nieokreślonym, bez rodzajnika.
- **przysłówek:**
 - ✓ stopniowanie przysłówków.
- **zaimek:**
 - ✓ zaimki osobowe w mianowniku, bierniku, celowniku;
 - ✓ zaimek dzierżawczy i jego deklinacja;
 - ✓ zaimek zwrotny;
 - ✓ zaimki pytające;
 - ✓ zaimek nieosobowy es;
 - ✓ zaimki nieokreślone: man, jemand, niemand.
- **liczebnik:**
 - ✓ liczebniki główne do 1000 000;
 - ✓ liczebniki porządkowe;
 - ✓ liczebniki mnożne i nieokreślone;
 - ✓ liczebnik w oznaczeniu miary, wagi, powierzchni.

- **przyimek:**
 - ✓ przyimki z biernikiem;
 - ✓ przyimki z celownikiem;
 - ✓ przyimki z dopełniaczem.
- **przeczenia:**
 - ✓ przeczenie: nein, nicht, kein.
- **składnia:**
 - ✓ zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające, rozkazujące;
 - ✓ zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: und, aber, oder, sondern, denn, deshalb;
 - ✓ zdania podrzędnie złożone ze spójnikami;
 - ✓ podmiotowe, dopełnieniowe z dass, ob, wer, was, wo, wie;
 - ✓ okolicznikowe przyczyny: weil, da;
 - ✓ okolicznikowe czasu: wenn, als, bis, seidem;
 - ✓ okolicznikowe celu: damit, um...zu;
 - ✓ konstrukcje bezokolicznikowe z zu i bez zu;
 - ✓ zdania porównawcze: so...wie, als, je...desto;
 - ✓ zdania z podwójnym spójnikiem: entweder... oder, weder...noch, sowohl..... als auch, nicht nur.....sondern auch.

2.3 Funkcje komunikacyjne z uwzględnieniem słownictwa specjalistycznego

Po zrealizowaniu programu uczeń powinien znać i stosować następujące funkcje językowe w sytuacjach życia codziennego i wybranych sytuacjach życia zawodowego:

Kontakty międzyludzkie/Zwroty grzecznościowe

- powitanie, pożegnanie;
- przedstawianie się, przedstawianie innych;
- pozdrawianie;
- rozpoczynanie, kończenie, podtrzymywanie rozmowy;
- przepraszanie i usprawiedliwianie się;
- podziękowania i gratulacje;
- pytanie o pozwolenie;
- wyrażanie prośby, życzenia;
- składanie życzeń i gratulacji;
- opis osób, przedmiotów, miejsc, zjawisk, czynności;
- uzyskiwanie i udzielanie informacji w kontaktach bezpośrednich i przez telefon;
- pytania o drogę, udzielanie wskazówek;
- relacjonowanie wydarzeń odbywających się w przeszłości;
- prowadzenie prostych negocjacji;
- wyrażanie własnych opinii, argumentowanie;
- przytaczanie opinii innych;
- wyrażanie zamiaru, przypuszczenia, zakazu;
- mówienie o planach.

W realizacji programu proponuję zastosować podręcznik wydawnictwa WSiP „Alles klar”, który zostanie uzupełniony dodatkowymi materiałami autentycznymi przygotowanymi przez nauczyciela stosownie do omawianej tematyki i zakresu

gramatycznego. Dodatkowe treści uzupełniające treści podręcznikowe i rozwijające kompetencje kluczowe zostały zaznaczone tłustym drukiem. Po każdym rozdziale nastąpi powtórzenie zagadnień leksykalno-gramatycznych i sprawdzian wiadomości.

Klasa I- Alles klar 1a–zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
1.	<ul style="list-style-type: none"> • kraje; • języki; • narodowości; • przedstawianie się; • zapoznanie się. 	<ul style="list-style-type: none"> • czasowniki regularne: kommen, lernen, wohnen, heißen; • zaimek osobowy w mianowniku; • czasownik posiłkowy sein; • czasownik sprechen; • rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na – in. 	<ul style="list-style-type: none"> • człowiek – dane personalne; • elementy wiedzy o krajach i językach europejskich.
2.	<ul style="list-style-type: none"> • niemiecki alfabet; • powitania/ pożegnania; • formularz zgłoszeniowy. 	<ul style="list-style-type: none"> • szyk zdania prostego; • pytania ze słówkiem pytającym; • liczebniki główne (1-1000 000). 	<ul style="list-style-type: none"> • człowiek – dane personalne; • praca – powitania z pracodawcą i współpracownikami.
3.	<ul style="list-style-type: none"> • w instytucie językowym; • na lekcji języka obcego. 	<ul style="list-style-type: none"> • czasowniki regularne o temacie zakończonym na –t, -d, -chn, -ffn, -tm; • czasowniki modalne mögen; • rodzajnik określony i nieokreślony; • liczba mnoga rzeczowników; • rzeczownik w bierniku; • czasownik posiłkowy haben. 	<ul style="list-style-type: none"> • szkoła – przedmioty nauczania, oceny pomieszczenia w szkole – przybory szkolne; • orientacja w budynku i na ulicy.
4.	<ul style="list-style-type: none"> • rodzina i krewni; • zawody. 	<ul style="list-style-type: none"> • pytania rozstrzygające; • przeczenie nich; • przeczenie kein/keine; • zaimek dzierżawczy w mianowniku; • czasownik möchte. 	<ul style="list-style-type: none"> • życie rodzinne – członkowie rodziny; • praca – popularne zawody i podstawowe czynności z nimi związane (zawody ekonomiczne).
5.	<ul style="list-style-type: none"> • ulubione zajęcia/czas wolny/hobby; • poszukiwanie korespondencyjnych przyjaciół/ ogłoszenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • czasowniki rozdzielnie złożone; • czasowniki nieregularne: fahren, lesen, sehen, sprechen; • czasowniki zwrotne. 	<ul style="list-style-type: none"> • życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego; • pory roku i miesiące; • sport – popularne dyscypliny sportowe.
6.	<ul style="list-style-type: none"> • podawanie czasu – czas zegarowy, data, pory dnia; • dni tygodnia; • umawianie się; • zaproszenia/ życzenia urodzinowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • czasownik einladen; • czasownik modalny können; • zaimek osobowy w bierniku; • liczebniki porządkowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego – uroczystości; • praca – zaproszenie na konferencję, podziękowanie za zaproszenie, umawianie na spotkanie z dyrektorem w kontakcie bezpośrednim i telefonicznym.
7.	<ul style="list-style-type: none"> • prezenty • przyjęcie urodzinowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rzeczownik w celowniku • zaimek osobowy w celowniku • spójnik denn • tryb rozkazujący 	<ul style="list-style-type: none"> • życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego – uroczystości święta • zakupy – towary nadające się na prezent

Klasa II- Alles klar 1b–zakres podstawowy

Rozdział	Treść		Gramatyka	Kręgi tematyczne
8.	<ul style="list-style-type: none"> • terminarz; • rozkład dnia; • weekend. 		<ul style="list-style-type: none"> • czas przeszły Perfekt. 	<ul style="list-style-type: none"> • życie rodzinne i towarzyskie – czynności życia codziennego; • formy spędzania czasu wolnego – styl życia.
9.	<ul style="list-style-type: none"> • mieszkanie w Niemczech; • opis domu i pokoju; • wynajmowanie mieszkania. 		<ul style="list-style-type: none"> • czasownik modalny wollen; • rzeczowniki złożone; • przyimki łączące się z celownikiem i biernikiem. 	<ul style="list-style-type: none"> • dom – miejsce zamieszkania; • opis mieszkania/domu, pomieszczeń w domu i wyposażenia; • poszukiwanie mieszkania; • wynajmowanie mieszkania.
10.	<ul style="list-style-type: none"> • posiłki; • jedzenie poza domem; • zdrowe odżywianie. 		<ul style="list-style-type: none"> • czasownik modalny sollen; • zaimek nieokreślony man. 	<ul style="list-style-type: none"> • żywność – artykuły spożywcze, przygotowywanie potraw, posiłki, lokale gastronomiczne, nawyki żywieniowe, kuchnia regionalna w Polsce i krajach niemieckojęzycznych, przepisy kulinarne; • życie rodzinne – zdrowy styl życia.
11.	<p>Zakupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w sklepie spożywczym; • w sklepie odzieżowym; • w supermarkecie. 		<ul style="list-style-type: none"> • zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikiem weil; • zdania dopełnieniowe ze spójnikiem dass; • czasownik modalny müssen. 	<ul style="list-style-type: none"> • zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, kupowanie; • reklama wybranych produktów.
12.	<ul style="list-style-type: none"> • dyscypliny sportowe; • kondycja sportowa niemieckiej młodzieży; • dzień sportu w szkole. 		<ul style="list-style-type: none"> • stopniowanie przymiotników i przysłówków; • rzeczowniki odczasownikowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • sport – popularne dyscypliny sportowe, imprezy sportowe; • popularni sportowcy polscy i niemieccy.
13.	<ul style="list-style-type: none"> • środki komunikacji; • informacja kolejowa; • Salzburg; • orientacja w mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdanie pytające zależne i zdania dopełnieniowe ze spójnikiem ob.; • przyimki łączące się z celownikiem lub biernikiem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podróżowanie i turystyka–środki transportu, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, rezerwacja biletu lotniczego, planowanie podróży służbowej; • Salzburg – zabytki, oferta turystyczna, kulturalna; • kultura – podstawowe dziedziny kultury; • elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych. 	
14.	<ul style="list-style-type: none"> • plany urlopowe; • biuro podróży. 	<ul style="list-style-type: none"> • czasownik modalny dürfen; • czasowniki modalne – powtórzenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podróżowanie i turystyka – baza noclegowa, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie, rezerwowanie noclegu w podróży służbowej; • Życie rodzinne i Towarzystwo – formy spędzania czasu wolnego, styl życia – sposoby spędzania urlopu. 	

Klasa III Alles klar 2a i rozdział 7 z 2b – zakres podstawowy

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
1.	<ul style="list-style-type: none"> po feriach; z kim na wakacje? zgubione? skradzione? 	<ul style="list-style-type: none"> czas przeszły perfekt – powtórzenie; czasowniki sein i haben w czasie päteritum; rzeczownik w dopełniaczu. 	<ul style="list-style-type: none"> życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego; styl życia – sposoby spędzania urlopu; podróżowanie i turystyka – wycieczki, zwiedzanie, kradzieże, zaginięcia; praca – praca dorywcza.
2.	<ul style="list-style-type: none"> wygląd zewnętrzny; szata zdobi człowieka; wokół mody i trendów. 	<ul style="list-style-type: none"> odmiana przymiotnika po rodzajniku określonym; odmiana przymiotnika po przeczeniu kein, keine, zaimku dzierżawczym; odmiana przymiotnika po rodzajniku nieokreślonym. 	<ul style="list-style-type: none"> człowiek – wygląd zewnętrzny; życie rodzinne i towarzyskie – styl życia, sposób ubierania, strój do pracy.
3.	<ul style="list-style-type: none"> co ci dolega; wokół zdrowia; nałogi. 	<ul style="list-style-type: none"> zdania warunkowe; odmiana przymiotnika bez rodzajnika. 	<ul style="list-style-type: none"> zdrowie – higieniczny tryb życia, podstawowe schorzenia, ich objawy, leczenie, uzależnienia.
4.	<ul style="list-style-type: none"> wokół pieniędzy; usługi; awarie. 	<ul style="list-style-type: none"> zdania okolicznikowe celu; czasownik lassen. 	<ul style="list-style-type: none"> usługi- korzystanie z usług, wypełnianie przekazów pieniężnych; podróżowanie i turystyka - awarie samochodowe.
5.	<ul style="list-style-type: none"> uroczystości; adwent i Boże Narodzenie; Wielkanoc. 	<ul style="list-style-type: none"> konstrukcja bezokolicznikowa z zu i bez zu; zdania przyzwalające z trotzdem. 	<ul style="list-style-type: none"> życie rodzinne i towarzyskie – formy spędzania czasu wolnego, okresy życia, święta i uroczystości, tradycje, zwyczaje.
6.	<ul style="list-style-type: none"> co jest typowo niemieckie? odkrywanie Niemiec. 	<ul style="list-style-type: none"> przymiotniki utworzone od nazw miejscowości. 	<ul style="list-style-type: none"> elementy wiedzy o krajach niemieckojęzycznych – Podróżowanie i turystyka – informacja turystyczna wycieczki, zwiedzanie; kultura – twórcy i ich dzieła, stereotypy, cechy Niemców.
7.	<ul style="list-style-type: none"> imprezy kulturalne; czytanie; bajki niemieckie. 	<ul style="list-style-type: none"> czas przeszły Päteritum; czas przeszły Päteritum czasowników modalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> kultura – dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze.

Klasa IV- Alles klar 2b i wybrane zagadnienia z Alles klar 3a

Rozdział	Treść	Gramatyka	Kręgi tematyczne
8	<ul style="list-style-type: none"> rodzina dzisiaj; rodzina kiedyś; konflikty w domu. 	<ul style="list-style-type: none"> zdania okolicznikowe czasu; ze spójnikami als i wenn; rekcja czasownika; pytania z zaimkiem pytającym w połączeniu z przyimkiem. 	<ul style="list-style-type: none"> człowiek – cechy charakteru, uczucia emocje; życie rodzinne i towarzyskie; styl życia.
9	<ul style="list-style-type: none"> przyjaźń; miłość; moje zwierzę – mój przyjaciel. 	<ul style="list-style-type: none"> zaimek wzajemności einander; zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami: während, bevor, seidem, bis. 	<ul style="list-style-type: none"> człowiek – cechy charakteru, uczucia emocje; świat przyrody – świat zwierząt; zdrowie – niepełnosprawni.

10.	<ul style="list-style-type: none">• krajobrazy i klimat;• pogoda;• klęski żywiołowe.	<ul style="list-style-type: none">• zdania współrzędnie złożone;• zdania przyzwalające ze spójnikiem obwohl.	<ul style="list-style-type: none">• świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, klęski żywiołowe.
11.	<ul style="list-style-type: none">• Problemy ze śmieciami;• ochrona środowiska;• zanieczyszczenie środowiska.	<ul style="list-style-type: none">• strona bierna w czasie terażniejszym, czasie Perfekt, Päteritum.	<ul style="list-style-type: none">• świat przyrody – klimat, świat roślin i zwierząt, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego.
3 z 3a	<ul style="list-style-type: none">• świat pracy i zawody;• poszukiwanie pracy.	<ul style="list-style-type: none">• zdania porównawcze ze spójnikami so...wie, als, je...desto.	<ul style="list-style-type: none">• praca – popularne zawody, warunki pracy, zarobki ogłoszenia o pracę, rozmowa kwalifikacyjna, dokumentacja aplikacyjna: list motywacyjny, życiorys, oferta handlowa.

3 Procedury osiągnięcia celów

3.1 Metody i techniki pracy nad poszczególnymi celami

W realizacji programu zastosowanie znajdzie – **podejście komunikacyjne**. Kładzie ono szczególny nacisk na rozwijanie kompetencji komunikacyjnej będącej zarazem kompetencją kluczową. Celem nauczania jest przygotowanie ucznia do skutecznego porozumiewania się w sytuacjach życia codziennego przy użyciu adekwatnych środków językowych. Stosując tę metodę skupiamy się na uczniu i przygotowujemy go do zachowań komunikacyjnych poza klasą szkolną, do funkcjonowania w społeczności obcojęzycznej z uwzględnieniem jej specyfiki socjokulturowej- co rozwija kolejne kompetencje kluczowe.

Lekcje języka obcego powinny być prowadzone w sposób ciekawy, dynamiczny i zróżnicowany. Metody należy dostosowywać do możliwości, potrzeb i zainteresowań uczniów. Zastosowanie powinny znaleźć te metody które angażują uczniów, dlatego warto sięgnąć do metod:

- **aktywizujących** (gier dydaktycznych, symulacyjnych, odgrywania ról, stacji, gry poziomy wiadomości i umiejętności, dyskusji, targu, mapy skojarzeń, burzy mózgów);
- **eksponujących** (pokaz połączony z przeżyciem, w tym pokaz z zastosowaniem komputera, prezentacja multimedialna, film);
- **praktycznych** (metoda projektów, tzw. „rybi szkielet”).

Niezwykle istotną rolę w rozwijaniu kompetencji komunikacyjnej odgrywa **słownictwo**. Brak potrzebnego słownictwa najczęściej hamuje skuteczną komunikację. Nauka słownictwa odbywa się w trzech etapach:

- wprowadzenie nowego słownictwa;
- utrwalanie słownictwa;
- powtarzanie i aktywizacja wcześniej podanego słownictwa.

Ucznia należy zapoznać zarówno z wymową, pisownią, jak i kontekstem użycia poszczególnych wyrazów. W każdym z etapów można stosować ciekawe i zróżnicowane formy i techniki pracy, oto niektóre z nich:

Wprowadzanie słownictwa:

- demonstracja – czyli bezpośrednio pokazanie przedmiotu;
- demonstracja – pokazanie odpowiednika wyrazu na planszy, rysunku, zdjęciu, plakacie;
- demonstracja – wykonanie na tablicy schematycznego rysunku;
- demonstracja – pokazanie ruchem znaczenia wyrazów;
- podanie synonimu lub antonimu;
- użycie wyrazu w kontekście;
- wyszukanie wyrazu w słowniku;
- przetłumaczenie na język polski;

Utrwalanie słownictwa:

- powtarzanie i zapisywanie wielokrotne słowa;
- użycie nowego słowa w zdaniach;
- odnalezienie odpowiedniego skojarzenia (może być śmieszne) z innym słowem w języku polskim;
- technika KIM zapamiętywanie jak najwięcej z 10 wyrazów.

Powtarzanie i aktywizacja wcześniej podanego słownictwa:

- uzupełnianie tabel;
- uzupełnianie podanymi wyrazami luk w tekście;
- uzupełnianie replik dialogowych;
- wybieranie wyrazu nie pasującego do pozostałych;
- rozwiązywanie krzyżówek;
- rysowanie leksykalnej-mapy myśli;
- formułowanie wypowiedzi ustnych i pisemnych sterowanych i samodzielnych;
- zgadywanka – szubienica.

W nauczaniu języków obcych nieodzowne jest również nauczanie **gramatyki**, gdyż zdania poprawne pod względem gramatycznym w znacznie mierze ułatwiają komunikację.

Nauczanie gramatyki odbywa się również w kilku etapach:

- prezentacja;
- utrwalenie;
- dryle językowe;
- ćwiczenia interakcyjne.

W podejściu komunikacyjnym zastosowanie znajduje **droga indukcyjna** polegająca na zilustrowaniu w fazie prezentacji działania reguły licznymi przykładami. Uczniowie próbują samodzielnie sformułować własne wyjaśnienia zasady gramatycznej, a po ewentualnej korekcie przez nauczyciela przechodzą do fazy ćwiczeń. Pierwsze ćwiczenia mają za zadanie zautomatyzowanie użycia określonej reguły, dopiero ćwiczenia interaktywne pozwalają na zastosowanie w nowym kontekście i pobudzają aktywność.

Program zakłada **rozwój czterech sprawności językowych**. Sprawności receptywne: słuchanie i czytanie powinny być najpierw rozwijane, aby uczeń mógł wytworzyć własny tekst mówiony czy pisany czyli rozwijać sprawności produktywne: mówienie i pisanie.

3.1.1 Słuchanie

Kształtowanie tej sprawności językowej powinno rozpocząć się już na pierwszej lekcji. Uczeń musi rozumieć słowa kierowane do niego przez nauczyciela i przyzwyczajając się do odbioru języka w naturalnych warunkach. Sprawność ta pozwala nabywać uczniom nowe słownictwo, zaznajamia ze składnią i poprawną wymową, a zarazem przygotowuje do odbioru audycji radiowych i telewizyjnych.

Istotny jest dobór tekstów do kształtowania tej sprawności. Powinny być dostosowane do poziomu uczniów – bez nadmiernej ilości skomplikowanych struktur i leksyki, a tematycznie dobrane do zainteresowań i sytuacji znanej uczniom. Ważne jest wykształcenie tzw. aktywnego słuchacza, który wie, że powinien słuchać wybiórczo i nie konieczna jest znajomość wszystkich szczegółów, do czego mogą przyczynić się ćwiczenia stosowane przed, w trakcie i po wysłuchaniu tekstu.

- w fazie **poprzedzającej słuchanie** można zastosować następujące techniki:
 - ✓ wzbudzenie zainteresowania ucznia;
 - ✓ technika opisu obrazka związanego tematycznie z tekstem;

- ✓ technika burzy mózgów na temat omawiany w tekście;
- ✓ technika wyrazów-kluczy – wprowadzenia nowego słownictwa;
- ✓ technika tekstu czytanego o podobnej tematyce;
- ✓ technika wyjaśniania zadań do wykonania.
- techniki do zastosowania **w trakcie słuchania**:
 - ✓ technika dopasowania obrazka lub obrazków do wysłuchanego tekstu;
 - ✓ technika układania obrazków w odpowiedniej kolejności;
 - ✓ technika porządkowania wypowiedzi do poszczególnych osób;
 - ✓ technika zaznaczenia lub rysowania na mapie;
 - ✓ technika uzupełniania luk w tekście;
 - ✓ technika uzupełniania tabeli;
 - ✓ technika określania, czy zdanie dotyczące tekstu jest prawdziwe czy fałszywe;
 - ✓ technika wielokrotnego wyboru.
- techniki do zastosowania **po słuchaniu**:
 - ✓ technika pytań i odpowiedzi;
 - ✓ odgrywanie ról;
 - ✓ technika czytania tekstu o podobnej treści poszerzającego zdobyte informacje;
 - ✓ technika dyskusji i wyrażania własnego zdania.

3.1.2 Czytanie

Kolejną sprawnością receptywną jest **czytanie**. Jest to jedyna ze sprawności, którą uczeń może rozwijać samodzielnie, ale aby zmotywować go do samodzielnego czytania musimy mu zaproponować teksty o ciekawej tematyce i formie, jak również zapoznać z technikami czytania.

Czytanie ze zrozumieniem używane jest do różnych celów w różnych sytuacjach, dlatego istotny jest kontakt uczącego z materiałami autentycznymi np. **teksty z czasopism** i z Internetu (wiadomości dostosowane do poziomu uczniów, prognoza pogody, horoskop), **teksty informacyjne**: rozkłady jazdy, menu, przepisy kulinarne, katalogi, bilety, ogłoszenia, ulotki, programy kinowe, oferty kulturalne, reklamy, oferty handlowe, tabele, statystyki, mapy, **teksty służące komunikacji**: listy, kartki, notatki w tym służbowe, e-maile, życiorysy, listy formalne i nieformalne, **teksty literackie**: proste opowiadania, bajki, wiersze, piosenki. Podobnie, jak przy rozwijaniu słuchania mamy trzy etapy pracy z tekstem czytany:

- techniki **przygotowujące do czytania** tekstu:
 - ✓ wzbudzenie zainteresowania ucznia;
 - ✓ technika opisu obrazka związanego tematycznie z tekstem;
 - ✓ technika skojarzeń i zebranie informacji jakie na ten temat mają uczniowie;
 - ✓ technika wyrazów kluczy- wprowadzenia nowego słownictwa oraz nowych struktur gramatycznych, niezbędnych do zrozumienia tekstu;
 - ✓ technika wyjaśniania zadań do wykonania.
- techniki **podczas czytania** tekstu:
 - ✓ technika formułowania głównej myśli tekstu;
 - ✓ technika wydobywania informacji szczegółowych;
 - ✓ technika określania adresata tekstu;
 - ✓ technika uzupełniania tabeli;
 - ✓ technika sporządzania notatek;
 - ✓ technika określania, czy zdanie dotyczące tekstu jest prawdziwe czy fałszywe;
 - ✓ technika wielokrotnego wyboru.

- techniki **po przeczytaniu** tekstu:
 - ✓ technika pytań i odpowiedzi;
 - ✓ odgrywanie ról;
 - ✓ technika dyskusji i wyrażania własnego zdania;
 - ✓ technika odpowiedzi pisemnej na list, e-mail.

3.1.3 Mówienie

Następną sprawnością językową, którą należy rozwijać jest **mówienie**. Jest to sprawność produktywna nierozzerwalnie połączona z rozumieniem ze słuchu i stanowiąca kluczowy element kompetencji komunikacyjnej. Rozwijanie tej sprawności językowej powinno być poprzedzone tzw. **ćwiczeniami przedkomunikacyjnymi**, które pozwolą uczniom zapoznać się z zagadnieniami leksykalno-gramatycznymi niezbędnymi do przeprowadzenia konwersacji. W pierwszej fazie rozwijania tej sprawności ćwiczenia mają formę prostą i schematyczną. Z czasem wypowiedzi są dłuższe i autonomiczne pozwalające uczniom wyrażać własne opinie, poglądy. Niezwykle istotne jest motywowanie uczniów do mówienia i wspieranie ich w rozwoju tej sprawności. Ćwicząc płynność powinno nagradzać się podjęty wysiłek mówienia dopuszczając możliwość popełniania błędów.

Najsukuteczniejszą metodą rozwijania mówienia jest tzw. **elicytacja** czyli prowokowanie wypowiedzi poprzez różnorodne bodźce: obraz, słowo, dźwięk lub wszystkie te bodźce jednocześnie.

Techniki rozwijania sprawności mówienia:

- **obraz jako bodziec:**
 - ✓ odgadywanie treści obrazka;
 - ✓ interpretowanie obrazka;
 - ✓ wyrażanie opinii o sytuacji przedstawionej na rysunku;
 - ✓ odpowiadania na pytania związane z obrazkiem;
 - ✓ układania historyjki obrazkowej z kilku obrazków;
 - ✓ zamiana obrazków na komiks (dopisywanie dymków);
 - ✓ domyślanie się szczegółów nie przedstawionych na obrazku (np. co kto myśli, jaką ma rodzinę, pracę, hobby, dom);
 - ✓ planowanie trasy wycieczki na podstawie mapy lub planu miasta.
- **słowo jako bodziec:**
 - ✓ rozwijanie podpunktów podanych słownie w pełną wypowiedź;
 - ✓ stawianie pytań i odpowiedzi;
 - ✓ wypowiedzi na podstawie dokumentów autentycznych (zaproszenie, ogłoszenie, rozkład jazdy);
 - ✓ dialogi otwarte;
 - ✓ odgrywanie ról i symulacje;
 - ✓ przeprowadzanie wywiadu;
 - ✓ gry językowe;
 - ✓ dyskusja.
- **słowo/obraz i dźwięk jako bodziec:**
 - ✓ odgadywanie treści filmu, wiadomości, reklamy;
 - ✓ interpretowanie;
 - ✓ wyrażanie opinii o przedstawionej sytuacji ;
 - ✓ odpowiadania na pytania związane z zaprezentowanym materiałem;

- ✓ domyślanie się szczegółów nie przedstawionych w zaprezentowanym materiale (np. co kto myśli, jaką ma rodzinę, pracę, hobby, dom);
- ✓ dokończenie historii przedstawionej w zaprezentowanym materiale.

3.1.4 Pisanie

Kolejną sprawnością produktywną jest **pisanie**. Jest to jedna z trudniejszych sprawności szczególnie w sytuacji uczniów klas technikalnych, którzy mają trudności z formułowaniem poprawnych wypowiedzi pisemnych w języku ojczystym. Nauka pisania rozpoczyna się od kopiowania tekstu, tworzenia form pisemnych według podanych wzorów, a dopiero kolejnym krokiem może być pisanie samodzielne. Aby ta sprawność mogła być skutecznie rozwijana muszą właściwie pisanie poprzedzić ćwiczenia przedkomunikacyjne. Typy tekstów, na których ćwiczymy pisanie powinny działać motywująco na uczniów. Należy wybierać te formy które będą potrzebne uczącemu się języka obcego w przyszłości, w jego życiu codziennym i zawodowym. Należy nawiązywać również do współczesnego stylu pisania, w którym krótkie informacje: e-maile, smsy zastępują tradycyjne listy nieformalne. Z listów nie należy jednak rezygnować, gdyż ich znajomość jest nieodzowna na egzaminie maturalnym.

W celu **rozwijania sprawności pisania** można wykorzystywać różnorodne techniki:

- przepisywanie zdań;
- tworzenie tekstu na podstawie wzoru;
- uzupełnianie tekstu z lukami;
- uzupełnianie dialogu otwartego;
- uzupełnianie tabel;
- pisanie krótkich form użytkowych (notatek, ogłoszeń, zaproszeń, pozdrowień, życzeń, e-maili, smsów) według wymaganych elementów treści;
- pisanie listów nieformalnych i formalnych według wymaganych elementów treści;
- pisanie odpowiedzi na list;
- pisanie odpowiedzi na ogłoszenie;
- uzupełnianie formularzy, kwestionariuszy;
- pisanie listu motywacyjnego, życiorysu;
- sporządzanie notatek na podstawie usłyszanego bądź przeczytanego tekstu, w tym notatek służbowych;
- pisanie reklamy produktu;
- pisanie oferty handlowej;
- pisanie grupowe: np. na podstawie sekwencji obrazków.

3.2 Formy pracy na lekcji

Podczas lekcji powinny być stosowane **różnorodne formy pracy**:

- **praca indywidualna:**
 - ✓ rozumienie tekstu czytanego;
 - ✓ rozumienie tekstu ze słuchu;
 - ✓ ćwiczenia leksykalno-gramatyczne na komputerze;
 - ✓ prace domowe;
 - ✓ prace pisemne;
 - ✓ sprawdziany i kartkówki;

- **praca w parach i grupach:**
 - ✓ wspólne przygotowywanie zagadnień leksykalnych lub gramatycznych;
 - ✓ przygotowywanie dialogów;
 - ✓ przygotowywanie argumentów za i przeciw;
 - ✓ dyskusja;
 - ✓ praca projektowa;
- **praca na forum klasy:**
 - ✓ omówienie zagadnień leksykalno-gramatycznych;
 - ✓ sprawdzenie poprawności wykonania ćwiczeń leksykalno-gramatycznych;
 - ✓ prezentacja rezultatów pracy w grupach.

3.3 Sposoby wyrównywania poziomu językowego uczniów

W celu wyrównywania poziomu edukacyjnego uczniów proponuję podjęcie następujących kroków:

- podział klasy na dwie grupy po pierwszym roku nauki na podstawie wyników przeprowadzonego testu, pozwoli na dostosowanie metod i tempa pracy do możliwości uczniów;
- zastosowanie na lekcji pracy w parach i grupach;
- zaangażowanie uczniów słabszych w organizację „dnia języków obcych”;
- dodatkowe ćwiczenia utrwalające w formie zabaw lub z wykorzystaniem internetu;
- konsultacje z nauczycielem w ramach realizowanego w szkole programu profilaktycznego: „szkoła-rodzina-środowisko”;
- wprowadzenie kart do samooceny swoich wiadomości i umiejętności;
- zorganizowanie pomocy koleżeńskiej;
- zapoznanie rodziców z formą pomocy uczniom oferowaną przez szkołę.

3.4 Indywidualizacja procesu nauczania

W celu zindywidualizowania pracy z uczniami proponuję oprócz kroków zaproponowanych w celu wyrównania poziomów nauczania, podjęcie działań mających za zadanie rozwój uczniów zdolnych:

- koła zainteresowań;
- nawiązanie korespondencji w języku obcym;
- projekty indywidualne;
- dodatkowe prace domowe, w tym z zastosowaniem technologii informacyjnej, materiałów autentycznych;
- aktywny udział w organizacji „dnia języków obcych”;
- zachęcanie do udziału w konkursach i olimpiadach.

3.5 Postulowane wyposażenie pracowni językowej

W trakcie realizacji programu uzasadnione byłoby korzystanie nie tylko z podręczników i zeszytów ćwiczeń, ale także z dodatkowych **środków dydaktycznych**,

które mogą uzupełnić braki w podręczniku, podnieść atrakcyjność lekcji i przyczynić się do wzrostu motywacji.

Wśród nich powinny się znaleźć:

- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- słowniki tematyczne;
- gramatyka;
- rozmówki;
- zestawy ćwiczeń leksykalnych;
- plansze leksykalno-gramatyczne;
- prasa ogólna i zawodowa;
- wzory pism i formularzy;
- programy multimedialne;
- odtwarzacz płyt cd, kaset z zestawem płyt i kaset;
- odtwarzacz wideo, dvd wraz z zestawem filmów w oryginalnych wersjach językowych;
- rzutnik multimedialny i ekran;
- 16 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu;

Proponuje się zastosować następujące **materiały dydaktyczne dla ucznia i nauczyciela:**

- pakiet edukacyjny Podręczniki z ćwiczeniami: Łuniewska K., Tworek U., Wąsik Z., Zagórna M., *Alles klar*, części od 1a do 2b (poziom podstawowy) WSiP; Łuniewska K., Tworek U., Wąsik Z., Zagórna M., *Alles klar*, Książka dla nauczyciela WSiP;
- słownik polsko-niemiecki, niemiecko-polski;
- słownik tematyczny języka niemieckiego Hatała G. i Bielicka M.;
- słownik obrazkowy z wydawnictwa Duden;
- słownik biznesmena polsko-niemiecki, niemiecko-polski pod redakcją Grażyny Hatały i Piotra Ratajczaka;
- repetytorium z gramatyki języka niemieckiego Bęza S.;
- Reymont E., Tomiczek E., *Grammatik? Kein Problem!*;
- Listy i teksty użytkowe z tłumaczeniami opracowane przez Mirosławę Podkowińską-Lisowicz, wyd. Langenscheidt;
- Niemiecki list handlowy – Białek E., Kos J., Dolnośląskie Wydawnictwo Edukacyjne;
- Jak mówić po niemiecku –Wzory dialogów do matury i egzaminów opracowane przez Małgorzatę Szerwentke, wyd. Langenscheidt;
- Krawczyk V., Malinowska E., Sławiński M., *Język niemiecki. Matura 2009*, Poziom podstawowy, Wydawnictwo Szkolne Omega;
- Bęza S., *Eine kleine Landeskunde der deutschsprachigen Lander* – wyd. WSiP;
- *Hallo aus Berlin* – Filmserie wyd. Goethe Institut;
- *Kurz und gut macht Schule* (filmy krótkometrażowe z opracowaniem dydaktycznym) wyd. Goethe Instytut;
- program komputerowy: Euro Plus+Sprachkurs Deutsch;
- program komputerowy: Profesor Klaus –Słownictwo – język niemiecki.

4 Przewidywane efekty

Po zakończeniu cyklu kształcenia uczeń powinien rozwinąć wszystkie cztery sprawności językowe: czytanie, słuchanie, mówienie i pisanie oraz opanować niezbędny zakres słownictwa, zagadnień gramatycznych i wymowy, które pomogą mu realizować określone funkcje komunikacyjne.

4.1 Słuchanie

W zakresie **słuchania** uczeń powinien:

- rozumieć polecenia nauczyciela i na nie reagować;
- rozumieć proste pytania i odpowiedzi;
- rozumieć ogólny sens oraz intencję prostych wypowiedzi rodzimych użytkowników języka;
- rozumieć sens prostych, autentycznych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru;
- wyszukać informacje szczegółowe w nieskomplikowanych wypowiedziach i dialogach;
- rozumieć ogólny sens prostych wypowiedzi zawierających niezrozumiałe elementy, których znaczenia może się domyślić z kontekstu.

4.2 Czytanie

W zakresie **czytania** uczeń powinien:

- rozumieć powszechnie spotykane dokumenty i teksty autentyczne (ogłoszenia, rozkłady jazdy, menu, reklamy, listy, instrukcje);
- rozumieć ogólny sens prostego tekstu narracyjnego;
- rozumieć ogólny sens tekstu, który zawiera fragmenty niezrozumiałe;
- wyszukać konkretnych informacji w częściowo niezrozumiałym tekście.

4.3 Mówienie

W zakresie **mówienia** uczeń powinien:

- uzyskiwać i udzielać informacji dotyczących życia codziennego;
- wypowiadać się krótko w miarę płynnie na określone tematy stosując formy gramatyczne odpowiednio do wyrażania przeszłości, teraźniejszości, przyszłości;
- dobierać odpowiednie środki językowe dla wyrażenia uczuć i emocji;
- wyrażać poprawnie i logicznie swoje myśli i opinie na określony temat;
- relacjonować wypowiedzi innych osób;
- zareagować na wypowiedź rozmówcy stosując rutynowe zachowania językowe;
- rozpocząć i podtrzymać rozmowę;
- prowadzić proste negocjacje na tematy życia codziennego;

- opanować wymowę w stopniu zapewniającym zrozumienie przez rodzimych użytkowników języka.

4.4 Pisanie

W zakresie **pisania** uczeń powinien:

- zapisać własny lub otrzymany prosty komunikat;
- napisać prosty tekst użytkowy (zaproszenie, rezerwacje, podanie, życiorys, ogłoszenie) oraz wypełnić formularz;
- napisać streszczenie prostego tekstu;
- dobierać odpowiednie słownictwo, struktury morfosyntaktyczne i stosować zasady ortografii i interpunkcji w prostych tekstach.

5 Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

Ocenianie odgrywa istotną rolę w procesie nauczania, staje się źródłem informacji dla nauczyciela, ucznia, rodzica. Nauczycielom pozwala ocenić efektywność podejmowanych działań, stosowanych metod nauczania, które może zweryfikować.

Ucznia informuje o jego mocnych i słabych stronach, motywuje do dalszej pracy, a także pozwalając mu rozplanować swoją pracę i przejąć odpowiedzialność za swoją naukę. Ocenianie powinno być prowadzone systematycznie i dotyczyć zarówno wszystkich sprawności językowych, jak również słownictwa i gramatyki.

Ocenie podlegać będą:

- wypowiedzi ustne;
- wypowiedzi pisemne w szkole i w domu;
- ćwiczenia na rozumienie tekstu czytanego;
- ćwiczenia na rozumienie tekstu słuchanego;
- ćwiczenia leksykalno-gramatyczne przygotowywane indywidualnie i grupowo;
- aktywność na lekcji;
- prace domowe;
- prace projektowe – grupowe i indywidualne.

Po zakończeniu poszczególnych zagadnień tematycznych kontrola wiadomości i umiejętności będzie miała formę **pisemnego sprawdzianu**. Aby ułatwić uczniom przygotowanie się do sprawdzianu będą podejmowane następujące kroki:

- sprawdzian poprzedzi powtórzenie wiadomości;
- uczniowie zostaną zapoznani z formą sprawdzianu;
- uczniowie zostaną zapoznani z zakresem materiału do opanowania;
- uczniowie zostaną zapoznani z kryteriami oceny;
- sprawdzian będzie testował zagadnienia leksykalno-gramatyczne, w tym rozumienie tekstu czytanego;
- zadania będą formą i tematyką nawiązywały do standardów wymagań egzaminacyjnych i podstawy programowej.

5.1 Kryteria oceniania

Ocenianie uczniów odbywać się będzie zgodnie z zawartym w Statucie Szkoły Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania oraz Przedmiotowym Systemem Oceniania.

Niezwykle istotne jest wdrażanie uczniów do samooceny. Po zakończeniu każdego rozdziału zostanie opracowana karta samooceny, w której będą zawarte zagadnienia leksykalno-gramatyczne, a uczeń wypełniając ją sam odpowie sobie na pytanie, co już potrafi, a nad czym powinien jeszcze pracować.

Pomocne w ocenianiu może okazać się opracowane przez ekspertów Rady Europy oraz Wydziału Polityki Językowej narzędzie pozwalające ujednoczyć ocenianie w nauczaniu języków europejskich. Europejski system opisu biegłości językowej określa i definiuje 6 poziomów znajomości języków, które w znacznej mierze ułatwią ocenę umiejętności

nauczycielom i samym uczniom. Istotne jest zapoznanie z tym systemem uczniów, pozwoli on bowiem określić swój profil językowy i zmotywuje do zdobywania kolejnych poziomów. Niniejszy program zakłada przygotowanie ucznia do matury na poziomie podstawowym i osiągnięcie poziomu B1 według Europejskiego Opisu Systemu Kształcenia Językowego.

5.1.1 Skala ogólna

Poziom podstawowy	A1	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna i rzeczy, które posiada oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.
	A2	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.
Poziom samodzielności	B1	Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych, które mogą się zdarzyć w czasie podróży w regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrafi tworzyć proste, spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Potrafi opisywać doświadczenia, zdarzenia, nadzieje, marzenia i zamierzenia, krótko uzasadniając bądź wyjaśniając swoje opinie i plany.

5.1.2 Samoocena dla uczniów

5.1.3 Poziom A1

- **Słuchanie:** Potrafię zrozumieć znane mi słowa i bardzo podstawowe wyrażenia dotyczące mnie osobiście, mojej rodziny i bezpośredniego otoczenia, gdy tempo wypowiedzi jest wolne a wymowa wyraźna.
- **Czytanie:** Rozumiem znane nazwy, słowa i bardzo proste zdania, np. na tablicach informacyjnych i plakatach lub w katalogach.
- **Interakcja:** Potrafię brać udział w rozmowie pod warunkiem, że rozmówca jest gotów powtarzać lub inaczej formułować swoje myśli, mówiąc wolniej oraz pomagając mi ująć w słowa to, co usiłuję powiedzieć. Potrafię formułować proste pytania dotyczące najlepiej mi znanych tematów lub najpotrzebniejszych spraw – i odpowiadać na tego typu pytania.
- **Produkcja:** Potrafię używać prostych wyrażeń i zdań, aby opisać miejsce, gdzie mieszkam oraz ludzi, których znam.
- **Pisanie:** Potrafię napisać krótki, prosty tekst na widokówce, np.: z pozdrowieniami z wakacji. Potrafię wypełniać formularze (np.: w hotelu) z danymi osobowymi, takimi jak nazwisko, adres, obywatelstwo.

5.1.4 Poziom A2

- **Słuchanie:** Potrafię zrozumieć wyrażenia i najczęściej używane słowa, związane ze sprawami dla mnie ważnymi (np. podstawowe informacje, dotyczące mnie i mojej rodziny, zakupów, miejsca i regionu zamieszkania, zatrudnienia). Potrafię zrozumieć główny sens zawarty w krótkich, prostych komunikatach i ogłoszeniach.
- **Czytanie:** Potrafię czytać bardzo krótkie, proste teksty. Potrafię znaleźć konkretne, przewidywalne informacje w prostych tekstach dotyczących, życia codziennego, takich jak ogłoszenia, reklamy, prospekty, karty dań, rozkłady jazdy. Rozumiem krótkie, proste listy prywatne.
- **Interakcja:** Potrafię brać udział w zwykłej, typowej rozmowie wymagającej prostej i bezpośredniej wymiany informacji na znane mi tematy. Potrafię sobie radzić w bardzo krótkich rozmowach towarzyskich, nawet jeśli nie rozumiem wystarczająco dużo, by samemu podtrzymać rozmowę.
- **Produkcja:** Potrafię posłużyć się ciągiem wyrażen i zdań, by w prosty sposób opisać swoją rodzinę, innych ludzi, warunki życia, swoje wykształcenie, swoją obecną i poprzednią pracę.
- **Pisanie:** Potrafię pisać krótkie i proste notatki lub wiadomości wynikające z doraźnych potrzeb. Potrafię napisać bardzo prosty list prywatny, na przykład dziękując komuś za coś.

5.1.5 Poziom B1

- **Słuchanie:** Potrafię zrozumieć główne myśli zawarte w jasnej, sformułowanej w standardowej odmianie języka wypowiedzi na znane mi tematy, typowe dla domu, szkoły, czasu wolnego itd. Potrafię zrozumieć główne wątki wielu programów radiowych i telewizyjnych, traktujących o sprawach bieżących lub o sprawach interesujących mnie prywatnie lub zawodowo – wtedy, kiedy te informacje są podawane stosunkowo wolno i wyraźnie.
- **Czytanie:** Rozumiem teksty składające się głównie ze słów najczęściej występujących, dotyczących życia codziennego lub zawodowego. Rozumiem opisy wydarzeń, uczuć i pragnień zawarte w prywatnej korespondencji.
- **Interakcja:** Potrafię sobie radzić w większości sytuacji, w których można się znaleźć w czasie podróży po kraju lub regionie, gdzie mówi się danym językiem. Potrafię – bez uprzedniego przygotowania – włączać się do rozmów na znane mi tematy prywatne lub dotyczące życia codziennego (np.: rodziny, zainteresowań, pracy, podróżowania, wydarzeń bieżących).
- **Produkcja:** Potrafię łączyć wyrażenia w prosty sposób, by opisywać przeżycia i zdarzenia, a także swoje marzenia, nadzieje i ambicje. Potrafię krótko uzasadniać i objaśniać własne poglądy i plany. Potrafię relacjonować wydarzenia i opowiadać przebieg akcji książek czy filmów, opisując własne reakcje i wrażenia.
- **Pisanie:** Potrafię pisać proste teksty na znane mi lub związane z moimi zainteresowaniami tematy. Potrafię pisać prywatne listy, opisując swoje przeżycia i wrażenia.

Warto również opracować kryteria oceny poszczególnych sprawności językowych, a szczególnie tej sprawności, którą w głównej mierze rozwijamy czyli mówienia. Uczeń powinien wiedzieć, jakie elementy jego wypowiedzi będą oceniane. Kryteria powinny być spójne ze standardami wymagań egzaminacyjnych.

5.2 Kryteria oceny wypowiedzi ustnych

Ocena	Treść wypowiedzi i reakcja językowa	Bogactwo językowe	Poprawność gramatyczna	Wymowa
6	Wypowiedź płynna, swobodna, zgodna z tematem, prowadzona w interesujący sposób	Bogaty zasób słownictwa wykraczający poza treści programowe	Bezbledne stosowanie struktur gramatycznych	Bardzo dobra wymowa i intonacja nie odbiegająca od języka standardowego
5	Wypowiedź płynna, zgodna z tematem, prowadzona w interesujący sposób	Bogate i zróżnicowane słownictwo	Sporadyczne błędy gramatyczne,	Dobra wymowa i intonacja
4	Wypowiedź na zadowalającym poziomie, zrozumiałe przekazanie wszystkich informacji bez pomocy rozmówcy	Podstawowe słownictwo, ale adekwatne do treści	Nieliczne błędy gramatyczne nie zakłócające komunikacji	Nieliczne błędy wymowy nie zakłócające komunikacji
3	Zakłócona płynność wypowiedzi, przekazanie najistotniejszych treści, częste powtórzenia, rozmowa z pomocą rozmówcy	Ograniczone słownictwo, ale adekwatne do treści	Liczne błędy gramatyczne zakłócające w niektórych miejscach komunikacji	Liczne błędy wymowy zakłócające w niektórych miejscach komunikacji
2	Wypowiedź niekompletna, miejscami niezrozumiała, brak płynności, prowadzona z dużą pomocą rozmówcy	Ubogie słownictwo	Liczne błędy gramatyczne zakłócające w wielu miejscach komunikację	Liczne błędy wymowy zakłócające w wielu miejscach komunikację
1	Brak wypowiedzi, rozmowa nie może być przeprowadzona nawet przy dużej pomocy rozmówcy	Bardzo ubogie słownictwo uniemożliwiające budowanie najprostszycz wypowiedzi	Liczne błędy gramatyczne uniemożliwiające komunikację	Liczne błędy wymowy uniemożliwiające komunikację

6 Projekt ewaluacji programu nauczania

Ewaluacja programu nauczania jest procesem pozwalającym na zbieranie danych oraz ich interpretację po to, aby dokonać jego ulepszenia i podjąć decyzję o dalszym stosowaniu.

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu dla uczniów, dla szkoły, środowiska;
- ocena wartości programu w aspekcie celów i założeń projektu i kompetencji kluczowej.

Kompetencja kluczowa	Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe (badawcze)	Kryteria ewaluacji	Metody badawcze	Próba badawcza	Prezentacja danych/raport	Uwagi
Porozumiewanie się w językach obcych	Efekty nauczania z zastosowaniem autorskiego programu nauczania	<ul style="list-style-type: none"> • Jakie wymierne efekty przyniósł program dla uczniów, szkoły, środowiska? • Jakie wartości przyniósł program w aspekcie projektu i kompetencji kluczowej? 	<ul style="list-style-type: none"> • przydatność • atrakcyjność • trafność wobec oczekiwań uczniów • przyrost umiejętności językowych • adekwatność wobec kluczowej kompetencji • spójność z celami całego projektu 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza dokumentów • obserwacja, • testy, • analiza prac uczniów, • analiza wyników nauczania, • gromadzenie opinii uczniów, rodziców, nauczycieli ankietowe lub wywiady. 	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele • uczniowie • rodzice 	<ul style="list-style-type: none"> • raport opisowy • prezentacja multim. 	

7 Aneks

Ankieta dla ucznia przed rozpoczęciem kursu.

1. Czy uczyłeś/łaś się wcześniej języka niemieckiego?
TAK/.....lat NIE
2. Czy uważasz, że język niemiecki przyda Ci się w przyszłości?
TAK NIE
3. W jakich sytuacjach życiowych może Ci być potrzebny język niemiecki?
.....
.....
4. Czy nauka języka niemieckiego z elementami języka zawodowego przyda ci się w przyszłości?
TAK NIE
5. Co sprawia ci największą trudność w nauce języka obcego?
 - a) słownictwo
 - b) gramatyka
 - c) mówienie
 - d) rozumienie tekstu ze słuchu
 - e) rozumienie tekstu czytanego
 - f) pisanie
6. Z jakich pomocy dydaktycznych korzystałeś w czasie nauki języka obcego?
 - a) podręcznik
 - b) zeszyt ćwiczeń
 - c) słownik
 - d) tablice gramatyczne
 - e) magnetofon/odtwarzacz CD
 - f) materiały autentyczne: prasa, filmy
 - g) programy telewizyjne
 - h) materiały z Internetu
 - i) inne.....
7. Czy masz już swoje sposoby nauki języka obcego? Jeżeli tak, to jakie?
TAK.....NIE.....
8. Co Twoim zdaniem mogłoby uatrakcyjnić lekcje języka obcego?
.....
.....
9. Czy jesteś zainteresowany wykonaniem dodatkowych prac lub udziałem w projekcie?
TAK NIE
10. Jakie są twoje propozycje dotyczące lekcji języka niemieckiego?
.....
.....

Ankieta dla ucznia po zakończeniu kursu

1. Czy chętnie uczestniczyłeś/łaś w zajęciach z języka niemieckiego?
Tak Nie Nie zawsze
2. Czy zajęcia spełniały twoje oczekiwania
Tak Nie Nie zawsze
3. Czy stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły ci aktywnie uczestniczyć w zajęciach?
Tak Nie Nie zawsze
4. Czy proponowane zadania pozwalały ci poćwiczyć wprowadzany materiał?
Tak Nie Nie zawsze
5. Czy nowy materiał był wytłumaczony w przejrzysty sposób?
Tak Nie Nie zawsze
6. Czy tempo zajęć odpowiada ci?
Jest za wolne jest w sam raz jest za szybkie
7. Czy formy sprawdzania wiadomości i umiejętności odpowiadały Ci ?
Tak Nie
8. Czy zajęcia pozwoliły ci rozwinąć umiejętności: samodzielnego podejmowania decyzji, dyskusowania, negocjowania, wyrażania swoich opinii, współdziałania w grupie?
Tak Nie Nie zawsze
9. Czy uczyłeś/łaś się samodzielnie zdobywać wiedzę i poruszać w świecie informatycznym?
Tak Nie
10. Czy atmosfera na zajęciach sprzyjała aktywnej działalności?
Tak Nie Nie zawsze
11. Oceń przydatność omawianych w programie treści w życiu codziennym i zawodowym.
Bardzo przydatne / przydatne/ mało przydatne / nie mam zdania
12. Czy mogłeś/aś liczyć na pomoc nauczyciela, jeśli czegoś nie wiedziałeś/aś lub nie rozumiałeś/aś?
Tak Nie Nie zawsze
13. Ile czasu tygodniowo poświęcałeś/aś na naukę języka niemieckiego w domu?
Nic poniżej 30 min. 30-60 min. 60-120min. Powyżej 120 min.
14. Co podobało Ci się na lekcji języka niemieckiego?
.....
.....
.....
15. Co chciałbyś/chciałabyś zmienić na naszych lekcjach?
.....
.....

8 Adresy wyszukiwarek i stron internetowych pomocnych nauczycielowi i uczniowi

- www.google.de;
- www.freenet.de;
- www.lycos.de;
- www.t-online.de;
- www.altavista.de;
- www.fireball.de;
- www.goethe.de;
- www.juma.de;
- www.wsip.pl;
- www.etwinning.pl;
- www.e-niemiecki.pl;
- www.freundee.de;
- www.netzeitung.de;
- www.brieffreunde.de;
- www.reise.de;
- www.expedia.de;
- www.ab-in-den-urlaub.de;
- www.spiegel.de;
- www.tagesschau.de;
- www.n24.de.

Bibliografia

- [1] Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2001.
- [2] Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa 1999.
- [3] Ubermann A., Szempruch K., *Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie języków obcych*, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, Lublin 2009.

